

2016

MSP w Polsce wobec zagrożenia upadłością. Analiza lat 2014 – 2015

Jarosław Kaczmarek
Konrad Kolegowicz
Paweł Krzemiński

Małe i średnie
przedsiębiorstwa w Polsce
wobec zagrożenia upadłością.
Analiza lat 2014 – 2015

Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości

Autorzy:

Jarosław Kaczmarek (dr hab., prof. UEK), Konrad Kolegowicz (dr inż.),
Paweł Krzemiński (dr),

Katedra Ekonomiki i Organizacji Przedsiębiorstw,

Wydział Zarządzania, Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie

Recenzent:

Prof. SGH dr hab. Piotr Wachowiak

ISBN 978-83-7633-339-7

SPIS TREŚCI	4
I. WPROWADZENIE.....	6
II. ANALIZA SYTUACJI PRZEDSIĘBIORSTW MAŁYCH I ŚREDNICH	9
Rozdział 1. SĄDOWE POSTĘPOWANIA UPADŁOŚCIOWE	9
1.1. Wielkość, struktura i wiodące tendencje.....	9
1.2. Branżowa analiza upadłości.....	14
1.3. Regionalna analiza upadłości.....	18
Rozdział 2. POTENCJAŁ I WYNIKI PRZEDSIĘBIORSTW.....	25
2.1. Charakterystyka stanu, wyników i liczebności przedsiębiorstw	25
2.2. Przedsiębiorstwa małe	30
2.3. Przedsiębiorstwa średnie	34
Rozdział 3. KONDYCJA EKONOMICZNO-FINANSOWA.....	38
3.1. Sytuacja finansowa przedsiębiorstw	38
3.2. Charakterystyka przedsiębiorstw małych	42
3.3. Charakterystyka przedsiębiorstw średnich.....	46
Rozdział 4. STOPIEŃ ZAGROŻENIA FINANSOWEGO KONTYNUACJI DZIAŁALNOŚCI.....	50
4.1. Podstawowe charakterystyki przekroju podmiotowego i przedmiotowego	50
4.2. Przedsiębiorstwa małe – ujęcie szczegółowe	57
4.3. Przedsiębiorstwa średnie – ujęcie szczegółowe	61
Rozdział 5. DZIAŁY PKD JAKO BRANŻE GOSPODARKI Z PERSPEKTYWY STANU ZAGROŻENIA	66
5.1. Przekrój analityczny – małe przedsiębiorstwa.....	66
5.2. Przekrój analityczny – średnie przedsiębiorstwa.....	73
5.3. Ranking działów PKD – bezpieczeństwo a zagrożenie.....	82
Rozdział 6. STOPIEŃ ZAGROŻENIA FINANSOWEGO KONTYNUACJI DZIAŁALNOŚCI PRZEDSIĘBIORSTW W UJECIU REGIONALNYM	85
6.1. Przedsiębiorstwa małe	85
6.2. Przedsiębiorstwa średnie	91
6.3. Ranking województw – bezpieczeństwo a zagrożenie.....	97

Rozdział 7. INTENSYWNOŚĆ ROZWOJU I STABILNOŚĆ FINANSOWA BRANŻ – MIARA SYNTETYCZNA	102
7.1. Działy PKD przedsiębiorstw małych	102
7.2. Działy PKD przedsiębiorstw średnich	107
Rozdział 8. PODSUMOWANIE	113
ZAŁĄCZNIK.....	117
SPIS TABEL.....	123
SPIS WYKRESÓW	125

I. WPROWADZENIE

Z perspektywy mikroekonomicznej kryzys jest rozumiany w sposób zróżnicowany. Ogólnie ujmując, to wynik nieplanowanych zdarzeń zakłócających lub zagrażających normalnemu funkcjonowaniu przedsiębiorstwa. Może on być postrzegany jako nasilenie niekorzystnych zjawisk, proces kierunkowo niekorzystnych zmian w przebiegu i wynikach działalności gospodarczej – a co istotne – obejmujących wszystkie jego obszary, a także stanowiących zagrożenie dla jego egzystencji¹. Ekspozycja i podatność przedsiębiorstw na zagrożenia jest zróżnicowana, co można ująć modelowo². Jak jest dowodzone, w przypadku polskich przedsiębiorstw ta ekspozycja i podatność są szczególnie wysokie, wiążąc się silnie z niepewnością i zmiennością potencjału strategicznego oraz generalnie z zaniedbywaniem obszaru zarządzania strategicznego. Ponadto obserwowany jest efekt „zarazania się” – problemy jednego przedsiębiorstwa (ogniwa systemu) mogą przełożyć się na wywołanie sytuacji zagrożenia w jego łańcuchu kooperacji, a nawet wzbudzić zakłócenia w całej branży gospodarki³.

Jako determinanty kryzysu przedsiębiorstwa wskazywane są liczne czynniki, zróżnicowane rodzajowo oraz według źródeł pochodzenia⁴. Cechą charakterystyczną jest wywoływanie kryzysu przez splot kilku czynników, układających się w ciąg zdarzeń, z następstwem przyczynowo–skutkowym oraz wyraźną ścieżką eskalacji. Symptomy kryzysu przedsiębiorstwa pojawiają się w wyniku przyczyn wywołujących sytuację kryzysową – i tak jak one – są zróżnicowane oraz przeważnie nie występują pojedynczo⁵. Najczęściej za symptomy kryzysu przyjmuje się niepowodzenia w tych obszarach i funkcjach przedsiębiorstwa, które można odczytać w jego ogólnej kondycji, głównie ekonomicznej i finansowej.

¹ I.I. Mitroff, *Managing Crises Before They Happen*, American Management Association, New York 2001, s. 5; G. Hamel, C.K. Prahalad, *Competing for the Future Breakthrough*, Harvard Business School Press, Boston 1994, s. 134; B. Nogalski, H. Marcinkiewicz, *Zarządzanie antykryzysowe przedsiębiorstwem. Pokonać kryzys i wygrać*, Difin, Warszawa 2004, s. 12.

² C.F. Smart, W.A. Thompson, I. Vertinsky, *Diagnosing Corporate Effectiveness and Susceptibility to Crisis*, „Journal of Business Administration” 1978, nr 9 s. 46–48; S. Slatter, D. Lovett, *Restrukturyzacja firmy. Zarządzanie przedsiębiorstwem w sytuacjach kryzysowych*, WIG–Press, Warszawa 2001, s. 46.

³ E. Mączyńska, *Upadłość przedsiębiorstw w kontekście ekonomii kryzysu*, [w:] *Zarządzanie przedsiębiorstwem w kryzysie*, (red.) S. Morawska, SGH, Warszawa 2011, s. 14.

⁴ C.F. Smart, W.A. Thompson, I. Vertinsky, *Diagnosing Corporate Effectiveness and Susceptibility to Crisis*, „Journal of Business Administration” 1978, nr 9, s. 65; *Annual ICM Crisis Report 2010*, Institute for Crisis Management, nr 1/2010; *The 2011 Business Continuity Management Survey*, The Business Continuity Institute, nr 3/2011.

⁵ E. Urbanowska–Sojkin, *Zarządzanie przedsiębiorstwem. Od kryzysu do sukcesu*, Akademia Ekonomiczna w Poznaniu, Poznań 1999, s. 17–21; L. Bednarski, *Symptomy i ocena sytuacji finansowej przedsiębiorstwa*, „Pieniądze i Więź” 1999, nr 1, s. 14.

Oprócz umiejętności zwalczania kryzysów, ważna jest zdolność do ich przewidywania i zapobiegania⁶. Należy zatem tworzyć i wykorzystywać rozwiązania zapewniające rozpoznawanie symptomów kryzysu – systemy wczesnego ostrzegania⁷. Uznaje się je za narzędzia optymalizacji ryzyka w ramach ilościowych metod zarządzania ryzykiem. Wykorzystuje się w nich szereg narzędzi analizy techniczno–ekonomicznej i finansowej oraz metody statystyczne prognozowania zagrożenia finansowego kontynuacji działalności i upadłości. Zdefiniowane przez nie mierniki kwantyfikują wyprzedzające sygnały ostrzegawcze, stając się predyktorami zagrożenia⁸. Ogólny trend w prowadzonych badaniach wykazuje widoczny wzrost złożoności i zaawansowania procesu analitycznego w kierunku wykorzystania metod dyskryminacyjnych wielowymiarowej predykcji zagrożenia⁹, a zdecydowany postęp stanowi wykorzystanie modelu logitowego. Pozwala on nie tylko na rozstrzygnięcia dotyczące istnienia bądź braku zagrożenia finansowego kontynuacji działalności i upadłości, ale określa także jego prawdopodobieństwo¹⁰. Model ten¹¹, jako element systemu wczesnego ostrzegania, został wykorzystany dla realizacji zamierzeń przyjętych w niniejszym opracowaniu.

Celem badań prowadzonych przez PARP w Warszawie, których wyniki przedstawiono w kolejnych rozdziałach publikacji, jest ocena stopnia zagrożenia kontynuacji działalności i upadłości przedsiębiorstw na podstawie analizy ich sytuacji finansowej, w tym umożliwiająca wyróżnienie działów PKD (Polska Klasyfikacja Działalności) o ponadprzeciętnych poziomach bezpieczeństwa finansowego (stabilność działalności) w powiązaniu z ponadprzeciętną dynamiką przychodów (wzrost w działalności).

Uzasadnieniem badań jest chęć wskazania obszarów działalności o cechach wzrostu, relatywnie najbezpieczniejszych w okresie permanentnych turbulencji gospodarczych (w tym możliwych kolejnych fal kryzysu), w odniesieniu do obszarów działalności najbardziej zagrożonych.

⁶ B. Quinn, K. Cameron, *Organizational Life Cycles and Shifting Criteria of Effectiveness: Some Preliminary Evidence*, „Management Science” 1983, vol. 29, nr 1, s. 33–51; B. Nogalski, H. Marcinkiewicz, *Zarządzanie antykryzysowe przedsiębiorstwem ...*, op. cit., s. 44.

⁷ E.I. Altman, P. Narayanan, *An International Survey of Business Failure Classification Models*, „Financial Markets, Institutions and Instruments” 1997, nr 6, s. 45; H.D. Platt, M.B. Platt, *Predicting Corporate Financial Distress: Reflection on Choice–Based Sample Bias*, „Journal of Economics and Finance” 2002, vol. 26, nr 2, s. 184–197; M. Zaleska, *Identyfikacja ryzyka upadłości przedsiębiorstwa i banku. Systemy wczesnego ostrzegania*, Difin, Warszawa 2002, s. 12.

⁸ G.N. Crocford, *The Bibliography and History of Risk management*, „The Geneva Papers on Risk and Insurance” 1982, nr 7, s. 73–76; J. Lam, *Ten Predictions for Risk Management*, „The RMA Journal” 2003, nr 5, s. 84–85; H. I. Ansoff, *Zarządzanie strategiczne*, PWE, Warszawa 1985, s. 84 i nast.

⁹ B. Prusak, *Nowoczesne metody prognozowania zagrożenia finansowego przedsiębiorstw*, Difin, Warszawa 2005, s. 105–186; B. Wieczerzyńska, *Kryzys w przedsiębiorstwie*, CeDeWu, Warszawa 2009, s. 61–62.

¹⁰ S.J. Long, *Regression Models for Categorical and Limited Dependent Variables*. Thousand Oaks, SAGE Publications, London 1997, s. 56–68; D. Firth, *Bias Reduction of Maximum Likelihood Estimates*, „Biometrika” 1993, nr 80.

¹¹ Por.: uwagi metodologiczne zamieszczone w załączniku. Szersze omówienie przebiegu, metod i technik estymowania przedmiotowych modeli zawarte jest w raportach projektu PARP „Instrument Szybkiego Reagowania” (<http://www.isr.parp.gov.pl/monitoring-zmiany-gospodarczej/raporty-z-badań>).

Na potrzeby badań wykorzystano trzy modele logitowe – każdy dla właściwego rodzaju działalności przedsiębiorstw (produkcyjne, handlowe, usługowe). Pozwalają one nie tylko na rozstrzygnięcia dotyczące istnienia bądź braku zagrożenia, ale określają jego prawdopodobieństwo (wyprzedzenie roczne). Ponadto modele te posiadają dwie szczególne cechy: (1) umożliwiają pomiar stopnia zagrożenia przedsiębiorstw (grupowanych podmiotowo i przedmiotowo) oraz (2) relatywizują jego wynik względem stanu upadłości¹². Przeciwnością zagrożenia jest bezpieczeństwo finansowe, przyjęte jako wiodące kryterium klasyfikacyjne działów PKD.

Powstała w wyniku opracowania modeli logitowych miara – stopień zagrożenia finansowego kontynuacji działalności i upadłości przedsiębiorstw (dalej w skrócie – stopień zagrożenia SZ) – jest „termometrem stanu” analizowanych obszarów działalności (rodzajów, sekcji i działów PKD oraz województw) opisanych sytuacją przedsiębiorstw je tworzących. W takim ujęciu najczęściej przyjmuje się trzy zakresy „temperatur” – stan normalny, tj. „zdrowy”, stan podwyższonej niepewności oraz stan zagrożenia, tj. „chory”. Zatem w ujęciu ilościowym, dla oceny stopnia zagrożenia SZ przyjęto trzy jego zakresy: od 0% do 20% – poziom niski (akceptowalny), powyżej 20% do 40% – poziom średni oraz powyżej 40% – poziom wysoki.

Zakres podmiotowy badań dotyczy jednostek statystycznych, zaliczanych – zgodnie z definicją statystyki publicznej – do sektora przedsiębiorstw niefinansowych. Wyróżnionymi w analizie klasami są przedsiębiorstwa małe (10–49 pracujących) oraz średnie (50–249 pracujących), z odniesieniem do klasy dużych przedsiębiorstw (powyżej 249 pracujących)¹³.

W zakresie przedmiotowym przekroje analityczne obejmują rodzaje prowadzonej działalności: produkcja, handel i usługi oraz sekcje i działy PKD. Periodyzacja badań obejmuje półrocza, ich okres to lata 2014 – 2015, z odniesieniem do tendencji długoterminowych (od 2007 roku).

Oceny stopnia zagrożenia SZ dokonano na wielkościach zagregowanych dla zbioru wszystkich przedsiębiorstw niefinansowych objętych statystyką publiczną (baza danych Pont Info Gospodarka SŚiDP) oraz w zakresie sądowych postępowań upadłościowych przedsiębiorstw (baza danych Coface Poland), dla klas ich wielkości – 34.970 małych i 14.071 średnich przedsiębiorstw – stan na koniec 2015 roku.

Wnioskiem z badań jest pozytywna ocena przedsiębiorstw małych i średnich – w perspektywie długo, jak i krótkoterminowej – względem przedsiębiorstw dużych. Korzystna sytuacja w większym stopniu opisuje przedsiębiorstwa małe aniżeli średnie, jednak z większą zmiennością stanu.

¹² Por.: uwagi metodologiczne zamieszczone w załączniku.

¹³ Dla przedsiębiorstw mikro (do 9 pracujących) brak jest odpowiednich danych liczbowych dla prowadzenia badań stopnia zagrożenia na całej ich populacji.

Rozdział 1. SĄDOWE POSTĘPOWANIA UPADŁOŚCIOWE

W ramach podstawowej osi badawczej wyróżnionej w publikacji odnoszącej się do analizy zjawiska upadłości tak w ujęciu retrospektywnym, jak i zasadniczym, prospektywnym – została przedstawiona charakterystyka procesu ogłoszonych sądowych postępowań upadłościowych¹⁴ przedsiębiorstw w Polsce prowadzonego z wykorzystaniem właściwych mu unormowań formalno-prawnych. Przedstawiona została analiza przebiegu i struktury ogłoszonych postępowań upadłościowych w wielu przekrojach obejmujących małe i średnie przedsiębiorstwa. Analiza zjawiska upadłości¹⁵ przedsiębiorstw w Polsce objęła swoim zakresem zmiany zarówno wielkości bezwzględnej liczby podmiotów zakwalifikowanych do grupy podmiotów, które znalazły się w stanie upadłości, jak i dynamiki ich zmian ogółem i w przekrojach: regionalnym, branżowym oraz według form organizacyjno-prawnych.

1.1. Wielkość, struktura i wiodące tendencje

Analiza retrospektywna wskazuje, że liczba ogłoszonych postępowań upadłościowych SPU¹⁶ (od początku 2007 roku) cechowała się silną tendencją wzrostową o nieregularnym tempie wzrostu, osiągając maksymalny poziom w I p. 2013 roku. Po tym okresie nastąpiło ich nieznaczne zmniejszenie. Zarówno zmniejszenie liczby postępowań, jak odnotowywane niskie wartości tempa oraz jego ujemna wartość od 2014 roku pozwalają na sformułowanie optymistycznej oceny i prognoz wskazujących na znaczącą poprawę sytuacji ekonomicznej przedsiębiorstw. Warty podkreślenia jest fakt, iż zjawisko wzrostu liczby postępowań upadłościowych do 2012 roku miało charakter wysoce dynamiczny nie obserwowany

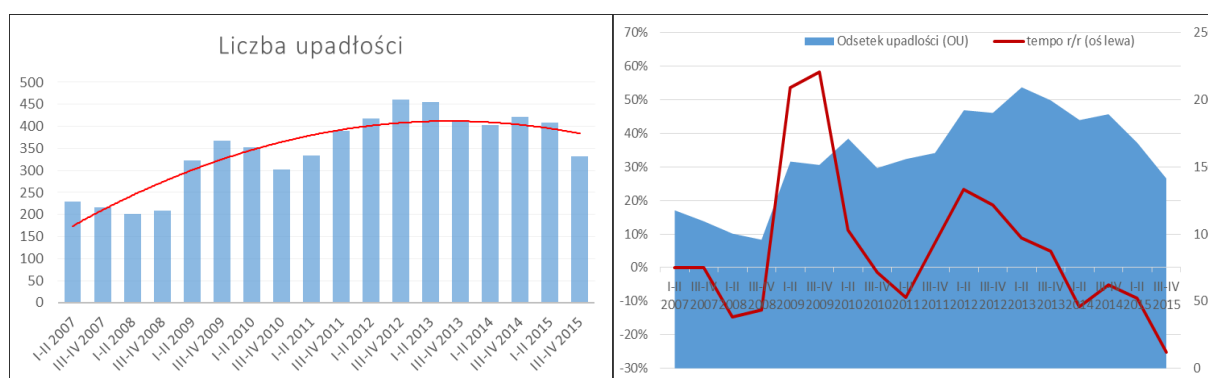
¹⁴ Postępowanie upadłościowe (rozumienie upadłości *sensu stricto*) – w prawie polskim upadłość to postępowanie przewidziane w ustawie z dnia 28 lutego 2003 roku – Prawo upadłościowe (Dz. U. 2016 r.. poz. 2171), prowadzone w stosunku do dłużnika (zwanego „upadłym”), który stał się niewypłacalny. Wszczęcie postępowania upadłościowego następuje wskutek ogłoszenia upadłości przez sąd. Postępowanie upadłościowe prowadzi się w trybie upadłości likwidacyjnej albo upadłości układowej.

¹⁵ Upadłość – w ujęciu prawnym procedura wszczynana w razie niewypłacalności dłużnika, polegająca głównie na wspólnym dochodzeniu roszczeń przez wszystkich jego wierzycieli (rozumienie upadłości *sensu stricto*). W ujęciu ekonomicznym, za upadłego uznaje się przedsiębiorcę, który bez zewnętrznej pomocy (np. zawarcia układu o umorzeniu części długów) nie jest w stanie sam kontynuować działalności. Upadłość w tym ujęciu charakteryzowana jest ryzykiem zagrożenia kontynuacji działalności, grożącym zakończeniem funkcjonowania przedsiębiorstwa jako samodzielnego bytu ekonomicznego i opisana jest miarą stopnia zagrożenia upadłością (rozumienie upadłości *sensu largo*).

¹⁶ Sądowe postępowania upadłościowe (SPU).

w Polskiej Gospodarcie od 2003 roku. Obserwacja zjawiska upadłości w latach 2014 – 2015 wskazuje na wzrost liczby postępowań upadłościowych jedynie w II p. 2014 roku, a w kolejnych dwóch półroczach następowało regularne zmniejszanie SPU, co ma swoje odzwierciedlenie w tempie r/r. Odsetek Upadłości (OU)¹⁷ cechował się wzrostem od 2009 roku do I p. 2013 roku, a następnie wyraźnym zmniejszeniem. Obserwacja zmian OU w ostatnich dwóch ostatnich latach potwierdza jego korzystną tendencję o charakterze malejącym. W przebiegu wartości OU obserwowane jest znaczne spowolnienie tempa ich wzrostu, którego wartości w latach 2014 – 2015 przyjmowały wartości ujemne, co niewątpliwie wskazuje na pozytywną zmianę (wykres 1).

Wykres 1. Liczba sądowych postępowań upadłościowych (SPU) (panel lewy) oraz odsetek upadłości przedsiębiorstw (OU) i tempo jego zmian (r/r, panel prawy) w latach 2007 – 2015

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Coface Poland.

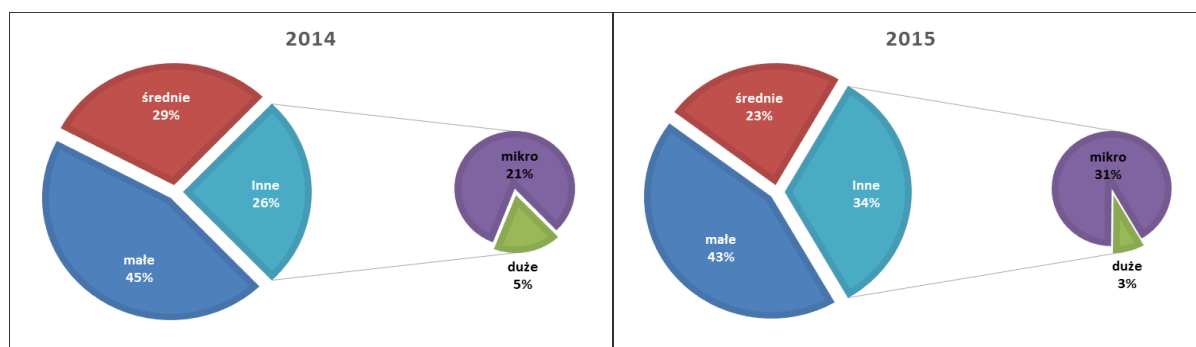
Analiza struktury liczby postępowań upadłościowych według klas¹⁸ wielkości¹⁹ (wykres 2) pokazuje, że najwięcej upadłości w zarówno w 2014 roku, jak i 2015 roku ogłoszono wobec małych przedsiębiorstw, a następnie wobec mikro i średnich. **Udział małych i średnich przedsiębiorstw** w SPU ogółem zmniejszył się w 2015 roku odpowiednio do poziomu 43% i 23%.

¹⁷ Odsetek upadłości obliczany jest jako relacja sądowych postępowań upadłościowych i liczby przedsiębiorstw w przeliczeniu na 10.000 przedsiębiorstw.

¹⁸ W związku z brakiem pełnych danych dotyczących upadłości według klas wielkości przedsiębiorstw liczby przeskalanowano do liczby ogółem.

¹⁹ Klasa przedsiębiorstw – zbiór przedsiębiorstw wyróżniony z punktu widzenia kryterium wielkości podmiotu, mierzonej liczbą pracujących w nim osób. W opracowaniu wyróżnione zostały trzy klasy przedsiębiorstw: małe (liczba pracujących 10–49), średnie (50–249) i duże (ponad 250).

Wykres 2. Struktura liczby sądowych postępowań upadłościowych (SPU) przedsiębiorstw według klas wielkości w latach 2014 – 2015

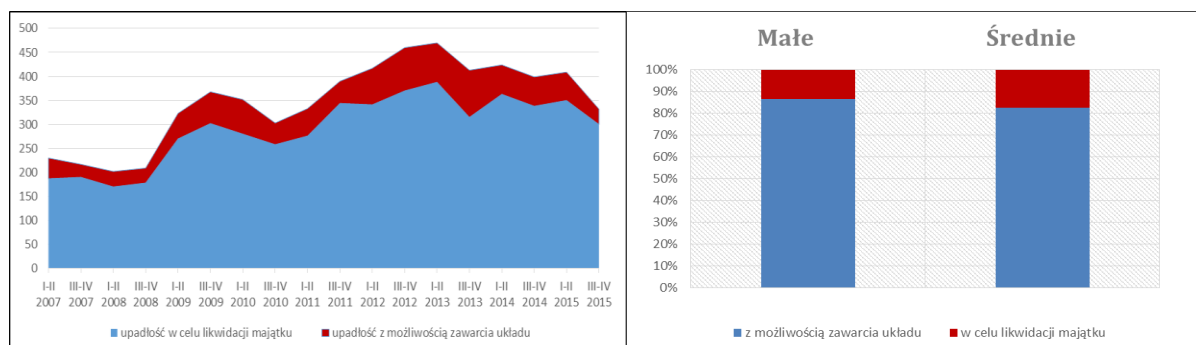

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Coface Poland.

Niezależnie od faktu, że ustawodawca dopuszcza możliwość przeprowadzenia upadłości w dwóch trybach²⁰: obejmującym likwidację majątku dłużnika oraz możliwość zawarcia układu z wierzycielami, to drugi tryb był wybierany prawie pięciokrotnie rzadziej. Analiza struktury wyboru trybu postępowań upadłościowych pokazuje, że upadłości w celu likwidacji majątku stanowiły aż 83% liczby postępowań upadłościowych ogółem w 2015 roku. Wartości obu rodzajów postępowań upadłościowych cechowały się podobnymi przebiegami zmian, wskazując na silny ich wzrost w 2009 roku i 2012 roku. Obserwowana była jednak powolna tendencja zmniejszania SPU począwszy od 2013 roku z silnym trendem malejącym w II p. 2015 roku, a w szczególności liczby postępowań upadłościowych z możliwością zawarcia układu.

Liczba postępowań upadłościowych w celu likwidacji majątku w 2015 roku stanowiła w małych i średnich przedsiębiorstwach mniej niż 20% sądowych postępowań upadłościowych. W średnich przedsiębiorstwach udział upadłości z możliwością zawarcia układu kształtował się na nieznacznie niższym poziomie niż w małych przedsiębiorstwach, a liczby upadłości w obu trybach kształtowały się na niższych poziomach niż małych (wykres 3).

Wykres 3. Liczba upadłości przedsiębiorstw ze względu na rodzaj postępowania w latach 2007-2015 (panel lewy) oraz struktura liczby sądowych postępowań upadłościowych (SPU) w małych i średnich przedsiębiorstwach ze względu na rodzaj postępowania w 2015 roku (panel prawy)

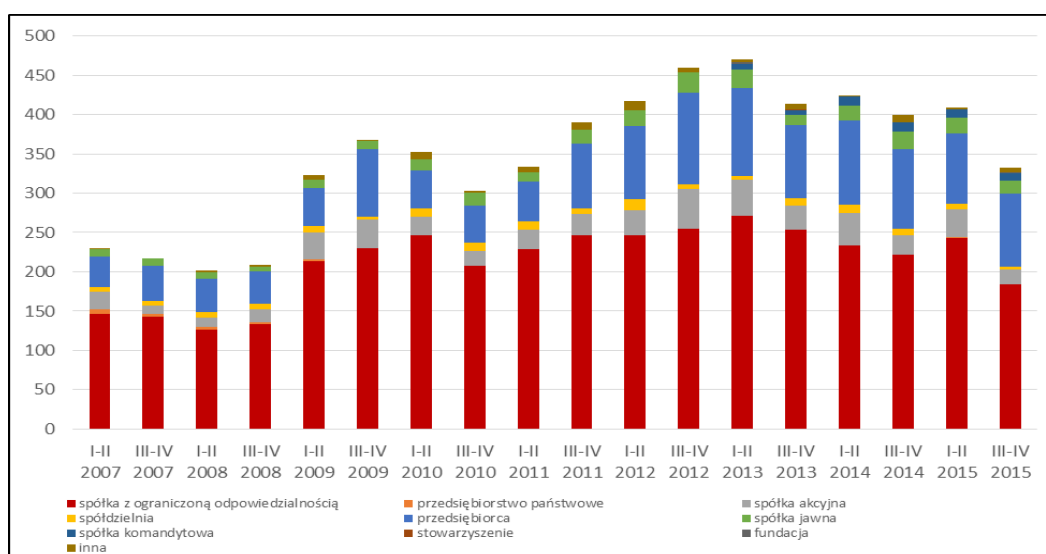

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Coface Poland.

²⁰ Dwa tryby obowiązywały do końca 2015 roku, a od 2016 roku klasyfikacja uległa zmianie.

Pomimo faktu, że największą grupę przedsiębiorstw stanowią osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą to w strukturze upadłości ta forma aktywności stanowiła jedynie 20% ogółu ogłoszonych postępowań upadłościowych (wykres 4). Najwięcej postępowań upadłościowych dotyczyło spółek z ograniczoną odpowiedzialnością, które stanowiły 63% ogłoszonych postępowań, a następnie spółek akcyjnych i jawnych. Liczba ogłoszonych postępowań upadłościowych wobec spółek z o.o. cechowała się dynamicznym wzrostem od 2009 roku do 2013 roku, w którym to odwróciła się tendencja. Podobnie, jak w przypadku liczby postępowań ogółem nastąpił wyraźny trend wzrostowy z „pikiem” w 2009 roku, następnie spowolnieniem tempa wzrostu w 2013 roku i jego odwróceniem w II p. 2015 roku.

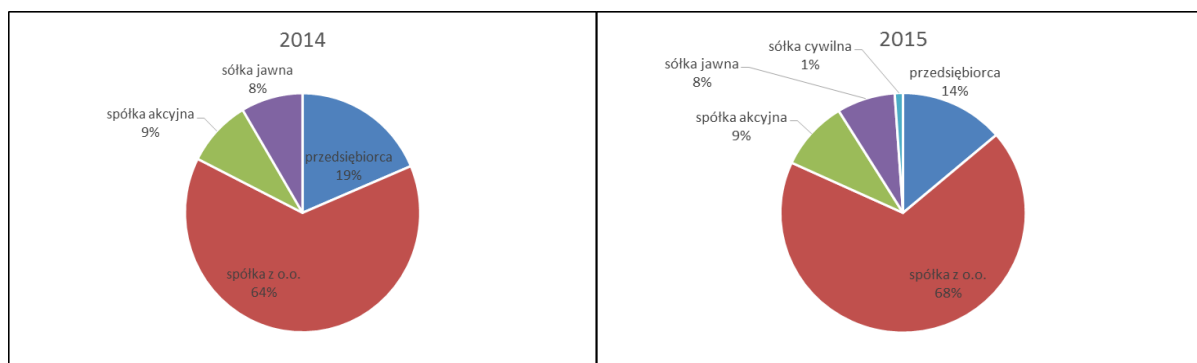
Wykres 4. Liczba sądowych postępowań upadłościowych (SPU) przedsiębiorstw według wybranych form organizacyjno-prawnych w latach 2007 – 2015

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Coface Poland.

W latach 2014 – 2015 najmniej upadłości wśród małych przedsiębiorstw ogłoszono w spółdzielniach i spółkach jawnych (wykres 5). Zmniejszył się udział upadłości działalności osób fizycznych w liczby SPU małych przedsiębiorstw o 5%. Natomiast, pomimo już obserwowanego wysokiego poziomu, wzrósł udział SPU wśród małych spółek z ograniczoną odpowiedzialnością o 5%. W 2015 roku zmniejszyła się liczba postępowań upadłościowych wobec małych spółek jawnych i działalności osób fizycznych w porównaniu do 2014 roku.

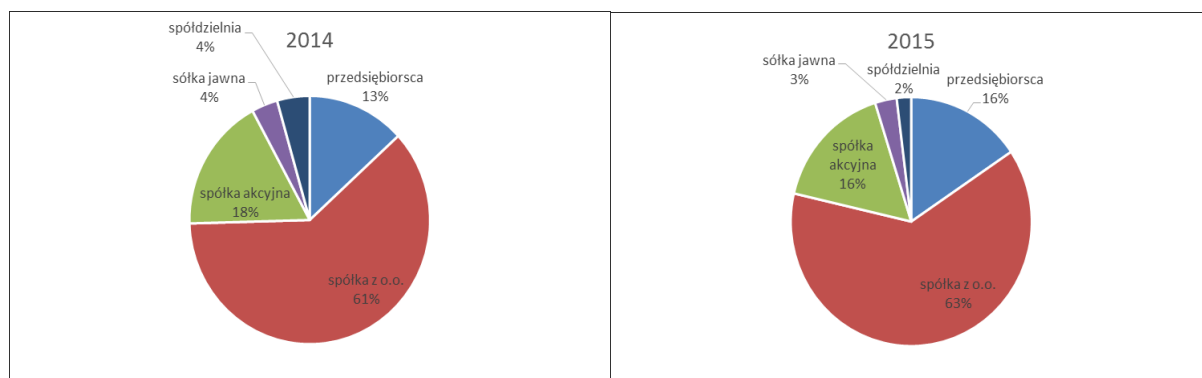
Wykres 5. Struktura sądowych postępowań upadłościowych (SPU) w małych przedsiębiorstwach według form organizacyjno-prawnych w latach 2014 – 2015

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Coface Poland.

Wśród średnich przedsiębiorstw najmniej upadłości w latach 2014 – 2015 ogłoszono w spółdzielniach i spółkach jawnych (wykres 6). Zmniejszył się udział upadłości spółek akcyjnych w SPU średnich przedsiębiorstw, natomiast zwiększył się udział postępowań upadłościowych wobec działalności osób fizycznych oraz spółek z ograniczoną odpowiedzialnością w ogólnej liczbie SPU średnich przedsiębiorstw. Średnie spółki akcyjne, spółki jawne oraz spółdzielnie to formy organizacyjno-prawne, w których zmniejszyła się r/r liczba SPU w 2015 roku. W średnich przedsiębiorstwach ogłoszono znacząco mniej upadłości niż w małych we wszystkich rodzajach form organizacyjno-prawnych z wyjątkiem spółek akcyjnych. Znaczący udział w liczbie SPU spółek kapitałowych w porównaniu do osobowych wiąże się z bardziej skomplikowaną strukturą funkcjonowania tych podmiotów oraz trudniejszym procesem likwidacyjnym związanym z koniecznością rejestracji w KRS.

Wykres 6. Struktura sądowych postępowań upadłościowych (SPU) w średnich przedsiębiorstwach według form organizacyjno-prawnych w latach 2014 – 2015

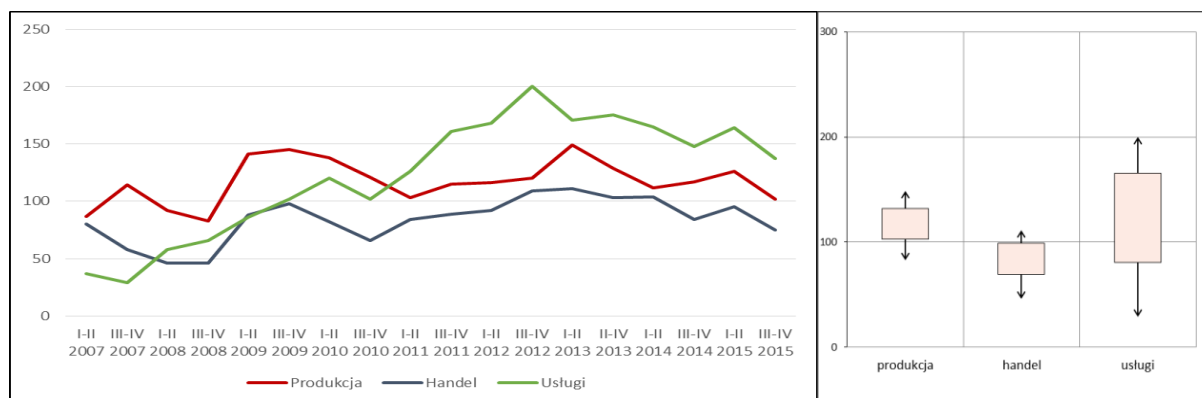

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Coface Poland.

1.2. Branżowa analiza upadłości

Tendencję wzrostową liczby ogłoszonych postępowań upadłościowych obserwowano w handlu i usługach do 2012 roku. W przeciwieństwie do handlu i produkcji w usługach obserwowane było zmniejszenie SPU począwszy od I p. 2013 roku. Analiza retrospektywna działalności produkcyjnej i handlowej wskazuje na dwa okresy podwyższonej intensywności postępowań upadłościowych w 2009 roku i 2013 roku. Analiza przebiegów krzywych wskazuje na najgorszą sytuację w usługach lecz jej nieznaczną poprawę począwszy od II p. 2013 roku. Na wysoką liczbę upadłości w działalności usługowej niewątpliwie wpływ miała trudna sytuacja w budownictwie, w którym liczba upadłości stanowiła 49% postępowań ogółem w działalności usługowej. We wszystkich rodzajach działalności w II p. 2014 roku i II p. 2015 roku nastąpiło zmniejszenie r/r liczby postępowań upadłościowych. Analiza statystyczna liczby postępowań upadłościowych od 2007 roku wskazuje na najwyższą średnią wartość liczby postępowań upadłościowych w działalności usługowej. Działalność usługową cechuje również najwyższy poziom zmienności liczby SPU oraz wartości maksymalnych. Najniższą średnią wartość oraz niską zmienność zaobserwowano w handlu, a następnie w produkcji (wykres 7).

Wykres 7. Liczba sądowych postępowań upadłościowych (SPU) przedsiębiorstw (panel lewy) wraz ze statystykami opisowymi (panel prawy) według rodzaju prowadzonej działalności w latach 2007 – 2015

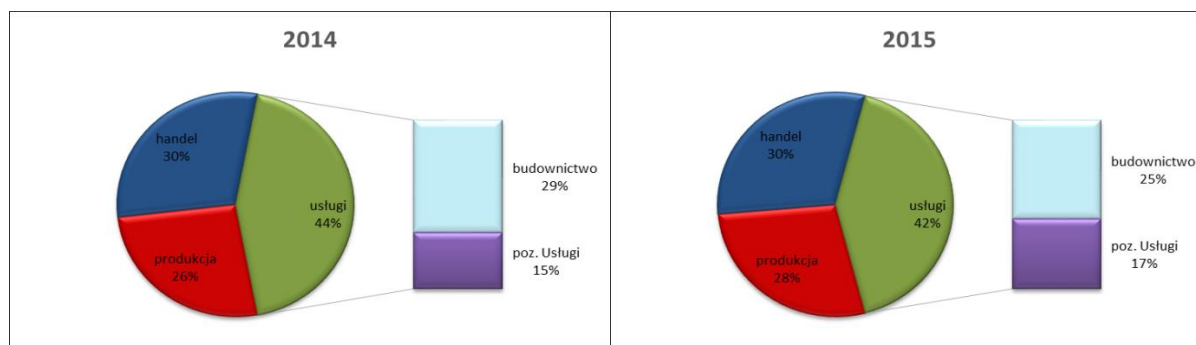

Uwagi: – odchylenie standardowe (1σ); średnia wyznaczona przez środek figury,
 – wartości minimum i maksimum.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Coface Poland.

W małych przedsiębiorstwach, odmiennie niż miało to miejsce wśród ogółu przedsiębiorstw, najmniej upadłości odnotowano w przedsiębiorstwach zajmujących się działalnością produkcyjną. Liczba ogłoszonych upadłości w produkcji wzrosła w 2015 roku. Najwięcej SPU wśród małych przedsiębiorstw ogłoszono w działalności usługowej, a ich liczba w porównaniu do 2014 roku wzrosła. Ponownie uwagę zwraca bardzo duży udział (29% w 2014 roku i 25% w 2015 roku) upadłości małych przedsiębiorstw budowlanych (wykres 8).

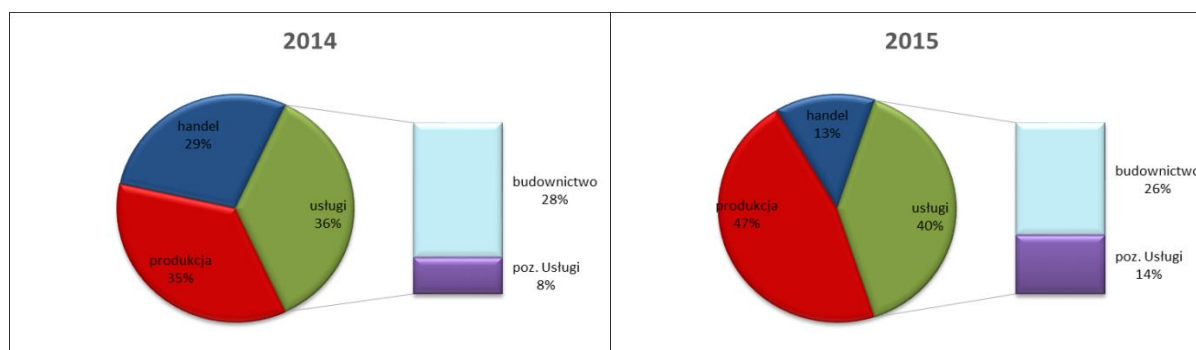
Wykres 8. Struktura sądowych postępowań upadłościowych (SPU) w małych przedsiębiorstwach według rodzaju prowadzonej działalności gospodarczej w latach 2014 – 2015 (w %)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Coface Poland.

Wśród średnich przedsiębiorstw najmniej upadłości ogłoszono w działalności handlowej. We wszystkich rodzajach działalności średnich przedsiębiorstw w 2015 roku zmniejszyła się liczba SPU. W handlu liczba SPU zmniejszyła się w 2015 roku aż o 60%. Ponownie uwagę zwraca duży udział (znacznie wyższy niż w małych przedsiębiorstwach) SPU średnich przedsiębiorstw budowlanych. Najwięcej postępowań upadłościowych w 2014 roku ogłoszono w działalności usługowej, natomiast w 2015 roku była to już ze znaczną przewagą działalność produkcyjna (wykres 9).

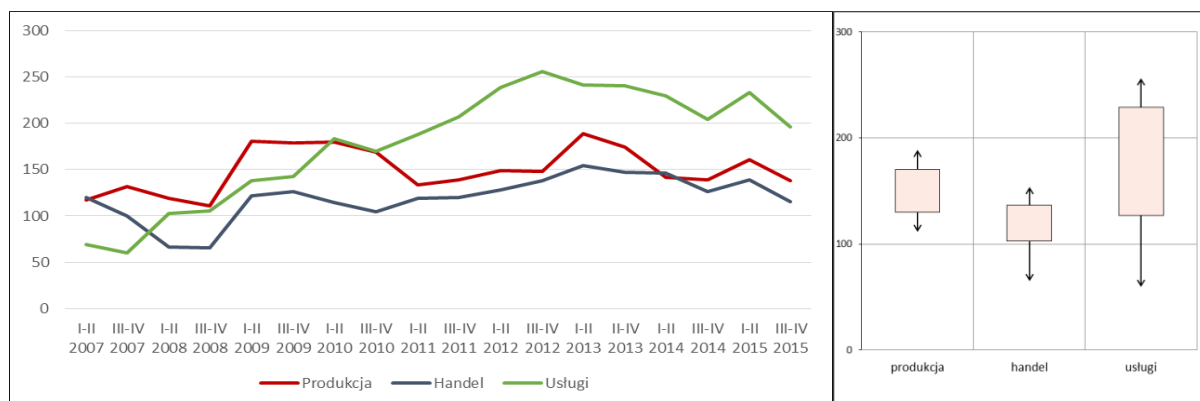
Wykres 9. Struktura sądowych postępowań upadłościowych (SPU) w średnich przedsiębiorstwach według rodzaju prowadzonej działalności gospodarczej w latach 2014 – 2015 (w %)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Coface Poland.

Analiza wartości odsetka upadłości OU w przedsiębiorstwach w Polsce wskazywała na silną tendencję wzrostową i najwyższe wartości w działalności usługowej. Wyraźnie niższe wartości OU i powolne przełamanie trendu wzrostowego obserwowano w działalności produkcyjnej i handlowej. W II p. 2014 roku i 2015 roku we wszystkich rodzajach działalności nastąpiło zmniejszenie r/r wartości OU. Analiza statystyczna wartości OU od 2007 roku wskazuje na najniższą jego średnią wartość w działalności handlowej. Ten rodzaj działalności cechował się również najniższym poziomem zmienności OU. Najwyższą średnią wartość OU zaobserwowano w działalności usługowej (wykres 10).

Wykres 10. Odsetek upadłości (OU) przedsiębiorstw (panel lewy) wraz ze statystykami opisowymi (panel prawy) według rodzaju prowadzonej działalności w latach 2007 – 2015

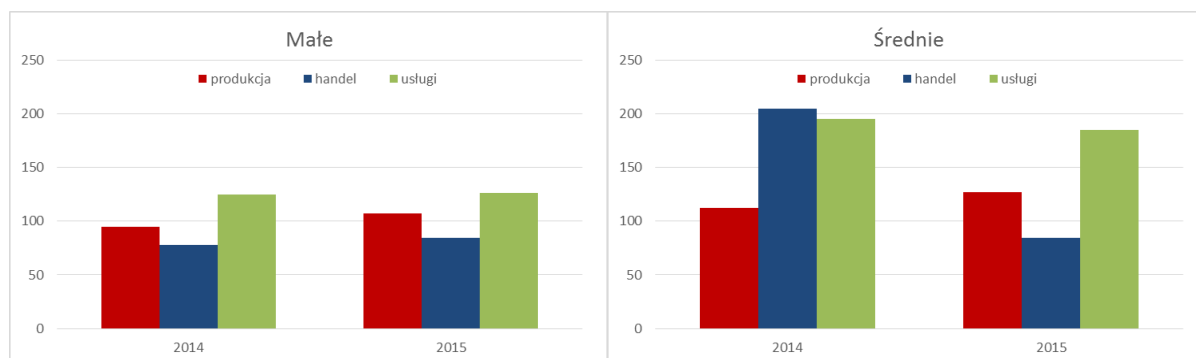
Uwagi: – odchylenie standardowe (1σ); średnia wyznaczona przez środek figury,
 – wartości minimum i maksimum.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Coface Poland.

W małych przedsiębiorstwach najniższe wartości odsetka upadłości cechowały działalność handlową. We wszystkich rodzajach działalności wartość OU wzrosła r/r. Wartości OU w małych przedsiębiorstwach kształtowały się na znacząco niższym poziomie niż w średnich (wykres 11).

W średnich przedsiębiorstwach w 2014 roku najniższą wartość OU obserwowano w produkcji, a w 2015 roku w handlu gdzie odnotowano jego znaczące zmniejszenie. W 2015 roku nastąpiło zmniejszenie OU w handlu i usługach. Wartość OU w działalności usługowej i produkcyjnej kształtowała się na wyższych poziomach niż w przedsiębiorstwach małych. W produkcji odnotowano wzrost wartości OU. Najwyższą wartość OU w latach 2014 – 2015 zaobserwowano w działalności usługowej. W 2015 roku wartość OU w handlu była ponad o połowę niższa niż w usługach (wykres 11).

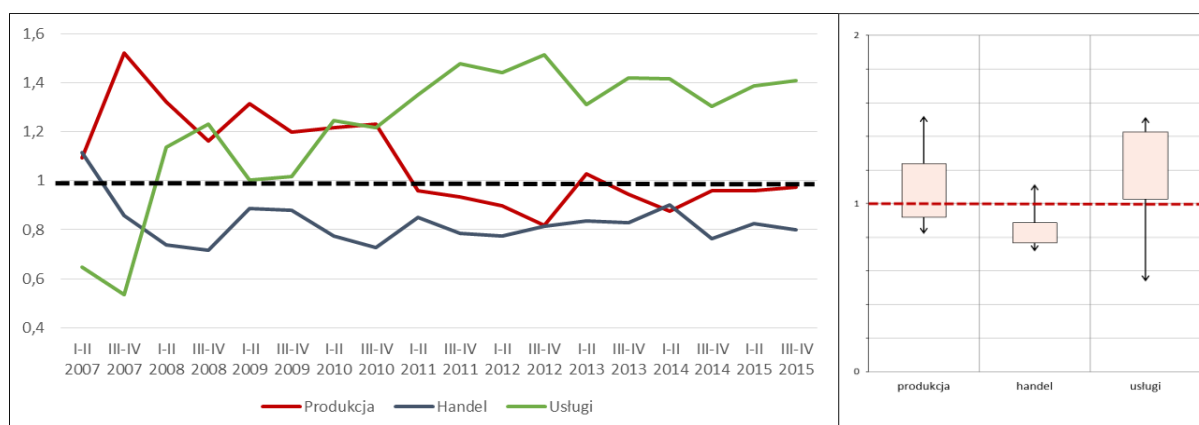
Wykres 11. Odsetek upadłości (OU) w małych i średnich przedsiębiorstwach według rodzaju prowadzonej działalności w latach 2014 – 2015

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Coface Poland.

Poziom natężenia zjawiska upadłości w wybranych rodzajach działalności gospodarczej (BBU)²¹ pozwala na stwierdzenie, że poniżej przeciętna (poniżej 1) wartość koncentracji liczby postępowań upadłościowych w całym okresie wystąpiła w handlu. Wartość BBU w usługach kształtowała się na poziomie ponad przeciętnym od 2008 roku z wyraźnie zarysowaną tendencją wzrostową. Odwrotną tendencję wartości BBU zaobserwowano dla produkcji. Na uwagę zasługuje fakt, że przebiegi zmian BBU dla produkcji i usług kształtowały się całkowicie odmiennie zarówno pod względem natężenia procesu, jak i jego kierunku. W latach 2014 – 2015 niestety w działalności produkcyjnej i usługowej zaobserwowano wzrosty wartości BBU. Analiza statystyk opisowych wskazuje, że średnie wartości BBU były na najniższym poziomie w handlu, a najwyższym w usługach (wykres 12).

Wykres 12. Branżowy Barometr Upadłości (BBU) przedsiębiorstw (panel lewy) wraz ze statystykami opisowymi (panel prawy) według rodzaju prowadzonej działalności w latach 2007 – 2015

Uwagi: – odchylenie standardowe (1σ); średnia wyznaczona przez środek figury,
 – wartości minimum i maksimum.

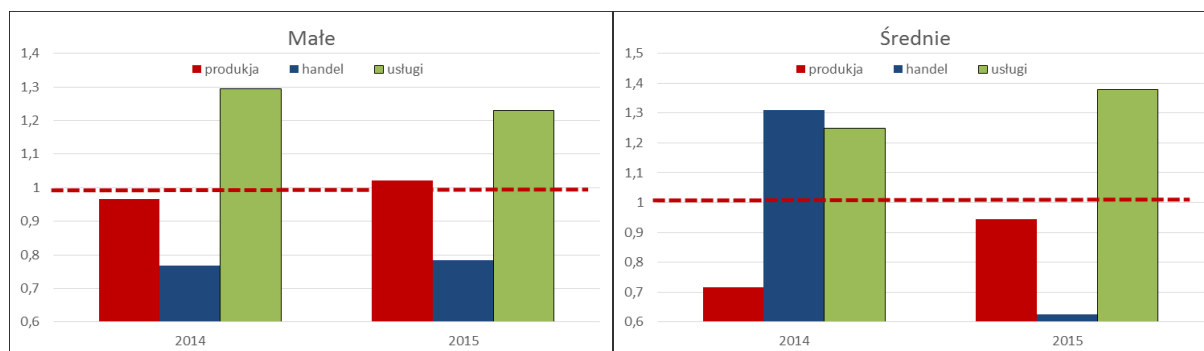
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Coface Poland.

W małych przedsiębiorstwach najniższy poziom koncentracji zjawiska upadłości miał miejsce w handlu. W działalności produkcyjnej wartość BBU wzrosła w 2015 roku w porównaniu do 2014 roku i kształtowała się na poziomie nieznacznie wyższym od przeciętnego. W działalności usługowej małych przedsiębiorstw pomimo wysokiego poziomu koncentracji zjawiska upadłości w 2014 roku odnotowano jego zmniejszenie w 2015 roku. W średnich przedsiębiorstwach w 2014 roku najniższą koncentrację liczby sądowych postępowań upadłościowych zaobserwowano w produkcji. Pomimo tego, że w 2015 roku nastąpiło znaczące jej zwiększenie to dalej kształtowała się ona poniżej wartości przeciętnej. W latach 2014 – 2015 działalność produkcyjna średnich przedsiębiorstw cechowała się poniżej

²¹ Branżowy barometr upadłości (BBU) – stanowi relatywną ocenę koncentracji przedsiębiorstw upadłych w określonej grupie podmiotów względem łącznej liczby przedsiębiorstw, przynależących do analizowanej grupy w gospodarce, w stosunku do wszystkich podmiotów funkcjonujących w gospodarce narodowej. Przyjmuje się, że BBU przekraczający wartość 1 oznacza ponadprzeciętną koncentrację analizowanego zjawiska w danej grupie.

przeciętną koncentracją zjawiska upadłości, lecz niestety w 2015 roku nastąpił jej wzrost aż o 31%. Analiza Branżowego Barometru Upadłości (BBU) w małych i średnich przedsiębiorstwach w 2014 roku wskazuje, że ponadprzeciętna koncentracja zjawiska upadłości występowała w małych przedsiębiorstwach usługowych oraz średnich handlowych i usługowych. W 2015 roku ponadprzeciętna wartość BBU dotyczyła małych przedsiębiorstw produkcyjnych i usługowych, a w średnich jedynie w działalności usługowej (wykres 13).

Wykres 13. Branżowy Barometr Upadłości (BBU) w małych i średnich przedsiębiorstwach według rodzaju prowadzonej działalności w latach 2014 – 2015

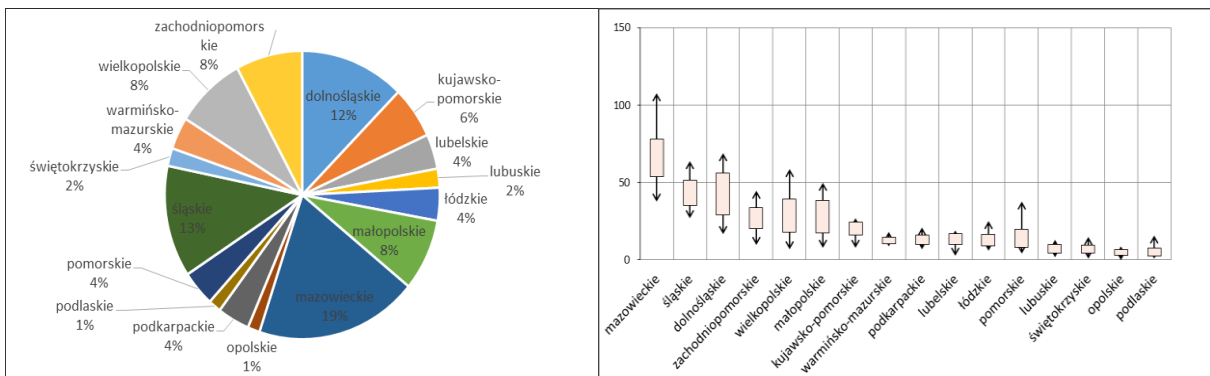

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Coface Poland.

1.3. Regionalna analiza upadłości

Retrospektywna analiza liczby SPU w latach 2007 – 2015 wskazuje, że najmniej upadłości ogłoszono w województwie opolskim i następnie podlaskim, w których ogłoszono jedynie 89 i 93 postępowania upadłościowe. Najniższą średnią wartość oraz obserwowaną zmienność wartość SPU odnotowano w województwach opolskim i lubuskim. Najwięcej SPU odnotowano w województwie mazowieckim co stanowiło 19% wszystkich SPU w Polsce, czyli 13 razy więcej niż w województwie opolskim. Analiza wartości średniej SPU od 2007 roku pozwala na stwierdzenie, że najwyższą średnią jej wartość zaobserwowano również w województwie mazowieckim (wykres 14).

Wykres 14. Liczba ogłoszonych postępowań upadłościowych przedsiębiorstw w 2015 roku (panel lewy) wraz ze statystykami opisowymi według województw w latach 2007 – 2015 (panel prawy)

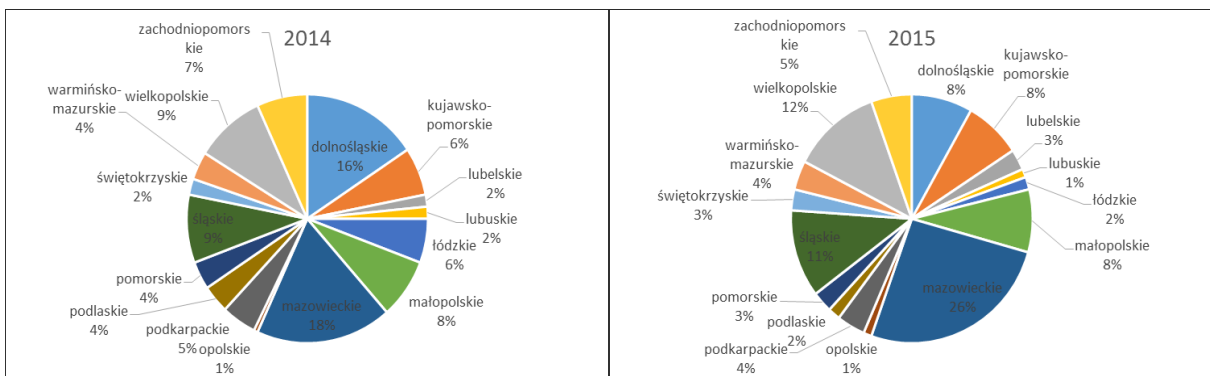

Uwagi: – odchylenie standardowe (1σ); średnia wyznaczona przez środek figury,
 – wartości minimum i maksimum.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Coface Poland.

W małych przedsiębiorstwach w latach 2014 – 2015 najmniej upadłości ogłoszono w województwach opolskim i lubuskim. W 7 województwach (dolnośląskie, lubuskie, łódzkie, podkarpackie, podlaskie, pomorskie oraz zachodniopomorskie) liczba upadłości zmniejszyła się w porównaniu do 2014 roku, a w pozostałych 9 wzrosła. Województwa najbardziej dotknięte zjawiskiem upadłości wśród małych przedsiębiorstw to mazowieckie i dolnośląskie w 2014 roku, a w 2015 roku mazowieckie i śląskie (wykres 15).

Wykres 15. Struktura liczby ogłoszonych postępowań upadłościowych w małych przedsiębiorstwach według województw w latach 2014 – 2015

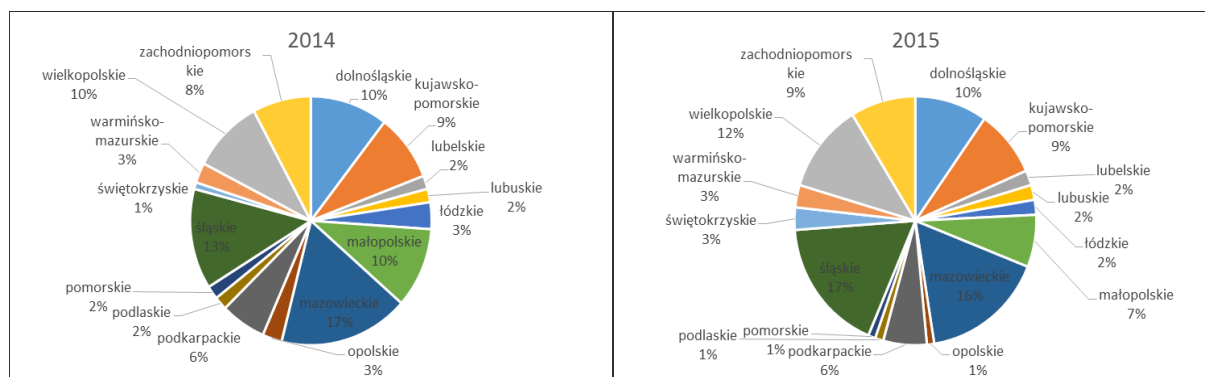

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Coface Poland.

W średnich przedsiębiorstwach w latach 2014 – 2015 województwa dotknięte w najmniejszym stopniu zjawiskiem upadłości to: lubelskie, lubuskie, opolskie, podlaskie i pomorskie. Aż w 9 województwach (dolnośląskie, kujawsko-pomorskie, łódzkie, małopolskie, mazowieckie, opolskie, podkarpackie, podlaskie, pomorskie) liczba upadłości zmniejszyła się

w porównaniu z 2014 rokiem, w 2 pozostała na niezmiennym poziomie, a w 5 wzrosła. Województwa mazowieckie i śląskie w latach 2014 – 2015 posiadały największą intensywność badanego zjawiska w średnich przedsiębiorstwach (wykres 16).

Wykres 16. Struktura liczby ogłoszonych postępowań upadłościowych w średnich przedsiębiorstwach według województw w latach 2014 – 2015

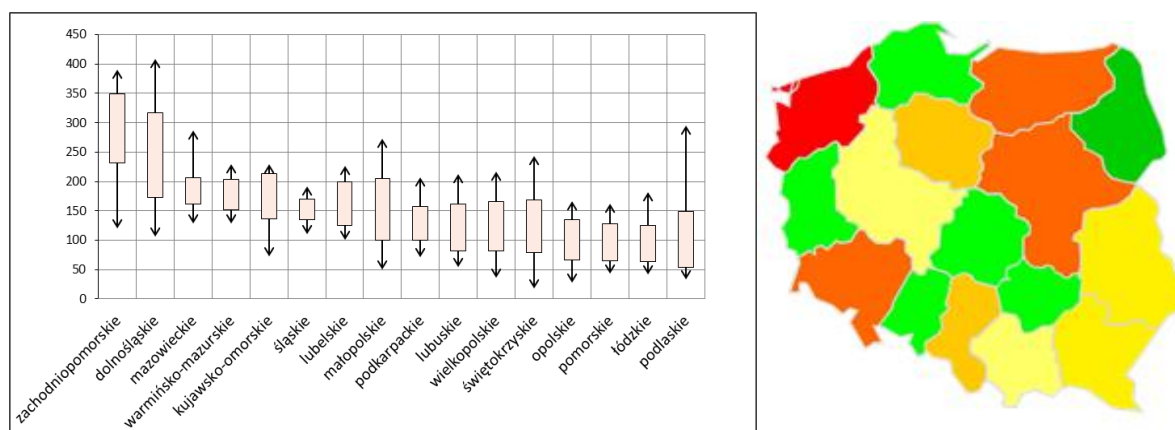

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Coface Poland.

Analiza zmian średniej wartości OU w podziale na województwa wskazuje na jego najwyższe poziomy w województwach: zachodniopomorskim, dolnośląskim oraz mazowieckim. Z wyjątkiem województwa mazowieckiego od 2014 roku we wszystkich województwach odnotowano zmniejszenie wartości OU. We wszystkich regionach zaobserwowano tendencje wzrostowe wartości OU, przy czym największe zmiany dotyczyły województwa dolnośląskiego. Od 2011 roku występowały silne trendy wzrostowe wartości OU we wszystkich województwach w Polsce, które w większości województw zostały przełamane w 2013 roku i w 2014 roku.

Analiza wartości średniej OU wskazuje na najwyższe poziomy i największą jego zmienność w województwach zachodniopomorskim oraz dolnośląskim. Wysokie średnie poziomy obserwowane były również w województwach mazowieckim, warmińsko-mazurskim, kujawsko-pomorskim oraz śląskim. Województwo małopolskie usytuowano na 9 pozycji pod względem średniej wartości OU, a jego średnia wartość była trzykrotnie niższa niż średnia w województwie zachodniopomorskim. Najwyższe (maksymalne) wartości OU odnotowano w województwach zachodniopomorskim oraz dolnośląskim. Graficzna ilustracja pozwala zaobserwować kształtowanie się średniej wartości OU w Polsce według województw. Kolor zielony oznacza najniższe wartości OU, a czerwony poprzez żółty i pomarańczowy najwyższe (wykres 17).

Wykres 17. Statystyki opisowe odsetka upadłości (OU) przedsiębiorstw (panel lewy) oraz geograficzne ukształtowanie wartości średniej odsetka upadłości (OU) (panel prawy) według województw w latach 2007 – 2015

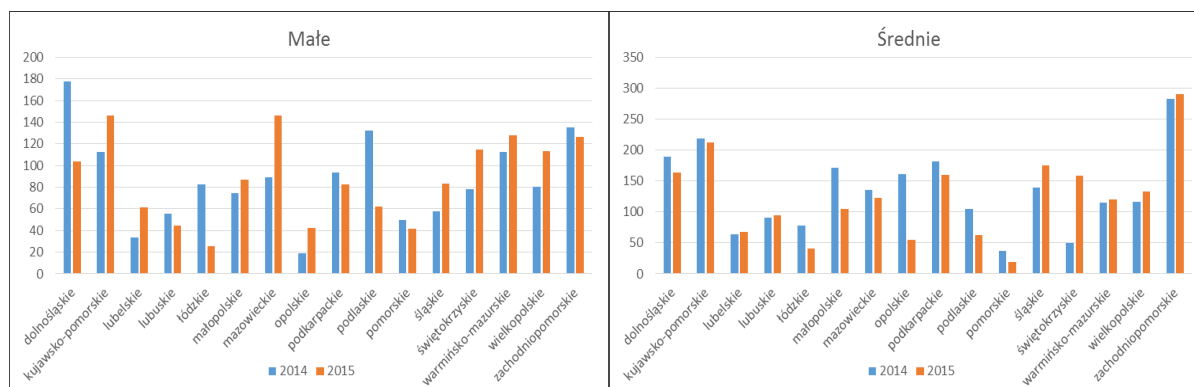
Uwagi: (panel lewy) – odchylenie standardowe (1σ); średnia wyznaczona przez środek figury,
 – wartości minimum i maksimum,
 (panel prawy) wartość OU w skali od najniższej (kolor zielony) do najwyższej (kolor czerwony).

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Coface Poland.

W małych przedsiębiorstwach w 7 województwach (dolnośląskie, lubuskie, łódzkie, podkarpackie, podlaskie, pomorskie, i zachodniopomorskie) wartość OU zmniejszyła się w 2015 roku. Najniższe wartości OU w 2014 roku odnotowano w województwie opolskim i lubelskim. Niestety w obu tych województwach nastąpiło zwiększenie wartości OU w 2015 roku. Najniższą wartość OU w 2015 roku zaobserwowano w województwie łódzkim. Dodatkowo w województwie tym odnotowano zmniejszenie wartości odsetka upadłości. Najwyższą wartość odsetka upadłości w 2014 roku zaobserwowano w województwie dolnośląskim, w którym w 2015 roku wartość ta zmniejszyła się znacząco. W 2015 roku województwo mazowieckie cechowała najwyższa wartość OU oraz jego wzrost w porównaniu do 2014 roku (wykres 18).

W średnich przedsiębiorstwach w 9 województwach (dolnośląskie, kujawsko-pomorskie, łódzkie, małopolskie, mazowieckie, opolskie, podkarpackie, podlaskie, pomorskie) wartość OU zmniejszyła się w 2015 roku. Najniższe wartości OU w 2014 roku odnotowano w województwie pomorskim i świętokrzyskim. Niestety w województwie świętokrzyskim nastąpiło zwiększenie wartości OU w 2015 roku. Natomiast w województwie pomorskim pomimo najniższej wartości OU w 2014 roku wśród wszystkich województw odnotowano dodatkowo zmniejszenie wartości OU. W 2015 roku najniższą wartość OU również zaobserwowano w województwie pomorskim. Najwyższą wartość odsetka upadłości w latach 2014 – 2015 zaobserwowano w województwie zachodniopomorskim, w którym dodatkowo w 2015 roku wartość OU wzrosła (wykres 18).

Wykres 18. Wartość odsetka upadłości (OU) w małych i średnich przedsiębiorstwach według województw w latach 2014 – 2015

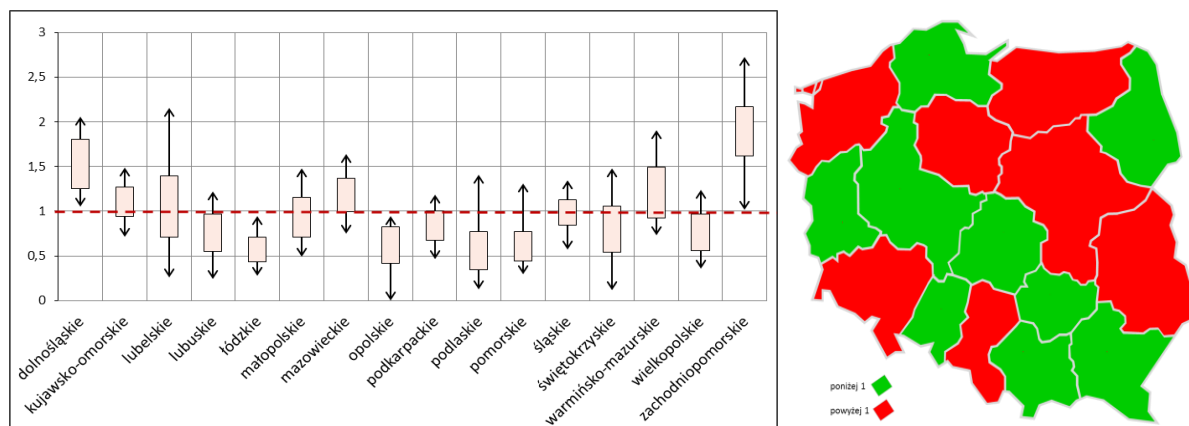

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Coface Poland.

Analiza zmian wartości Regionalnego Barometru Upadłości (RBU)²² wskazuje, że w 9 województwach średnia jego wartość kształtowała się na poziomie poniżej przeciętnym. Geograficzny rozkład województw według RBU wskazuje, że w południowo-zachodniej części Polski zjawisko koncentracji kształtowało się na poziomie niższym od przeciętnego (wartość RBU poniżej 1). W województwach łódzkim, opolskim, podlaskim i pomorskim wartość RBU od 2007 roku kształtowała się na poziomie poniżej przeciętnym. Najniższą koncentrację upadłości w latach 2007 – 2015 zaobserwowano w województwie łódzkim, a następnie podlaskim. Natomiast najmniejszą zmiennością wartości RBU od 2007 roku oraz poniżej przeciętną jej wartością cechowały się województwa łódzkie oraz pomorskie. Najwyższą średnią wartość RBU zaobserwowano w województwie zachodniopomorskim (wykres 19).

²² Regionalny barometr upadłości (RBU, rozumienie upadłości *sensu stricto*) – stanowi relatywną ocenę koncentracji procesów upadłości w województwach względem ich intensywności w skali kraju. Dokonywana jest ona poprzez odniesienie wskaźnika udziału liczby przedsiębiorstw upadłych w danym regionie w liczbie funkcjonujących przedsiębiorstw ogółem w tym regionie, względem wskaźnika udziału liczby przedsiębiorstw upadłych ogółem w liczbie funkcjonujących przedsiębiorstw ogółem. Przyjmuje się, że RBU przekraczającą wartość 1 oznacza ponadprzeciętną koncentrację analizowanego zjawiska w danym regionie.

Wykres 19. Statystyki opisowe regionalnego odsetka upadłości (RBU) przedsiębiorstw według województw w latach 2007 – 2015 (panel lewy) oraz geograficzne ukształtowanie regionalnego odsetka upadłości (RBU) w 2015 roku (panel prawy)

Uwagi: (panel lewy) – odchylenie standardowe (1σ); średnia wyznaczona przez środek figury,
 – wartości minimum i maksimum,

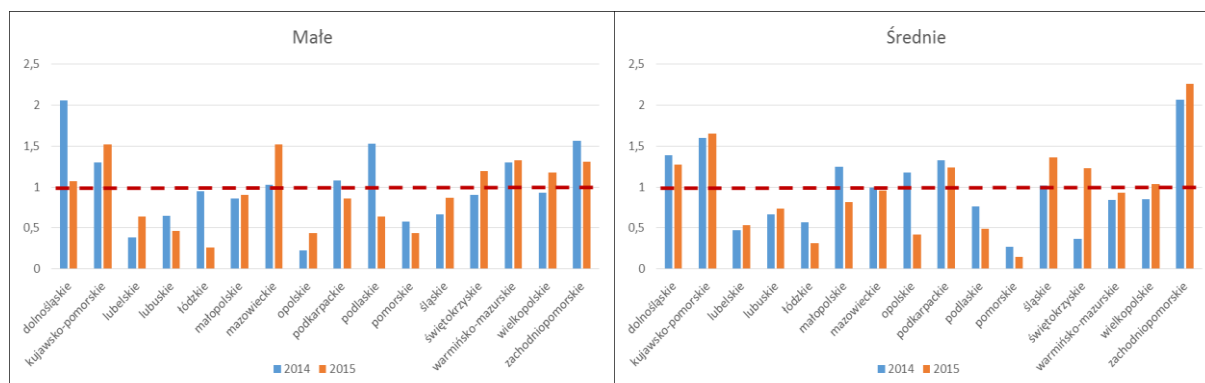
(panel prawy) kolor czerwony oznacza wartość RBU powyżej 1, a zielony poniżej 1.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Coface Poland.

W małych przedsiębiorstwach w 7 województwach (lubelskie, lubuskie, łódzkie, małopolskie, opolskie, pomorskie i śląskie) poziom koncentracji regionalnej w latach 2014 – 2015 kształtował się na poziomie poniżej przeciętnym. W 2014 roku najniższa koncentracja zjawiska upadłości w małych przedsiębiorstwach miała miejsce w województwie opolskim, a w 2015 roku w łódzkim. W 7 województwach wartość RBU zmniejszyła się w 2015 roku, a w 3 z nich koncentracja upadłości kształtowała się w 2014 roku poniżej wartości przeciętnej (lubuskie, łódzkie, pomorskie). Wysokie poziomy RBU oraz jego wzrost w 2015 roku odnotowano wśród małych przedsiębiorstw w województwach kujawsko-pomorskim i warmińsko-mazurskim (wykres 20).

W latach 2014 – 2015 w średnich przedsiębiorstwach w 7 województwach (lubelskie, lubuskie, łódzkie, mazowieckie, podlaskie, pomorskie i warmińsko-mazurskie) poziom koncentracji upadłości kształtował się na bezpiecznym poniżej przeciętnym poziomie, a najniższa koncentracja miała miejsce w województwie pomorskim. W 8 województwach wartość RBU zmniejszyła się w 2015 roku, a dodatkowo w 4 w nich w 2014 roku już była poniżej wartości przeciętnej (łódzkie, mazowieckie, podlaskie, pomorskie). Najwyższe wartości RBU i jego wzrost zaobserwowano w województwie zachodniopomorskim i kujawsko-pomorskim (wykres 20).

Wykres 20. Wartość regionalnego odsetka upadłości (RBU) w małych i średnich przedsiębiorstwach według województw w latach 2014 – 2015

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Coface Poland.

Od 2013 roku odnotowano nieznaczne zmniejszenie liczby SPU pozwalając na sformułowanie optymistycznej oceny i prognoz wskazujących na znaczącą poprawę sytuacji ekonomicznej przedsiębiorstw. Analiza zmian OU potwierdza jego korzystną tendencję o charakterze malejącym, a tempo zmian wartości OU w latach 2014 – 2015 przyjmowało wartości ujemne, co niewątpliwie wskazuje na korzystny trend zmian. W małych i średnich przedsiębiorstwach najczęściej postępowań upadłościowych dotyczyło spółek z ograniczoną odpowiedzialnością, a następnie spółek akcyjnych i jawnych. Analiza branżowa wskazuje na tendencję wzrostową liczby SPU w usługach. W małych przedsiębiorstwach, odmiennie niż miało to miejsce wśród ogółu przedsiębiorstw, najmniej upadłości odnotowano w produkcji a w średnich w handlu. Poziom natężenia zjawiska upadłości w wybranych rodzajach działalności gospodarczej (BBU) pozwala na stwierdzenie, że poniżej przeciętna (poniżej 1) wartość koncentracji liczby postępowań upadłościowych w całym okresie wystąpiła w handlu. W małych przedsiębiorstwach najniższy poziom koncentracji zjawiska upadłości miał miejsce w handlu, a w średnich przedsiębiorstwach w produkcji. Analiza RBU pozwala na wskazanie województwa lubelskiego i lubuskiego jako tych, które cechowały się najniższym poziomem koncentracji upadłości. Szczegółowa analiza RBU wskazuje, że najmniej upadłości ogłoszono w województwach opolskim i lubuskim dla klasy małych przedsiębiorstw, a dla średnich w lubelskim i lubuskim.

Rozdział 2. POTENCJAŁ I WYNIKI PRZEDSIĘBIORSTW

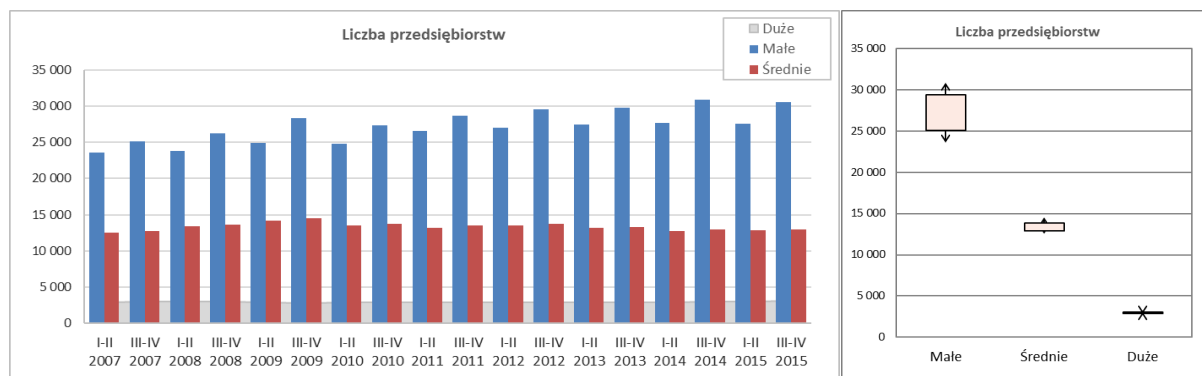
Celem rozdziału jest charakterystyka stanu i zmian w zakresie liczby przedsiębiorstw oraz składników posiadanego przez nie potencjału ekonomicznego. Dokonano tego na podstawie analizy wyników kształtowania się wielkości ekonomicznych będących miernikami składników potencjału ekonomicznego²³ przedsiębiorstw małych i średnich (z uwzględnieniem przedsiębiorstw dużych) według rodzajów prowadzonej działalności (produkcyjnej, handlowej i usługowej). Analizę wzbogacono o statystyki opisowe badanych wielkości.

2.1. Charakterystyka stanu, wyników i liczebności przedsiębiorstw

Analiza retrospektywna wskazuje, że liczba przedsiębiorstw małych pomimo cyklicznych wahań dotyczących pierwszej połowy każdego roku począwszy od 2007 roku wykazywała (z wyjątkiem I i II p. 2010 roku) tendencję wzrostową do końca 2014 roku i jej zatrzymanie w I i II p. 2015 roku, w którym liczba przedsiębiorstw była nieznacznie mniejsza w porównaniu do analogicznych okresów roku poprzedniego. W II p. 2015 roku liczba przedsiębiorstw małych wynosiła 30.589. W przypadku przedsiębiorstw średnich po okresie zwiększania ich liczebności w latach 2007 – 2009 zaobserwować można było nieznaczną tendencję do zmniejszania ich liczby (lata 2010 – 2011 i 2013 – 2014) i ponowny wzrost w I i II p. 2015 roku w porównaniu do analogicznych okresów roku poprzedniego. W II p. 2015 roku funkcjonowało 13.004 przedsiębiorstw średnich (największa liczba średnich przedsiębiorstw prowadzących działalność gospodarczą była w 2009 roku). W latach 2014 – 2015 wśród wyróżnionych klas wielkości liczba przedsiębiorstw małych była ponad 2-krotnie wyższa w porównaniu do średnich i prawie 10-cio krotnie wyższa niż dużych, stanowiąc najliczniejszą grupę przedsiębiorstw według wyróżnionych klas wielkości (wykres 21).

²³ Doboru prezentacji wyników analizy wielkości ekonomicznych będących miernikami składników potencjału ekonomicznego dokonano przyjmując kryterium podstawowego znaczenia dla funkcjonowania i zdolności rozwojowych przedsiębiorstw. Za mierniki potencjału ekonomicznego przedsiębiorstw przyjęto więc takie wielkości ekonomiczne, jak: liczbę pracujących (charakteryzującą zasób siły roboczej), następnie wartość ponoszonych nakładów inwestycyjnych (świadczących o możliwości oraz skłonności przedsiębiorstw do tworzenia majątku – a w konsekwencji nowych miejsc pracy i ukierunkowania na dalszy rozwój), wartość aktywów (powstałych w wyniku ponoszonych nakładów inwestycyjnych, które w połączeniu z zasobami ludzkimi decydują o generowanych efektach z działalności gospodarczej), aż w końcu wartość sprzedaży i wartość wyniku finansowego netto (jako wielkości pochodne od zrealizowanej (sprzedanej) produkcji i świadczące o uzyskiwanych efektach prowadzonej działalności, stanowiące jednocześnie potencjalne źródło dalszych reinwestycji w działaniach rozwojowych).

Wykres 21. Liczba przedsiębiorstw (panel lewy) wraz ze statystykami opisowymi (panel prawy) według klas wielkości w latach 2007 – 2015

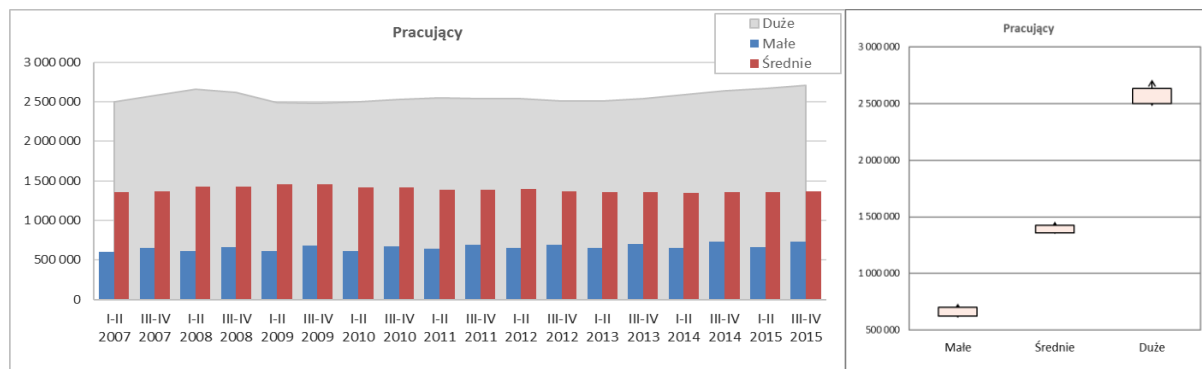

Uwagi: – odchylenie standardowe; średnia wyznaczona przez środek figury,
 – wartości minimum i maksimum.

Źródło: opracowanie własne na podstawie bazy danych Pont Info Gospodarka SŚiDP.

Odmienne niż w przypadku liczby przedsiębiorstw wyglądała sytuacja pod względem pracujących w przedsiębiorstwach wyróżnionych klas wielkości, bowiem w podmiotach małych o największej liczbie przedsiębiorstw zatrudnienie znajdowała najmniejsza liczba osób w porównaniu do przedsiębiorstw średnich i dużych (z kolei w tych ostatnich o najmniejszej liczbie przedsiębiorstw – zatrudnienie znajdowała największa liczba osób). W II p. 2015 roku w przedsiębiorstwach małych pracowało 733.770 osób (prawie 4-krotnie mniej niż w dużych i prawie 2-krotnie mniej niż w średnich), a w średnich 1.368.136 pracujących (2-krotnie mniej niż w dużych). Należy zauważyć, że od 2007 roku liczba osób pracujących w przedsiębiorstwach małych zwiększała się (z wyjątkiem I p. 2009 roku, II p. 2010 roku i I p. 2013 roku) – co oznaczało zmiany pozytywne (sytuacja korzystniejsza niż w średnich). Natomiast w przedsiębiorstwach średnich po okresie zwiększania liczby pracujących w latach 2007 – 2009 nastąpiło zmniejszanie pracujących w nich osób (z wyjątkiem I p. 2012 roku), aż do końca 2014 roku i ponowny wzrost zatrudnienia w przedsiębiorstwach tej klasy wielkości w I i II p. 2015 rok (wykres 22).

Wykres 22. Liczba pracujących (panel lewy) wraz ze statystykami opisowymi (panel prawy) według klas wielkości w latach 2007 – 2015 (w os.)

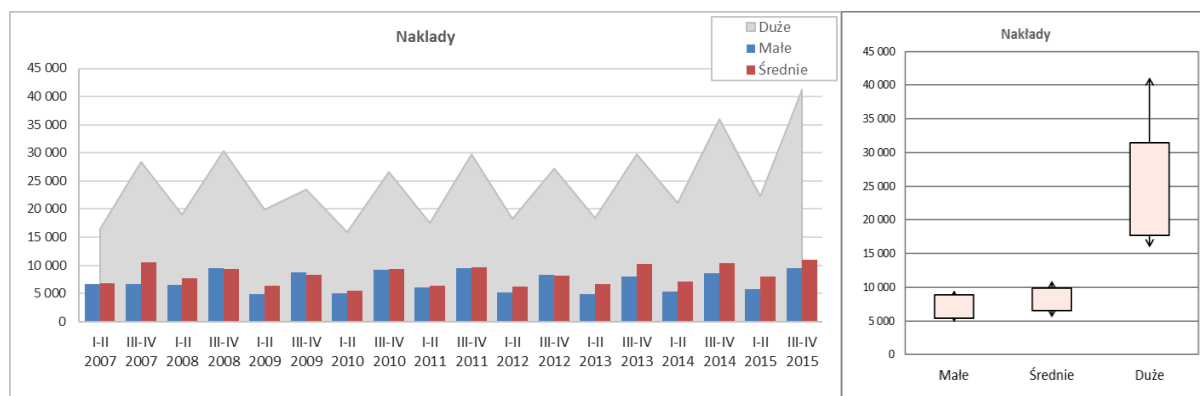

Uwagi: – odchylenie standardowe; średnia wyznaczona przez środek figury,
 – wartości minimum i maksimum.

Źródło: opracowanie własne na podstawie bazy danych Pont Info Gospodarka SŚiDP.

Nakłady inwestycyjne ponoszone w latach 2007 – 2015 przez przedsiębiorstwa małe kształtowały się na podobnym poziomie, jak nakłady inwestycyjne przedsiębiorstw średnich, natomiast największe wartości nakładów inwestycyjnych ponosiły przedsiębiorstwa duże – średnio 3,5-krotnie wyższe niż małe i średnie, jednak przy bardzo dużej zmienności wartości ponoszonych nakładów. W latach 2014 – 2015 zarówno przedsiębiorstwa zakwalifikowane do klasy wielkości małych, jak i średnich zwiększyły wartość ponoszonych nakładów inwestycyjnych (w średnich wzrost wartości nakładów inwestycyjnych zauważalny był od I p. 2013 roku) – zmiany korzystne. W II p. 2015 roku w przedsiębiorstwach małych wartość ponoszonych nakładów inwestycyjnych w porównaniu do II p. 2014 roku wzrosła o +908,75 mln zł do poziomu 9.552,65 mln zł, natomiast w średnich o +527,76 mln zł do 10.968,85 mln zł (wykres 23).

Wykres 23. Wartość nakładów inwestycyjnych (panel lewy) wraz ze statystykami opisowymi (panel prawy) dla przedsiębiorstw według klas wielkości w latach 2007 – 2015 (w mln zł)

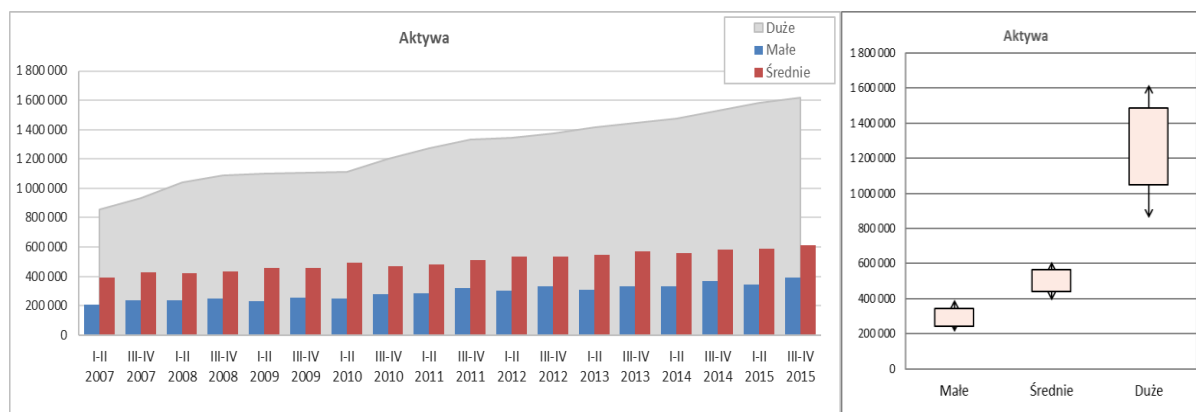

Uwagi: – odchylenie standardowe; średnia wyznaczona przez środek figury,
 – wartości minimum i maksimum.

Źródło: opracowanie własne na podstawie bazy danych Pont Info Gospodarka SŚiDP.

Wartość posiadanych aktywów w przedsiębiorstwach wyróżnionych klas wielkości począwszy od 2007 roku rosła, a dominujące pod względem wartości posiadanego majątku (podobnie jak wartości ponoszonych nakładów inwestycyjnych) były przedsiębiorstwa duże. W latach 2014 – 2015 kontynuowana była tendencja zwiększania wartości aktywów w przedsiębiorstwach małych i średnich (przy czym w przedsiębiorstwach małych tempo zmian wartości aktywów było wyższe niż w średnich i dużych – jedynie z wyjątkiem I p. 2015 roku w odniesieniu do przedsiębiorstw dużych) – sytuacja nieznacznie korzystniejsza w małych aniżeli w średnich. W II p. 2015 roku wartość aktywów przedsiębiorstw małych wynosiła 393.388,5 mln zł i była większa w porównaniu do II p. 2014 roku o +22.970,51 mln zł. W przypadku przedsiębiorstw średnich wartość posiadanych przez nie składników aktywów była prawie 1,5-krotnie wyższa niż w małych wynosząc na koniec 2015 roku 610.466,9 mln zł (tj. o +29.688,52 mln zł więcej w porównaniu do II p. 2014 roku) – wykres 24.

Wykres 24. Wartość aktywów ogółem (panel lewy) wraz ze statystykami opisowymi (panel prawy) dla przedsiębiorstw według klas wielkości w latach 2007 – 2015 (w mln zł)

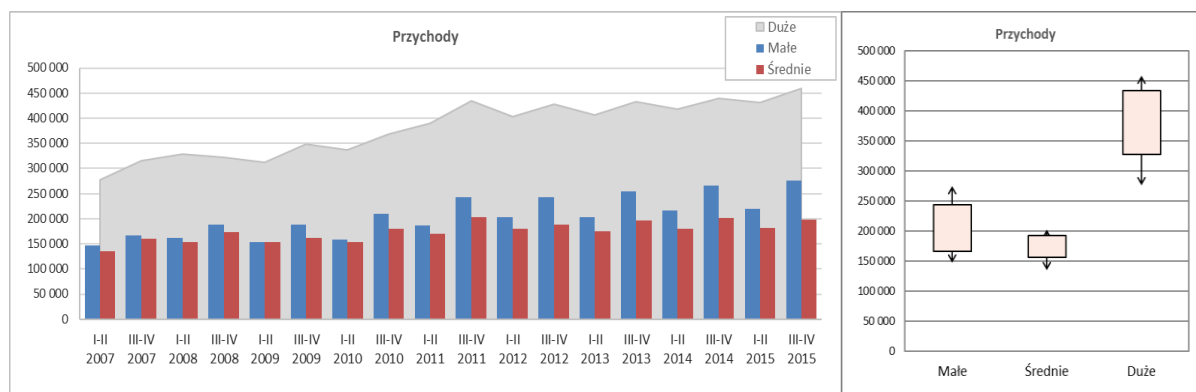

Uwagi: – odchylenie standardowe; średnia wyznaczona przez środek figury,
 – wartości minimum i maksimum.

Źródło: opracowanie własne na podstawie bazy danych Pont Info Gospodarka SSiDP.

Przychody ze sprzedaży osiągnięte przez przedsiębiorstwa małe i średnie kształtowały się na zbliżonym poziomie do I p. 2009 roku. Począwszy od II p. 2009 roku zauważalna była przewaga w tym zakresie przedsiębiorstw małych, które cechowała jednak wyższa zmienność wartości osiąganych przychodów niż w przedsiębiorstwach średnich (największe wartości przychodów przy największej ich zmienności osiągały natomiast przedsiębiorstwa duże). Od 2007 roku w wyróżnionych klasach przedsiębiorstw odnotowywany był wzrost wartości przychodów (z wyjątkiem I i II 2009 roku i II p. 2012 roku – w małych, I i II 2009 roku, II p. 2012 roku, I p. 2013 roku i II p. 2015 roku – w średnich, a także w I p. 2009 roku i II p. 2012 roku – w dużych). W przypadku przedsiębiorstw małych w latach 2014 – 2015 kontynuowana była tendencja wzrostu wartości przychodów. W II p. 2015 roku w porównaniu do II p. 2014 roku przychody przedsiębiorstw małych wyróżnionych rodzajów działalności wzrosły o +8.587,94 mln zł do poziomu 275.084,56 mln zł (i były 1,4-razy wyższe niż w średnich). W przedsiębiorstwach średnich w II p. 2015 roku wartość przychodów uległa nieznacznemu zmniejszeniu o -3.142,54 mln zł w porównaniu do II p. 2014 roku do poziomu 198.561,38 mln zł – sytuacja korzystniejsza w przedsiębiorstwach małych (wykres 25).

Wykres 25. Wartość przychodów ze sprzedaży (panel lewy) wraz ze statystykami opisowymi (panel prawy) dla przedsiębiorstw według klas wielkości w latach 2007 – 2015 (w mln zł)

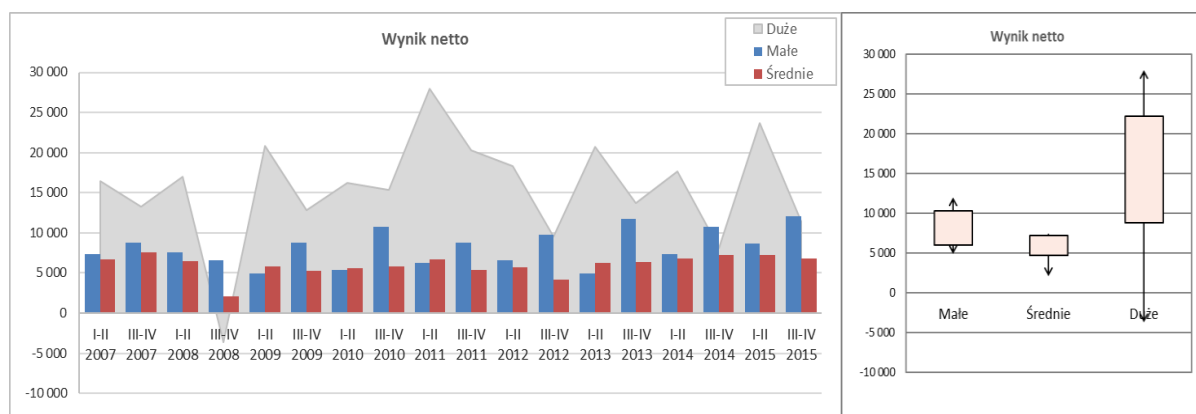

Uwagi: – odchylenie standardowe; średnia wyznaczona przez środek figury,
 – wartości minimum i maksimum.

Źródło: opracowanie własne na podstawie bazy danych Pont Info Gospodarka SSiDP.

W latach 2014 – 2015 w przedsiębiorstwach wyróżnionych klas wielkości odnotowano dodatnią wartość wyniku finansowego netto. W okresie tym lepszą sytuację pod względem wartości osiąganego wyniku finansowego posiadały przedsiębiorstwa małe, gdyż generowana przez nie wartość wyniku netto była wyższa niż w przedsiębiorstwach średnich. W badanym okresie wartość wyniku finansowego przedsiębiorstw małych rosła (jedynie z wyjątkiem II p. 2014 roku) wynosząc na koniec 2015 roku 12.036,34 mln zł. Z kolei w przedsiębiorstwach średnich wzrost wartości wyniku następował do I p. 2015 roku, po czym w II p. 2015 roku obniżył się w porównaniu do analogicznego okresu roku poprzedniego o -411,97 mln zł do poziomu 6.815,15 mln zł (wykres 26).

Wykres 26. Wartość wyniku finansowego netto (panel lewy) wraz ze statystykami opisowymi (panel prawy) dla przedsiębiorstw według klas wielkości w latach 2007 – 2015 (w mln zł)

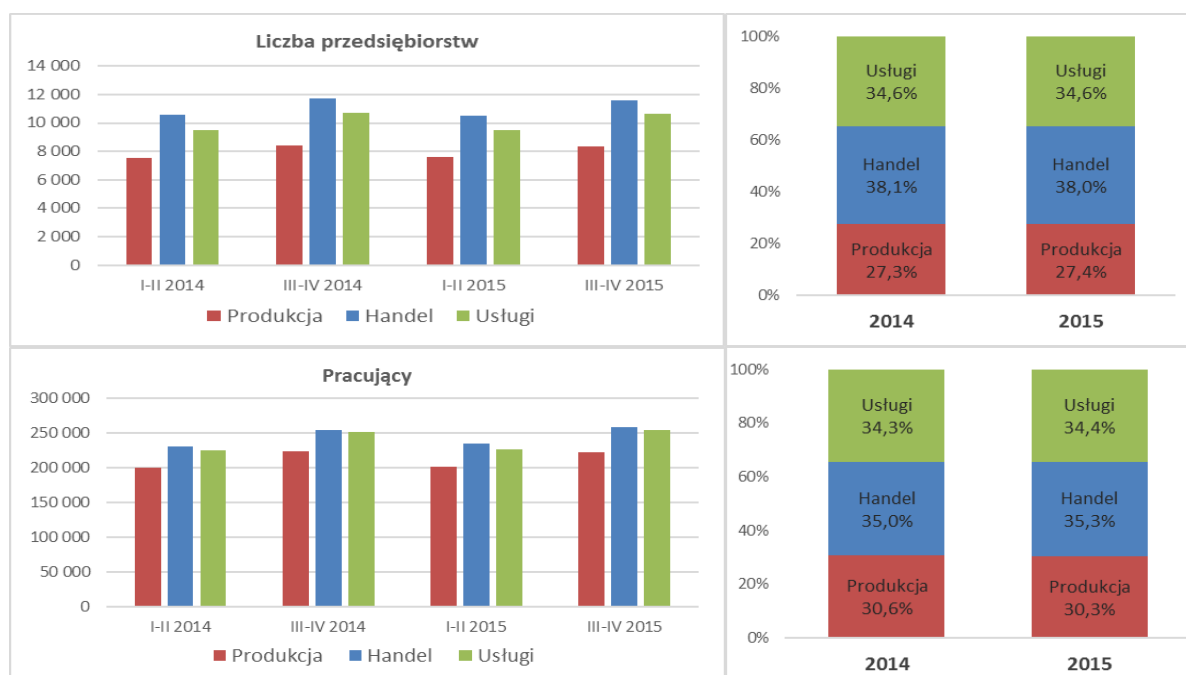
Uwagi: – odchylenie standardowe; średnia wyznaczona przez środek figury,
 – wartości minimum i maksimum.

Źródło: opracowanie własne na podstawie bazy danych Pont Info Gospodarka SSiDP.

2.2. Przedsiębiorstwa małe

W latach 2014 – 2015 w przedsiębiorstwach małych według wyróżnionych rodzajów najczęściej z nich prowadziło działalność handlową (38%), następnie usługową (34%) i produkcyjną (27%). Analiza zmian liczby przedsiębiorstw wskazuje na nieznaczne zmniejszenie liczby małych przedsiębiorstw w I i II p. 2015 roku w porównaniu do I i II p. 2014 roku, przy czym na koniec 2015 roku było ich 30.589 przedsiębiorstw (tj. o 249 mniej). Również względem wyróżnionych rodzajów można wskazać, że w II p. 2015 roku zmalała liczba małych przedsiębiorstw produkcyjnych o -81 do 8.348, handlowych o -124 do 11.569, a usługowych o -44 do 10.672 przedsiębiorstw – zmiany niekorzystne. Struktura zatrudnienia w przedsiębiorstwach małych według wyróżnionych rodzajów działalności w latach 2014 – 2015 była podobna do struktury liczby przedsiębiorstw i wskazywała, że największy udział w liczbie pracujących posiadały przedsiębiorstwa handlowe (35%), nieznacznie mniej przedsiębiorstwa usługowe (34%) i w końcu produkcyjne (30%). W II p. 2015 roku w małych przedsiębiorstwach handlowych zatrudnienie znalazło 257,8 tys. osób, w usługowych 253,7 tys., a w produkcyjnych 222,2 tys. pracujących. W latach 2014 – 2015 odnotowywany był wzrost r/r liczby osób pracujących w wyróżnionych rodzajach działalności przedsiębiorstw małych (z wyjątkiem handlu w I p. 2014 roku i produkcji w II p. 2015 roku) – co w związku z nieznacznym zmniejszeniem liczby przedsiębiorstw małych należy oceniać pozytywnie (wykres 27).

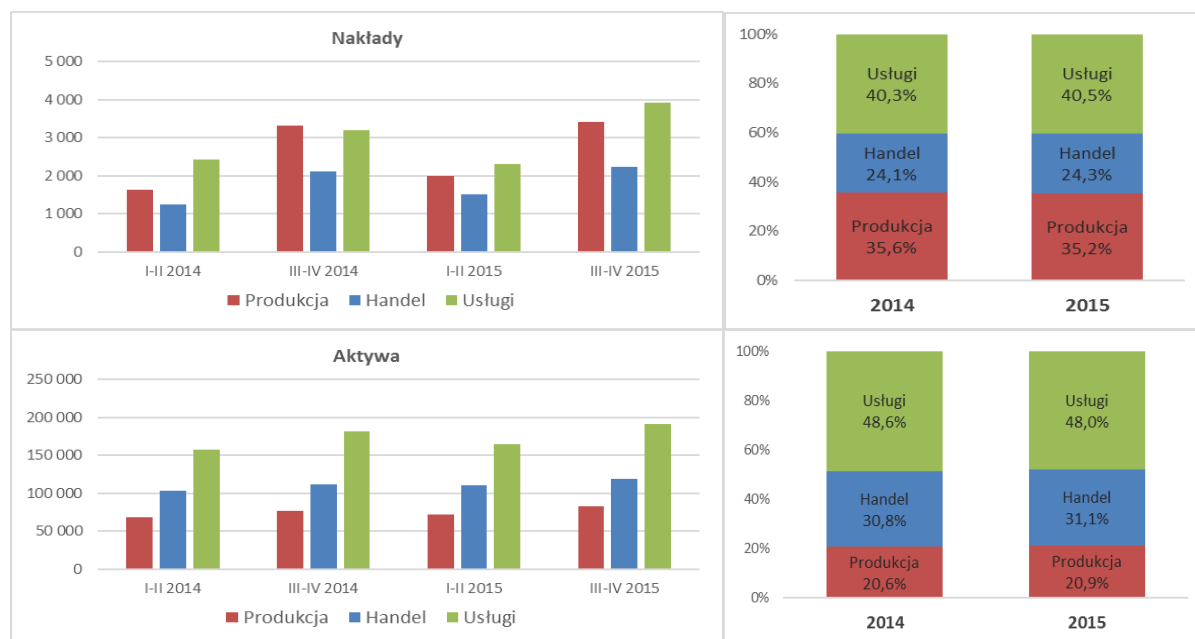
Wykres 27. Liczba i struktura przedsiębiorstw (w szt., w% – panel górny) oraz liczba i struktura pracujących (w os., w% – panel dolny) dla przedsiębiorstw małych według rodzaju działalności w latach 2014 – 2015

Źródło: opracowanie własne na podstawie bazy danych Pont Info Gospodarka SŚiDP.

Nakłady inwestycyjne ponoszone przez przedsiębiorstwa małe w latach 2014 – 2015 w wyróżnionych rodzajach działalności wskazywały na wzrost r/r ich wartości (z wyjątkiem produkcji w I p. 2014 roku i usług w I p. 2015 roku) – zmiany pozytywne. W II p. 2015 roku wartość nakładów inwestycyjnych przedsiębiorstw małych wzrosła r/r o +908,75 mln zł do poziomu 9.552,65 mln zł. Największy wzrost r/r wartości nakładów inwestycyjnych odnotowano w usługach, tj. o +714,21 mln zł do poziomu 3.910,47 mln zł, następnie w handlu o +117,52 mln zł do 2.234,07 mln zł i produkcji, tj. o +77,02 mln zł do poziomu 3.408,11 mln zł. W strukturze ponoszonych nakładów inwestycyjnych największy udział miały również przedsiębiorstwa usługowe (40%), następnie produkcyjne (35%) i handlowe (24%). W efekcie większej skłonności do ponoszenia nakładów inwestycyjnych w latach 2014 – 2015 wartość aktywów przedsiębiorstw małych w wyróżnionych rodzajach wzrosła – zmiany korzystne. W II p. 2015 roku wartość aktywów przedsiębiorstw tej klasy wielkości zwiększyła się o +22.970,51 mln zł do poziomu 393.388,50 mln zł. W przedsiębiorstwach usługowych wzrost ten był największy i wynosił +9.013,99 mln zł do 191.086,48 mln zł, następnie w handlowych +7.557,49 mln zł do 119.448,42 mln zł, a w produkcyjnych +6.399,03 mln zł do 82.853,60 mln zł – korzystny kierunek zmian. W strukturze aktywów największy udział miały przedsiębiorstwa zajmujące się działalnością usługową (48%), następnie handlową (31%) i produkcyjną (21%) – wykres 28.

Wykres 28. Wartość i struktura nakładów inwestycyjnych (w mln zł, w% – panel górny) oraz wartość i struktura aktywów ogółem (w mln zł, w% – panel dolny) dla przedsiębiorstw małych według rodzaju działalności w latach 2014 – 2015

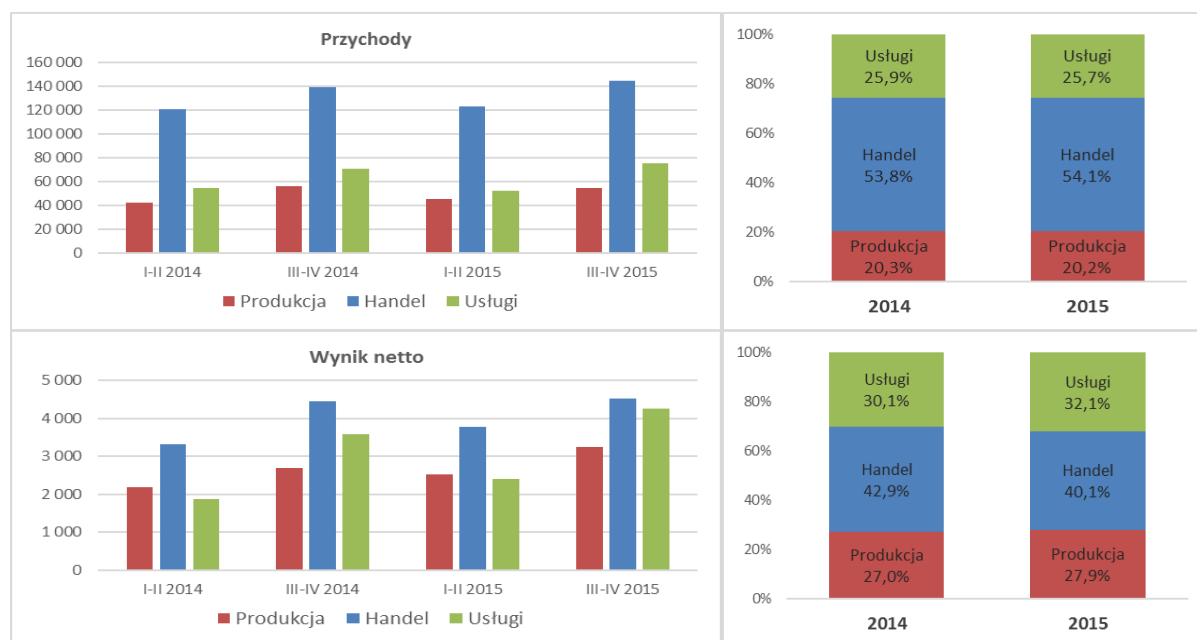

Źródło: opracowanie własne na podstawie bazy danych Pont Info Gospodarka SŚiDP.

W latach 2014 – 2015 wartość przychodów ze sprzedaży generowanych przez przedsiębiorstwa małe wskazywała na wzrost r/r (z wyjątkiem produkcji w I p. 2014 roku i II p. 2015 roku oraz usług w I p. 2015 roku). Na koniec 2015 roku wartość przychodów

wynosiła 275.084,56 mln zł i była większa o +8.587,94 mln zł w porównaniu do analogicznego okresu roku poprzedniego – korzystny kierunek zmian. W II p. 2015 roku wzrost wartości przychodów odnotowano w przedsiębiorstwach handlowych (tj. o +5.346,3 mln zł do 144.910,87 mln zł) i usługowych (tj. o +4.505,87 mln zł do 75.367,31 mln zł), natomiast zmniejszenie w produkcyjnych (-1.264,23 mln zł do 54.806,38 mln zł). Dominującymi pod względem udziału w tworzeniu wartości przychodów były przedsiębiorstwa handlowe, które generowały ponad połowę ich wartości, tj. 54% (usługowe 26%, a produkcyjne 20%). Podobna struktura udziału kształtowała się w obszarze tworzenia wartości wyniku finansowego netto, ponieważ także przedsiębiorstwa handlowe posiadały w tym względzie największy udział (ok. 42%), następnie usługowe (ok. 31%) i produkcyjne (ok. 28%). W latach 2014 – 2015 wartość wyniku finansowego przedsiębiorstw małych rosła (jedynie z wyjątkiem II p. 2014 roku na skutek zmniejszenia wartości wyniku w przedsiębiorstwach usługowych). W II p. 2015 roku odnotowano wzrost wartości wyniku finansowego netto przedsiębiorstw małych o +1.307,12 mln zł do poziomu 12.036,34 mln zł, a uwzględniając wyróżnione rodzaje działalności można wskazać, że wartość wyniku netto wzrosła w największym stopniu w przedsiębiorstwach usługowych, tj. o +665,83 mln zł (do poziomu 4.249,59 mln zł), następnie w produkcyjnych bo o +561,0 mln zł do 3.252,54 mln zł, a w najmniejszym stopniu w handlowych (+80,29 mln zł do 4.534,27 mln zł) – korzystny kierunek zmian (wykres 29).

Wykres 29. Wartość i struktura przychodów ze sprzedaży (w mln zł, w% – panel górny) oraz wartość i struktura wyniku finansowego (w mln zł, w% – panel dolny) dla przedsiębiorstw małych według rodzaju działalności w latach 2014 – 2015

Źródło: opracowanie własne na podstawie bazy danych Pont Info Gospodarka SŚiDP.

Na podstawie ilościowej analizy porównawczej pod względem udziału w wielkości poszczególnych składników potencjału ekonomicznego przedsiębiorstw małych według wyróżnionych rodzajów działalności w latach 2014 – 2015 można wskazać, że największy

udział w liczbie pracujących, wartości generowanych przychodów ze sprzedaży i wartości wyniku finansowego netto – posiadały przedsiębiorstwa handlowe, natomiast w wartości ponoszonych nakładów inwestycyjnych i posiadanych aktywów – przedsiębiorstwa usługowe.

Dodatkowo, biorąc pod uwagę analizowane wielkości obliczono wskaźniki w postaci inwestycyjności majątku²⁴, zaangażowania majątku na jednego pracującego²⁵, wydajności zatrudnienia²⁶ i rentowności zatrudnienia²⁷, na podstawie których, dokonano jakościowej oceny stopnia wykorzystania składników potencjału ekonomicznego przedsiębiorstw małych według wyróżnionych rodzajów działalności. W tabeli przedstawiono rodzaje działalności, w których w latach 2014 – 2015 spełniony był warunek wystąpienia korzystniejszej od przeciętnej wartości wskaźnika, identyfikując w ten sposób rodzaje działalności o ponadprzeciętnym stopniu wykorzystania posiadanych składników potencjału ekonomicznego.

Tabela 1. Przedsiębiorstwa małe według rodzaju prowadzonej działalności o korzystniejszej od przeciętnej wartości wskaźników stopnia wykorzystania składników potencjału ekonomicznego w latach 2014 – 2015

Wskaźniki	Małe		
	Produkcja	Handel	Usługi
Inwestycyjność majątku	√		
Zaangażowanie majątku na jednego pracującego			√
Wydajność pracy		√	
Rentowność zatrudnienia		√	

Uwagi: √ – spełniony warunek ponadprzeciętnej wartości wskaźnika.

Źródło: opracowanie własne na podstawie bazy danych Pont Info Gospodarka SŚiDP.

Dokonując syntezy wnioskowania na podstawie wyników analizy można wskazać, że w latach 2014 – 2015 małe przedsiębiorstwa handlowe, oprócz największego udziału w liczbie pracujących, wartości generowanych przychodów ze sprzedaży i wartości wyniku finansowego netto, charakteryzowały się także ponadprzeciętną wydajnością pracy i rentownością zatrudnienia. Działalność przedsiębiorstw usługowych oprócz największego udziału w wartości ponoszonych nakładów inwestycyjnych i wartości aktywów charakteryzował ponadprzeciętny stopień zaangażowania majątku na jednego zatrudnionego, a przedsiębiorstw produkcyjnych ponadprzeciętny stopień inwestycyjności, a więc zdolności do powiększania majątku.

²⁴ Inwestycyjność majątku, obliczona jako iloraz wartości ponoszonych nakładów inwestycyjnych do wartości aktywów, przez co można określić zdolność przedsiębiorstwa do zwiększania majątku (aktywów) w następstwie ponoszonych nakładów inwestycyjnych.

²⁵ Zaangażowanie majątku na jednego pracującego, jako iloraz wartości aktywów do liczby pracujących osób przez co można wskazać, jaka wartość majątku przypada na jednego pracownika.

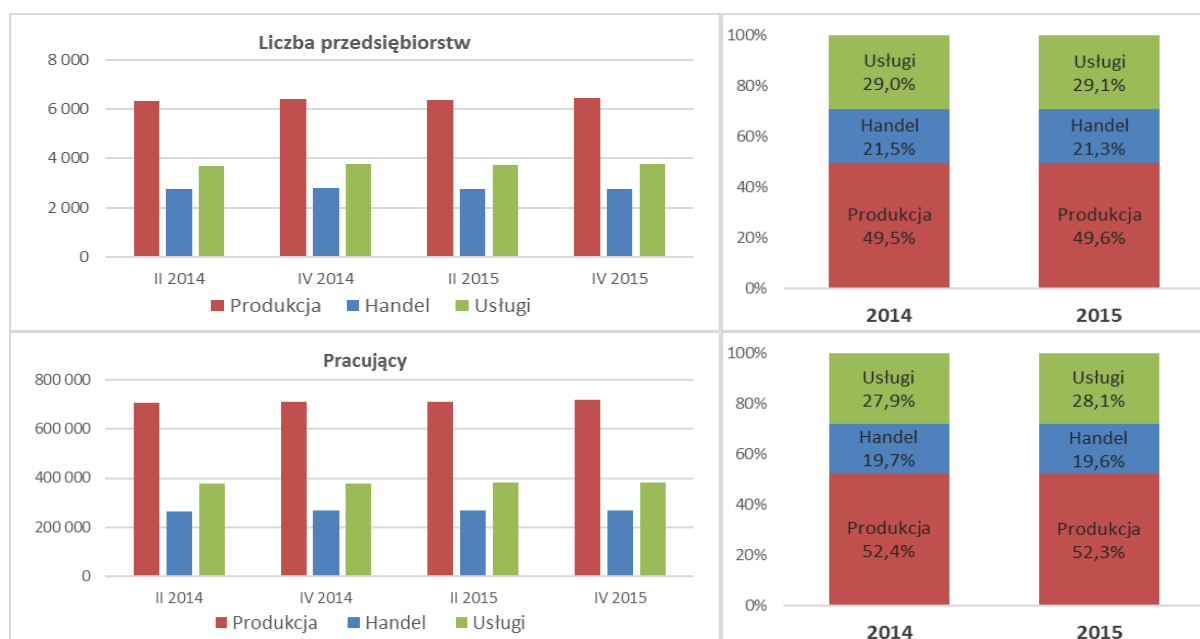
²⁶ Wydajność pracy, obliczona jako iloraz wartości przychodów do liczby pracujących osób, dzięki czemu można określić zdolność pracujących do wytwarzania efektów w postaci generowanych przychodów ze sprzedaży.

²⁷ Rentowność zatrudnienia, jako iloraz wartości wyniku finansowego netto do liczby pracujących osób, dzięki czemu można określić efektywność zatrudnienia i jego zdolność do generowania zysków.

2.3. Przedsiębiorstwa średnie

W latach 2014 – 2015 działalność gospodarcza przedsiębiorstw średnich była skoncentrowana w największym stopniu w produkcji (ok. 49%), następnie w usługach (29%) i w handlu (21%). Analiza zmian liczby przedsiębiorstw wskazuje na zmniejszenie liczby średnich przedsiębiorstw w I i II p. 2014 roku w porównaniu do analogicznych okresów z roku poprzedniego, a następnie niewielkie zwiększenie w I i II p. 2015 roku. Na koniec 2015 roku funkcjonowało 13.004 przedsiębiorstw średnich, tj. o 55 więcej, niż na koniec roku poprzedniego – zmiany korzystne. Biorąc pod uwagę wyróżnione rodzaje działalności można wskazać, że w II p. 2015 roku zwiększyła się liczba średnich przedsiębiorstw produkcyjnych (tj. o +56 do 6.450 podmiotów) i usługowych (+20 do 3.792), zmniejszyła natomiast handlowych (-21 do 2.762 przedsiębiorstw). Tak jak w małych, struktura pracujących w średnich według wyróżnionych rodzajów działalności w latach 2014 – 2015 była podobna do struktury liczby przedsiębiorstw. Największy udział w strukturze zatrudnienia (połowa osób pracujących) posiadały bowiem przedsiębiorstwa produkcyjne (52%), następnie usługowe (28%) i w końcu handlowe (20%). W II p. 2015 roku w przedsiębiorstwach produkcyjnych pracowało 716,8 tys. osób, w usługowych 383,7 tys. osób, a w handlowych 267,7 tys. osób. W I i II p. 2015 roku odwrócona została niekorzystna tendencja zmniejszania liczby pracujących w podmiotach średnich (trwająca od II p. 2010 roku), bowiem w I i II p. 2015 roku odnotowany został wzrost r/r liczby osób pracujących – zmiany korzystne (wykres 30).

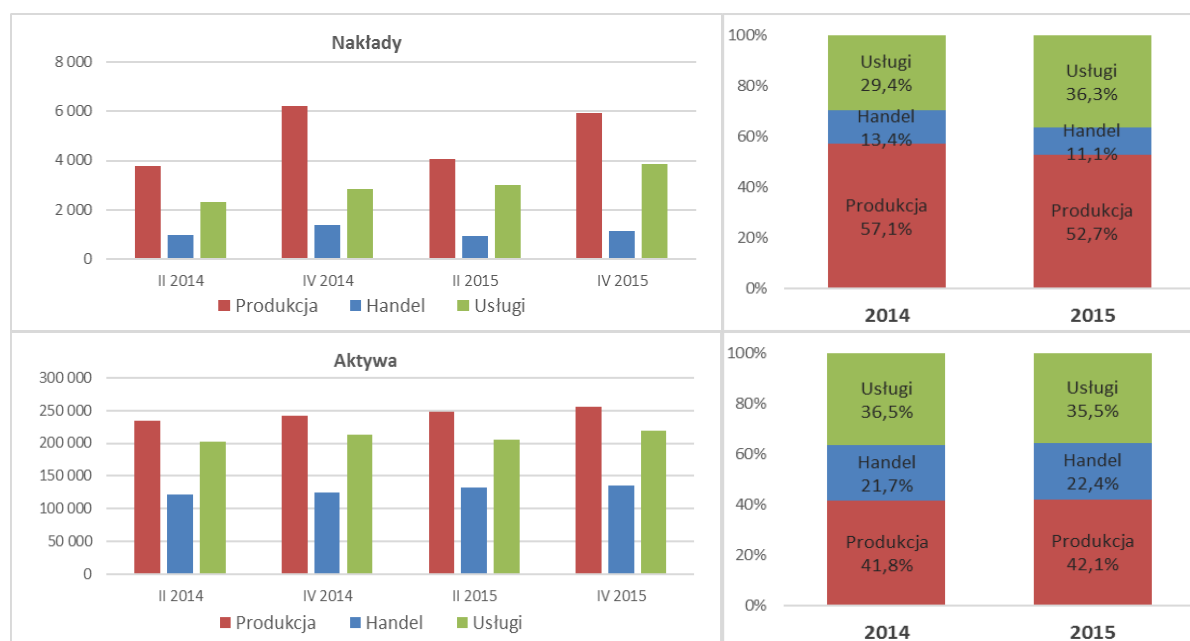
Wykres 30. Liczba i struktura przedsiębiorstw (w szt., w% – panel górny) oraz liczba i struktura pracujących (w os., w% – panel dolny) dla przedsiębiorstw średnich według rodzaju działalności w latach 2014 – 2015

Źródło: opracowanie własne na podstawie bazy danych Pont Info Gospodarka SŚiDP.

Wartość nakładów inwestycyjnych ponoszona przez przedsiębiorstwa średnie w latach 2014 – 2015 cechowała się wzrostem r/r. Biorąc jednak pod uwagę wyróżnione rodzaje działalności należy wskazać, że nie wszystkie z nich w badanym okresie zwiększały wartość ponoszonych nakładów inwestycyjnych, bowiem zmniejszenie r/r nakładów odnotowano w produkcji w II p. 2015 roku, w handlu od II p. 2014 do końca 2015 roku i w usługach w II p. 2014 roku. Na koniec 2015 roku wartość nakładów inwestycyjnych przedsiębiorstw średnich wynosiła 10.968,85 mln zł i była większa r/r o +527,76 mln zł do czego przyczynił się wzrost r/r wartości nakładów inwestycyjnych w usługach o +1.024,27 mln zł do poziomu 3.861,50 mln zł (przy zmniejszeniu wartości nakładów inwestycyjnych w handlu o -220,58 mln zł do 1.161,30 mln zł i produkcji o -275,93 mln zł do 5.946,05 mln zł). W strukturze ponoszonych nakładów inwestycyjnych największy udział miały przedsiębiorstwa produkcyjne (ok. 55%), następnie usługowe (ok. 33%) i handlowe (ok. 12%). W badanym okresie wartość aktywów wyróżnionych rodzajów działalności przedsiębiorstw średnich wzrosła (jedynie z wyjątkiem usług w I i II p. 2014 roku) – zmiany korzystne. Na koniec 2015 roku wartość aktywów przedsiębiorstw tej klasy wielkości zwiększyła się o +29.688,52 mln zł do 610.466,99 mln zł. W przypadku przedsiębiorstw produkcyjnych wzrost r/r wartości aktywów w II p. 2015 roku był największy i wynosił +13.391,32 mln zł do poziomu 255.299,85 mln zł, w handlowych +10.488,61 mln zł do 136.015,75 mln zł, a w usługowych +5.808,59 mln zł do 219.151,39 mln zł – korzystny kierunek zmian. W strukturze aktywów największy udział miały podmioty produkcyjne (42%), następnie usługowe (36%) i handlowe (22%) – wykres 31.

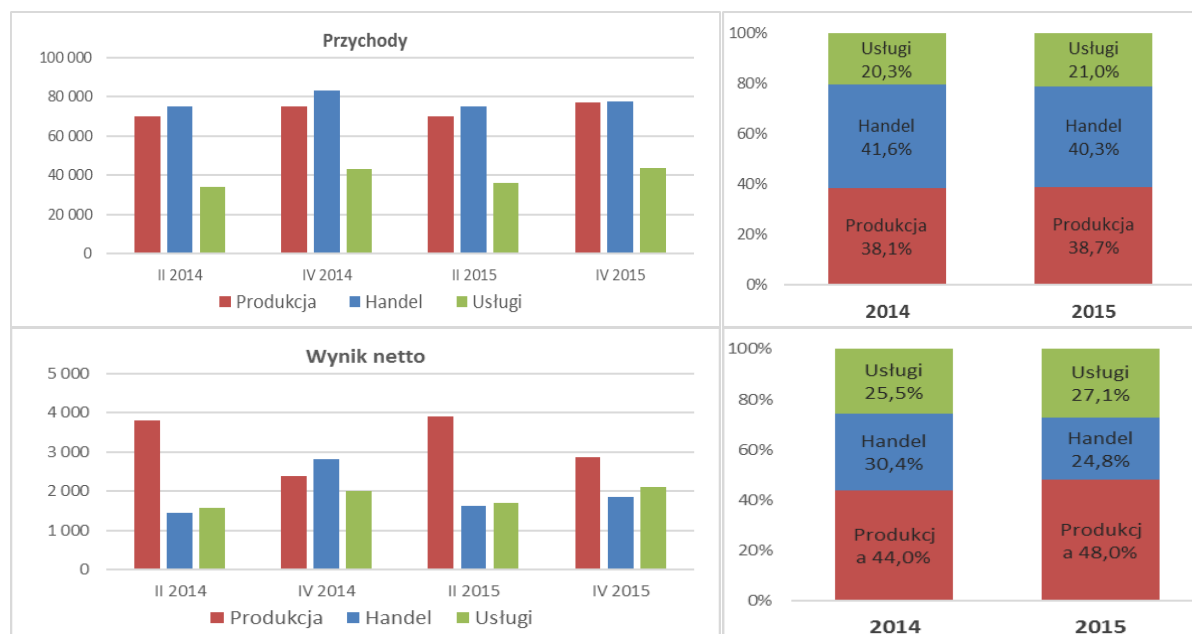
Wykres 31. Wartość i struktura nakładów inwestycyjnych (w mln zł, w% – panel górny) oraz wartość i struktura aktywów ogółem (w mln zł, w% – panel dolny) dla przedsiębiorstw średnich według rodzaju działalności w latach 2014 – 2015

Źródło: opracowanie własne na podstawie bazy danych Pont Info Gospodarka SŚiDP.

W latach 2014-2015 wartość przychodów ze sprzedaży przedsiębiorstw średnich podobnie jak nakładów inwestycyjnych i aktywów – wrosła r/r (z wyjątkiem II p. 2015 roku w efekcie zmniejszenia wartości przychodów w przedsiębiorstwach handlowych). Na koniec 2015 roku wartość przychodów wynosiła 198.561,38 mln zł i była mniejsza o -3.142,54 mln zł w porównaniu do analogicznego okresu roku poprzedniego – zmiany niekorzystne. W II p. 2015 roku wzrost wartości przychodów odnotowano w przedsiębiorstwach produkcyjnych (tj. o +1.875,38 mln zł do 77.111,85 mln zł) i usługowych (tj. o +459,98 mln zł do 43.649,62 mln zł), natomiast jej zmniejszenie w handlowych (-5.477,90 mln zł do 77.799,91 mln zł). Największy udział w tworzeniu wartości przychodów w latach 2014 – 2015 posiadały przedsiębiorstwa handlowe (41%), następnie produkcyjne (38%) i usługowe (21%). W I i II p. 2014 roku oraz I p. 2015 roku wartość wyniku finansowego przedsiębiorstw średnich również wrosła. W II p. 2015 roku pomimo tego, że w wyróżnionych rodzajach działalności odnotowano dodatnią wartość wyniku netto, to jednak nie we wszystkich odnotowano wzrost r/r jego wartości. Tak więc na koniec 2015 roku odnotowano zmniejszenie wartości wyniku finansowego netto przedsiębiorstw średnich o -411,97 mln zł do poziomu 6.815,15 mln zł. Przyczyniło się do tego zmniejszenie r/r wartości wyniku netto w przedsiębiorstwach handlowych o -965,33 mln zł co nie zostało zrekompensowane przez zwiększenie wartości wyniku netto o +457,97 mln zł w produkcji oraz o + 95,39 mln zł w usługach. W strukturze wartości wyniku finansowego netto największy udział w jego tworzeniu posiadały przede wszystkim przedsiębiorstwa produkcyjne (ok. 46%), a następnie usługowe (ok. 27%) i handlowe (ok. 27%) – wykres 32.

Wykres 32. Wartość i struktura przychodów ze sprzedaży (w mln zł, w% – panel górny) oraz wartość i struktura wyniku finansowego netto (w mln zł, w% – panel dolny) dla przedsiębiorstw średnich według rodzaju działalności w latach 2014 – 2015

Źródło: opracowanie własne na podstawie bazy danych Pont Info Gospodarka SSiDP.

Na podstawie ilościowej analizy porównawczej pod względem udziału w wartości poszczególnych składników potencjału ekonomicznego przedsiębiorstw średnich według wyróżnionych rodzajów działalności w latach 2014 – 2015 można wskazać, że największy udział w liczbie pracujących, wartości ponoszonych nakładów inwestycyjnych, wartości aktywów i wyniku finansowego netto posiadały przedsiębiorstwa produkcyjne, natomiast największy udział w wartości generowanych przychodów – przedsiębiorstwa handlowe.

Dodatkowo, na podstawie wskaźników inwestycyjności majątku, zaangażowania majątku na jednego pracującego, wydajności zatrudnienia i rentowności zatrudnienia dokonano jakościowej oceny stopnia wykorzystania składników potencjału ekonomicznego przedsiębiorstw średnich według wyróżnionych rodzajów działalności. W tabeli przedstawiono rodzaje działalności, w których w latach 2014 – 2015 spełniony był warunek wystąpienia korzystniejszej od przeciętnej wartości wskaźnika, identyfikując w ten sposób rodzaje działalności o ponadprzeciętnym stopniu wykorzystania posiadanych składników potencjału ekonomicznego.

Tabela 2. Przedsiębiorstwa średnie według rodzaju prowadzonej działalności o korzystniejszej od przeciętnej wartości wskaźników stopnia wykorzystania składników potencjału ekonomicznego w latach 2014 – 2015

Wskaźniki	Małe		
	Produkcja	Handel	Usługi
Inwestycyjność majątku	√		
Zaangażowanie majątku na jednego pracującego		√	√
Wydajność pracy		√	
Rentowność zatrudnienia		√	

Uwagi: √ – spełniony warunek ponadprzeciętnej wartości wskaźnika.

Źródło: opracowanie własne na podstawie bazy danych Pont Info Gospodarka SŚiDP.

Dokonując syntezy wnioskowania na podstawie wyników analizy można wskazać, że w przedsiębiorstwach średnich w latach 2014 – 2015 ponadprzeciętnym stopniem inwestycyjności charakteryzowały się przedsiębiorstwa produkcyjne, a w przypadku zaangażowania majątku na jednego pracującego – przedsiębiorstwa usługowe. Działalność przedsiębiorstw handlowych charakteryzowały z kolei ponadprzeciętny stopień zaangażowania majątku na jednego pracującego, wydajności pracy i rentowności zatrudnienia.

Podsumowując, można stwierdzić, że w latach 2014 – 2015 w przedsiębiorstwach małych i średnich według wyróżnionych rodzajów działalności zauważalne było podobieństwo w zakresie gospodarowania składnikami potencjału ekonomicznego. Zarówno wśród małych jak i w średnich przedsiębiorstwach, te same rodzaje działalności charakteryzowały się ponadprzeciętnymi wartościami analogicznych wskaźników stopnia wykorzystania analizowanych wielkości składników potencjału ekonomicznego, a wyróżniającym się pod tym względem rodzajem działalności był handel.

Rozdział 3. KONDYCJA EKONOMICZNO-FINANSOWA

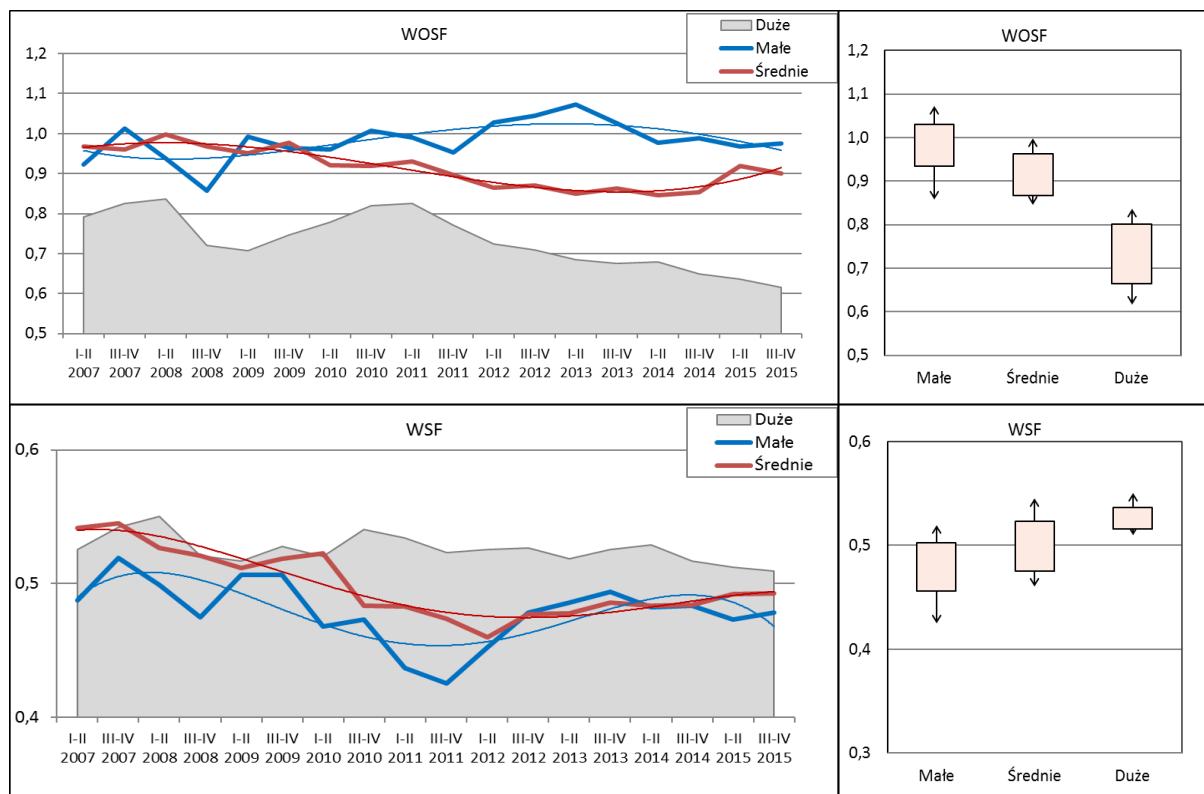
Celem rozdziału jest wielowymiarowa ocena sytuacji ekonomiczno–finansowej małych i średnich przedsiębiorstw dokonana na podstawie szczegółowej analizy wyników kształtowania się wartości indywidualnych wskaźników ekonomiczno–finansowych, kluczowych pod względem wpływu na stopień zagrożenia (SZ)²⁸ w ujęciu rodzajów prowadzonej działalności (produkcyjna, handlowa i usługowa). Informację o sytuacji przedsiębiorstw małych i średnich wzbogacono o analizę porównawczą z uwzględnieniem sytuacji przedsiębiorstw dużych.

3.1. Sytuacja finansowa przedsiębiorstw

Na podstawie kształtowania się wartości wskaźnika ogólnej sytuacji finansowej (WOSF) można wskazać, że kondycja przedsiębiorstw małych i średnich w latach 2007 – 2015 była zdecydowanie lepsza niż dużych. Oprócz najwyższych średnich wartości WOSF, przedsiębiorstwa małe i średnie charakteryzowały się również mniejszą zmiennością wartości tego wskaźnika w porównaniu do dużych. Zaznaczającym się od 2015 roku kierunkiem zmian była poprawa ogólnej sytuacji finansowej przedsiębiorstw średnich, przy jednoczesnym pogarszaniu się tej sytuacji od 2011 roku w dużych. Pomimo tego, że w przedsiębiorstwach dużych stopień samofinansowania (WSF) był wyższy od wzorcowego (pow. 0,50), to wartości WSF dla małych i średnich w latach 2007 – 2015 były zbliżone do pożądanых (wynosząc średnio 0,48 – dla małych i 0,50 – dla średnich) – sytuacja korzystna. Po okresie przypadającym na lata 2010 – 2011, w którym stopień samofinansowania dla przedsiębiorstw małych i średnich zmniejszył się – począwszy od I p. 2012 roku dla małych i II p. 2012 roku dla średnich nastąpiło odwrócenie tej sytuacji w kierunku pozytywnym, na co wskazywał wzrost wartości WSF dla małych (do końca 2013 roku) i średnich (do końca 2015 roku jedynie z wyjątkiem II p. 2014 roku) – wykres 33.

²⁸ Doboru prezentacji wyników analizy wskaźnikowej spośród 17 wykorzystanych miar dokonano przyjmując kryterium istotnej współzależności ze stanem zagrożenia finansowego, tj. od oceny kryterium prawidłowości relacji majątkowo–kapitałowych („złota reguła bilansowa”, WOSF), przez zadłużenie i zdolność do jego obsługi (WSF, WZKR, WZOZ) oraz ocenę gospodarki środkami płynnymi i gotówką (WPB, CGOT), do produktywności majątku (PM) i zdolności utrzymania zyskowności prowadzonej działalności (ROOS). Rozwinięcie symboli wskaźników finansowo–ekonomicznych zawarto w tekście, a formuły i opis wskaźników ujęto w załączniku zawierającym uwagi metodologiczne.

Wykres 33. Wartość wskaźnika ogólnej sytuacji finansowej (WOSF) wraz ze statystykami opisowymi (panel górny) oraz samofinansowania (WSF) wraz ze statystykami opisowymi (panel dolny) dla przedsiębiorstw według klas wielkości w latach 2007 – 2015

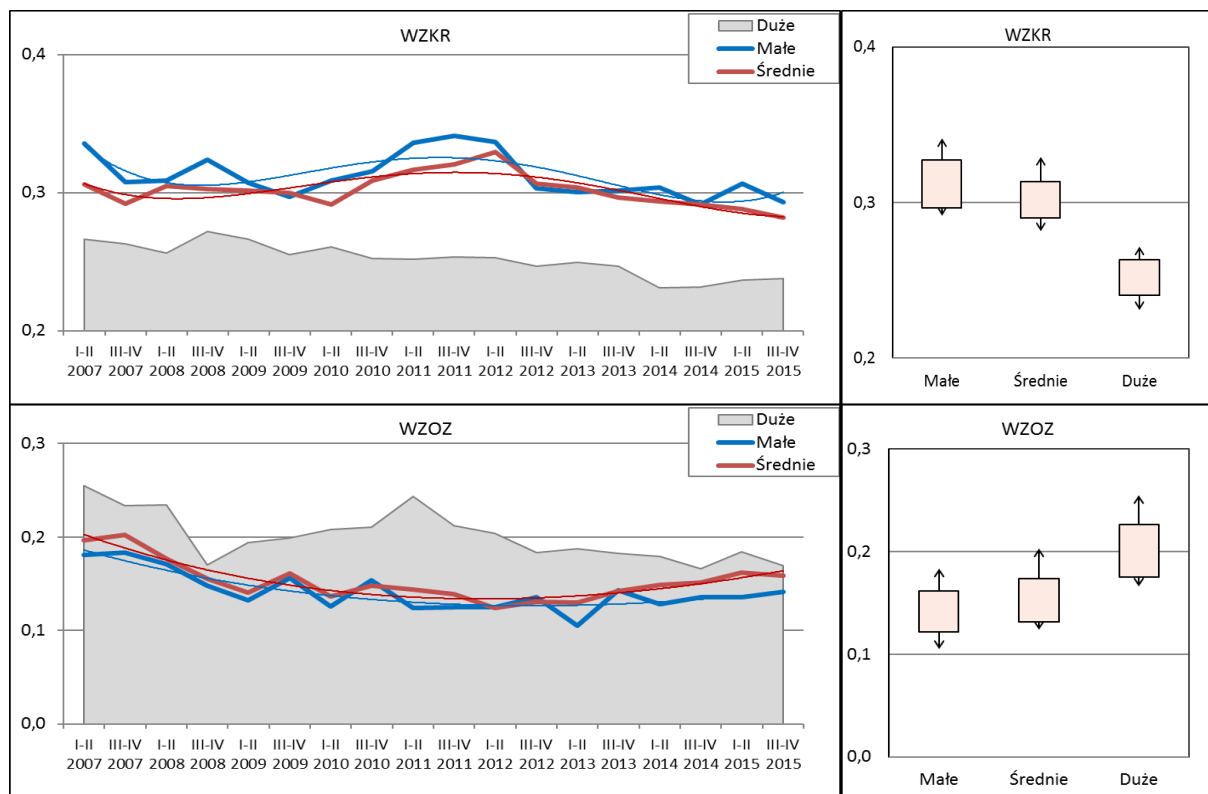

Uwagi: – odchylenie standardowe; średnia wyznaczona przez środek figury,
 – wartości minimum i maksimum.

Źródło: opracowanie własne na podstawie bazy danych Pont Info Gospodarka SŚiDP.

Poziom zadłużenia krótkoterminowego (WZKR) w latach 2007 – 2015 był wyższy w przedsiębiorstwach małych i średnich aniżeli w dużych. Jednak począwszy od II p. 2012 roku to w małych (do końca 2014 roku) i szczególnie w średnich (do końca 2015 roku) wyraźniej zaznaczyła się tendencja zmniejszania stopnia zadłużenia krótkoterminowego, niż w przedsiębiorstwach dużych co oznaczało korzystniejszy kierunek zmian w tym obszarze w przedsiębiorstwach małych i średnich. Pozytywny kierunek zmian charakteryzował od 2012 roku małe i od 2013 roku średnie przedsiębiorstwa także w obszarze zdolności obsługi zadłużenia (wzrost wartości WZOZ), przy obniżaniu wartości tego wskaźnika (z wyjątkiem 2015 roku) w przedsiębiorstwach dużych – sytuacja korzystniejsza w małych i średnich. W latach 2014 – 2015 przedsiębiorstwa średnie, w porównaniu do małych posiadały wyższą zdolność do obsługi zadłużenia (WZOZ) – wykres 34.

Wykres 34. Wartość wskaźnika zadłużenia krótkoterminowego (WZKR) wraz ze statystykami opisowymi (panel górny) oraz zdolności obsługi zadłużenia (WZOZ) wraz ze statystykami opisowymi (panel dolny) dla przedsiębiorstw według klas wielkości w latach 2007 – 2015

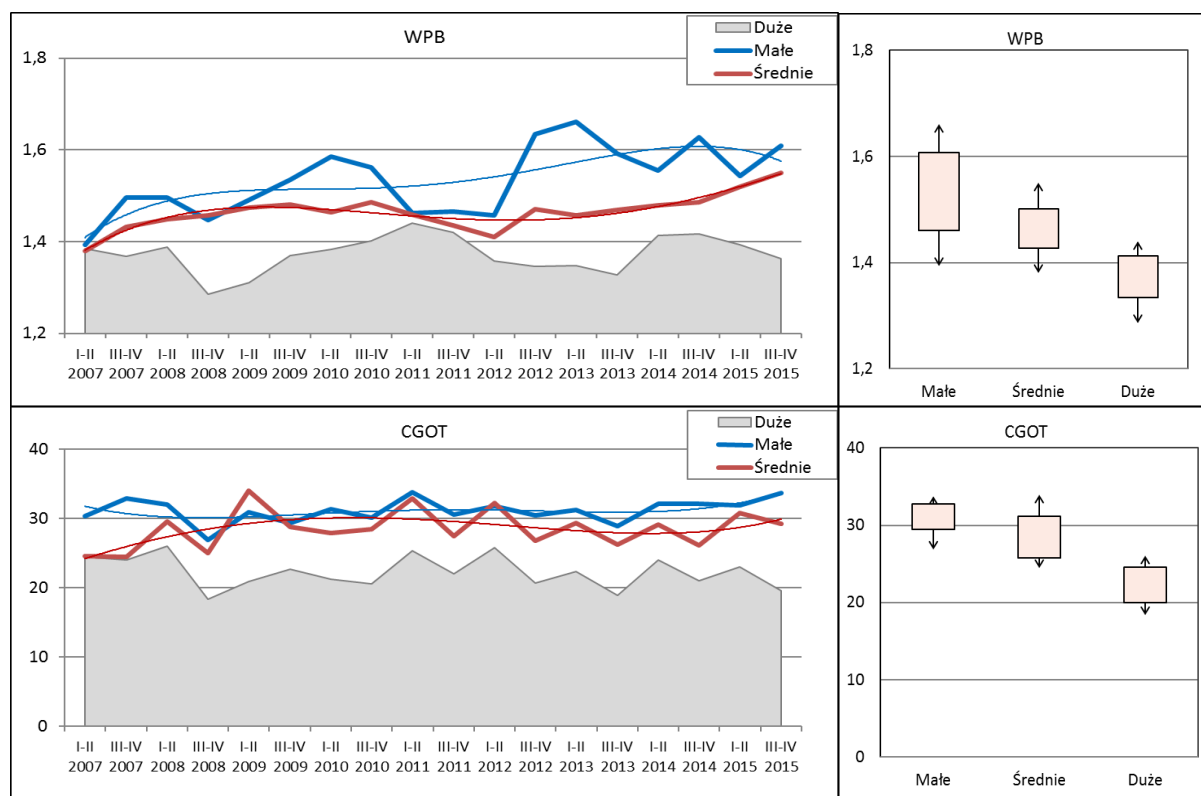

Uwagi: – odchylenie standardowe; średnia wyznaczona przez środek figury,
 – wartości minimum i maksimum.

Źródło: opracowanie własne na podstawie bazy danych Pont Info Gospodarka SŚiDP.

W obszarze płynności finansowej również przedsiębiorstwa małe i średnie charakteryzowały się korzystniejszą sytuacją, bowiem w perspektywie lat 2007 – 2015 posiadały one najwyższe średnie wartości wskaźnika płynności bieżącej (WPB) wynoszące 1,53 – dla małych i 1,46 – dla średnich. Przedsiębiorstwa średnie charakteryzowały się dodatkowo najmniejszą zmiennością wartości WPB, a w latach 2012 – 2015 odnotowały wzrost wartości WPB (przy jej zmniejszeniu w dużych), co świadczyło o polepszeniu się i tak dobrej sytuacji przedsiębiorstw tej klasy wielkości w obszarze płynności finansowej. W latach 2007 – 2015 czas oczekiwania na gotówkę (CGOT) w przedsiębiorstwach średnich był krótszy w porównaniu do małych, jednak przy większej zmienności wartości wskaźnika CGOT. Dodatkowo w średnich wcześniej, tj. od II p. 2011 roku i dłużej, tj. do końca 2014 roku odnotowywana była tendencja skracania czasu oczekiwania na gotówkę – sytuacja korzystniejsza w średnich niż małych (wykres 35).

Wykres 35. Wartość wskaźnika płynności bieżącej (WPB) wraz ze statystykami opisowymi (panel górny) oraz cyklu gotówki (CGOT) wraz ze statystykami opisowymi (panel dolny) dla przedsiębiorstw według klas wielkości w latach 2007 – 2015

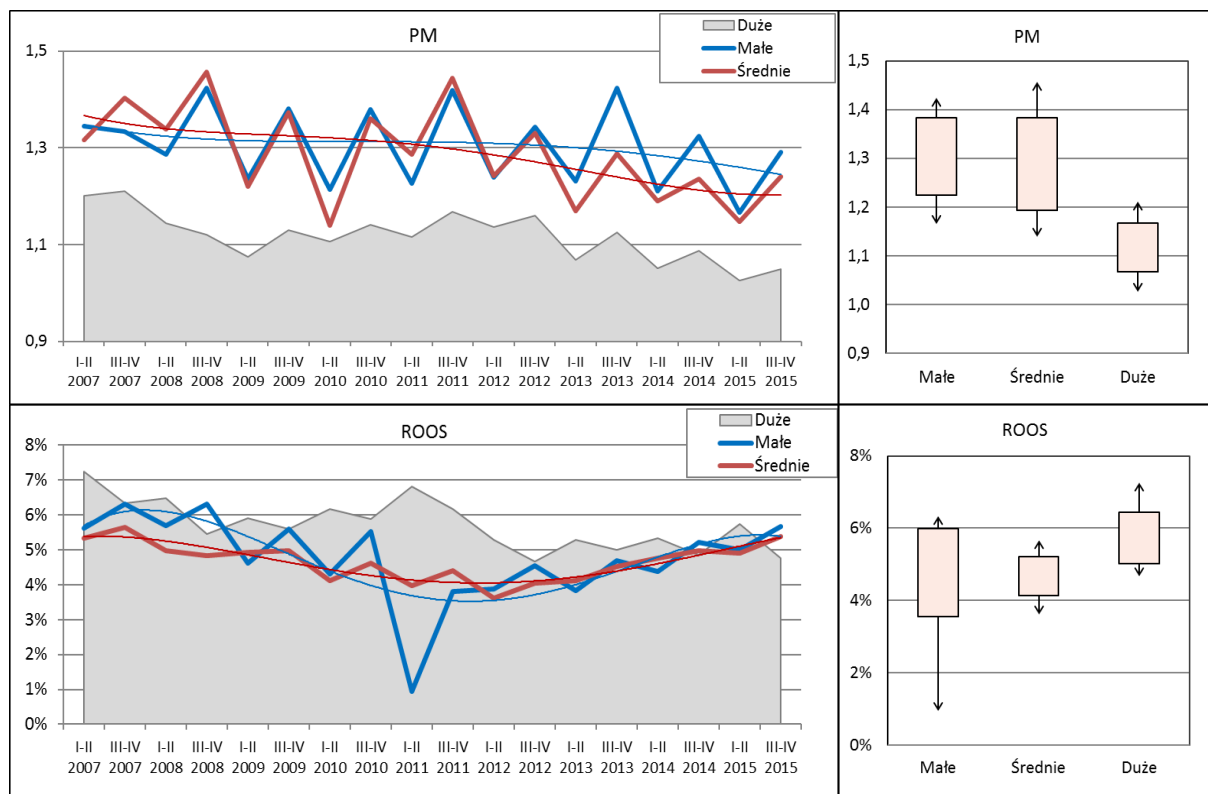
Uwagi: – odchylenie standardowe; średnia wyznaczona przez środek figury,
 – wartości minimum i maksimum.

Źródło: opracowanie własne na podstawie bazy danych Pont Info Gospodarka SŚiDP.

Działalność przedsiębiorstw małych i średnich charakteryzowały w latach 2007 – 2015 wyższe średnie wartości wskaźnika produktywności majątku PM niż w podmiotach dużych, a więc wyższa efektywność wykorzystania majątku – sytuacja korzystniejsza niż w dużych. Przedsiębiorstwa średnie charakteryzowały się najniższą zmiennością wartości wskaźnika rentowności operacyjnej sprzedaży (ROOS). W latach 2014 – 2015 w żadnej klasie wielkości nie odnotowano deficytowości działania, a dodatkowo w małych i średnich przedsiębiorstwach występowała poprawa rentowności operacyjnej sprzedaży – sytuacja korzystniejsza niż w dużych (wykres 36).

Reasumując, na podstawie kształtowania się wielkości oraz zmian wartości przedstawionych wskaźników ekonomiczno-finansowych opisujących sytuację przedsiębiorstw w Polsce w latach 2007 – 2015, można wskazać, że przedsiębiorstwa małe i średnie charakteryzowała lepsza sytuacja ekonomiczno-finansowa aniżeli przedsiębiorstwa duże.

Wykres 36. Wartość wskaźnika produktywności majątku (PM) wraz ze statystykami opisowymi (panel górny) oraz rentowności operacyjnej sprzedaży (ROOS) wraz ze statystykami opisowymi (panel dolny) dla przedsiębiorstw według klas wielkości w latach 2007 – 2015

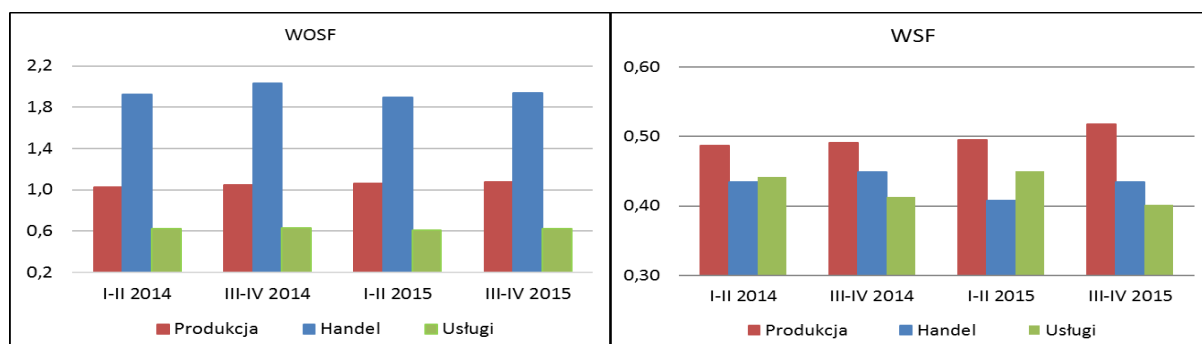
Uwagi: – odchylenie standardowe; średnia wyznaczona przez środek figury,
 – wartości minimum i maksimum.

Źródło: opracowanie własne na podstawie bazy danych Pont Info Gospodarka SŚiDP.

3.2. Charakterystyka przedsiębiorstw małych

W przedsiębiorstwach małych w latach 2014 – 2015 ogólna sytuacja finansowa była najkorzystniejsza w handlu. W 2015 roku poprawę ogólnej sytuacji finansowej (wzrost wartości WOSF) odnotowały natomiast przedsiębiorstwa produkcyjne, przełamując trwającą od 2013 roku tendencję zmniejszania wartości WOSF w wyróżnionych rodzajach działalności przedsiębiorstw małych, wyznaczając tym samym pozytywny kierunek zmian ogólnej sytuacji finansowej w produkcji. Najwyższy stopień samofinansowania (WSF) w latach 2014 – 2015 (wynoszący średnio 0,50) posiadały przedsiębiorstwa produkcyjne, które odnotowały dodatkowo wzrost r/r wartości WSF w I i II p. 2015 roku. W przedsiębiorstwach handlowych i usługowych udział kapitału własnego w finansowaniu majątku był niższy, jednak mieścił się w bezpiecznym przedziale (0,40 – 0,50) – wykres 37.

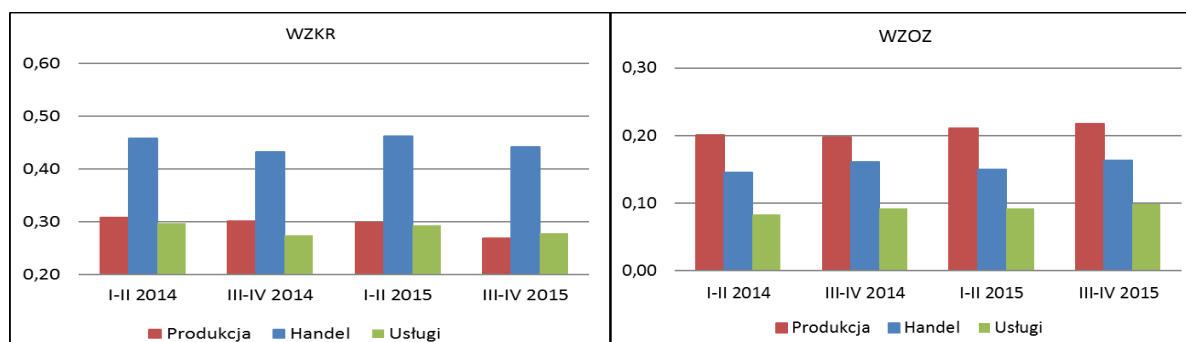
Wykres 37. Wartość wskaźnika ogólnej sytuacji finansowej (WOSF) (panel lewy) oraz samofinansowania (WSF) (panel prawy) dla przedsiębiorstw małych według rodzaju działalności w latach 2014 – 2015

Źródło: opracowanie własne na podstawie bazy danych Pont Info Gospodarka SŚiDP.

Najniższy stopień zadłużenia krótkoterminowego (WZKR) w latach 2014 – 2015 występował w przedsiębiorstwach usługowych, a następnie produkcyjnych, przy czym zmniejszanie wartości WZKR w produkcji odnotowywane było w latach 2014 – 2015, a w usługowych w II p. 2014 roku i I p. 2015 roku – zmiany korzystne. W przedsiębiorstwach handlowych wartość wskaźnika kształtowała się na relatywnie wysokim poziomie (wynosząc średnio 0,45) wykazując dodatkowo wzrost wartości od II p. 2014 roku (sytuacja najmniej korzystna wśród wyróżnionych rodzajów działalności przedsiębiorstw małych). Działalność produkcyjną w latach 2014 – 2015 wyróżniał z kolei najwyższy stopień zdolności obsługi zadłużenia (WZOZ) wynoszący średnio 0,21, z kolei najniższy (0,09) – działalność usługową. W wyróżnionych rodzajach działalności obserwowana była poprawa zdolności do obsługi zadłużenia, przy czym w największym stopniu i w całym okresie analizy w przedsiębiorstwach produkcyjnych, natomiast w handlowych i usługowych w I p. 2014 roku oraz I i II p. 2015 roku – pozytywny kierunek zmian (wykres 38).

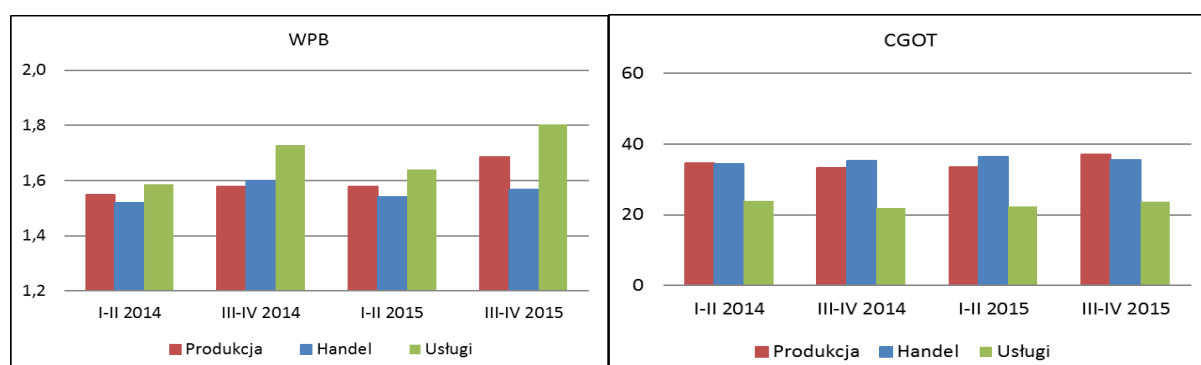
Wykres 38. Wartość wskaźnika zadłużenia krótkoterminowego (WZKR) (panel lewy) oraz zdolności obsługi zadłużenia (WZOZ) (panel prawy) dla przedsiębiorstw małych według rodzaju działalności w latach 2014 – 2015

Źródło: opracowanie własne na podstawie bazy danych Pont Info Gospodarka SŚiDP.

We wszystkich wyróżnionych rodzajach działalności wartość wskaźnika płynności bieżącej (WPB) była wyższa od poziomu minimalnego (pow. 1,20), co z punktu widzenia zdolności do regulowania zobowiązań bieżących oznaczało posiadanie przez przedsiębiorstwa małe korzystnej sytuacji. Dodatkowo w latach 2014 – 2015 zauważyć należy wyraźną poprawę płynności bieżącej (wzrost wartości WPB) w przedsiębiorstwach usługowych (do poziomu 1,80 na koniec 2015 roku), a następnie produkcyjnych (do 1,69). W latach 2014 – 2015 zmniejszenie wartości wskaźnika cyklu gotówki w dniach (CGOT) występowało okresowo, tj. w I p. 2014 roku w przedsiębiorstwach handlowych oraz w I p. 2015 roku w produkcyjnych i usługowych. Oznaczało to, że czas oczekiwania na gotówkę w tych przedsiębiorstwach był krótszy we wskazanych półroczach w porównaniu do analogicznych okresów roku poprzedniego – były to jednak zmiany nieznaczne (wykres 39).

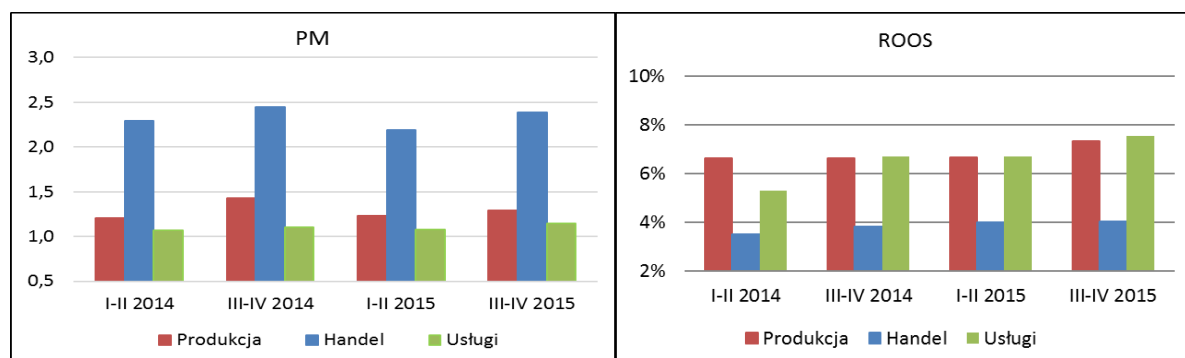
Wykres 39. Wartość wskaźnika płynności bieżącej (WPB) (panel lewy) oraz cyklu gotówki CGOT (panel prawy) dla przedsiębiorstw małych według rodzaju działalności w latach 2014 – 2015

Źródło: opracowanie własne na podstawie bazy danych Pont Info Gospodarka SSiDP.

W latach 2014 – 2015 najwyższy poziom produktywności majątku (PM) cechował przedsiębiorstwa handlowe. Wzrost wartości PM odnotowywano głównie w przedsiębiorstwach usługowych co miało miejsce w I p. 2014 roku oraz I i II 2015 roku (w handlowych w I p. 2014 roku, a w produkcyjnych w I p. 2015 roku) wskazując na poprawę efektywności wykorzystania majątku – zmiany korzystne. Z kolei w obszarze rentowności operacyjnej sprzedaży (ROOS) najwyższą rentowność generowały przedsiębiorstwa produkcyjne (średnio 6,82%) i usługowe (6,56%), natomiast w handlowych rentowność ta była o około połowę niższa. W latach 2014 – 2015 przedsiębiorstwa małe wyróżnionych rodzajów działalności odnotowały zwiększenie rentowności operacyjnej sprzedaży o czym świadczył wzrost wartości ROOS (jedynie z wyjątkiem I p. 2014 roku w usługach) – zmiany korzystne. Poprawa rentowności w największym stopniu zarysowała się w przedsiębiorstwach usługowych, następnie produkcyjnych, a w najmniejszym w handlowych (wykres 40).

Wykres 40. Wartość wskaźnika produktywności majątku (PM) (panel lewy) oraz rentowności operacyjnej sprzedaży (ROOS) (panel prawy) dla przedsiębiorstw małych według rodzaju działalności w latach 2014 – 2015

Źródło: opracowanie własne na podstawie bazy danych Pont Info Gospodarka SŚiDP.

Tabela 3. Przedsiębiorstwa małe według rodzaju prowadzonej działalności o korzystniejszej od przeciętnej wartości wskaźników ekonomiczno-finansowych i korzystnym kierunku zmian wartości (r/r) tych wskaźników w latach 2014 – 2015

Wskaźniki	Małe		
	Produkcja	Handel	Usługi
PM			
WOSF	√		
WSF	√		
WZKR	√		√
WZOZ	√		
WPB	√		√
CGOT			
ROOS	√		√

Uwagi: √ – spełniony warunek łącznego wystąpienia ponadprzeciętnej wartości i wzrostu wartości wskaźnika (WOSF, WSF, WZOZ, WPB, PM, ROOS) lub łącznego wystąpienia poniżej przeciętnej wartości i spadku wartości wskaźnika (WZKR, CGOT w dniach).

Źródło: opracowanie własne na podstawie bazy danych Pont Info Gospodarka SŚiDP.

Dokonując syntezy wnioskowania na podstawie analizy porównawczej kształtowania się wartości wskaźników ekonomiczno-finansowych (kluczowych pod względem wpływu na stopień zagrożenia) opisujących kondycję przedsiębiorstw małych, w tabeli przedstawiono rodzaje działalności, w których w latach 2014 – 2015 spełniony był warunek łącznego wystąpienia – ponadprzeciętnej wartości wskaźnika ekonomiczno-finansowego i wzrostu wartości – w przypadku stymulant²⁹, lub poniżej przeciętnej wartości wskaźnika i spadku wartości – w przypadku destymulant³⁰. W ten sposób zidentyfikowano rodzaje działalności

²⁹ Dotyczy wskaźników, w odniesieniu do których oczekiwana jest tendencja rosnąca zmian wartości wskaźnika dla stwierdzenia poprawy sytuacji. Do tej grupy należą – WOSF, WSF, WZOZ, WPB, PM, ROOS.

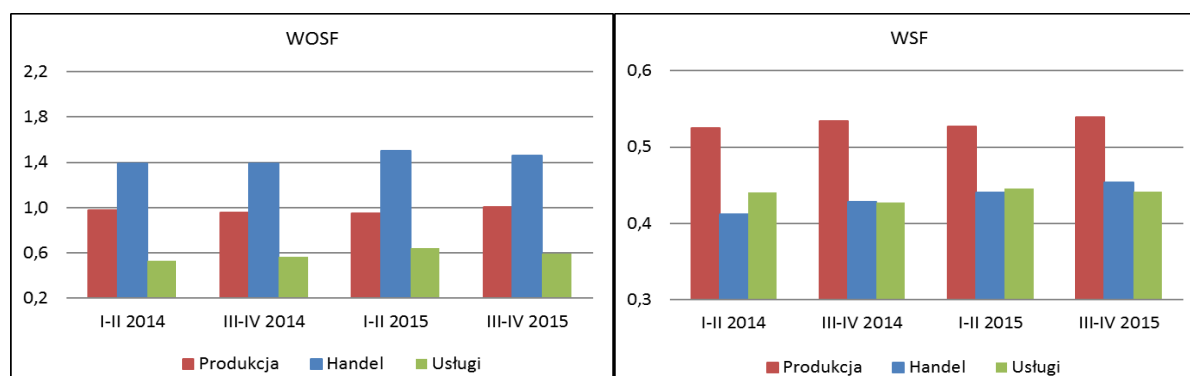
³⁰ Dotyczy wskaźników, w odniesieniu do których oczekiwana jest tendencja malejąca zmian wartości wskaźnika dla stwierdzenia poprawy sytuacji. Do tej grupy należą – WZKR, CGOT w dniach.

o najkorzystniejszej sytuacji. Na podstawie wyników analizy można wskazać, że najkorzystniejsza sytuacja finansowa w latach 2014 – 2015 w klasie przedsiębiorstw małych występowała przede wszystkim w produkcji. Ten rodzaj działalności miał również duży wpływ w badanym okresie na kondycję ekonomiczno–finansową całej zbiorowości przedsiębiorstw małych (tabela 3).

3.3. Charakterystyka przedsiębiorstw średnich

W przedsiębiorstwach średnich w latach 2014 – 2015 ogólna sytuacja finansowa (WOSF) była najkorzystniejsza w podmiotach handlowych. W wyróżnionych rodzajach działalności wartość WOSF nieznacznie poprawiała się wyznaczając korzystny kierunek zmian w zakresie kształtowania kondycji finansowej w przedsiębiorstwach tej klasy wielkości. Było to obserwowane kolejno w usługach (od II p. 2014 roku), handlu (w I i II p. 2015 roku) oraz produkcji (w II p. 2015 roku). Najwyższy stopień samofinansowania (WSF) i kształtujący się dodatkowo powyżej pożądanego poziomu (pow. 0,50) podobnie jak w małych posiadały przedsiębiorstwa produkcyjne – sytuacja najkorzystniejsza wśród średnich. Przedsiębiorstwa handlowe i usługowe posiadały mniejsze wartości WSF, które mieściły się jednak w bezpiecznym przedziale (0,40 – 0,50) – sytuacja korzystna. Zapoczątkowana w II p. 2012 roku poprawa sytuacji w zakresie zwiększania udziału kapitałów własnych w finansowaniu działalności przedsiębiorstw średnich kontynuowana była w latach 2014 – 2015, co było zauważalne w wyróżnionych rodzajach działalności (jedynie z wyjątkiem usług w I i II p. 2014 roku i handlu w II p. 2014 roku) – pozytywny kierunek zmian (wykres 41).

Wykres 41. Wartość wskaźnika ogólnej sytuacji finansowej (WOSF) (panel lewy) oraz samofinansowania (WSF) (panel prawy) dla przedsiębiorstw średnich według rodzaju działalności w latach 2014 – 2015

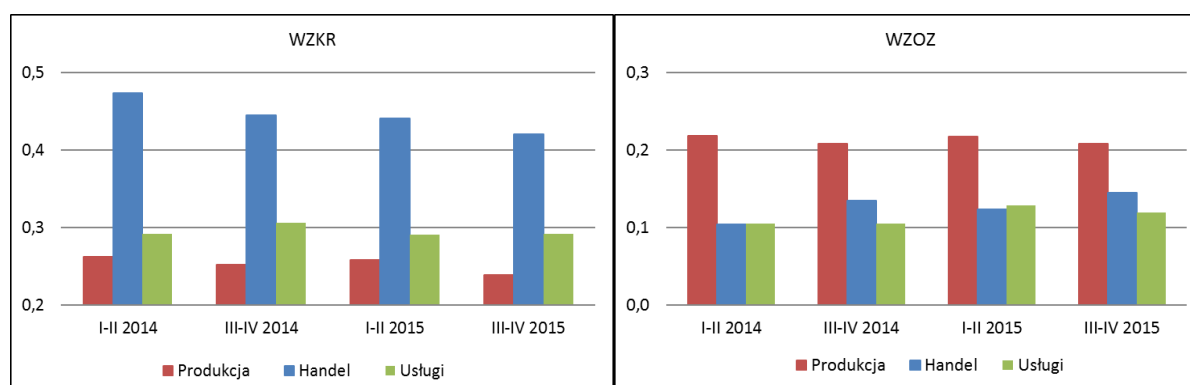

Źródło: opracowanie własne na podstawie bazy danych Pont Info Gospodarka SŚiDP.

W latach 2014 – 2015 kontynuowana była tendencja zmniejszania stopnia zadłużenia krótkoterminowego (WZKR) trwająca od II p. 2012 roku (jedynie z wyjątkiem usług

w II p. 2014 roku). Wśród wyróżnionych rodzajów działalności tendencja ta była najbardziej widoczna w przedsiębiorstwach handlowych, w których wartość WZKR kształtowała się jednak na relatywnie wysokim poziomie (wynosząc średnio 0,45) – sytuacja najmniej korzystna w handlowych. Najwyższą zdolność do obsługi zadłużenia (WZOZ) posiadały przedsiębiorstwa produkcyjne (średnio 0,21), natomiast dla handlowych i usługowych zdolność ta była o około połowę mniejsza (wynosząc kolejno 0,13 i 0,11) – najkorzystniejsza sytuacja w produkcyjnych. Symptodem poprawy w zakresie kondycji finansowo-ekonomicznej w przedsiębiorstwach średnich, obok poprawy sytuacji w obszarze stopnia samofinansowania, było także zwiększenie r/r zdolności do obsługi zadłużenia (jedynie w produkcyjnych w I i II p. 2015 roku nieznaczne jej zmniejszenie) – wykres 42.

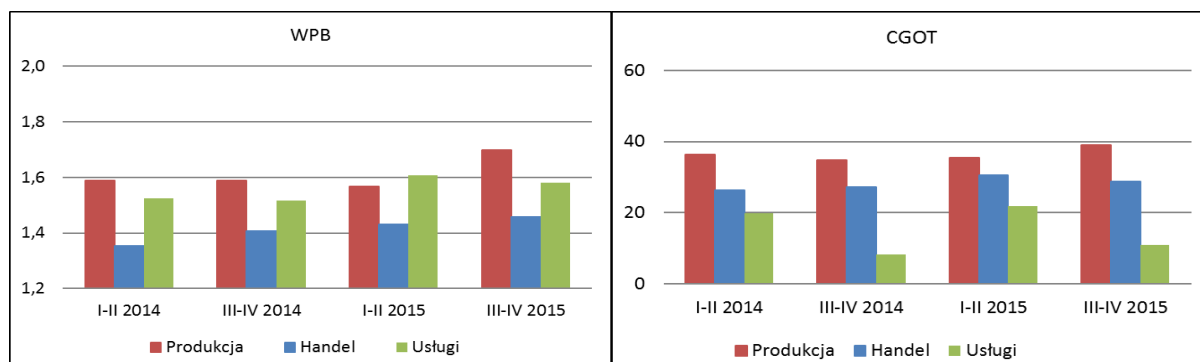
Wykres 42. Wartość wskaźnika zadłużenia krótkoterminowego (WZKR) (panel lewy) oraz zdolności obsługi zadłużenia (WZOZ) (panel prawy) dla przedsiębiorstw średnich według rodzaju działalności w latach 2014 – 2015

Źródło: opracowanie własne na podstawie bazy danych Pont Info Gospodarka SŚiDP.

Sytuację przedsiębiorstw średnich w obszarze bieżącej płynności finansowej (WPB) należy ocenić jako bezpieczną z korzystnymi zmianami w kierunku poprawy (wzrostu wartości WPB z wyjątkiem usług i handlu w I p. 2014 roku oraz produkcji w I p. 2015 roku). We wszystkich rodzajach działalności poziom płynności był bowiem wyższy od wymagalnego (pow. 1,20), a najwyższe wartości WPB w latach 2014 – 2015 posiadały przedsiębiorstwa produkcyjne wynoszące średnio 1,61. W obszarze wskaźników sprawności działania przedsiębiorstw średnich, zmniejszenie wartości wskaźnika cyklu gotówki w dniach (CGOT) odnotowywano w 2014 roku w przedsiębiorstwach handlowych, w II p. 2014 roku w usługowych i w I p. 2015 roku w produkcyjnych co oznaczało, że czas oczekiwania na gotówkę w tych przedsiębiorstwach był krótszy r/r we wskazanych półroczach – zmiany te były jednak nieznaczne (wykres 43).

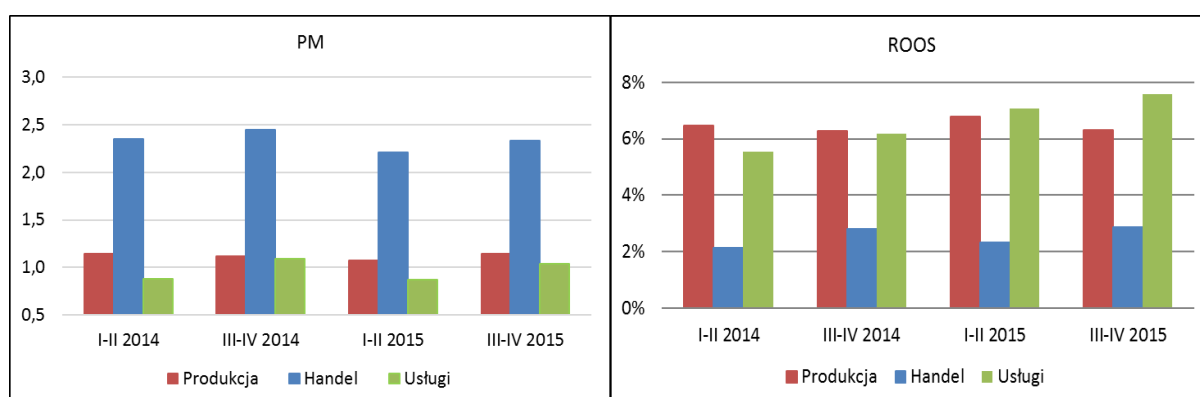
Wykres 43. Wartość wskaźnika płynności bieżącej (WPB) (panel lewy) oraz cyklu gotówki CGOT (panel prawy) dla przedsiębiorstw średnich według rodzaju działalności w latach 2014 – 2015

Źródło: opracowanie własne na podstawie bazy danych Pont Info Gospodarka SŚiDP.

W latach 2014 – 2015 najwyższy poziom produktywności majątku (PM) posiadały przedsiębiorstwa handlowe (średnio 2,30), a nieznaczną poprawę produktywności majątku (wzrost wartości PM) odnotowano w przedsiębiorstwach usługowych w I i II p. 2014 roku oraz produkcyjnych na koniec 2015 roku – pozytywny kierunek zmian. W przedsiębiorstwach średnich w latach 2014 – 2015 we wszystkich wyróżnionych rodzajach działalności występowała zyskowność oraz jej wzrost (z wyjątkiem usług w II p. 2014 roku) – sytuacja korzystna. Najwyższe wartości wskaźnika rentowności operacyjnej sprzedaży (ROOS) występowały w przedsiębiorstwach usługowych (średnio 6,60%), natomiast w produkcyjnych 6,46%, a w handlowych 2,54% (wykres 44).

Wykres 44. Wartość wskaźnika produktywności majątku (PM) (panel lewy) oraz rentowności operacyjnej sprzedaży (ROOS) (panel prawy) dla przedsiębiorstw średnich według rodzaju działalności w latach 2014 – 2015

Źródło: opracowanie własne na podstawie bazy danych Pont Info Gospodarka SŚiDP.

Dokonując syntezy wnioskowania na podstawie analizy porównawczej kształtowania się wartości wskaźników ekonomiczno-finansowych opisujących kondycję przedsiębiorstw średnich w tabeli przedstawiono rodzaje działalności, w których w latach 2014 – 2015

spełniony był warunek łącznego wystąpienia – ponadprzeciętnej wartości wskaźnika ekonomiczno–finansowego i wzrostu wartości – w przypadku stymulant³¹, lub poniżej przeciętnej wartości wskaźnika i spadku wartości – w przypadku destymulant³². Na podstawie wyników analizy można wskazać, że najkorzystniejsza sytuacja finansowa w latach 2014–2015 w klasie przedsiębiorstw średnich występowała w produkcji. Ten rodzaj działalności miał również duży wpływ w badanym okresie na kondycję ekonomiczno–finansową całej zbiorowości przedsiębiorstw średnich (tabela 4).

Tabela 4. Przedsiębiorstwa średnie według rodzaju prowadzonej działalności o korzystniejszej od przeciętnej wartości wskaźników ekonomiczno–finansowych i korzystnym kierunku zmian wartości (r/r) tych wskaźników w latach 2014 – 2015

Wskaźniki	Średnie		
	Produkcja	Handel	Usługi
PM			
WOSF		√	
WSF	√		
WZKR	√		
WZOZ			
WPB			√
CGOT			
ROOS	√		√

Uwagi: √ – spełniony warunek łącznego wystąpienia ponadprzeciętnej wartości i wzrostu wartości wskaźnika (WOSF, WSF, WZOZ, WPB, PM, ROOS) lub łącznego wystąpienia poniżej przeciętnej wartości i spadku wartości wskaźnika (WZKR, CGOT w dniach).

Źródło: opracowanie własne na podstawie bazy danych Pont Info Gospodarka SŚiDP.

Podsumowując wyniki analizy przedstawione w rozdziale w zakresie wielowymiarowej oceny sytuacji ekonomiczno–finansowej małych i średnich przedsiębiorstw w latach 2014 – 2015 należy wskazać na pozytywną ocenę przedsiębiorstw tej klasy wielkości. Można ją przedstawić w postaci następujących wniosków, a mianowicie:

- 1) szczegółowa analiza kształtowania się wartości indywidualnych wskaźników ekonomiczno–finansowych – kluczowych pod względem wpływu na stopień zagrożenia (SZ) – oraz kierunków ich zmian wskazuje na poprawę kondycji ekonomiczno–finansowej przedsiębiorstw małych i średnich w latach 2014 – 2015,
- 2) kondycja ekonomiczno–finansowa przedsiębiorstw małych i średnich w latach 2007 – 2015 była lepsza niż w dużych, z zaznaczającym się od 2011 roku pogorszeniem sytuacji w podmiotach dużych,
- 3) w latach 2014 – 2015 najkorzystniejszą sytuację finansową posiadały przede wszystkim przedsiębiorstwa produkcyjne.

³¹ Dotyczy wskaźników, w odniesieniu do których oczekiwana jest tendencja rosnąca zmian wartości wskaźnika dla stwierdzenia poprawy sytuacji. Do tej grupy należą – WOSF, WSF, WZOZ, WPB, PM, ROOS.

³² Dotyczy wskaźników, w odniesieniu do których oczekiwana jest tendencja malejąca zmian wartości wskaźnika dla stwierdzenia poprawy sytuacji. Do tej grupy należą – WZKR, CGOT w dniach.

Rozdział 4. STOPIEŃ ZAGROŻENIA FINANSOWEGO KONTYNUACJI DZIAŁALNOŚCI

Celem rozdziału jest ocena sytuacji przedsiębiorstw małych i średnich z wykorzystaniem miary stopnia zagrożenia SZ w ujęciu rodzajów prowadzonej działalności (produkcyjna, handlowa i usługowa) oraz kluczowych sekcji PKD – działów gospodarki narodowej (przemysł, budownictwo, transport i gospodarka magazynowa, informacja i komunikacja). Stanowi ona wprowadzenie do podjętych w kolejnych rozdziałach szczegółowych analiz, obejmując podstawowe charakterystyki badanej zbiorowości małych i średnich przedsiębiorstw w postaci stanów i kierunków zmian ich stopnia zagrożenia, z właściwymi odniesieniami do klasy przedsiębiorstw dużych³³.

4.1. Podstawowe charakterystyki przekroju podmiotowego i przedmiotowego

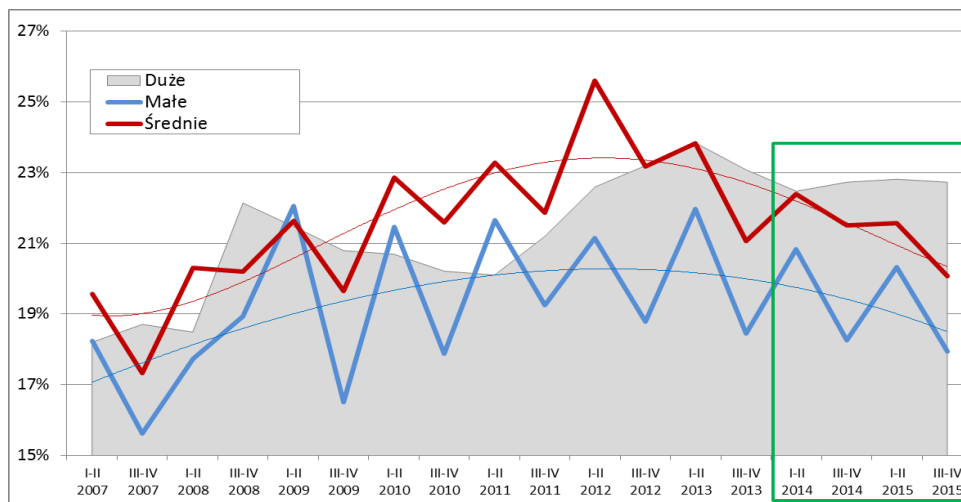
Sytuację finansową opisaną stopniem zagrożenia SZ³⁴ przedsiębiorstw małych i średnich należy ocenić pozytywnie z dwóch zasadniczych powodów. Po pierwsze, z perspektywy długoterminowej lat 2007 – 2015, wykazały one po okresie szczytowym przypadającym na 2012 roku tendencję obniżania się stopnia zagrożenia. Po drugie, w ocenie krótkoterminowej lat 2014 – 2015, poziom tego zagrożenia był niski (zbliżony do progu akceptowalności) oraz niższy aniżeli w przypadku przedsiębiorstw dużych – te w niewielkim stopniu wykazały poprawę sytuacji w ostatnich trzech latach.

Korzystna sytuacja w większym stopniu opisuje przedsiębiorstwa małe aniżeli średnie, chociaż wyższa jej zmienność to właśnie domena przedsiębiorstw małych, które z reguły uzyskują w drugich półroczach roku znacząco lepsze rezultaty prowadzonej działalności aniżeli w pierwszych (wykres 45).

³³ Dla przedsiębiorstw mikro (do 9 pracujących) brak jest odpowiednich danych liczbowych dla prowadzenia badań stopnia zagrożenia na całej ich populacji.

³⁴ Następujące dalej w opracowaniu oceny odwołują się do zastosowanych modeli logitowych, będących wielowymiarową, predyktywną analizą dyskryminacyjną stopnia zagrożenia (SZ) – por. uwagi metodologiczne zamieszczone w załączniku.

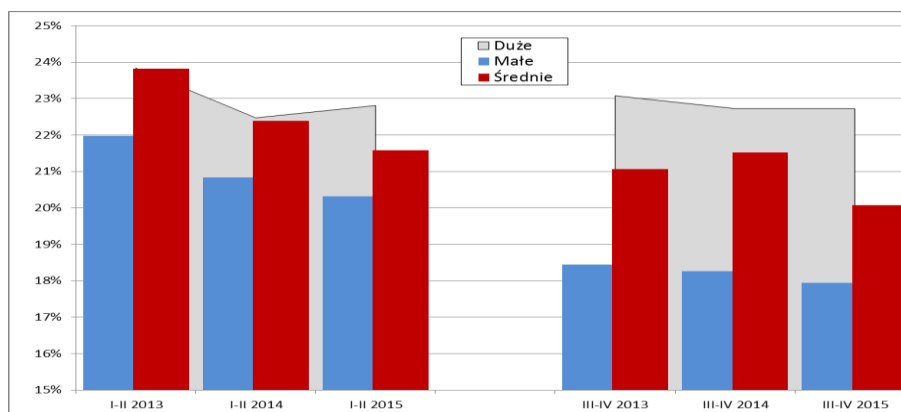
Wykres 45. Stopień zagrożenia przedsiębiorstw według klas ich wielkości w latach 2007 – 2015

Źródło: opracowanie własne na podstawie bazy danych Pont Info Gospodarka SŚiDP.

W pierwszych półroczach przedsiębiorstwa małe i średnie wykazały podobny stopień poprawy sytuacji – stopień zagrożenia uległ zasadniczo równomiernemu obniżeniu, średnio o 8% (2 pkt%) dla lat 2014 – 2015. W tym samym czasie przedsiębiorstwa duże odnotowały niewielki, ale jednak wzrost zagrożenia. Stopniowa, choć mniej intensywna poprawa sytuacji miała także miejsce w drugich półroczach lat 2014 – 2015 w przypadku przedsiębiorstw małych, natomiast w przedsiębiorstwach średnich wyraźna poprawa nastąpiła dopiero w 2015 roku (wykres 46).

Wykres 46. Stopień zagrożenia przedsiębiorstw małych i średnich w latach 2013 – 2015

Źródło: opracowanie własne na podstawie bazy danych Pont Info Gospodarka SŚiDP.

Z punktu widzenia gospodarki, wagę osiągniętych rezultatów prowadzonej działalności i stopień zagrożenia oceniać można przez pryzmat potencjału ekonomicznego przedsiębiorstw, w tym odwołując się między innymi do liczby pracujących – skutkiem wzrostu zagrożenia jest wówczas utrata miejsc pracy.

Tabela 5. Stopień zagrożenia przedsiębiorstw i pracujący według klas ich wielkości w II p. 2015 roku

Klasa przedsiębiorstw	Stopień zagrożenia	Pracujący (udział)	Pracujący (liczba)
Małe	17,9%	15,2%	733 770
Średnie	20,1%	28,4%	1 368 136
Duże	22,7%	56,3%	2 710 115

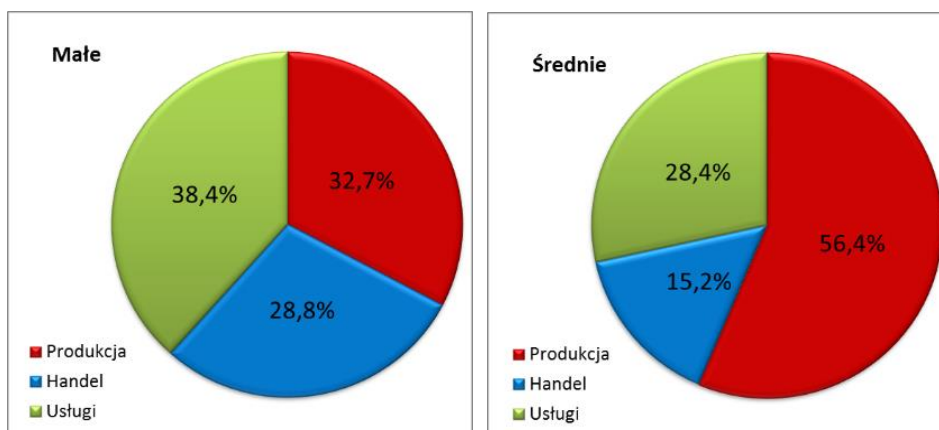
Źródło: opracowanie własne na podstawie bazy danych Pont Info Gospodarka SŚiDP.

W przedsiębiorstwach małych na koniec 2015 roku pracowało 734 tys. osób, a w średnich 1.368 tys. osób. Chociaż przewaga przedsiębiorstw dużych jest widoczna (2.710 tys. osób), to jednak te dwie pierwsze klasy przedsiębiorstw posiadają łączny udział 43,7% w liczbie pracujących. Jest to udział znaczący, mający istotny wpływ na stan kondycji i stopień zagrożenia w sektorze instytucjonalnym przedsiębiorstw niefinansowych. Oceniając go zatem można podać, że w 60,3% poziom mierzonego zagrożenia zależy od sytuacji w przedsiębiorstwach dużych, w 26,9% od przedsiębiorstw średnich oraz w 12,9% od przedsiębiorstw małych³⁵.

Kontynuując ten wątek analizy należy zwrócić uwagę na różnice objawiające się w ramach klas wielkości przedsiębiorstw, tj. małych i średnich. W tych pierwszych wpływ głównych rodzajów działalności na stopień zagrożenia nie wykazuje bardzo znaczących różnic, z wiodącym znaczeniem usług, a dalej z produkcją i handlem. Na przykładzie tego ostatniego rodzaju działalności, objaśnić można uzyskany w 2015 roku jego wkład (28,8%) w wartość właściwą dla całej zbiorowości przedsiębiorstw małych, który wynikał z relatywnie najmniejszego stopnia zagrożenia (16,1%) oraz najwyższego udziału w liczbie pracujących (35,2%). Dla przedsiębiorstw średnich, wpływ działalności produkcyjnej na kondycję finansową i stopień zagrożenia był dominujący, w wysokości 56,4%. Kolejne miejsca zajęły przedsiębiorstwa usługowe (28,4%), głównie ze względu na sytuację i udział budownictwa, a także transportu i gospodarki magazynowej. Najniższy wpływ dotyczył przedsiębiorstw handlowych – 15,2% (wykres 47).

³⁵ Udział ten oceniany jest z wykorzystaniem wagi potencjału działalności w postaci liczby pracujących (opisującej tym samym także skutki zagrożenia w postaci utraty miejsc pracy).

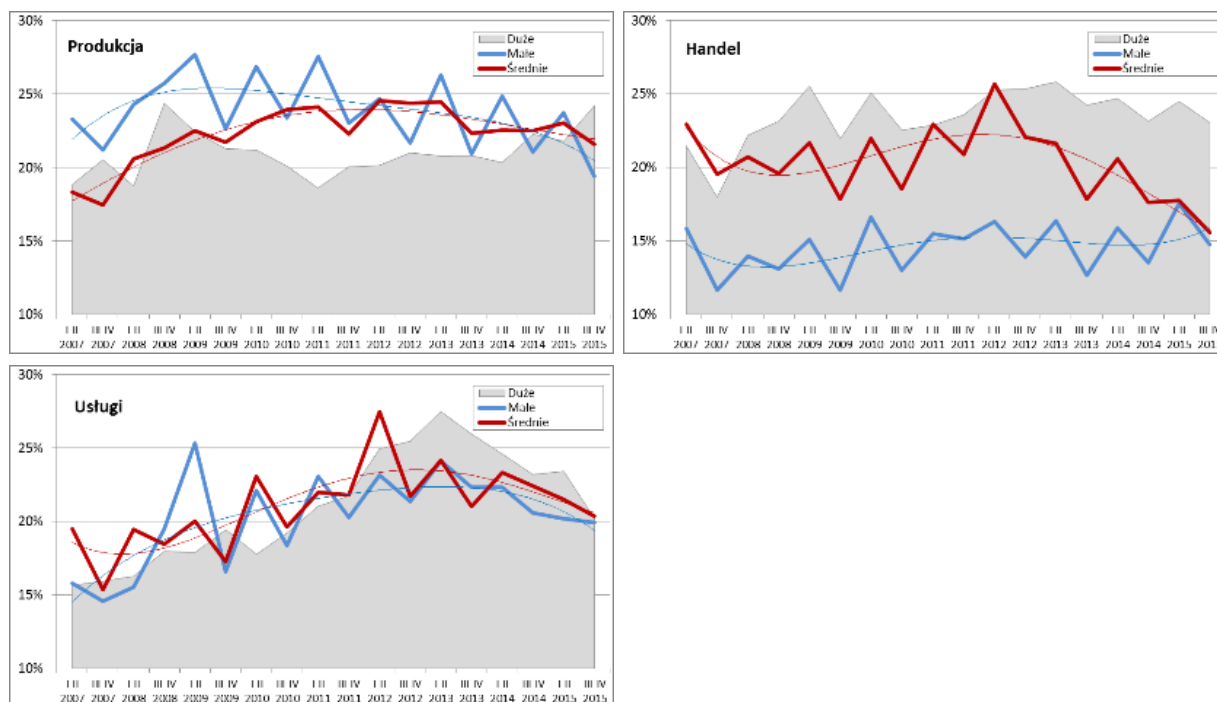
Wykres 47. Składowe stopnia zagrożenia przedsiębiorstw małych i średnich według rodzaju działalności w 2015 roku

Źródło: opracowanie własne na podstawie bazy danych Pont Info Gospodarka SŚiDP.

Spoglądając w perspektywie długoterminowej na stopień zagrożenia przedsiębiorstw małych i średnich, także w odniesieniu do sytuacji przedsiębiorstw dużych, wskazać można kilka podstawowych charakterystyk. **Po pierwsze**, stopień zagrożenia jest najniższy w działalności handlowej. Zauważyć należy relatywnie wysoką stabilność sytuacji przedsiębiorstw małych, zdecydowanie korzystniejszą w stosunku do dużych i średnich. W tych ostatnich zarysowała się silnie od 2012 roku tendencja do poprawy sytuacji, opisanej wartościami stopnia zagrożenia właściwymi dla przedsiębiorstw małych. **Po drugie**, najwyższe wartości stopnia zagrożenia uwidocznione są w działalności produkcyjnej, ale z korzystnym kierunkiem zmian w przypadku przedsiębiorstw małych i średnich w stosunku do dużych. W tych pierwszych od 2012 roku widoczna jest tendencja do stopniowej poprawy sytuacji. Jej stabilność jest ponadto większa w przedsiębiorstwach średnich (niższe oscylacje) niż w małych. **Po trzecie**, przebieg krzywych stopnia zagrożenia dla wszystkich klas przedsiębiorstw w zakresie usług do końca 2012 roku jest zbliżony i wzrostowy. Jednak od tego roku przedsiębiorstwa małe i średnie nie tylko zatrzymały tę niekorzystną tendencję, ale wykazały poprawę bezpieczeństwa kontynuacji działalności (wykres 48).

Wykres 48. Stopień zagrożenia przedsiębiorstw według rodzaju działalności w latach 2007 – 2015

Źródło: opracowanie własne na podstawie bazy danych Pont Info Gospodarka SSiDP.

Rodzaje działalności to zbiory opisane sytuacją w poszczególnych sekcjach PKD, określanych także jako podstawowe działy gospodarki narodowej (GN). W dobie postulowanej i obserwowanej reindustrializacji wpisanej w koncepcję nowej ekonomii – gospodarki opartej na wiedzy i innowacjach, **przemysł** zajmuje istotne miejsce. Sytuację w nim charakteryzują stabilne poziomy stopnia zagrożenia przedsiębiorstw dużych, wyższe dla przedsiębiorstw średnich i małych (wartości średnie), a w tych ostatnich bardziej zmienne. Mniejsze podmioty wykazywały się jednak stopniową, długookresową poprawą sytuacji, osiągając w 2015 roku niższe stopnie zagrożenia, właściwe dla przedsiębiorstw dużych.

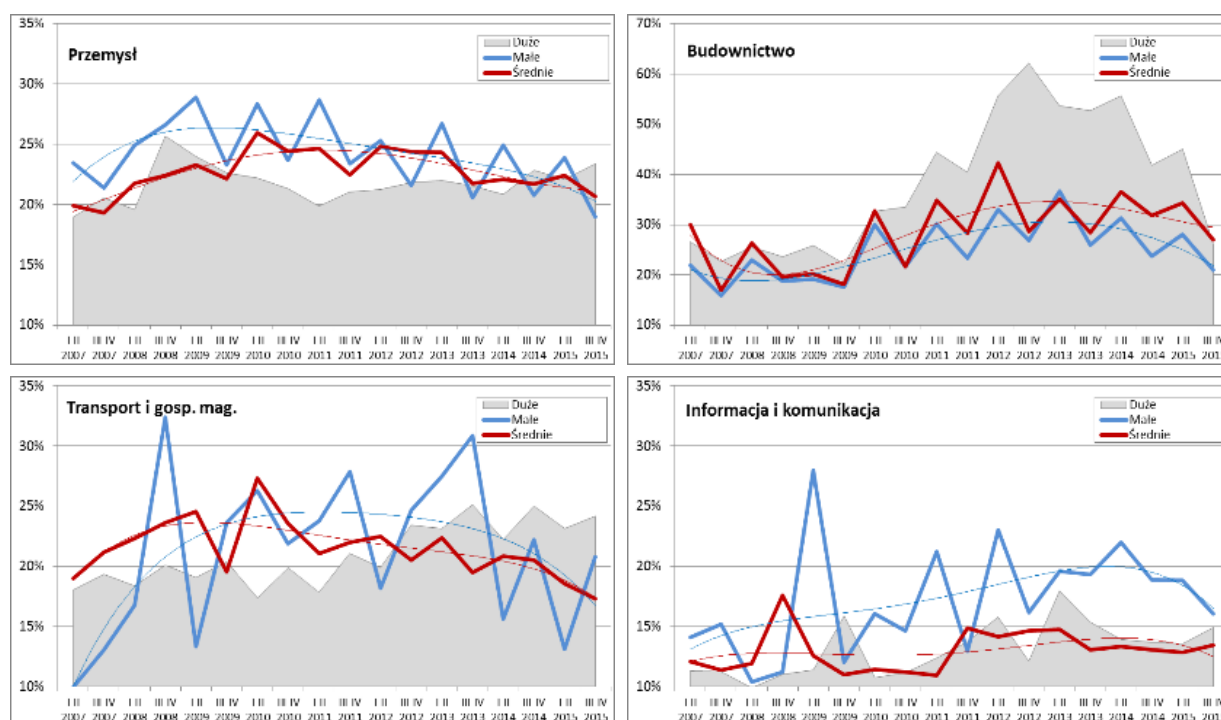
Prowadzone na bieżąco obserwacje już w 2009 roku przynosiły ostrzeżenia o wysokim prawdopodobieństwie pogorszenia się sytuacji w **budownictwie**, zwłaszcza przedsiębiorstw dużych, realizujących znaczne kontrakty w zakresie budowy infrastruktury komunikacyjnej. Tak też stało się i po gwałtownym wzroście zagrożenia, przedsiębiorstwa te osiągnęły punkt kulminacyjny w drugim półroczu 2012 roku ze stopniem zagrożenia 62,2%. Zdecydowanie bardziej odporne na niekorzystne zmiany w całej sekcji PKD okazały się przedsiębiorstwa małe i średnie, w których łagodniej pogorszała się sytuacja, a poprawa miała miejsce w latach 2014 – 2015. Konsekwencją prognozowanego niekorzystnego rozwoju sytuacji w budownictwie był wzrost liczby sądowych postępowań upadłościowych – średnio z 21 rocznie w latach 2007 – 2009 do 113 w 2012 roku

Transport i gospodarka magazynowa to kolejna sekcja PKD, w której przedsiębiorstwa małe i średnie lepiej radzą sobie w stosunku do dużych. Od 2010 roku zarysowały się tu bowiem dwie, przeciwstawne tendencje – wzrost zagrożenia w przedsiębiorstwach dużych

oraz zmniejszenie w przedsiębiorstwach małych i średnich. Spowodowało to sytuację, w której w latach 2014 – 2015 jego poziom był niższy w tych ostatnich przedsiębiorstwach, aniżeli w dużych, co było przeciwstawną właściwością lat 2007 – 2011. Cechą negatywną była wysoka zmienność (silne oscylacje) wartości stopnia zagrożenia oraz uwidoczniony wysoce negatywny impuls zmian w 2013 roku.

W informacji i komunikacji przedsiębiorstwa średnie radzą sobie w podobnym stopniu jak duże – zdecydowanie gorzej wypadają przedsiębiorstwa małe. Nie tylko można było obserwować relatywnie wyższe stopnie zagrożenia, ale przede wszystkim bardzo silne ich oscylacje – niebezpieczną niestabilność i niską odporność na zmiany w otoczeniu. Silny, negatywny impuls miał miejsce w I p. 2009 roku, zaraz na początku wejścia gospodarki w okres kryzysu sfery realnej, ale z kolei pozytywne osłabienie oscylacji odnotowano dla lat 2014 – 2015. Dodać także należy, że ta sekcja PKD charakteryzuje się najniższymi, średnimi wartościami stopnia zagrożenia, w stosunku do wszystkich pozostałych (wykres 49).

Wykres 49. Stopień zagrożenia przedsiębiorstw według sekcji PKD (działów GN) w latach 2007 – 2015

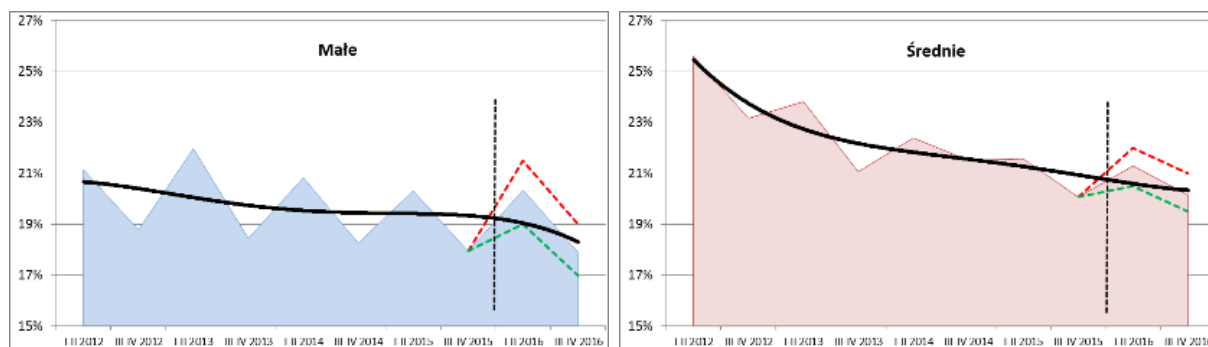
Źródło: opracowanie własne na podstawie bazy danych Pont Info Gospodarka SŚiDP.

Analiza retrospektywna zmierza w naturalny sposób w kierunku ocen kształtowania się sytuacji w przedsiębiorstwach małych i średnich w najbliższej przyszłości – w horyzoncie krótkoterminowym, w ramach rocznej prognozy ostrzegawczej. Stanowiące tło prowadzonych analiz, przedsiębiorstwa duże charakteryzować się będą w 2016 roku relatywnie najwyższym stopniem zagrożenia (scenariusz neutralny). W stosunku do przedsiębiorstw średnich

odchylenie in plus będzie wynosić 10,6% (2,2 pkt%), natomiast w stosunku do przedsiębiorstw małych 19,9% (3,8 pkt%).

W 2016 roku przedsiębiorstwa małe nadal charakteryzować się będą zatem najniższym stopniem zagrożenia – średnio o 8,4% jak w przedsiębiorstwach średnich. Co więcej, możliwe jest utrzymanie dotychczasowej tendencji w zakresie poprawy sytuacji, przy zachowaniu znacznych oscylacji półrocznych – osiągnięcie korzystniejszych rezultatów w II p. 2016 roku w przedsiębiorstwach średnich także przewiduje się poprawę sytuacji, ale mniej intensywną, która wygładza przebieg krzywej wieloletniej. Scenariusz pesymistyczny³⁶ przewiduje dla nich wzrost stopnia zagrożenia, zatem krzywa wieloletnia zaczęłaby wznosić się sugerując, że 2016 rok jest punktem możliwego przejścia do fazy pogarszania się sytuacji. W mniejszym stopniu taki negatywny scenariusz byłby właściwy także dla przedsiębiorstw małych, głównie ze względu na mniejszą intensywność dotychczasowych zmian (wykres 50).

Wykres 50. Prognozowane zmiany stopnia zagrożenia w przedsiębiorstwach małych i średnich w 2016 roku

Uwagi: wartości dla scenariusza optymistycznego oznaczone są kolorem zielonym, a dla pesymistycznego – kolorem czerwonym.

Źródło: opracowanie własne na podstawie bazy danych Pont Info Gospodarka SŚiDP.

Poszukując związków oraz empirycznej weryfikacji zmian kondycji finansowej przedsiębiorstw wyrażonej miarą stopnia zagrożenia upadłością, dokonano transformacji³⁷ tej miary na skalę bezpośrednio porównywalną z odsetkiem wszczętych sądowych postępowań upadłościowych (w przeliczeniu na 10.000 przedsiębiorstw), uwzględniając roczne wyprzedzenie prognozy zagrożenia³⁸ (wykres 51).

Analiza przebiegu obu krzywych wskazuje na wysoki poziom korelacji wartości obu miar (wsp. korelacji Pearsona 0,75), a tym samym wysoką użyteczność miary stopnia zagrożenia

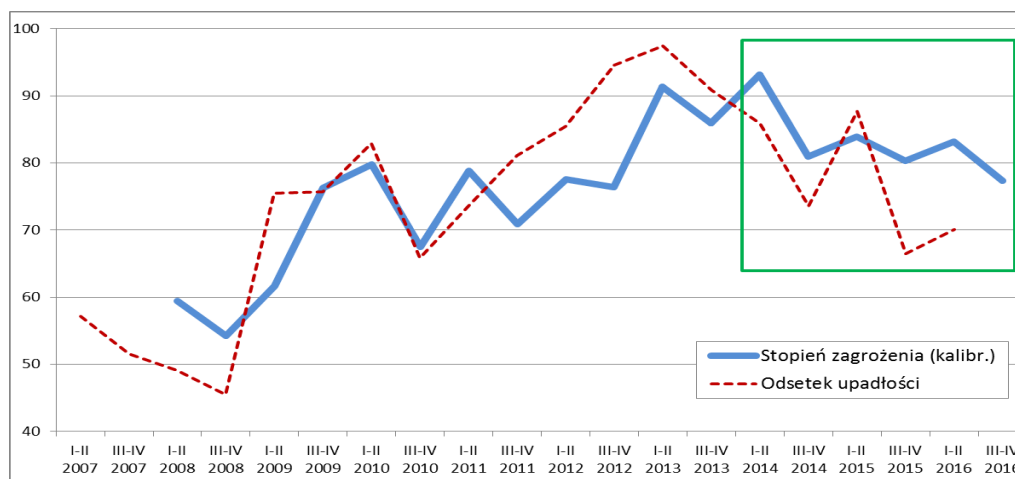
³⁶ Do budowy scenariuszy wykorzystano dolne i górne granice obszarów ufności o wartości 80%, przy niezbędnej korekcie obserwacji odstających, dla prognozowanych wskaźników finansowych, będących składowymi miary stopnia zagrożenia.

³⁷ W tym celu wykorzystano model regresji liniowej, w którym zmienną zależną jest odsetek wszczętych sądowych postępowań upadłościowych, a zmienną niezależną stopień zagrożenia.

³⁸ Oceny przeprowadzonej w ten sposób transformacji należy dokonywać z uwzględnieniem różnic w treści merytorycznej obu miar oraz czynników oddziałujących na każdą z analizowanych kategorii. Stopień zagrożenia upadłością opisuje kategorię upadłości przedsiębiorstwa w ujęciu ekonomicznym (upadłość *sensu largo*), ujęcie prawne upadłości (upadłość *sensu stricto*) odnosi się do postępowania upadłościowego.

w ocenie i prognozowaniu kondycji finansowej przedsiębiorstw, z odniesieniem do stanu krytycznego jakim jest ich upadłość. W wyróżnionym okresie lat 2014 – 2015 zmiany obu miar miały przebieg współbieżny, a zatem w tych samych kierunkach. Dotyczy to także prognozowanych zmian w I p. 2016 roku (ocena II p. 2016 roku będzie możliwa na początku 2017 roku). Ogólna ocena tego okresu jest pozytywna – obniżenie stopnia zagrożenia oraz zmniejszenie odsetka upadłości, prognozowane także na 2016 roku (scenariusz neutralny).

Wykres 51. Stopień zagrożenia (kalibr.) i odsetek wszczętych sądowych postępowań upadłościowych przedsiębiorstw w latach 2007 – 2016

Źródło: opracowanie własne na podstawie bazy danych Pont Info Gospodarka SŚiDP.

4.2. Przedsiębiorstwa małe – ujęcie szczegółowe

Wyróżnikiem przedsiębiorstw małych z punktu widzenia liczby pracujących opisującej ich potencjał, jest w miarę równomierne zaangażowanie w rodzaj prowadzonej działalności, z niewielką przewagą działalności handlowej i usługowej nad produkcyjną (tabela 6). Z kolei z powodu niskiego stopnia zagrożenia w II p. 2015 roku wyróżnia się działalność handlowa, w której pracuje 258 tys. osób. W dalszej kolejności wymienić należy działalność produkcyjną i usługową. Z kolei ranking według sekcji PKD (podstawowych działów gospodarki narodowej) obrazuje, że najkorzystniejsze rezultaty osiągane są w informacji i komunikacji, a następnie w przemyśle, transporcie i gospodarce magazynowej oraz budownictwie. Szczególnie istotne są dobre rezultaty odnotowane w przemyśle. Wskazany bowiem najkorzystniejszy rezultat uzyskany w informacji i komunikacji dotyczy 1.234 przedsiębiorstw i 28 tys. pracujących (3,8%), stoi jednak w znacznej w opozycji do 7.586 przedsiębiorstw i 202 tys. pracujących w przemyśle (27,6%) – tabela 6.

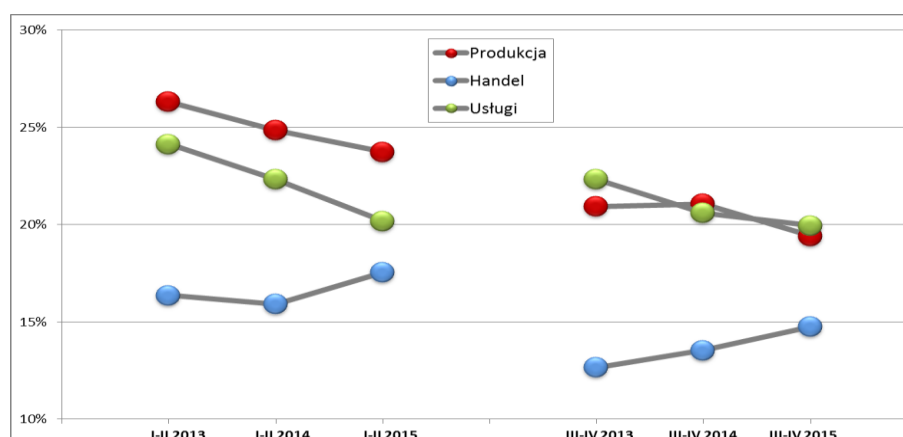
Tabela 6. Stopień zagrożenia i liczba pracujących w przedsiębiorstwach małych w II p. 2015 roku

Rodzaj przedsiębiorstw	Stopień zagrożenia	Pracujący (udział)	Pracujący (liczba)
Produkcyjne	19,4%	30,3%	222 189
Handlowe	14,7%	35,1%	257 831
Usługowe	19,9%	34,6%	253 750
Sekcje PKD	Stopień zagrożenia	Pracujący (udział)	Pracujący (liczba)
Przemysł	19,0%	27,6%	202 272
Budownictwo	21,0%	12,4%	91 052
Transport i gosp. mag.	20,8%	6,3%	46 132
Informacja i komunikacja	16,0%	3,8%	27 781

Źródło: opracowanie własne na podstawie bazy danych Pont Info Gospodarka SSiDP.

Zmiany, jakie nastąpiły w latach 2014 – 2015 należy ocenić pozytywnie w produkcji i usługach (wykres 52). W pierwszych półroczach roku uwidoczniła się w nich zasadniczo równomierna poprawa sytuacji – obniżenie stopnia zagrożenia w produkcji o 9,9% (2,6 pkt%), a w usługach o 16,2% (3,9 pkt%). W handlu I p. 2014 roku to niewielki spadek zagrożenia (0,5 pkt%, tj. o 3,0%), któremu przeciwstawić należy pogorszenie sytuacji w I p. 2015 roku (1,6 pkt%, tj. o 10,1%). Drugie półrocza roku co do zasady przynoszą lepsze rezultaty przedsiębiorstw małych. Najkorzystniej wypadły usługi, z równomiernym spadkiem stopnia zagrożenia (o 2,4 pkt%, tj. 10,8%), nieco gorzej należy ocenić produkcję, natomiast handel wykazał w miarę równomierny, ale niestety, wzrost zagrożenia (o 2 pkt%, tj. o 15,7%) – wykres 52.

Wykres 52. Stopień zagrożenia przedsiębiorstw małych według rodzaju działalności w latach 2013 – 2015

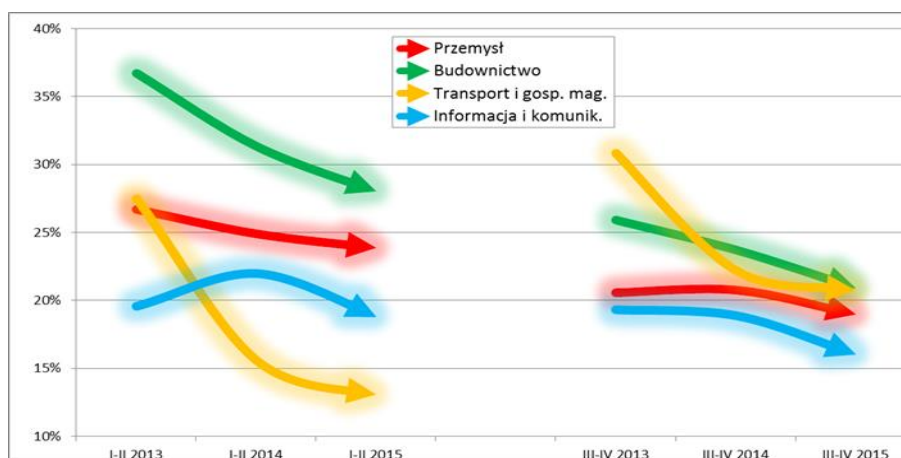

Źródło: opracowanie własne na podstawie bazy danych Pont Info Gospodarka SSiDP.

Bliższe przyjrzenie się przedsiębiorstwom małym w ujęciu kluczowych działów gospodarki narodowej (sekcji PKD), potwierdza korzystne zmiany w latach 2014 – 2015

(wykres 53). W pierwszych półroczach najlepiej wypadł transport i gospodarka magazynowa – obniżenie stopnia zagrożenia aż o 52,4% (14,4 pkt%). Równie dobre rezultaty odnotowało budownictwo – poprawa o 23,4% (8,6 pkt%). W przemyśle zmiany były mniej intensywne, ale także pozytywne, natomiast informacja i komunikacja odnotowała w I p. 2014 roku wzrost stopnia zagrożenia, zniwelowany jednak w I p. 2015 roku. Także ocena drugich półroczy jest pozytywna – następowało obniżanie stopnia zagrożenia, ponownie najsilniejsze w transporcie i gospodarce magazynowej (o 10,1 pkt%, tj. o 32,7%). Jako właściwość postępujących zmian podać należy zbliżenie się wartości stopnia zagrożenia we wszystkich analizowanych sekcjach PKD względem siebie.

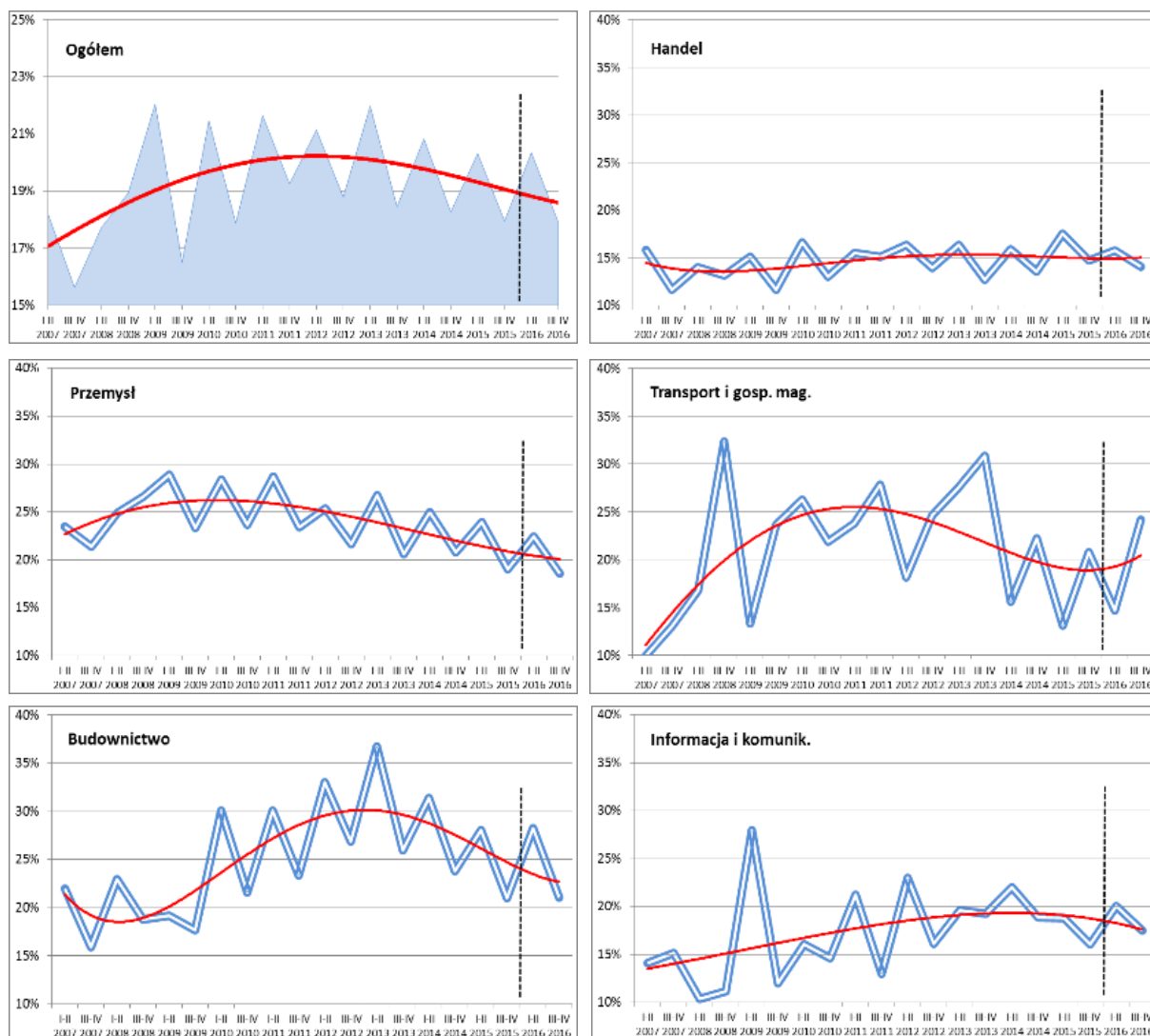
Wykres 53. Stopień zagrożenia przedsiębiorstw małych według sekcji PKD w latach 2013 – 2015

Źródło: opracowanie własne na podstawie bazy danych Pont Info Gospodarka SŚiDP.

Ogólny wniosek o sytuacji przedsiębiorstw małych zmierza jak dotychczas ku ocenie pozytywnej. Podkreślają ją zwłaszcza zmiany zaobserwowane w latach 2014 – 2015. Aby sformułować dalej idące wnioski, należy spojrzeć na postępujące procesy z dłuższej perspektywy, ujmując także prognozowane zmiany w najbliższym roku. Krzywa tendencji w ujęciu stopnia zagrożenia zakreśla dla lat 2007 – 2016 korzystny przebieg. Relatywnie łagodne przejście przez okres szczytowy zagrożenia związanego z kryzysem sfery realnej gospodarki, otworzyło drogę do pozytywnych zmian. Jedną z możliwych przyczyn może być charakter oddziaływania kryzysu pojmowanego w ujęciu mikroekonomicznym. Jego skutki są dwojakiego rodzaju: negatywne – prowadzące do możliwej upadłości przedsiębiorstwa oraz pozytywne – kryzys zagrażając egzystencji przedsiębiorstwa, może stanowić szansę na rozwój. Przedsiębiorstwa przechodząc tę fazę cyklu życia wychodzą z niej wzmocnione, odporne na kolejne szoki. W skali gospodarki, te pozytywne rezultaty są wzmacniane procesem eliminowania podmiotów nieefektywnych. Dlatego też nadal jako normę przyjmuje się możliwe upadłości przedsiębiorstw zapewniające lepszą alokację zasobów w gospodarce. Pomoc w tej sytuacji udzielana jest wyłącznie w celu restrukturyzacji przedsiębiorstw, które przejściowo popadły w stan kryzysu, ale są efektywnymi – takimi, które kreują więcej wartości w warunkach kontynuacji działalności (*going concern*), niż gdyby zostały zlikwidowane.

Wykres 54. Stopień zagrożenia przedsiębiorstw małych w latach 2007 – 2016

Źródło: opracowanie własne na podstawie bazy danych Pont Info Gospodarka SŚiDP.

Najniższe wartości stopnia zagrożenia charakteryzują przedsiębiorstwa handlowe (35,1% pracujących), także oscylacje tych wartości są relatywnie najmniejsze (z widoczną typową dla małych przedsiębiorstw sezonowością uzyskiwanych wyników – korzystniejszych w drugich połowach roku) – wykres 54. Prognozy 2016 roku zarysowują prawdopodobną, dalszą poprawę sytuacji. Pozytywnie należy ocenić przedsiębiorstwa przemysłowe (27,6% pracujących). Przy półrocznych wahaniami, kierunek zmian wskazuje na stabilną kontynuację poprawy sytuacji trwającą wyraźnie od 2012 roku. Budownictwo (12,4% pracujących) przeszło okres ostrego kryzysu lat 2010 – 2013, który w znacznym stopniu wygasł, ale prognozy wskazują na wyhamowanie tempa tych pozytywnych zmian. Najbardziej zmienną jest sytuacja w transporcie i gospodarce magazynowej (6,3% pracujących). Kryzys w tej sekcji PKD trwał dłużej (lata 2008 – 2013) i chociaż ostatnie dwa lata (2014 – 2015) przyniosły poprawę sytuacji, to jednak prognozuje się zatrzymanie postępującej poprawy, z możliwym pogorszeniem sytuacji w 2016 roku. W informacji i komunikacji (3,8% pracujących) obserwuje się przede

wszystkim wygaszanie znacznych oscylacji wartości stopnia zagrożenia. Długotrwały wzrost zagrożenia trwający do 2014 roku wydaje się być zatrzymany, o czym świadczą także stabilne wyniki prognozy 2016 roku.

4.3. Przedsiębiorstwa średnie – ujęcie szczegółowe

Cechą charakterystyczną przedsiębiorstw średnich jest przewaga aktywności w działalności produkcyjnej z punktu widzenia liczby pracujących (52,4%) opisującej potencjał 6.450 przedsiębiorstw, natomiast w dalszej kolejności wymienić należy działalność usługową (odpowiednio: 28,0% i 3.792) i jako ostatnią – działalność handlową (odpowiednio: 19,6% i 2.762). Ta ostatnia charakteryzuje się najniższym stopniem zagrożenia, z liczbą pracujących 268 tys. osób. W znacznej odległości od niej plasuje się działalność usługowa, a dalej działalność produkcyjna (717 tys. osób). Z punktu widzenia sekcji PKD (podstawowych działów gospodarki narodowej) najkorzystniejsze rezultaty osiągnęte są obecnie w informacji i komunikacji (podobnie jak w przedsiębiorstwach małych), a następnie w transporcie i gospodarce magazynowej oraz w przemyśle. Natomiast budownictwo wykazało w II p. 2015 roku najwyższe wartości stopnia zagrożenia, dwukrotnie wyższe niż w informacji i komunikacji. Wyniki przemysłu plasują go na poziomie średnim właściwym całej zbiorowości analizowanych przedsiębiorstw. Jego dominacja w potencjale wytwórczym jest jednak znacząca – 5.904 przedsiębiorstwa i 659 tys. pracujących (48,2%) wobec 370 przedsiębiorstw i 40 tys. pracujących (2,9%) w informacji i komunikacji – tabela 7.

Tabela 7. Stopień zagrożenia i liczba pracujących w przedsiębiorstwach średnich w II p. 2015 roku

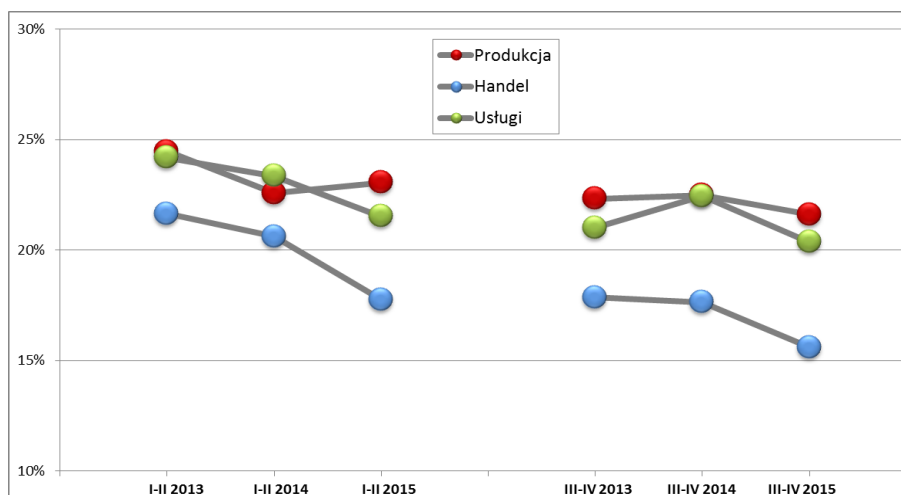
Rodzaj przedsiębiorstw	Stopień zagrożenia	Pracujący (udział)	Pracujący (liczba)
Produkcyjne	21,6%	52,4%	716 787
Handlowe	15,6%	19,6%	267 657
Usługowe	20,4%	28,0%	383 692
Sekcja PKD	Stopień zagrożenia	Pracujący (udział)	Pracujący (liczba)
Przemysł	20,7%	48,2%	659 468
Budownictwo	27,0%	8,2%	112 718
Transport i gosp. mag.	17,3%	6,1%	83 262
Informacja i komunikacja	13,5%	2,9%	40 194

Źródło: opracowanie własne na podstawie bazy danych Pont Info Gospodarka SSiDP.

Kierunek zmian w przedsiębiorstwach średnich w latach 2014 – 2015 wyznacza ich pozytywną ocenę, zwłaszcza w handlu i usługach (wykres 55). W tych ostatnich, w pierwszych półroczach roku poprawa sytuacji przełożyła się na spadek stopnia zagrożenia o 11,2%

(2,7 pkt%). W handlu stopień poprawy był wyższy i wyniósł 18,1% (3,9 pkt%). Produkcja w I p. 2014 roku charakteryzowała się spadkiem zagrożenia (o 1,9 pkt%, tj. o 7,8%), która osłabiona w I p. 2015 roku niewielkim pogorszeniem sytuacji, wykazała jednak w perspektywie dwóch lat poprawę sytuacji o 1,5 pkt%, tj. o 6,1%. Drugie półrocza roku co do zasady przynoszą korzystniejsze rezultaty przedsiębiorstw średnich, co odpowiada prawidłowościom rozpoznany w przedsiębiorstwach małych. Znacząco pozytywne zmiany miały miejsce ponownie w handlu – obniżenie stopnia zagrożenia o 12,8% (2,3 pkt%). W produkcji i usługach w II p. 2014 roku wykazano pogorszenie sytuacji, a następnie poprawę w II p. 2015 roku. Tym samym intensywność zmian w tych dwóch rodzajach działalności była niższa i wyniosła odpowiednio 3,1% (0,7 pkt%) oraz 2,9% (0,6 pkt%) – nieznaczna poprawa.

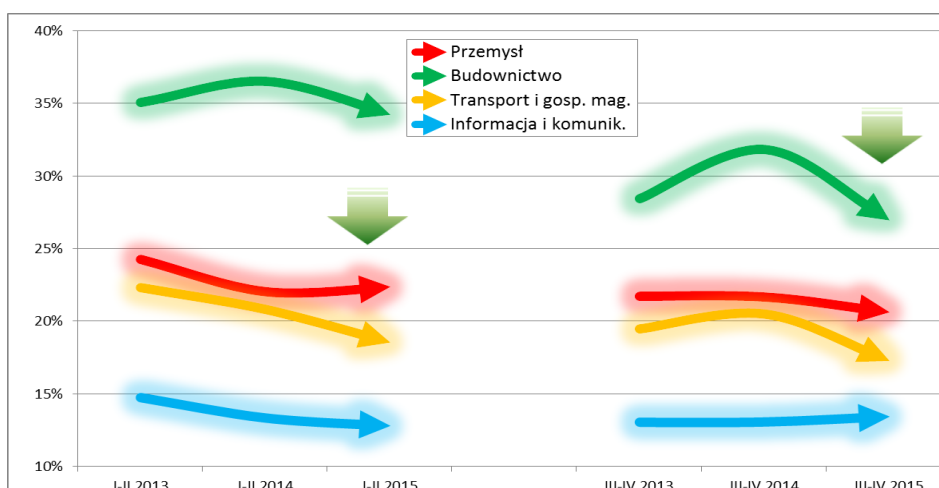
Wykres 55. Stopień zagrożenia przedsiębiorstw małych według rodzaju działalności w latach 2013 – 2015

Źródło: opracowanie własne na podstawie bazy danych Pont Info Gospodarka SŚiDP.

Rodzaje działalności to konglomeraty, obejmujące podstawowe działy gospodarki narodowej (sekcje PKD). Analiza zmian mająca w nich miejsce skłania do ogólnej, pozytywnej oceny sytuacji przedsiębiorstw średnich w latach 2014 – 2015 (wykres 56). Korzystne wyniki odnotował głównie transport i gospodarka magazynowa, a obniżenie stopnia zagrożenia dotyczyło zarówno pierwszych, jak i drugich półroczy, przynosząc poprawę odpowiednio o 16,6% (3,7 pkt%) i 11,3% (2,2 pkt%). Informacja i komunikacja wykazała poprawę sytuacji w pierwszych półroczach, natomiast drugie półrocza wyznaczyły zasadniczo stagnację. W przemyśle zmiany były pozytywne, zmniejszające stopień zagrożenia o 7,8% (1,9 pkt%) i 5,0% (1,1 pkt%). Budownictwo charakteryzowały najwyższe wartości stopnia zagrożenia, ale poprawa sytuacji jest zauważalna, pomimo przeważnie gorszych rezultatów pierwszych, jak drugich półroczy roku oraz niekorzystnych wyników w 2014 roku. Pomimo zbliżonej wartości stopnia zagrożenia w przemyśle oraz w transporcie i gospodarce magazynowej, wykazać należy istotną różnicę w potencjalne przedsiębiorstw tych dwóch sekcji – 5.904 przedsiębiorstwa i 659 tys. pracujących wobec 781 przedsiębiorstw i 83 tys. pracujących.

Wykres 56. Stopień zagrożenia przedsiębiorstw średnich według sekcji PKD w latach 2013 – 2015

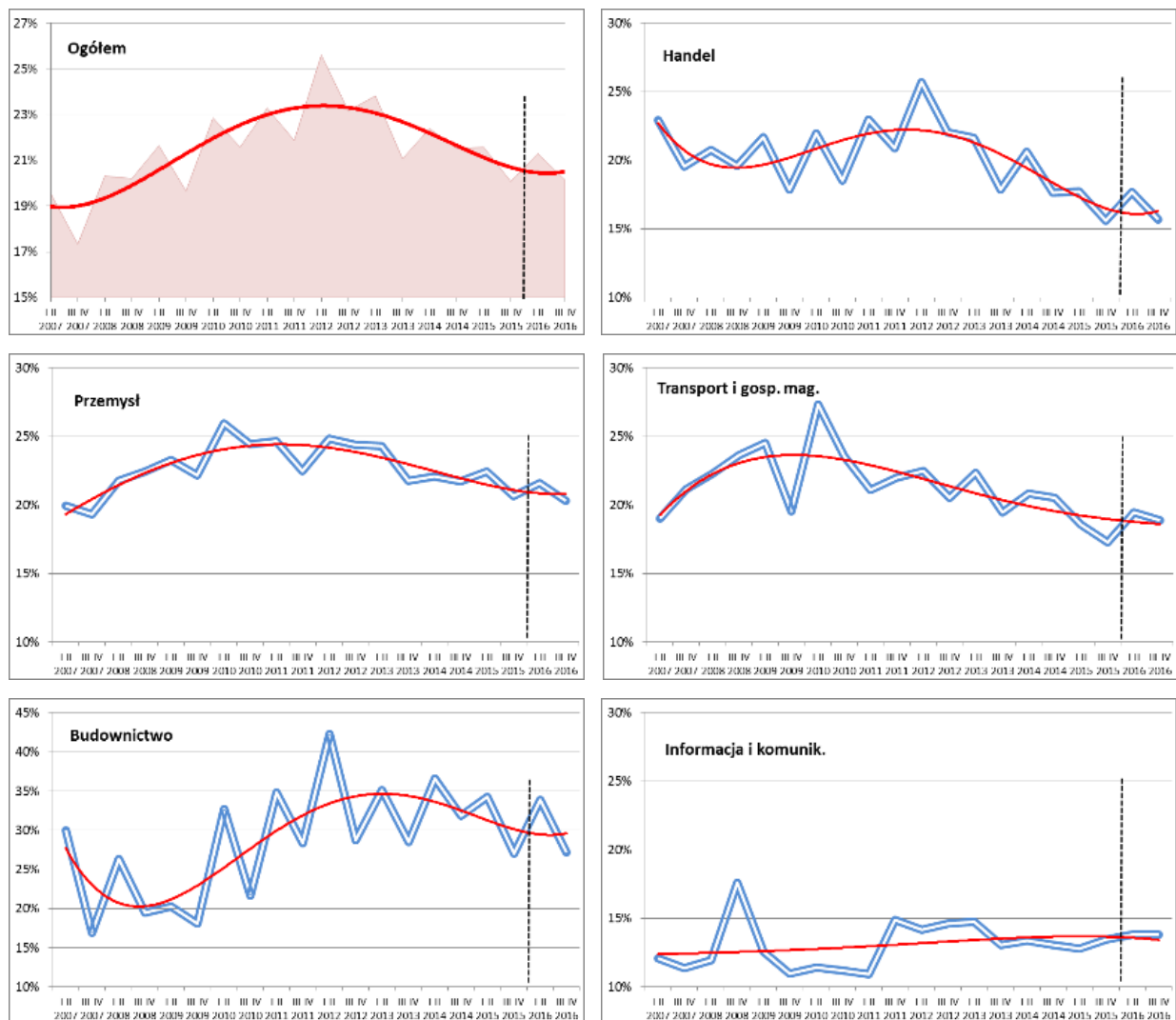

Źródło: opracowanie własne na podstawie bazy danych Pont Info Gospodarka SŚiDP.

Dotychczas sformułowane wnioski budują ogólną, zasadniczo pozytywną ocenę sytuacji przedsiębiorstw średnich, tak w horyzoncie krótkookresowym (lata 2014 – 2015), jak i prezentowanym w dalszej części horyzoncie długoterminowym, z uwzględnieniem prognoz najbliższego roku. Kształt krzywej zagrożenia kontynuacji działalności ma przebieg korzystny do końca 2015 roku, uwidaczniający poprawę sytuacji mającą miejsce po 2012 roku. W tym kontekście, tak jak w przypadku przedsiębiorstw małych, można przywołać uwagi o możliwych pozytywnych skutkach i wpływie kryzysu w ujęciu mikroekonomicznym na właściwości oraz zachowania się przedsiębiorstw średnich.

W ramach tego pozytywnego obrazu, prognozy na 2016 roku determinują wydanie rekomendacji neutralnej, w kierunku możliwego zahamowania dotychczasowej tendencji poprawy bezpieczeństwa kontynuacji działalności. Związane jest to głównie z zatrzymaniem korzystnych zmian opisujących sytuację w budownictwie i handlu oraz z obniżeniem ich intensywności w przemyśle oraz transporcie i gospodarce magazynowej.

Wykres 57. Stopień zagrożenia przedsiębiorstw średnich w latach 2007 – 2016

Źródło: opracowanie własne na podstawie bazy danych Pont Info Gospodarka SŚiDP.

Najniższe wartości stopnia zagrożenia charakteryzują przedsiębiorstwa w sekcji PKD informacja i komunikacja (2,9% pracujących), także oscylacje tych wartości zostały wygaszone po 2013 roku (wykres 57). Prognozy 2016 roku zarysowują prawdopodobny, niewielki wzrost zagrożenia (średnio o 5,3%, 0,7 pkt%). Pozytywnie należy ocenić przedsiębiorstwa transportu i gospodarki magazynowej (6,1% pracujących). Równocześnie po 2010 roku przebiegały dwa procesy – poprawy sytuacji w zakresie stopnia zagrożenia oraz zmniejszenia gwałtownych oscylacji, charakterystycznych do tego roku. Przemysł (48,2% pracujących), kluczowy ze względu na stan całej zbiorowości przedsiębiorstw średnich, charakteryzują niewielkie oscylacje półroczne i kierunek zmian wyznaczony od 2010 roku wskazujący na poprawę sytuacji. Tak jak wcześniej wskazano, prognozowana na 2016 roku intensywność tych zmian znacznie osłabnie, co wpłynie na wyhamowanie pozytywnych tendencji w całej zbiorowości przedsiębiorstw średnich (siła oddziaływania na poziomie 51,9%). W handlu (19,6% pracujących) i budownictwie (8,2% pracujących) prognozowane jest na 2016 roku zatrzymanie dotychczasowej tendencji obniżania stopnia zagrożenia. Oscylacje półroczne wykazują ich

osłabienie w przypadku handlu, natomiast pozostają niezmiennie co zakresu w przypadku budownictwa, silnie wpływając na zróżnicowanie wyników tych przedsiębiorstw. Budownictwo nadal pozostanie w 2016 roku sekcją PKD o najwyższym stopniu zagrożenia finansowego, przekraczającym 1,5-krotnie poziom dla całej zbiorowości przedsiębiorstw średnich.

Podsumowując wyniki analizy przedstawione w rozdziale w ujęciu podstawowych charakterystyk stopnia zagrożenia przedsiębiorstw małych i średnich w latach 2014 – 2015, ich ocena jest pozytywna. Zawrzeć ją można w postaci trzech kluczowych wniosków:

- 1) z perspektywy długoterminowej (lata 2007 – 2015) przedsiębiorstwa małe i średnie wykazały po okresie szczytowym (2012 rok) tendencję obniżania się stopnia zagrożenia, sytuacja ta nie dotyczy przedsiębiorstw dużych (constans),
- 2) z lat 2014 – 2015 stopień zagrożenia przedsiębiorstw małych i średnich był niski (akceptowalny) oraz niższy niż w dużych, a korzystna sytuacja w większym stopniu opisuje przedsiębiorstwa małe aniżeli średnie – te pierwsze cechuje jednak wyższa zmienność,
- 3) prognozy na 2016 rok wskazują utrzymanie tendencji poprawy sytuacji przedsiębiorstw małych, a w mniejszym stopniu średnich, z wygładzeniem przebiegu krzywej wieloletniej.

Rozdział 5. DZIAŁY PKD JAKO BRANŻE GOSPODARKI Z PERSPEKTYWY STANU ZAGROŻENIA

Kolejnym etapem było przeprowadzenie analizy Stopnia Zagrożenia (SZ) dla grupy małych i średnich przedsiębiorstw w przekroju rodzajów prowadzonej działalności (działy PKD). Analiza ta miała na celu wskazanie działów PKD, w klasie małych i średnich przedsiębiorstw, cechujących się najkorzystniejszą sytuacją ekonomiczną (niski stopień zagrożenia) w ujęciu retrospektywnym obejmującym okres od I p. 2007 roku do II p. 2015 roku. Na podstawie wartości SZ w 2015 roku sporządzono listę rankingową działów PKD, która pozwoliła na uporządkowanie ich w kolejności od najkorzystniejszej sytuacji do najmniej korzystnej. Dodatkowo listę rankingową wzbogacono o cechę w postaci liczby pracujących wraz z ich udziałem w poszczególnych grupach w celu wskazania tych działów, które oprócz korzystnej sytuacji mają szczególne znaczenie dla gospodarki Polski z punktu widzenia potencjału ekonomicznego w postaci zasobów siły roboczej.

5.1. Przekrój analityczny – małe przedsiębiorstwa

Retrospektywna analiza działalności małych przedsiębiorstw produkcyjnych w Polsce w latach 2007 – 2015, zobrazowana na „mapach ciepła” (tabela 8) pozwala na ocenę kształtowania się wielkości stopnia zagrożenia (SZ) w poszczególnych działach PKD przedsiębiorstw małych. Stopień zagrożenie uporządkowano za pomocą kolorów, gdzie najniższy poziom zagrożenia odpowiada kolorowi zielonemu, a najwyższy czerwonemu.

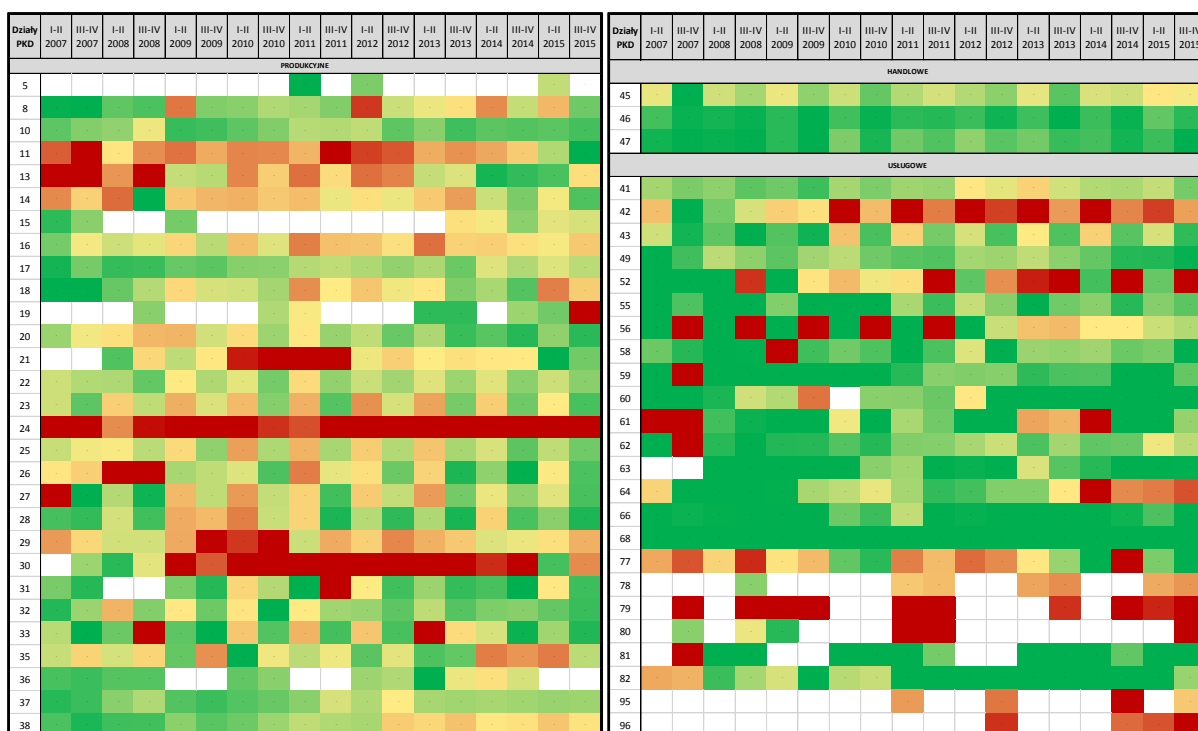
W działalności produkcyjnej małych przedsiębiorstw najbardziej stabilną sytuację cechującą się niskim stopniem zagrożenia w latach 2007 – 2015 zaobserwowano w przedsiębiorstwach zajmujących się poborem, uzdatnianiem i dostarczaniem wody (dział PKD 36), produkcją artykułów spożywczych (dział PKD 10), produkcją papieru i wyrobów z papieru (dział PKD 17), odprowadzaniem i oczyszczaniem ścieków (dział PKD 37) oraz pozostałą produkcją wyrobów (dział PKD 32). Te działy PKD można z całą pewnością uznać za bezpieczne pod względem kontynuacji działalności, bowiem w latach 2007 – 2015 nie odnotowano w nich pogorszenia sytuacji finansowej. Obserwacje map ciepła pozwalają na sformułowanie wniosku wskazującego na poprawę bezpieczeństwa finansowego przedsiębiorstw produkcyjnych od II p. 2013 roku z wyraźnym nasileniem korzystnych zmian w 2015 roku. Wysokie poziomy stopnia zagrożenia (SZ) w latach 2007 – 2015 występowały w produkcji metali (dział PKD 24) oraz produkcji pozostałego sprzętu transportowego (dział PKD 30) – tabela 8.

Analiza stopnia zagrożenia w latach 2007 – 2015 w małych przedsiębiorstwach handlowych pozwala na sformułowanie wniosku, że w handlu odnotowano znacznie korzystniejszą sytuację niż w produkcji, a wyróżniającym się pod tym względem działem PKD był handel hurtowy z wyłączeniem handlu pojazdami samochodowymi (dział PKD 46). Równie korzystną sytuację pod względem kształtowania się stopnia zagrożenia odnotowano w handlu

detalicznym z wyłączeniem handlu detalicznego pojazdami samochodowymi (dział PKD 47). Najmniej korzystną sytuację w małych przedsiębiorstwach handlowych odnotowano w handlu hurtowym i detalicznym pojazdami samochodowymi, naprawie pojazdów samochodowych (dział PKD 45), przy czym stopień SZ tego działu kształtował się na poziomie średnim.

Działalność usługowa małych przedsiębiorstw cechowała się korzystniejszą sytuacją (niższe wartości SZ) niż produkcyjna lecz gorszą niż handlowa. W działalności usługowej średnie wartości SZ kształtujące się na poziomach niskich zaobserwowano w: działalności usługowej związanej z utrzymaniem porządku w budynkach i zagospodarowaniem terenów zieleni (dział PKD 81), działalności wspomagającej usługi finansowe oraz ubezpieczenia i fundusze emerytalne (dział PKD 66), działalności zajmującej się zakwaterowaniem (dział PKD 55), działalności usługowej w zakresie informacji (dział PKD 63) oraz działalności wydawniczej (dział PKD 58). Natomiast najmniej korzystną sytuację (średnie wartości SZ kształtujące się na poziomie wysokim) zaobserwowano w małych przedsiębiorstwach usługowych zajmujących się: wynajmem i dzierżawą (dział PKD 77), robotami związanymi z budową obiektów inżynierii lądowej i wodnej (dział PKD 42) oraz działalnością organizatorów turystyki, pośredników i agentów turystycznych oraz pozostałą działalnością usługową (dział PKD 79) – tabela 8.

Tabela 8. Zróżnicowanie stopnia zagrożenia w małych przedsiębiorstwach według działów PKD w latach 2007 – 2015

Uwagi: nazwy działów PKD i odpowiadające im numery wraz z przyporządkowaniem rodzajowym zawarto w załączniku. Stopień zagrożenia w województwach uporządkowano za pomocą kolorów, gdzie poziom niski (akceptowalny) odpowiada odcieniem koloru zielonego od jasnego do ciemnego (0 – 20%), poziom średni odcieniem koloru żółtego od jasnego do ciemnego (21 – 40%), a poziom wysoki odcieniem czerwonego od jasnego do ciemnego (41-100%). Komórki puste (białe) wskazują na brak danych o dziale PKD.

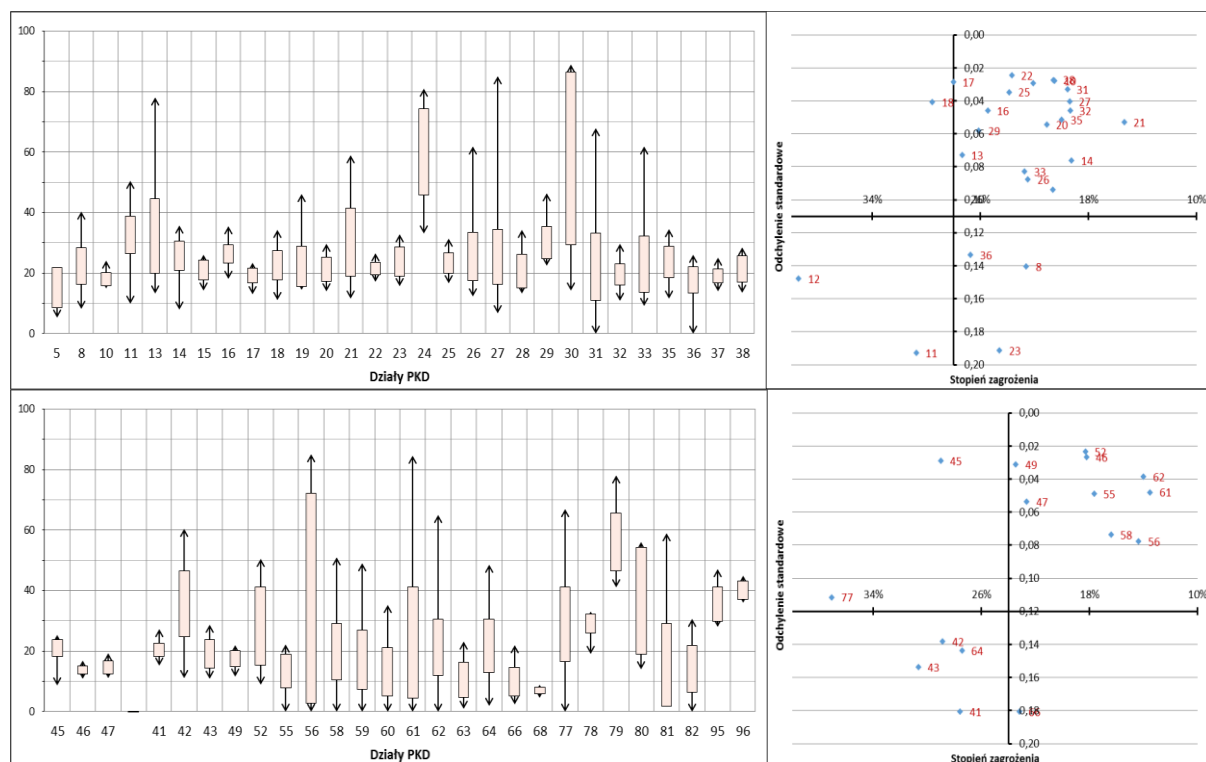
Źródło: opracowanie własne na podstawie bazy danych Pont Info Gospodarka SŚiDP.

Przeprowadzona analiza statystyk opisowych stopnia zagrożenia (SZ) działów PKD miała na celu pogrupowanie działów PKD na cztery grupy, przyjmując jako kryterium ponad i poniżej przeciętność miary SZ oraz odchylenia standardowego. Analiza ta pozwala na stwierdzenie, że poniżej przeciętne średnie wartości SZ i poniżej przeciętną jej zmienność mierzoną odchyleniem standardowym (prawa górna ćwiartka na wykresie 58 – panel prawy) zaobserwowano w 13 działach małych przedsiębiorstw produkcyjnych. Najkorzystniejszą sytuację od 2007 roku odnotowano w małych przedsiębiorstwach zajmujących się produkcją artykułów spożywczych (dział PKD 10), produkcją papieru i wyrobów z papieru (dział PKD 17) oraz odprowadzaniem i oczyszczaniem ścieków (dział PKD 37). Na podstawie długookresowej obserwacji te działy można wskazać, jako cechujące się najwyższym bezpieczeństwem kontynuacji prowadzonej działalności. Z kolei najmniej korzystną sytuację w działalności produkcyjnej przedsiębiorstw małych można wskazać w produkcji pozostałego sprzętu transportowego (dział PKD 30) oraz produkcji metali (dział PKD 24) – wykres 58.

W małych przedsiębiorstwach handlowych niskim poziomem stopnia zagrożenia (SZ) i niską zmiennością wartości SZ cechowały się przedsiębiorstwa zajmujące się handlem hurtowym, z wyłączeniem handlu pojazdami samochodowymi (dział PKD 46) oraz handlem detalicznym, z wyłączeniem handlu detalicznego pojazdami samochodowymi (dział PKD 47) – wykres 58.

Działalność usługowa cechowała się znacznie wyższą intensywnością zmian wartości stopnia zagrożenia w porównaniu do działalności handlowej i produkcyjnej. Poniżej przeciętne średnie wartości stopnia zagrożenia (SZ) i poniżej przeciętną jej zmienność mierzoną odchyleniem standardowym zaobserwowano w 9 działach małych przedsiębiorstw usługowych. Najbardziej stabilną działalnością cechującą się niskim poziomem stopnia zagrożenia (SZ) oraz najniższą zmiennością wartości SZ wśród małych przedsiębiorstw usługowych były podmioty zajmujące się działalnością usługową związaną z obsługą rynku nieruchomości (dział PKD 68) oraz działalnością wspomagającą usługi finansowe oraz ubezpieczenia i fundusze emerytalne (dział PKD 66). Najwyższą średnią wartością stopnia zagrożenia (SZ) cechowały się przedsiębiorstwa organizatorów turystyki, pośredników i agentów turystycznych oraz pozostałą działalnością usługową (dział PKD 79) – wykres 58.

Wykres 58. Statystyki opisowe stopnia zagrożenia w małych przedsiębiorstwach według działów PKD w latach 2007 – 2015

Uwagi: (panel lewy) – odchylenie standardowe; średnia wyznaczona przez środek figury,
 – wartości minimum i maksimum,

(panel prawy) wartości osi liczbowych oznaczają wartości średnie SZ i odchylenia standardowego dla rodzajów działalności. Liczby znajdujące się przy kropkach na wykresie oznaczają numery działów PKD. Nazwy działów PKD i odpowiadające im numery wraz z przyporządkowaniem rodzajowym zawarto w załączniku.

Źródło: opracowanie własne na podstawie bazy danych Pont Info Gospodarka SŚiDP.

W II p. 2015 roku niski poziom stopnia zagrożenia (SZ) w małych przedsiębiorstwach produkcyjnych odnotowano aż w 16 działach PKD. W II p. 2014 roku również w 16 działach PKD stopień zagrożenia kształtował się na poziomie niskim, a liczba działów zwiększyła się r/r o 10. Najniższą wartość SZ kształtującą się na poziomie niskim w II p. 2015 roku zaobserwowano wśród małych przedsiębiorstw produkujących napoje (dział PKD 11) oraz produkujących maszyny i urządzenia gdzie indziej nie sklasyfikowane (dział PKD 28). W II p. 2015 roku w 15 działach PKD odnotowano poprawę sytuacji w porównaniu do II p. 2014 roku, przy czym w 6 działach PKD zmniejszenie wartości SZ dotyczyło tych, w których zarówno w II p. 2014 roku, jak i II p. 2015 roku stopień zagrożenia (SZ) kształtował się na poziomie niskim. Wysoki poziom stopnia zagrożenia w II p. 2015 roku zaobserwowano z kolei w małych przedsiębiorstwach produkcyjnych zajmujących się produkcją metali (dział PKD 24), wytwarzaniem i przetwarzaniem koksu i produktów rafinacji ropy naftowej (dział PKD 19) – tabela 9.

Tabela 9. Zróżnicowanie stopnia zagrożenia upadłością w małych przedsiębiorstwach produkcyjnych według działów PKD w latach 2014 – 2015

DZIAŁY PKD	I-II 2014	III-IV 2014	I-II 2015	III-IV 2015
PRODUKCYJNE				
05 WYDOBYWANIE WĘGLA KAMIENNEGO I WĘGLA BRUNATNEGO (LIGNITU)			21,9%	24,6%
08 POZOSTAŁE GÓRNICTWO I WYDOBYWANIE	33,2%	22,0%	29,4%	17,7%
10 PRODUKCJA ARTYKUŁÓW SPOŻYWCZYCH	16,7%	16,2%	16,6%	15,4%
11 PRODUKCJA NAPOJÓW	30,7%	27,7%	21,0%	9,9%
13 PRODUKCJA WYROBÓW TEKSTYLNYCH	13,1%	14,5%	15,8%	26,1%
14 PRODUKCJA ODZIEŻY	22,3%	18,3%	24,5%	16,0%
15 PRODUKCJA SKÓR I WYROBÓW ZE SKÓR WYPRAWIONYCH	24,4%	19,1%	23,6%	22,9%
16 PRODUKCJA WYROBÓW Z DREWNA ORAZ KORKA, Z WYŁĄCZENIEM MEBLI; PRODUKCJA WYROBÓW ZE SŁOMY I MATERIAŁÓW UŻYWANYCH DO WYPLATANIA	27,4%	26,0%	24,6%	27,9%
17 PRODUKCJA PAPIERU I WYROBÓW Z PAPIERU	23,4%	21,0%	23,3%	21,5%
18 POLIGRAFIA I REPRODUKCJA ZAPISANYCH NOŚNIKÓW INFORMACJI	20,6%	16,3%	34,3%	27,6%
19 WYTWARZANIE I PRZETWARZANIE KOKSU I PRODUKTÓW RAFINACJI ROPY NAFTOWEJ		20,0%	17,8%	46,2%
20 PRODUKCJA CHEMIKALIÓW I WYROBÓW CHEMICZNYCH	16,6%	13,9%	19,4%	14,1%
21 PRODUKCJA PODSTAWOWYCH SUBSTANCJI FARMACEUTYCZNYCH ORAZ LEKÓW I POZOSTAŁYCH WYROBÓW FARMACEUTYCZNYCH	25,3%	25,2%	11,6%	17,9%
22 PRODUKCJA WYROBÓW Z GUMY I TWORZYW SZTUCZNYCH	23,5%	19,1%	22,5%	19,0%
23 PRODUKCJA WYROBÓW Z POZOSTAŁYCH MINERALNYCH SUROWCÓW NIEMETALICZNYCH	27,5%	17,7%	25,1%	15,6%
24 PRODUKCJA METALI	76,5%	69,7%	50,7%	66,2%
25 PRODUKCJA METALOWYCH WYROBÓW GOTOWYCH, Z WYŁĄCZENIEM MASZYN I URZĄDZEŃ	23,0%	16,7%	21,8%	17,8%
26 PRODUKCJA KOMPUTERÓW, WYROBÓW ELEKTRONICZNYCH I OPTYCZNYCH	19,3%	12,2%	24,8%	15,9%
27 PRODUKCJA URZĄDZEŃ ELEKTRYCZNYCH	24,1%	19,3%	23,5%	15,7%
28 PRODUKCJA MASZYN I URZĄDZEŃ, GDZIE INDZIEJ NIESKLASYFIKOWANA	27,2%	15,8%	19,0%	13,5%
29 PRODUKCJA POJAZDÓW SAMOCHODOWYCH, PRZYCZEP I NACZEP, Z WYŁĄCZENIEM MOTOCYKLI	23,3%	24,0%	26,0%	30,0%
30 PRODUKCJA POZOSTAŁEGO SPRZĘTU TRANSPORTOWEGO	41,4%	51,4%	15,5%	33,3%
31 PRODUKCJA MEBLI	15,7%	8,2%	25,3%	15,1%
32 POZOSTAŁA PRODUKCJA WYROBÓW	18,4%	18,9%	17,1%	14,9%
33 NAPRAWA, KONSERWACJA I INSTALOWANIE MASZYN I URZĄDZEŃ	23,0%	12,6%	20,2%	13,7%
35 WYTWARZANIE I ZAOPATRYWANIE W ENERGIĘ ELEKTRYCZNA, GAZ, PARĘ WODNĄ, GORĄCĄ WODĘ I POWIETRZE DO UKŁADÓW KLIMATYZACYJNYCH	34,4%	32,3%	34,5%	21,5%
36 POBÓR, UZDATNIANIE I DOSTARCZANIE WODY	26,0%	23,0%		
37 ODPROWADZANIE I OCZYSZCZANIE ŚCIEKÓW	20,6%	20,2%	19,8%	20,0%
38 DZIAŁALNOŚĆ ZWIĄZANA ZE ZBIERANIEM, PRZETWARZANIEM I UNIESZKODLIWIANIEM ODPADÓW; ODZYSK SUROWCÓW	25,4%	25,9%	28,3%	25,7%

Uwagi: komórki puste (białe) wskazują na brak danych o dziale PKD.

Źródło: opracowanie własne na podstawie bazy danych Pont Info Gospodarka SŚiDP.

W małych przedsiębiorstwach handlowych, aż dwa na trzy działy PKD cechowały się niskim poziomem stopnia zagrożenia (dział PKD 46 i 47). W przedsiębiorstwach zajmujących się handlem detalicznym, z wyłączeniem handlu detalicznego pojazdami samochodowymi (dział PKD 47) odnotowano zmniejszenie r/r stopnia zagrożenia (SZ) w I i II p. 2015 roku, wskazując dodatkowo na poprawę sytuacji w tym rodzaju działalności. Natomiast w działalności zajmującej się handlem hurtowym i detalicznym pojazdami samochodowymi, naprawą pojazdów samochodowych (dział PKD 45) oraz handlem hurtowym, z wyłączeniem handlu pojazdami samochodowymi (dział PKD 46) – nastąpił wzrost stopnia zagrożenia, osiągając dodatkowo w dziale PKD 45 w latach 2014 – 2015 poziom średni (tabela 10).

W II p. 2015 roku niski poziom stopnia zagrożenia upadłością w małych przedsiębiorstwach usługowych zaobserwowano aż w 14 działach PKD. W 10 działach PKD odnotowano poprawę sytuacji w porównaniu do II p. 2014 roku, przy czym w 8 sytuacja uległa poprawie pomimo utrzymujących się już w II p. 2014 roku niskich poziomów stopnia zagrożenia (SZ). W I p. 2015 roku w 13 działach odnotowano niski poziom stopnia zagrożenia, z czego w 8 działach PKD sytuacja uległa poprawie w porównaniu do I p. 2014 roku. W II p. 2015 roku najkorzystniejszą sytuację w małych przedsiębiorstwach usługowych odnotowano w działalności zajmującej się wynajmem i dzierżawą (dział PKD 77), działalności wspomagającej usługi finansowe oraz ubezpieczenia i fundusze emerytalne (dział PKD 66) oraz działalności usługowej związanej z utrzymaniem porządku w budynkach i zagospodarowaniem terenów zieleni (dział PKD 81). Najmniej korzystną sytuację (wysoki poziom stopnia zagrożenia) w II p. 2015 roku odnotowano w działalności organizatorów turystyki, pośredników i agentów turystycznych oraz pozostałej działalności usługowej (dział PKD 79), działalności detektywistycznej i ochroniarskiej (dział PKD 80), działalności zajmującej się magazynowaniem i działalnością usługową wspomagającą transport (dział PKD 52) oraz pozostałej indywidualnej działalności usługowej (dział PKD 96) – tabela 10.

Tabela 10. Zróżnicowanie stopnia zagrożenia w małych przedsiębiorstwach handlowych i usługowych według działów PKD w latach 2014 – 2015

DZIAŁY PKD	I-II 2014	III-IV 2014	I-II 2015	III-IV 2015
HANDLOWE				
45 HANDEL HURTOWY I DETALICZNY POJAZDAMI SAMOCHODOWYMI; NAPRAWA POJAZDÓW SAMOCHODOWYCH	23,0%	22,5%	25,4%	24,5%
46 HANDEL HURTOWY, Z WYŁĄCZENIEM HANDLU POJAZDAMI SAMOCHODOWYMI	15,0%	12,5%	17,0%	14,1%
47 HANDEL DETALICZNY, Z WYŁĄCZENIEM HANDLU DETALICZNEGO POJAZDAMI SAMOCHODOWYMI	15,5%	13,0%	15,1%	11,7%
USŁUGOWE				
41 ROBOTY BUDOWLANE ZWIĄZANE ZE WZNOSZENIEM BUDYNKÓW	21,1%	20,8%	22,0%	18,0%
42 ROBOTY ZWIĄZANE Z BUDOWĄ OBIEKTÓW INŻYNIERII LĄDOWEJ I WODNEJ	50,3%	33,7%	39,7%	31,4%
43 ROBOTY BUDOWLANE SPECJALISTYCZNE	27,2%	16,4%	22,9%	14,5%
49 TRANSPORT LĄDOWY ORAZ TRANSPORT RUROCIĄGOWY	17,2%	13,9%	13,7%	12,3%
52 MAGAZYNOWANIE I DZIAŁALNOŚĆ USŁUGOWA WSPOMAGAJĄCA TRANSPORT	15,5%	47,2%	17,3%	50,2%
55 ZAKWATEROWANIE	19,0%	14,0%	18,8%	16,7%
56 DZIAŁALNOŚĆ USŁUGOWA ZWIĄZANA Z WYŻYWIENIEM	25,2%	25,1%	22,4%	21,1%
58 DZIAŁALNOŚĆ WYDAWNICZA	20,1%	17,4%	18,3%	11,1%
59 DZIAŁALNOŚĆ ZWIĄZANA Z PRODUKCJĄ FILMÓW, NAGRAŃ WIDEO, PROGRAMÓW TELEWIZYJNYCH, NAGRAŃ DŹWIĘKOWYCH I MUZYCZNYCH	16,0%	11,0%	6,3%	17,2%
60 NADAWANIE PROGRAMÓW OGÓLNODOSTĘPNYCH I ABONAMENTOWYCH	5,8%	3,8%	4,7%	6,9%
61 TELEKOMUNIKACJA	50,0%	0,0%	0,0%	19,6%
62 DZIAŁALNOŚĆ ZWIĄZANA Z OPROGRAMOWANIEM I DORADZTWEM W ZAKRESIE INFORMATYKI ORAZ DZIAŁALNOŚĆ POWIĄZANA	16,9%	17,4%	24,2%	21,6%
63 DZIAŁALNOŚĆ USŁUGOWA W ZAKRESIE INFORMACJI	14,0%	11,0%	7,6%	12,1%
64 FINANSOWA DZIAŁALNOŚĆ USŁUGOWA, Z WYŁĄCZENIEM UBEZPIECZEŃ I FUNDUSZÓW EMERYTALNYCH	48,6%	33,3%	34,5%	38,1%
66 DZIAŁALNOŚĆ WSPOMAGAJĄCA USŁUGI FINANSOWE ORAZ UBEZPIECZENIA I FUNDUSZE EMERYTALNE	3,9%	12,7%	16,0%	6,1%
68 DZIAŁALNOŚĆ ZWIĄZANA Z OBSŁUGĄ RYNKU NIERUCHOMOŚCI	7,3%	7,7%	8,3%	7,3%
77 WYNAJEM I DZIERŻAWA	0,0%	100,0%	18,3%	0,0%
78 DZIAŁALNOŚĆ ZWIĄZANA Z ZATRUDNIENIEM			30,6%	32,3%
79 DZIAŁALNOŚĆ ORGANIZATORÓW TURYSTYKI, POŚREDNIKÓW I AGENTÓW TURYSTYCZNYCH ORAZ POZOSTAŁA DZIAŁALNOŚĆ USŁUGOWA		49,0%	42,0%	78,0%
80 DZIAŁALNOŚĆ DETEKTYWISTYCZNA I OCHRONIARSKA				56,0%
81 DZIAŁALNOŚĆ USŁUGOWA ZWIĄZANA Z UTRZYMANIEM PORZĄDKU W BUDYNKACH I ZAGOSPODAROWANIEM TERENÓW ZIELENI	11,0%	17,0%	8,6%	6,6%
82 DZIAŁALNOŚĆ ZWIĄZANA Z ADMINISTRACYJNĄ OBSŁUGĄ BIURA I POZOSTAŁA DZIAŁALNOŚĆ WSPOMAGAJĄCA PROWADZENIE DZIAŁALNOŚCI GOSPODARCZEJ	7,8%	6,9%	9,0%	19,7%
95 NAPRAWA I KONSERWACJA KOMPUTERÓW I ARTYKUŁÓW UŻYTKU OSOBISTEGO I DOMOWEGO		47,0%		28,0%
96 POZOSTAŁA INDYWIDUALNA DZIAŁALNOŚĆ USŁUGOWA		36,0%	38,0%	45,0%

Uwagi: komórki puste (białe) wskazują na brak danych o dziale PKD.

Źródło: opracowanie własne na podstawie bazy danych Pont Info Gospodarka SŚiDP.

Na podstawie wyników analizy poziomu stopnia zagrożenia małych przedsiębiorstw w ramach działów PKD można wskazać, że najkorzystniejsza sytuacja wystąpiła w tych działach PKD, w których w dwóch analizowanych latach 2014 – 2015 wystąpił niski stopień zagrożenia (poniżej 20%). Na podstawie analizy wyodrębniono 14 działów PKD, z których 3, to działy produkcyjne, 2 handlowe i aż 9 usługowych, tj.:

produkcyjne:

- produkcja chemikaliów i wyrobów chemicznych (dział PKD 20),
- pozostała produkcja wyrobów (dział PKD 32),
- produkcja artykułów spożywczych (dział PKD 10),

handlowe:

- handel detaliczny, z wyłączeniem handlu detalicznego pojazdami samochodowymi (PKD 47),
- handel hurtowy, z wyłączeniem handlu pojazdami samochodowymi (dział PKD 46),

usługowe:

- działalność wspomagająca usługi finansowe oraz ubezpieczenia i fundusze emerytalne (dział PKD 66),
- działalność usługowa związana z utrzymaniem porządku w budynkach i zagospodarowaniem terenów zieleni (dział PKD 81),
- nadawanie programów ogólnodostępnych i abonamentowych (dział PKD 60),
- działalność związana z obsługą rynku nieruchomości (dział PKD 68),
- działalność usługowa w zakresie informacji (dział PKD 63),
- transport lądowy oraz transport rurociągowy (dział PKD 49),
- zakwaterowanie (dział PKD 55),
- działalność związana z produkcją filmów, nagrań wideo, programów telewizyjnych, nagrań dźwiękowych i muzycznych (PKD 59),
- działalność związana z administracyjną obsługą biura i pozostała działalność wspomagająca prowadzenie działalności gospodarczej (dział PKD 82).

5.2. Przekrój analityczny – średnie przedsiębiorstwa

Retrospektywna analiza stopnia zagrożenia (SZ) średnich przedsiębiorstw produkcyjnych w Polsce w latach 2007 – 2015 roku pozwala na sformułowanie wniosku, że w działalności produkcyjnej średnich przedsiębiorstw najkorzystniejszą sytuację zaobserwowano w podmiotach zajmujących się produkcją podstawowych substancji farmaceutycznych oraz leków i pozostałych wyrobów farmaceutycznych (dział PKD 21), produkcją odzieży (dział PKD 14), produkcją urządzeń elektrycznych (dział PKD 27) oraz pozostałą produkcją wyrobów (dział PKD 32) – i te działy PKD można uznać za najbezpieczniejsze (najmniej zagrożone) od 2007 roku. Podobnie, jak w przypadku małych przedsiębiorstw produkcyjnych, w latach 2014 – 2015 także obserwowana była poprawa sytuacji w średnich przedsiębiorstwach produkcyjnych. Średnie wartości stopnia zagrożenia (SZ) kształtujące się na poziomach wysokich zaobserwowano wśród przedsiębiorstw produkujących pozostały sprzęt transportowy (dział PKD 30) oraz zajmujących się rekultywacją i pozostałą działalnością usługową związaną z gospodarką odpadami (dział PKD 39) – tabela 11.

W działalności handlowej odnotowano znacznie korzystniejszą sytuację niż w produkcyjnej. Niski poziom SZ i najbardziej stabilną sytuację obserwowano w podmiotach zajmujących się handlem hurtowym z wyłączeniem handlu pojazdami samochodowymi (dział PKD 46). W pozostałych działach przeciętne wartości stopnia zagrożenia (SZ) kształtowały się na poziomie średnim, co nie pozwala na wskazanie tych działów PKD jako bezpiecznych – tabela 11.

W działalności usługowej średnich przedsiębiorstw przeciętna wartość stopnia zagrożenia kształtowała się na poziomie porównywalnym z handlem i znacznie wyższym niż w produkcji. W średnich przedsiębiorstwach usługowych SZ kształtował się na niskim poziomie w działalności związanej z obsługą rynku nieruchomości (dział PKD 68), nadawaniem programów ogólnodostępnych i abonamentowych (dział PKD 60), działalności usługowej związanej z utrzymaniem porządku w budynkach i zagospodarowaniem terenów zieleni (dział PKD 81) oraz w działalności usługowej w zakresie informacji (dział PKD 63). Natomiast średnie wartości SZ kształtujące się na poziomie wysokim obserwowano w przedsiębiorstwach zajmujących się działalnością związaną z produkcją filmów, nagrań wideo, programów telewizyjnych, nagrań dźwiękowych i muzycznych (dział PKD 59), robotami budowlanymi specjalistycznymi (dział PKD 43) oraz działalnością organizatorów turystyki, pośredników i agentów turystycznych oraz pozostałą działalnością usługową (dział PKD 79). W średnich przedsiębiorstwach usługowych w 2015 roku zaobserwować można było poprawę sytuacji finansowej przedsiębiorstw (tabela 11).

Tabela 11. Zróżnicowanie stopnia zagrożenia w średnich przedsiębiorstwach według działów PKD w latach 2007 – 2015

Działy PKD	I-II 2007	III-IV 2007	I-II 2008	III-IV 2008	I-II 2009	III-IV 2009	I-II 2010	III-IV 2010	I-II 2011	III-IV 2011	I-II 2012	III-IV 2012	I-II 2013	III-IV 2013	I-II 2014	III-IV 2014	I-II 2015	III-IV 2015
PRODUKCYJNE																		
5																		
8																		
10																		
11																		
12																		
13																		
14																		
15																		
16																		
17																		
18																		
19																		
20																		
21																		
22																		
23																		
24																		
25																		
26																		
27																		
28																		
29																		
30																		
31																		
32																		
33																		
35																		
36																		
37																		
38																		
39																		
HANDLOWE																		
45																		
46																		
47																		
USŁUGOWE																		
41																		
42																		
43																		
49																		
50																		
52																		
55																		
56																		
58																		
59																		
60																		
61																		
62																		
63																		
64																		
66																		
68																		
77																		
78																		
79																		
80																		
81																		
82																		
95																		
96																		

Uwagi: nazwy działów PKD i odpowiadające im numery wraz z przyporządkowaniem rodzajowym zawarto w załączniku. Stopień zagrożenia w województwach uporządkowano za pomocą kolorów, gdzie poziom niski (akceptowalny) odpowiada odcieniem koloru zielonego od jasnego do ciemnego (0 – 20%), poziom średni odcieniem koloru żółtego od jasnego do ciemnego (21 – 40%), a poziom wysoki odcieniem czerwonego od jasnego do ciemnego (41-100%). Komórki puste (białe) wskazują na brak danych o dziale PKD.

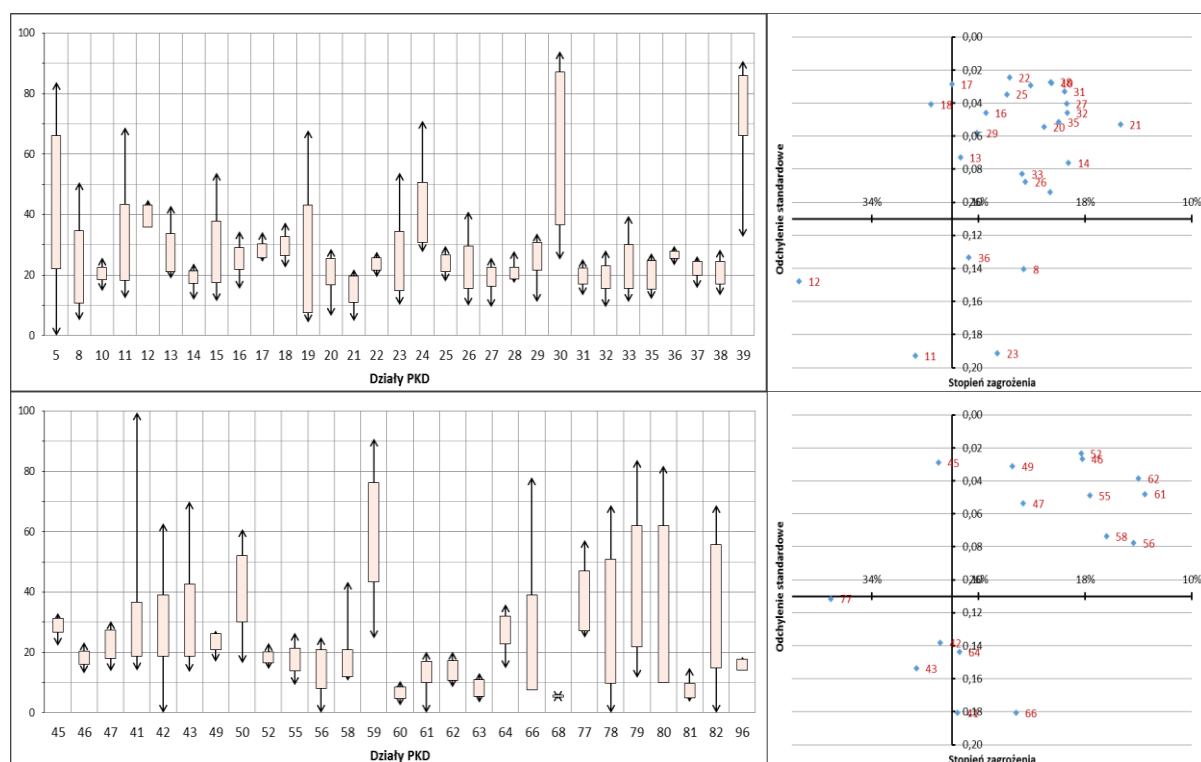
Źródło: opracowanie własne na podstawie bazy danych Pont Info Gospodarka SŚiDP.

Poniżej przeciętne średnie wartości stopnia zagrożenia (SZ) i poniżej przeciętną jej zmienność mierzoną odchyleniem standardowym zaobserwowano aż w 18 działach działalności produkcyjnej średnich przedsiębiorstw. Najbezpieczniejsze działy PKD od 2007 roku o najbardziej stabilnej sytuacji (najniższe średnie wartości SZ kształtujące się na poziomach niskich i najniższe wartości odchylenia standardowego) to te zajmujące się produkcją podstawowych substancji farmaceutycznych oraz leków i pozostałych wyrobów farmaceutycznych (dział PKD 21), produkcją mebli (dział PKD 31) oraz produkcją odzieży (dział PKD 14). Najwyższe średnie wartości SZ kształtujące się na poziomach wysokich oraz najmniej stabilną sytuację zaobserwowano w średnich przedsiębiorstwach produkcyjnych zajmujących się produkcją pozostałego sprzętu transportowego (dział PKD 30), działalnością związaną z rekultywacją i pozostałą działalnością usługową związaną z gospodarką odpadami (dział PKD 39) oraz wydobywaniem węgla kamiennego i węgla brunatnego (dział PKD 5) – wykres 59.

W działalności handlowej przedsiębiorstw średnich – podobnie jak w przedsiębiorstwach małych – obserwowano bardzo małe wartości SZ, które pozwalają wskazać ten rodzaj działalności jako jedno z najbezpieczniejszych również w klasie przedsiębiorstw średnich. Najkorzystniejszą sytuację (średnia wartość SZ kształtująca się na poziomie niskim wraz z najmniejszą wartością odchylenia standardowego) odnotowano w handlu hurtowym z wyłączeniem handlu pojazdami samochodowymi (dział PKD 46) – wykres 59.

Działalność usługowa średnich przedsiębiorstw cechowała się znacznie wyższą intensywnością zmian stopnia zagrożenia (SZ) niż działalność handlowa i produkcyjna. Poniżej przeciętne średnie wartości SZ i poniżej przeciętną jej zmienność mierzoną odchyleniem standardowym zaobserwowano w 10 działach działalności usługowej. Najbardziej stabilnymi i o najmniejszej wartości stopnia zagrożenia (SZ) kształtującej się na poziomie niskim w średnich przedsiębiorstwach usługowych były przedsiębiorstwa zajmujące się działalnością związaną z obsługą rynku nieruchomości (dział PKD 68), nadawaniem programów ogólnodostępnych i abonamentowych (dział PKD 60) oraz działalnością usługową w zakresie informacji (dział PKD 63). Najwyższe średnie wartości stopnia zagrożenia (SZ) kształtujące się na poziomie wysokim i najwyższą jej zmienność zaobserwowano w działach PKD zajmujących się działalnością związaną z produkcją filmów, nagrań wideo, programów telewizyjnych, nagrań dźwiękowych i muzycznych (dział PKD 59), działalnością organizatorów turystyki, pośredników i agentów turystycznych oraz pozostałą działalnością usługową (dział PKD 79) oraz działalnością detektywistyczną i ochroniarską (dział PKD 80) – wykres 59.

Wykres 59. Statystyki opisowe stopnia zagrożenia średnich przedsiębiorstw według działów PKD w latach 2007 – 2015

Uwagi: (panel lewy) – odchylenie standardowe; średnia wyznaczona przez środek figury,
 – wartości minimum i maksimum,

(panel prawy) wartości osi liczbowych oznaczają wartości średnie SZ i odchylenia standardowego dla rodzajów działalności. Liczby znajdujące się przy kropkach na wykresie oznaczają numery działów PKD. Nazwy działów PKD i odpowiadające im numery wraz z przyporządkowaniem rodzajowym zawarto w załączniku.

Źródło: opracowanie własne na podstawie bazy danych Pont Info Gospodarka SŚiDP.

Analizując sytuację w średnich przedsiębiorstwach w latach 2014 – 2015 stwierdzić można, że niski poziom stopnia zagrożenia w średnich przedsiębiorstwach w II p. 2015 roku odnotowano aż w 10 działach PKD, a dodatkowo w 8 z nich stopień zagrożenia zmalał w porównaniu do II p. 2014 roku., natomiast poziom wysoki nie wystąpił w żadnym dziale PKD. W II p. 2015 roku najmniejszą wartość stopnia zagrożenia (SZ) kształtującą się na poziomie niskim zaobserwowano w średnich przedsiębiorstwach produkcyjnych zajmujących wytwarzaniem i przetwarzaniem koksu i produktów rafinacji ropy naftowej (dział PKD 19). W II p. 2015 roku w 14 działach nastąpiła poprawa sytuacji r/r, natomiast w 5 działach PKD zmniejszenie wartości SZ dotyczyło działów, w których w II p. 2014 roku stopień zagrożenia (SZ) kształtował się na niskim poziomie. W II p. 2015 roku wśród działów PKD przedsiębiorstw średnich prowadzących działalność produkcyjną najwyższą wartość stopnia zagrożenia kształtującą się na poziomie średnim zaobserwowano w przedsiębiorstwach zajmujących się produkcją wyrobów tytoniowych (dział PKD 12) oraz produkcją pozostałego sprzętu transportowego (dział PKD 30) – tabela 12.

Tabela 12. Zróżnicowanie stopnia zagrożenia w średnich przedsiębiorstwach produkcyjnych według działów PKD w latach 2014 – 2015

DZIAŁY PKD	I-II 2014	III-IV 2014	I-II 2015	III-IV 2015
PRODUKCYJNE				
08 POZOSTAŁE GÓRNICTWO I WYDOBYWANIE	34,3%	37,4%	31,8%	14,7%
10 PRODUKCJA ARTYKUŁÓW SPOŻYWCZYCH	20,5%	18,9%	21,6%	18,1%
11 PRODUKCJA NAPOJÓW	12,3%	14,9%	19,3%	20,7%
12 PRODUKCJA WYROBÓW TYTONIOWYCH				36,0%
13 PRODUKCJA WYROBÓW TEKSTYLNICH	21,5%	23,8%	20,4%	21,7%
16 PRODUKCJA WYROBÓW Z DREWNA ORAZ KORKA, Z WYŁĄCZENIEM MEBLI; PRODUKCJA WYROBÓW ZE SŁOMY I MATERIAŁÓW UŻYWANYCH DO WYPLATANIA	20,2%	23,8%	20,7%	23,6%
17 PRODUKCJA PAPIERU I WYROBÓW Z PAPIERU	28,1%	27,8%	24,4%	26,4%
18 POLIGRAFIA I REPRODUKCJA ZAPISANYCH NOŚNIKÓW INFORMACJI	24,1%	23,4%	24,8%	28,7%
19 WYTWARZANIE I PRZETWARZANIE KOKSU I PRODUKTÓW RAFINACJI ROPY NAFTOWEJ	65,0%	5,3%	11,5%	9,7%
20 PRODUKCJA CHEMIKALIÓW I WYROBÓW CHEMICZNYCH	20,3%	23,0%	22,0%	27,3%
21 PRODUKCJA PODSTAWOWYCH SUBSTANCJI FARMACEUTYCZNYCH ORAZ LEKÓW I POZOSTAŁYCH WYROBÓW FARMACEUTYCZNYCH	19,0%	18,3%	14,4%	21,9%
22 PRODUKCJA WYROBÓW Z GUMY I TWORZYW SZTUCZNYCH	21,7%	21,7%	20,4%	19,2%
23 PRODUKCJA WYROBÓW Z POZOSTAŁYCH MINERALNYCH SUROWCÓW NIEMETALICZNYCH	20,8%	19,5%	17,3%	11,1%
24 PRODUKCJA METALI	29,5%	33,6%	30,9%	32,4%
25 PRODUKCJA METALOWYCH WYROBÓW GOTOWYCH, Z WYŁĄCZENIEM MASZYN I URZĄDZEŃ	22,9%	23,0%	21,2%	22,0%
26 PRODUKCJA KOMPUTERÓW, WYROBÓW ELEKTRONICZNYCH I OPTYCZNYCH	21,1%	11,1%	17,4%	21,3%
27 PRODUKCJA URZĄDZEŃ ELEKTRYCZNYCH	21,2%	18,7%	23,5%	17,0%
28 PRODUKCJA MASZYN I URZĄDZEŃ, GDZIE INDIEM NIESKLASYFIKOWANA	17,7%	17,3%	19,2%	19,2%
29 PRODUKCJA POJAZDÓW SAMOCHODOWYCH, PRZYCZEP I NACZEP, Z WYŁĄCZENIEM MOTOCYKLI	22,5%	24,4%	20,9%	11,1%
30 PRODUKCJA POZOSTAŁEGO SPRZĘTU TRANSPORTOWEGO	38,2%	25,0%	58,0%	32,8%
31 PRODUKCJA MEBLI	17,6%	18,9%	16,7%	13,3%
32 POZOSTAŁA PRODUKCJA WYROBÓW	16,7%	18,5%	19,2%	17,6%
33 NAPRAWA, KONSERWACJA I INSTALOWANIE MASZYN I URZĄDZEŃ	32,9%	26,8%	39,6%	30,9%
35 WYTWARZANIE I ZAOPATRYWANIE W ENERGIĘ ELEKTRYCZNĄ, GAZ, PARĘ WODNĄ, GORĄCĄ WODĘ I POWIETRZE DO UKŁADÓW KLIMATYZACYJNYCH	24,7%	23,6%	27,3%	26,9%
36 POBÓR, UZDATNIANIE I DOSTARCZANIE WODY	27,3%	29,6%		
37 ODPROWADZANIE I OCZYSZCZANIE ŚCIEKÓW	21,7%	26,3%	23,4%	25,8%
38 DZIAŁALNOŚĆ ZWIĄZANA ZE ZBIERANIEM, PRZETWARZANIEM I UNIESZKODLIWIANIEM ODPADÓW; ODZYSK SUROWCÓW	22,3%	25,0%	25,5%	28,5%

Uwagi: komórki puste (białe) wskazują na brak danych o dziale PKD.

Źródło: opracowanie własne na podstawie bazy danych Pont Info Gospodarka SŚiDP.

W działalności handlowej średnich przedsiębiorstw w II p. 2015 roku 2 na 3 działy PKD cechowały się niskim poziomem stopnia zagrożenia. Były to handel hurtowy, z wyłączeniem handlu pojazdami samochodowymi (dział PKD 46), oraz handel detaliczny, z wyłączeniem handlu detalicznego pojazdami samochodowymi (dział PKD 47), w którym stopień zagrożenia zmalał r/r do poziomu niskiego dopiero w II p. 2015 roku. Jedynie w działalności zajmującej się handlem hurtowym i detalicznym z wyłączeniem handlu detalicznego pojazdami samochodowymi (dział PKD 45) nastąpił wzrost stopnia zagrożenia, który w latach 2014 – 2015 utrzymywał się na poziomie średnim – tabel 13.

W I p. 2015 roku w 11 działach PKD działalności usługowej odnotowano niski poziom stopnia zagrożenia. Należy też wskazać, że w 13 działach PKD wartość stopnia zagrożenia (SZ) zmniejszyła się w porównaniu do II p. 2014 roku, a w tym w 8 w działach PKD, w których stopień zagrożenia i tak kształtował się już na niskim poziomie. W II p. 2015 roku w działalności usługowej, aż w 12 działach PKD stopień zagrożenia kształtował się na poziomie niskim (bezpiecznym), a dodatkowo w 8 z nich zmniejszył się w porównaniu do II p. 2014 roku. W II p. 2015 roku najbezpieczniejszą działalnością usługową (najniższa wartość stopnia zagrożenia) była działalność związana z nadawaniem programów ogólnodostępnych i abonamentowych (dział PKD 60), działalność związana z obsługą rynku nieruchomości (dział PKD 68) oraz działalność usługowa związana z utrzymaniem porządku w budynkach i zagospodarowaniem terenów zieleni (dział PKD 81). W średnich przedsiębiorstwach usługowych jedynie w dwóch działach PKD stopień zagrożenia był w II p. 2015 roku na poziomie wysokim i były to przedsiębiorstwa zajmujące się robotami budowlanymi specjalistycznymi (dział PKD 43) oraz działalnością związaną z produkcją filmów, nagrań wideo, programów telewizyjnych, nagrań dźwiękowych i muzycznych (dział PKD 59). W działalności usługowej średnich przedsiębiorstw stopień zagrożenia kształtował się na optymistycznie niskim poziomie (z wyjątkiem działów PKD 43 i 59) wskazując ten rodzaj działalności, jako wysoce bezpieczny w tej klasie wielkości przedsiębiorstw – tabela 13.

Tabela 13. Zróżnicowanie stopnia zagrożenia w średnich przedsiębiorstwach handlowych i usługowych według działów PKD w latach 2014 – 2015

DZIAŁY PKD	I-II 2014	III-IV 2014	I-II 2015	III-IV 2015
HANDLOWE				
45 HANDEL HURTOWY I DETALICZNY POJAZDAMI SAMOCHODOWYMI; NAPRAWA POJAZDÓW SAMOCHODOWYCH	31,0%	26,4%	31,2%	32,3%
46 HANDEL HURTOWY, Z WYŁĄCZENIEM HANDLU POJAZDAMI SAMOCHODOWYMI	17,9%	15,0%	14,1%	13,0%
47 HANDEL DETALICZNY, Z WYŁĄCZENIEM HANDLU DETALICZNEGO POJAZDAMI SAMOCHODOWYMI	24,5%	20,6%	28,6%	17,1%
USŁUGOWE				
41 ROBOTY BUDOWLANE ZWIĄZANE ZE WZNOSZENIEM BUDYNKÓW	31,9%	22,1%	23,6%	19,1%
42 ROBOTY ZWIĄZANE Z BUDOWĄ OBIEKTÓW INŻYNIERII LĄDOWEJ I WODNEJ	39,3%	27,8%	36,3%	28,5%
43 ROBOTY BUDOWLANE SPECJALISTYCZNE	36,5%	62,8%	70,2%	48,9%
49 TRANSPORT LĄDOWY ORAZ TRANSPORT RUCIOCIĄGOWY	21,3%	21,1%	20,1%	17,6%
52 MAGAZYNOWANIE I DZIAŁALNOŚĆ USŁUGOWA WSPOMAGAJĄCA TRANSPORT	18,3%	23,2%	18,7%	20,4%
55 ZAKWATEROWANIE	26,6%	25,3%	16,7%	20,7%
56 DZIAŁALNOŚĆ USŁUGOWA ZWIĄZANA Z WYŻYWIENIEM	16,0%	12,6%	0,0%	15,6%
58 DZIAŁALNOŚĆ WYDAWNICZA	11,0%	10,5%	18,9%	11,0%
59 DZIAŁALNOŚĆ ZWIĄZANA Z PRODUKCJĄ FILMÓW, NAGRAŃ WIDEO, PROGRAMÓW TELEWIZYJNYCH, NAGRAŃ DŹWIĘKOWYCH I MUZYCZNYCH	40,0%	54,0%	64,9%	86,0%
60 NADAWANIE PROGRAMÓW OGÓLNODOSTĘPNYCH I ABONAMENTOWYCH	7,9%	2,4%	4,1%	4,8%
61 TELEKOMUNIKACJA	8,8%	13,8%	14,9%	20,3%
62 DZIAŁALNOŚĆ ZWIĄZANA Z OPROGRAMOWANIEM I DORADZTWEW W ZAKRESIE INFORMATYKI ORAZ DZIAŁALNOŚĆ POWIĄZANA	20,3%	20,0%	9,9%	12,1%
63 DZIAŁALNOŚĆ USŁUGOWA W ZAKRESIE INFORMACJI	11,2%	11,6%	10,7%	10,4%
68 DZIAŁALNOŚĆ ZWIĄZANA Z OBSŁUGĄ RYNKU NIERUCHOMOŚCI	5,7%	6,4%	5,4%	5,8%
77 WYNAJEM I DZIERŻAWA	26,2%	25,2%	24,8%	24,9%
78 DZIAŁALNOŚĆ ZWIĄZANA Z ZATRUDNIENIEM	28,0%	31,8%	31,2%	15,7%
79 DZIAŁALNOŚĆ ORGANIZATORÓW TURYSTYKI, POŚREDNIKÓW I AGENTÓW TURYSTYCZNYCH ORAZ POZOSTAŁA DZIAŁALNOŚĆ USŁUGOWA W ZAKRESIE REZERWACJI I DZIAŁALNOŚCI Z NIĄ ZWIĄZANE	39,5%	17,9%	44,4%	11,6%
80 DZIAŁALNOŚĆ DETEKTYWISTYCZNA I OCHRONIARSKA	16,0%	14,5%	12,2%	15,8%
81 DZIAŁALNOŚĆ USŁUGOWA ZWIĄZANA Z UTRZYMANIEM PORZĄDKU W BUDYNKACH I ZAGOSPODAROWANIEM TERENÓW ZIELENI	9,5%	9,3%	9,3%	8,6%
82 DZIAŁALNOŚĆ ZWIĄZANA Z ADMINISTRACYJNĄ OBSŁUGĄ BIURA I POZOSTAŁA DZIAŁALNOŚĆ WSPOMAGAJĄCA PROWADZENIE DZIAŁALNOŚCI GOSPODARCZEJ	20,1%	29,3%	23,1%	21,2%

Uwagi: komórki puste (białe) wskazują na brak danych o dziale PKD.

Źródło: opracowanie własne na podstawie bazy danych Pont Info Gospodarka SŚiDP.

Na podstawie wyników analizy poziomu stopnia zagrożenia średnich przedsiębiorstw według działów PKD można wskazać, że najkorzystniejsza sytuacja wystąpiła w tych działach PKD, w których w dwóch analizowanych latach 2014 – 2015 wystąpił niski stopień zagrożenia (poniżej 20%). Na podstawie analizy wyodrębniono 11 działów PKD średnich przedsiębiorstw, z których 3 – to działy produkcyjne, 1 handlowy i aż 7 usługowych, tj.:

1) produkcyjne:

- produkcja mebli (dział PKD 31),
- pozostała produkcja wyrobów (dział PKD 32),
- produkcja maszyn i urządzeń, gdzie indziej nie skasyfikowana (dział PKD 28),

2) handlowe:

- handel hurtowy z wyłączeniem handlu pojazdami samochodowymi (dział PKD 46),

3) usługowe:

- nadawanie programów ogólnodostępnych i abonamentowych (dział PKD 60),
- działalność związana z obsługą rynku nieruchomości (dział PKD 68),
- działalność usługowa związana z utrzymaniem porządku w budynkach i zagospodarowaniem terenów zieleni (dział PKD 81),
- działalność usługowa w zakresie informacji (dział PKD 63),
- działalność wydawnicza (dział PKD 58),
- działalność usługowa związana z wyżywieniem (dział PKD 56),
- działalność detektywistyczna i ochroniarska (dział PKD 80).

Ponadto przeprowadzona analiza jednowymiarowa poziomów stopnia zagrożenia (SZ) pozwoliła na wyodrębnienie 14 działów PKD w małych i 11 działów PKD w średnich przedsiębiorstwach, które cechowały się niskim stopniem zagrożenia w okresie od I p. 2014 roku do II p. 2015 roku. Uwzględniając dodatkowo w wybranych działach liczbę pracujących w małych przedsiębiorstwach produkcyjnych, jako dział cechujący się najkorzystniejszą sytuacją i kluczowym znaczeniu z punktu widzenia liczby w nim pracujących należy wskazać produkcję artykułów spożywczych (dział PKD 10), a w średnich przedsiębiorstwach produkcję mebli (dział PKD 31). W przedsiębiorstwach handlowych zarówno w klasie małych, jak i średnich przedsiębiorstw działem takim był handel hurtowy z wyłączeniem handlu pojazdami samochodowymi (dział PKD 46). Na uwagę zasługuje fakt, że w przedsiębiorstwach małych zakwalifikowanych do tego działu – było zatrudnionych 19,11% pracujących ogółem w przedsiębiorstwach małych, a w średnich – ponad 10,40% pracujących ogółem. W końcu w działalności usługowej małych i średnich przedsiębiorstw wyróżnionymi działami PKD są działalność związana z obsługą rynku nieruchomości (dział PKD 68), a w małych dodatkowo transport lądowy oraz transport rurociągowy (dział PKD 49) – tabela 14.

Tabela 14. Lista działów PKD małych i średnich przedsiębiorstw o niskim stopniu zagrożenia wraz z udziałem w liczbie pracujących w danej klasie wielkości przedsiębiorstw w latach 2014 – 2015

DZIAŁY PKD	MAŁE	PRACUJĄCY (UDZIAŁ)	ŚREDNIE	PRACUJĄCY (UDZIAŁ)
PRODUKCYJNE				
10 PRODUKCJA ARTYKUŁÓW SPOŻYWCZYCH	✓	4,09%		
20 PRODUKCJA CHEMIKALIÓW I WYROBÓW CHEMICZNYCH	✓	0,87%		
28 PRODUKCJA MASZYN I URZĄDZEŃ, GDZIE INDZIEJ NIE SKALSYFIKOWANA			✓	3,43%
31 PRODUKCJA MEBLI			✓	2,49%
32 POZOSTAŁA PRODUKCJA WYROBÓW	✓	0,56%	✓	0,81%
HANDLOWE				
46 HANDEL HURTOWY Z WYŁĄCZENIEM HANDLU POJAZDAMI SAMOCHODOWYMI	✓	19,11%	✓	10,40
47 HANDEL DETALICZNY Z WYŁĄCZENIEM HANDLU DETALICZNEGO POJAZDAMI SAMOCHODOWYMI	✓	12,89%		
USŁUGOWE				
49 TRANSPORT LĄDOWY ORAZ TRANSPORT RUROCIĄGOWY	✓	4,92%		
55 ZAKWATEROWANIE	✓	1,36%		
56 DZIAŁALNOŚĆ USŁUGOWA ZWIĄZANA Z WYŻYWIENIEM			✓	0,82%
58 DZIAŁALNOŚĆ WYDAWNICZA			✓	0,72%
59 DZIAŁALNOŚĆ ZWIĄZANA Z PRODUKCJĄ FILMÓW, NAGRAŃ WIDEO, PROGRAMÓW TELEWIZYJNYCH	✓	0,11%		
60 NADAWANIE PROGRAMÓW OGÓLNODOSTĘPNYCH I ABONAMENTOWYCH	✓	0,13%	✓	0,20%
63 DZIAŁALNOŚĆ USŁUGOWA W ZAKRESIE INFORMACJI	✓	0,37%	✓	0,37%
66 DZIAŁALNOŚĆ WSPOMAGAJĄCA USŁUGI FINANSOWE ORAZ UBEZPIECZENIA I FUNDUSZE EMERYTALNE	✓	0,56%		
68 DZIAŁALNOŚĆ ZWIĄZANA Z OBSŁUGĄ RYNKU NIERUCHOMOŚCI	✓	4,52%	✓	3,22%
80 DZIAŁALNOŚĆ DETEKTYWISTYCZNA I OCHRONIARSKA			✓	1,51%
81 DZIAŁALNOŚĆ USŁUGOWA ZWIĄZANA Z UTRZYMANIEM PORZĄDKU W BUDYNKACH I ZAGOSPODAROWANIEM TERENÓW ZIELONYCH	✓	0,73%	✓	0,96%
82 DZIAŁALNOŚĆ ZWIĄZANA Z ADMINISTRACYJNĄ OBSŁUGĄ BIURA I POZOSTAŁA DZIAŁALNOŚĆ WSPOMAGAJĄCA PROWADZENIE DZIAŁALNOŚCI GOSPODARCZEJ	✓	0,56%		

Uwagi: ✓ – oznacza dział cechujący się niskim stopniem zagrożenia w okresie I p. 2014 – II p. 2015 roku.

Źródło: opracowanie własne na podstawie bazy danych Pont Info Gospodarka SŚiDP.

5.3. Ranking działań PKD – bezpieczeństwo a zagrożenie

W celu wyodrębnienia działu PKD cechującego się niskim stopniem zagrożenia w klasie małych i średnich przedsiębiorstw w latach 2014 - 2015 sporządzono listy rankingowe działań skonstruowane na podstawie jednowymiarowej miary stopnia zagrożenia SZ uporządkowanej od najniższej do najwyższej wartości stopnia zagrożenia (przy czym im niższa wartość rangi tym dział o korzystniejszej sytuacji ekonomicznej, a im wyższa wartość tym mniej korzystna sytuacja). Dodatkowo w celach analityczno-porównawczych przypisano rangi³⁹ działom PKD dla przedsiębiorstw małych i średnich wskazując ich pozycję w klasie wielkości przedsiębiorstw w latach 2014 – 2015 oraz liczbę i udział w liczbie pracujących w 2015 roku, aby zwrócić uwagę na te działy, w których jest znacząca liczba pracujących, i które mogą mieć szczególne znaczenie dla potencjału gospodarki – wyrażonego liczbą pracujących. Analiza rankingowa w 2015 roku wskazuje na najkorzystniejszą sytuację ekonomiczną w działalności produkcyjnej małych przedsiębiorstw zajmujących się produkcją podstawowych substancji farmaceutycznych oraz leków i pozostałych wyrobów farmaceutycznych (dział PKD 21) lecz w dziale tym zatrudnionych było jedynie 0,13% pracujących ogółem w małych przedsiębiorstwach. W średnich przedsiębiorstwach z kolei w 2015 roku najbezpieczniejszym działem było wytwarzanie i przetwarzanie koksu i produktów rafinacji ropy naftowej (dział PKD 19), lecz było w nim zatrudnionych jedynie 0,08% ogólnej liczby pracujących w przedsiębiorstwach średniej wielkości. Przyjmując dwa kryteria kwalifikacyjne wysoką pozycję rangową w latach 2014 – 2015 i znaczący udział w liczbie pracujących w małych przedsiębiorstwach należy wskazać dział zajmujący się produkcją artykułów spożywczych (dział PKD 10), a w średnich przedsiębiorstwach produkcją mebli (dział PKD 31) – wykres 60.

³⁹ W każdym analizowanym roku uporządkowano działy PKD według wartości SZ od wartości najniższej do najwyższej i następnie w tej kolejności przypisano działom PKD odpowiednie rangi, gdzie najniższa wartość rangi w poszczególnym roku odpowiada najniższemu stopniowi zagrożenia.

Wykres 60. Lista rankingowa działów PKD małych i średnich przedsiębiorstw produkcyjnych w latach 2014 – 2015

Małe					Średnie				
Działy PKD	2014	2015	Pracujący (liczba)	Pracujący (udział)	Działy PKD	2014	2015	Pracujący (liczba)	Pracujący (udział)
PRODUKCYJNE					PRODUKCYJNE				
21 PRODUKCJA PODSTAWOWYCH SUBSTANCJI FARMACEUTYCZNYCH ORAZ LEKÓW I POZOSTAŁYCH WYROBÓW FARMACEUTYCZNYCH	21	1	921	0,13%	19 WYTWARZANIE I PRZETWARZANIE KOKSU I PRODUKTÓW RAFINACJI ROPY NAFTOWEJ	25	1	1047	0,08%
11 PRODUKCJA NAPOJÓW	25	2	1338	0,18%	23 PRODUKCJA WYROBÓW Z POZOSTAŁYCH MINERALNYCH SUROWCÓW NIEMETALICZNYCH	9	2	29128	2,21%
32 POZOSTAŁA PRODUKCJA WYROBÓW	8	3	4065	0,56%	31 PRODUKCJA MEBLI	5	3	32796	2,49%
10 PRODUKCJA ARTYKUŁÓW SPOŻYWCZYCH	5	4	29941	4,09%	29 PRODUKCJA POJAZDÓW SAMOCHODOWYCH, PRZYCZEP I NACZEP, Z WYŁĄCZENIEM MOTOCYKLI	15	4	21887	1,66%
28 PRODUKCJA MASZYN I URZĄDZEŃ, GDZIE INDIJEJ NIESKLASYFIKOWANA	14	5	13212	1,81%	21 PRODUKCJA PODSTAWOWYCH SUBSTANCJI FARMACEUTYCZNYCH ORAZ LEKÓW I POZOSTAŁYCH WYROBÓW FARMACEUTYCZNYCH	6	5	5084	0,39%
20 PRODUKCJA CHEMIKAŁÓW I WYROBÓW CHEMICZNYCH	3	6	6382	0,87%	32 POZOSTAŁA PRODUKCJA WYROBÓW	4	6	10657	0,81%
33 NAPRAWA, KONSERWACJA I INSTALOWANIE MASZYN I URZĄDZEŃ	6	7	12366	1,69%	28 PRODUKCJA MASZYN I URZĄDZEŃ, GDZIE INDIJEJ NIESKLASYFIKOWANA	3	7	45131	3,43%
27 PRODUKCJA URZĄDZEŃ ELEKTRYCZNYCH	15	8	5423	0,74%	26 PRODUKCJA KOMPUTERÓW, WYROBÓW ELEKTRONICZNYCH I OPTYCZNYCH	2	8	11652	0,89%
25 PRODUKCJA METALOWYCH WYROBÓW GOTOWYCH, Z WYŁĄCZENIEM MASZYN I URZĄDZEŃ	9	9	35413	4,84%	22 PRODUKCJA WYROBÓW Z GUMY I TWORZYW SZTUCZNYCH	11	9	64276	4,89%
37 ODPROWADZANIE I OCZYSZCZANIE ŚCIEKÓW	12	10	4089	0,56%	10 PRODUKCJA ARTYKUŁÓW SPOŻYWCZYCH	7	10	110778	8,42%
31 PRODUKCJA MEBLI	1	11	7624	1,04%	11 PRODUKCJA NAPOJÓW	1	11	5304	0,40%
14 PRODUKCJA ODZIEŻY	11	12	5231	0,72%	27 PRODUKCJA URZĄDZEŃ ELEKTRYCZNYCH	8	12	23502	1,79%
23 PRODUKCJA WYROBÓW Z POZOSTAŁYCH MINERALNYCH SUROWCÓW NIEMETALICZNYCH	18	13	10760	1,47%	13 PRODUKCJA WYROBÓW TEKSTYLNYCH	13	13	16025	1,22%
26 PRODUKCJA KOMPUTERÓW, WYROBÓW ELEKTRONICZNYCH I OPTYCZNYCH	4	14	4659	0,64%	25 PRODUKCJA METALOWYCH WYROBÓW GOTOWYCH, Z WYŁĄCZENIEM MASZYN I URZĄDZEŃ	14	14	98064	7,46%
22 PRODUKCJA WYROBÓW Z GUMY I TWORZYW SZTUCZNYCH	13	15	18233	2,49%	16 PRODUKCJA WYROBÓW Z DREWNA ORAZ KORKA, Z WYŁĄCZENIEM MEBLI; PRODUKCJA WYROBÓW ZE SŁOMY I MATERIAŁÓW UŻYWANYCH DO WYPLATANIA	12	15	28355	2,16%
13 PRODUKCJA WYROBÓW TEKSTYLNYCH	2	16	4531	0,62%	08 POZOSTAŁE GÓRNICCTWO I WYDOBYWANIE	26	16	7525	0,57%
17 PRODUKCJA PAPIERU I WYROBÓW Z PAPIERU	17	17	5792	0,79%	37 ODPROWADZANIE I OCZYSZCZANIE ŚCIEKÓW	18	17	18241	1,39%
05 WYDOBYWANIE WĘGLA KAMIENNEGO I WĘGLA BRUNATNEGO (LIGNITU)		18	209	0,03%	20 PRODUKCJA CHEMIKAŁÓW I WYROBÓW CHEMICZNYCH	10	18	20251	1,54%
15 PRODUKCJA SKÓR I WYROBÓW ZE SKÓR WYPRAWIONYCH	16	19	1513	0,21%	17 PRODUKCJA PAPIERU I WYROBÓW Z PAPIERU	20	19	20146	1,53%
08 POZOSTAŁE GÓRNICCTWO I WYDOBYWANIE	24	20	3051	0,42%	18 POLIGRAFIA I REPRODUKCJA ZAPISANYCH NOŚNIKÓW INFORMACJI	17	20	12444	0,95%
30 PRODUKCJA POZOSTAŁEGO SPRZĘTU TRANSPORTOWEGO	27	21	2160	0,30%	38 DZIAŁALNOŚĆ ZWIĄZANA ZE ZBIERANIEM, PRZETWARZANIEM I UNIESZKODLIWIANIEM ODPADÓW; ODZYSK SUROWCÓW	16	21	26041	1,98%
16 PRODUKCJA WYROBÓW Z DREWNA ORAZ KORKA, Z WYŁĄCZENIEM MEBLI; PRODUKCJA WYROBÓW ZE SŁOMY I MATERIAŁÓW UŻYWANYCH DO WYPLATANIA	23	22	11178	1,53%	35 WYTWARZANIE I ZAOPATRYWANIE W ENERGIĘ ELEKTRYCZNĄ, GAZ, PARĘ WODNĄ, GORAĆĄ WODĘ I POWIETRZE DO UKŁADÓW KLIMATYZACYJNYCH	19	22	17641	1,34%
38 DZIAŁALNOŚĆ ZWIĄZANA ZE ZBIERANIEM, PRZETWARZANIEM I UNIESZKODLIWIANIEM ODPADÓW; ODZYSK SUROWCÓW	22	23	9182	1,26%	24 PRODUKCJA METALI	23	23	13580	1,03%
29 PRODUKCJA POJAZDÓW SAMOCHODOWYCH, PRZYCZEP I NACZEP, Z WYŁĄCZENIEM MOTOCYKLI	19	24	3590	0,49%	33 NAPRAWA, KONSERWACJA I INSTALOWANIE MASZYN I URZĄDZEŃ	22	24	22698	1,73%
35 WYTWARZANIE I ZAOPATRYWANIE W ENERGIĘ ELEKTRYCZNĄ, GAZ, PARĘ WODNĄ, GORAĆĄ WODĘ I POWIETRZE DO UKŁADÓW KLIMATYZACYJNYCH	26	25	5145	0,70%	12 PRODUKCJA WYROBÓW TYTONIOWYCH		25	358	0,03%
18 POLIGRAFIA I REPRODUKCJA ZAPISANYCH NOŚNIKÓW INFORMACJI	7	26	5240	0,72%	30 PRODUKCJA POZOSTAŁEGO SPRZĘTU TRANSPORTOWEGO	24	26	6586	0,50%
19 WYTWARZANIE I PRZETWARZANIE KOKSU I PRODUKTÓW RAFINACJI ROPY NAFTOWEJ	10	27	425	0,06%	36 POBÓR, UZDATNIANIE I DOSTARCZANIE WODY	21		12564	0,96%
24 PRODUKCJA METALI	28	28	2795	0,38%	39 DZIAŁALNOŚĆ ZWIĄZANA Z REKULTYWACJĄ I POZOSTAŁA DZIAŁALNOŚĆ USŁUGOWA ZWIĄZANA Z GOSPODARSKĄ ODPADAMI	27		473	0,04%
36 POBÓR, UZDATNIANIE I DOSTARCZANIE WODY	20		6248	0,85%					

Uwagi: komórki puste (białe) wskazują na brak danych o dziale PKD.

Źródło: opracowanie własne na podstawie bazy danych Pont Info Gospodarka SŚIDP.

W przedsiębiorstwach handlowych najbezpieczniejszym działem w latach 2014 – 2015 był handel hurtowy (dział PKD 46) zarówno w klasie małych, jak i średnich przedsiębiorstw. Ten rodzaj działalności cechował się bardzo stabilną sytuacją, co potwierdza niezmiennosc jego pozycji rankingowej, plasując działalność handlową na pierwszej pozycji. Na uwagę zasługuje fakt że w małych przedsiębiorstwach zakwalifikowanych do tego działu zatrudnionych było ponad 19% pracujących, a w średnich ponad 10% pracujących.

W działalności usługowej najkorzystniejszą sytuację zarówno w małych, jak i w średnich przedsiębiorstwach w 2015 roku odnotowano w działach PKD zajmujących się nadawaniem programów ogólnodostępnych i abonamentowych (dział PKD 60). Uwzględniając dodatkowo udział w zatrudnieniu dział PKD 60 w obu klasach wielkości posiadał znikomy udział (0,13% w małych i 0,20% w średnich). Przy uwzględnieniu wysokich pozycji rangowych w latach 2014 – 2015 oraz znaczącego udziału w liczbie pracujących w małych i średnich przedsiębiorstwach kluczowym działem PKD była działalność związana obsługą rynku nieruchomości (dział PKD 68). W działalności usługowej w latach 2014 – 2015 obserwowana

była większa stabilność sytuacji mierzona niższą zmiennością pozycji rankingowych w działach PKD – wykres 61.

Wykres 61. Lista rankingowa działów PKD małych i średnich przedsiębiorstw usługowych w latach 2014 – 2015

Małe					Średnie				
Działy PKD	2014	2015	Pracujący (liczba)	Pracujący (udział)	Działy PKD	2014	2015	Pracujący (liczba)	Pracujący (udział)
USŁUGOWE					USŁUGOWE				
60 NADAWANIE PROGRAMÓW OGÓLNODESTĘPNYCH I ABONAMENTOWYCH	1	1	929	0,13%	60 NADAWANIE PROGRAMÓW OGÓLNODESTĘPNYCH I ABONAMENTOWYCH	1	1	2607	0,20%
81 DZIAŁALNOŚĆ USŁUGOWA ZWIĄZANA Z UTRZYMANIEM PORZĄDKU W BUDYNKACH I ZAGOSPODAROWANIEM TERENÓW ZIELENI	7	2	5336	0,73%	68 DZIAŁALNOŚĆ ZWIĄZANA Z OBSŁUGĄ RYNKU NIERUCHOMOŚCI	2	2	42381	3,22%
68 DZIAŁALNOŚĆ ZWIĄZANA Z OBSŁUGĄ RYNKU NIERUCHOMOŚCI	3	3	33050	4,52%	56 DZIAŁALNOŚĆ USŁUGOWA ZWIĄZANA Z WYŻYWIENIEM	7	3	10844	0,82%
77 WYNAJEM I DZIERŻAWA	22	4	3721	0,51%	81 DZIAŁALNOŚĆ USŁUGOWA ZWIĄZANA Z UTRZYMANIEM PORZĄDKU W BUDYNKACH I ZAGOSPODAROWANIEM TERENÓW ZIELENI	3	4	12643	0,96%
61 TELEKOMUNIKACJA	14	5	2905	0,40%	63 DZIAŁALNOŚĆ USŁUGOWA W ZAKRESIE INFORMACJI	6	5	4889	0,37%
63 DZIAŁALNOŚĆ USŁUGOWA W ZAKRESIE INFORMACJI	5	6	2706	0,37%	62 DZIAŁALNOŚĆ ZWIĄZANA Z OPROGRAMOWANIEM I DORADZTWEW W ZAKRESIE INFORMATYKI ORAZ DZIAŁALNOŚĆ POWIĄZANA	9	6	19325	1,47%
66 DZIAŁALNOŚĆ WSPOMAGAJĄCA USŁUGI FINANSOWE ORAZ UBEZPIECZENIA I FUNDUSZE EMERYTALNE	4	7	4060	0,56%	80 DZIAŁALNOŚĆ DETEKTYWISTYCZNA I OCHRONIARSKA	8	7	19826	1,51%
59 DZIAŁALNOŚĆ ZWIĄZANA Z PRODUKcją FILMÓW, NAGRAŃ WIDEO, PROGRAMÓW TELEWIZYJNYCH, NAGRAŃ DŹWIĘKOWYCH I MUZYCZNYCH	6	8	808	0,11%	58 DZIAŁALNOŚĆ WYDAWNIWA	4	8	9435	0,72%
49 TRANSPORT LĄDOWY ORAZ TRANSPORT RUCIOCIĄGOWY	8	9	35978	4,92%	61 TELEKOMUNIKACJA	5	9	3525	0,27%
82 DZIAŁALNOŚĆ ZWIĄZANA Z ADMINISTRACYJNĄ OBSŁUGĄ BIURA I POZOSTAŁA DZIAŁALNOŚĆ WSPOMAGAJĄCA PROWADZENIE DZIAŁALNOŚCI GOSPODARCZEJ	2	10	4105	0,56%	55 ZAKWATEROWANIE	14	10	12353	0,94%
58 DZIAŁALNOŚĆ WYDAWNIWA	11	11	5005	0,68%	43 ROBOTY BUDOWLANE SPECJALISTYCZNE	13	13	31099	4,25%
55 ZAKWATEROWANIE	9	12	9940	1,36%	41 ROBOTY BUDOWLANE ZWIĄZANE ZE WZNOSENIEM BUDYNKÓW	12	14	30428	4,16%
43 ROBOTY BUDOWLANE SPECJALISTYCZNE	13	13	31099	4,25%	56 DZIAŁALNOŚĆ USŁUGOWA ZWIĄZANA Z WYŻYWIENIEM	15	15	6641	0,91%
41 ROBOTY BUDOWLANE ZWIĄZANE ZE WZNOSENIEM BUDYNKÓW	12	14	30428	4,16%	62 DZIAŁALNOŚĆ ZWIĄZANA Z OPROGRAMOWANIEM I DORADZTWEW W ZAKRESIE INFORMATYKI ORAZ DZIAŁALNOŚĆ POWIĄZANA	10	16	15428	2,11%
56 DZIAŁALNOŚĆ USŁUGOWA ZWIĄZANA Z WYŻYWIENIEM	15	15	6641	0,91%	95 NAPRAWA I KONSERWACJA KOMPUTERÓW I ARTYKUŁÓW UŻYTKU OSOBISTEGO I DOMOWEGO	20	17	991	0,14%
62 DZIAŁALNOŚĆ ZWIĄZANA Z OPROGRAMOWANIEM I DORADZTWEW W ZAKRESIE INFORMATYKI ORAZ DZIAŁALNOŚĆ POWIĄZANA	10	16	15428	2,11%	78 DZIAŁALNOŚĆ ZWIĄZANA Z ZATRUDNIENIEM		18	8169	1,12%
95 NAPRAWA I KONSERWACJA KOMPUTERÓW I ARTYKUŁÓW UŻYTKU OSOBISTEGO I DOMOWEGO	20	17	991	0,14%	52 MAGAZYNOWANIE I DZIAŁALNOŚĆ USŁUGOWA WSPOMAGAJĄCA TRANSPORT	16	19	9207	1,26%
78 DZIAŁALNOŚĆ ZWIĄZANA Z ZATRUDNIENIEM		18	8169	1,12%	42 ROBOTY ZWIĄZANE Z BUDOWĄ OBIEKTÓW INŻYNIERII LĄDOWEJ I WODNEJ	19	20	29525	4,04%
52 MAGAZYNOWANIE I DZIAŁALNOŚĆ USŁUGOWA WSPOMAGAJĄCA TRANSPORT	16	19	9207	1,26%	64 FINANSOWA DZIAŁALNOŚĆ USŁUGOWA, Z WYŁĄCZENIEM UBEZPIECZEŃ I FUNDUSZÓW EMERYTALNYCH	18	21	3826	0,52%
42 ROBOTY ZWIĄZANE Z BUDOWĄ OBIEKTÓW INŻYNIERII LĄDOWEJ I WODNEJ	19	20	29525	4,04%	96 POZOSTAŁA INDYWIDUALNA DZIAŁALNOŚĆ USŁUGOWA	17	22	2119	0,29%
64 FINANSOWA DZIAŁALNOŚĆ USŁUGOWA, Z WYŁĄCZENIEM UBEZPIECZEŃ I FUNDUSZÓW EMERYTALNYCH	18	21	3826	0,52%	80 DZIAŁALNOŚĆ DETEKTYWISTYCZNA I OCHRONIARSKA		23	5187	0,71%
96 POZOSTAŁA INDYWIDUALNA DZIAŁALNOŚĆ USŁUGOWA	17	22	2119	0,29%	79 DZIAŁALNOŚĆ ORGANIZATORÓW TURYSTYKI, POŚREDNIKÓW I AGENTÓW TURYSTYCZNYCH ORAZ POZOSTAŁA DZIAŁALNOŚĆ USŁUGOWA W ZAKRESIE REZERWACJI I DZIAŁALNOŚCI Z NIĄ ZWIĄZANE	16	17	2007	0,15%
80 DZIAŁALNOŚĆ DETEKTYWISTYCZNA I OCHRONIARSKA		23	5187	0,71%	42 ROBOTY ZWIĄZANE Z BUDOWĄ OBIEKTÓW INŻYNIERII LĄDOWEJ I WODNEJ	18	18	43788	3,33%
79 DZIAŁALNOŚĆ ORGANIZATORÓW TURYSTYKI, POŚREDNIKÓW I AGENTÓW TURYSTYCZNYCH ORAZ POZOSTAŁA DZIAŁALNOŚĆ USŁUGOWA	21	24	1526	0,21%	43 ROBOTY BUDOWLANE SPECJALISTYCZNE	20	19	27817	2,12%
					59 DZIAŁALNOŚĆ ZWIĄZANA Z PRODUKcją FILMÓW, NAGRAŃ WIDEO, PROGRAMÓW TELEWIZYJNYCH, NAGRAŃ DŹWIĘKOWYCH I MUZYCZNYCH	19	20	413	0,03%

Uwagi: komórki puste (białe) wskazują na brak danych o dziale PKD.

Źródło: opracowanie własne na podstawie bazy danych Pont Info Gospodarka SSiDP.

Analiza list rankingowych w 2014 roku i 2015 roku pozwoliła na wyodrębnienie działów PKD uznanych za najbezpieczniejsze pod względem stopnia zagrożenia, stabilności sytuacji oraz mających duże znaczenie gospodarcze ze względu na znaczący udział w liczbie pracujących. Na podstawie sporządzonych rankingów szczególną uwagę należy zwrócić na: produkcję artykułów spożywczych (PKD 10) – w małych przedsiębiorstwach, produkcję mebli (PKD 31) – w średnich oraz działalności związanej z obsługą rynku nieruchomości (PKD 68) dla obu klas wielkości.

Rozdział 6. STOPIEŃ ZAGROŻENIA FINANSOWEGO KONTYNUACJI DZIAŁALNOŚCI PRZEDSIĘBIORSTW W UJĘCIU REGIONALNYM

Kolejnym istotnym kierunkiem badań w obszarze stopnia (SZ) zagrożenia przedsiębiorstw jest analiza SZ w ujęciu regionalnym (16 województw w Polsce), z uwzględnieniem klas wielkości przedsiębiorstw (małe i średnie) w podziale na rodzaj prowadzonej działalności (produkcja, handel i usługi). Analiza SZ w ujęciu regionalnym przeprowadzona została w analogiczny sposób, jak miało to miejsce w przypadku działów PKD i swoim obszarem obejmowała okres retrospektywny od 2007 roku ze szczególnym uwzględnieniem ostatnich dwóch lat okresu badawczego, tj. 2014 roku i 2015 roku. Końcowym etapem analizy było sporządzenie listy województw cechujących się ponadprzeciętną sytuacją ekonomiczną (wysokim bezpieczeństwem kontynuacji działalności, tj. niskim stopniem zagrożenia) oraz ponadprzeciętną liczbą pracujących w poszczególnych klasach wielkości i rodzajach działalności. Pozwoliło to na wskazanie regionów, w których zlokalizowane są przedsiębiorstwa o najkorzystniejszej sytuacji ekonomicznej dla poszczególnych rodzajów działalności i klas wielkości.

6.1. Przedsiębiorstwa małe

Retrospektywna analiza działalności małych przedsiębiorstw produkcyjnych w Polsce w ujęciu regionalnym w latach 2007 – 2015 zobrazowana na wykresie 62, pozwala na analizę kształtowania się stopnia zagrożenia (SZ) w małych przedsiębiorstwach produkcyjnych w ujęciu poszczególnych województw. Stopień zagrożenia w województwach uporządkowano za pomocą kolorów, gdzie niski poziom stopnia zagrożenia (SZ) – odpowiada kolorowi zielonemu, poziom średni SZ – złotemu, a poziom wysoki SZ – czerwonemu. W małych przedsiębiorstwach produkcyjnych najkorzystniejszą sytuację w całym okresie analizy zaobserwowano w województwach kujawsko-pomorskim oraz wielkopolskim. Jedynie w tych województwach średnia wartość SZ w latach 2007 – 2015 kształtowała się na poziomie niskim. Z kolei najwyższe średnie wartości stopnia zagrożenia wśród małych przedsiębiorstw produkcyjnych zaobserwowano w województwach pomorskim oraz zachodniopomorskim – wykres 62.

Wykres 62. Zróżnicowanie stopnia zagrożenia w małych przedsiębiorstwach produkcyjnych według województw w latach 2007 – 2015

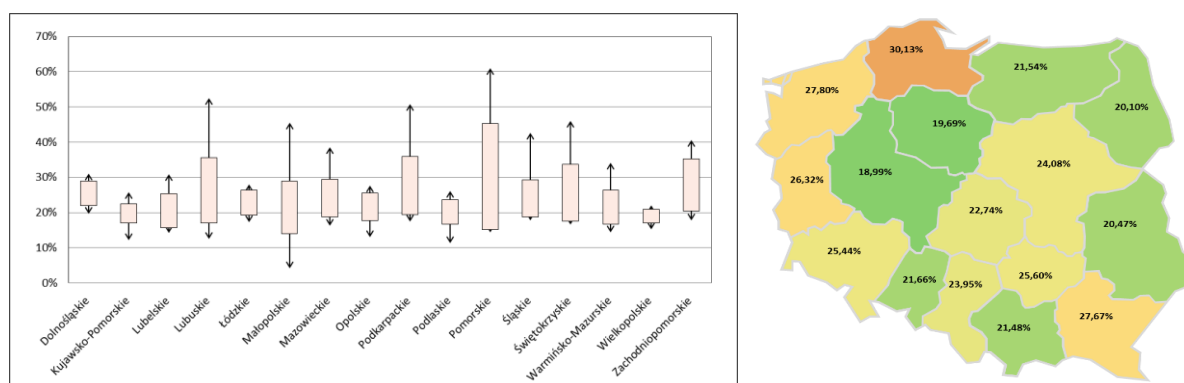
Województwa	I-II 2007	III-IV 2007	I-II 2008	III-IV 2008	I-II 2009	III-IV 2009	I-II 2010	III-IV 2010	I-II 2011	III-IV 2011	I-II 2012	III-IV 2012	I-II 2013	III-IV 2013	I-II 2014	III-IV 2014	I-II 2015	III-IV 2015
	Produkcyjne																	
Dolnośląskie																		
Kujawsko-Pomorskie																		
Lubelskie																		
Lubuskie																		
Łódzkie																		
Małopolskie																		
Mazowieckie																		
Opolskie																		
Podkarpackie																		
Podlaskie																		
Pomorskie																		
Śląskie																		
Świętokrzyskie																		
Warmińsko-Mazurskie																		
Wielkopolskie																		
Zachodniopomorskie																		

Uwagi: stopień zagrożenia w województwach uporządkowano za pomocą kolorów, gdzie poziom niski (akceptowalny) odpowiada odcieniem koloru zielonego od jasnego do ciemnego (0 – 20%), poziom średni odcieniem koloru żółtego od jasnego do ciemnego (21 – 40%), a poziom wysoki odcieniem czerwonego od jasnego do ciemnego (41-100%).

Źródło: opracowanie własne na podstawie bazy danych Pont Info Gospodarka SŚiDP.

W 7 województwach dla małych przedsiębiorstw produkcyjnych odnotowano poniżej przeciętne średnie wartości SZ. Najkorzystniejszą sytuacją od 2007 roku cechowały się małe przedsiębiorstwa produkcyjne prowadzące działalność w województwach kujawsko-pomorskim i wielkopolskim, natomiast najmniej korzystną w województwie pomorskim, przy czym należy wskazać, że w żadnym województwie w grupie małych przedsiębiorstw produkcyjnych nie zaobserwowano kształtowania się średniej wartości SZ na poziomie wysokim – wykres 63.

Wykres 63. Statystyki opisowe stopnia zagrożenia (panel lewy) oraz jego zróżnicowanie (panel prawy) w małych przedsiębiorstwach produkcyjnych według województw w latach 2007 – 2015

Uwagi: (panel lewy) – odchylenie standardowe; średnia wyznaczona przez środek figury,
 – wartości minimum i maksimum,

(panel prawy) stopień zagrożenia w województwach uporządkowano za pomocą kolorów, gdzie poziom niski (akceptowalny) odpowiada odcieniem koloru zielonego od jasnego do ciemnego (0 – 20%), poziom średni odcieniem koloru żółtego od jasnego do ciemnego (21 – 40%), a poziom wysoki odcieniem czerwonego od jasnego do ciemnego (41-100%).

Źródło: opracowanie własne na podstawie bazy danych Pont Info Gospodarka SŚiDP.

Szczegółowa analiza lat 2014 – 2015 pozwala na stwierdzenie, że w 2015 roku niski poziom stopnia zagrożenia (SZ) odnotowano aż w 9 województwach, a najniższy jego poziom zaobserwowano w województwach małopolskim i wielkopolskim. W 2014 roku województwami o najkorzystniejszej sytuacji ekonomicznej mierzonej stopniem zagrożenia (SZ) były województwa: lubelskie i warmińsko-mazurskie. Najwyższa wartość stopnia zagrożenia (kształtująca się jednak na poziomie średnim) i jednocześnie najmniej korzystna sytuacja w małych przedsiębiorstwach produkcyjnych w latach 2014 – 2015 była w województwie zachodniopomorskim, przy czym w województwie tym zatrudnionych było jedynie 5% ogółu pracujących w małych przedsiębiorstwach produkcyjnych w Polsce. W działalności produkcyjnej małych przedsiębiorstw ze względu na znaczący udział w liczbie pracujących w tej klasie wielkości przedsiębiorstw produkcyjnych na uwagę zasługują województwa: wielkopolskie, śląskie i mazowieckie – tabela 15.

Tabela 15. Stopień zagrożenia oraz liczba pracujących w małych przedsiębiorstwach produkcyjnych według województw w latach 2014 – 2015

Województwo	2014	2015	Pracujący (udział)	Pracujący (liczba)
Małopolskie	19,50%	17,97%	7,70%	17 109
Wielkopolskie	18,23%	17,99%	11,35%	25 214
Lubelskie	17,03%	18,56%	3,62%	8 054
Podlaskie	20,58%	18,74%	2,60%	5 779
Łódzkie	18,50%	19,01%	6,75%	15 002
Kujawsko-Pomorskie	20,67%	19,04%	6,47%	14 377
Mazowieckie	22,06%	19,60%	10,98%	24 400
Lubuskie	20,06%	19,86%	3,15%	7 010
Świętokrzyskie	19,17%	19,95%	2,78%	6 177
Dolnośląskie	23,05%	20,34%	7,73%	17 185
Śląskie	23,85%	20,80%	14,19%	31 522
Opolskie	20,93%	22,58%	2,53%	5 627
Warmińsko-Mazurskie	17,94%	23,59%	3,61%	8 024
Pomorskie	32,28%	27,12%	6,56%	14 578
Podkarpackie	33,28%	32,22%	4,84%	10 761
Zachodniopomorskie	34,97%	34,94%	5,12%	11 370

Źródło: opracowanie własne na podstawie bazy danych Pont Info Gospodarka SŚiDP.

We wszystkich województwach dla małych przedsiębiorstw handlowych odnotowano znacznie korzystniejszą sytuację niż w przedsiębiorstwach produkcyjnych, co potwierdza niewielkie różnicowanie kolorystyczne na wykresie 64. Najniższe średnie wartości stopnia zagrożenia SZ kształtujące się na poziomie niskim w latach 2007 – 2015 odnotowano w województwach podkarpackim i zachodniopomorskim. Najkorzystniejszą sytuację z punktu widzenia stopnia zagrożenia (SZ) dla małych przedsiębiorstw handlowych zaobserwowano w województwie mazowieckim – wykres 64.

Wykres 64. Zróżnicowanie stopnia zagrożenia w małych przedsiębiorstwach handlowych według województw w latach 2007 – 2015

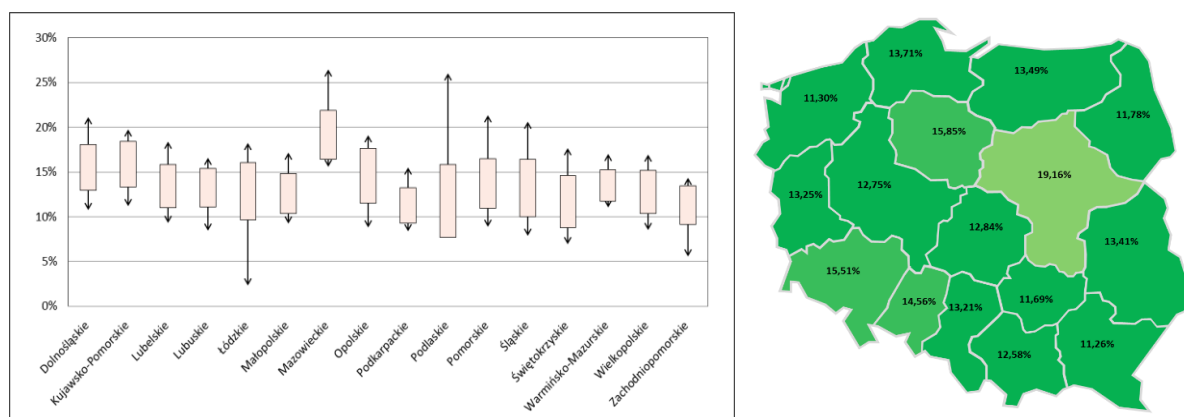
Województwa	I-II 2007	III-IV 2007	I-II 2008	III-IV 2008	I-II 2009	III-IV 2009	I-II 2010	III-IV 2010	I-II 2011	III-IV 2011	I-II 2012	III-IV 2012	I-II 2013	III-IV 2013	I-II 2014	III-IV 2014	I-II 2015	III-IV 2015
	Handlowe																	
Dolnośląskie																		
Kujawsko-Pomorskie																		
Lubelskie																		
Lubuskie																		
Łódzkie																		
Małopolskie																		
Mazowieckie																		
Opolskie																		
Podkarpackie																		
Podlaskie																		
Pomorskie																		
Śląskie																		
Świętokrzyskie																		
Warmińsko-Mazurskie																		
Wielkopolskie																		
Zachodniopomorskie																		

Uwagi: stopień zagrożenia w województwach uporządkowano za pomocą kolorów, gdzie poziom niski (akceptowalny) odpowiada odcieniom koloru zielonego od jasnego do ciemnego (0 – 20%), poziom średni odcieniom koloru żółtego od jasnego do ciemnego (21 – 40%), a poziom wysoki odcieniom czerwonego od jasnego do ciemnego (41-100%).

Źródło: opracowanie własne na podstawie bazy danych Pont Info Gospodarka SŚiDP.

Poniżej przeciętne średnie wartości stopnia zagrożenia (SZ) i poniżej przeciętną jej zmienność mierzoną odchyleniem standardowym zaobserwowano w 7 województwach dla małych przedsiębiorstw handlowych. We wszystkich województwach średnie wartości stopnia zagrożenia kształtowały się na poziomie niskim – wykres 65.

Wykres 65. Statystyki opisowe stopnia zagrożenia (panel lewy) oraz jego zróżnicowanie (panel prawy) w małych przedsiębiorstwach handlowych według województw w latach 2007 – 2015

Uwagi: (panel lewy) – odchylenie standardowe; średnia wyznaczona przez środek figury, – wartości minimum i maksimum,

(panel prawy) stopień zagrożenia w województwach uporządkowano za pomocą kolorów, gdzie poziom niski (akceptowalny) odpowiada odcieniom koloru zielonego od jasnego do ciemnego (0 – 20%), poziom średni odcieniom koloru żółtego od jasnego do ciemnego (21 – 40%), a poziom wysoki odcieniom czerwonego od jasnego do ciemnego (41-100%).

Źródło: opracowanie własne na podstawie bazy danych Pont Info Gospodarka SŚiDP.

Niski poziom stopnia zagrożenia (SZ) w małych przedsiębiorstwach handlowych w 2015 roku odnotowano aż w 15 województwach i w porównaniu do 2014 roku liczba ta nie uległa zmianie. Najniższą wartość stopnia zagrożenia w 2015 roku kształtującą się na poziomie niskim zaobserwowano wśród małych przedsiębiorstw handlowych w województwach podlaskim i małopolskim, natomiast w 2014 roku były to województwa świętokrzyskie i małopolskie. Najwyższą wartość stopnia zagrożenia kształtującą się na poziomie średnim (akceptowalnym) wśród małych przedsiębiorstw handlowych w 2014 roku i w 2015 roku wstąpił w województwie mazowieckim – tabela 16.

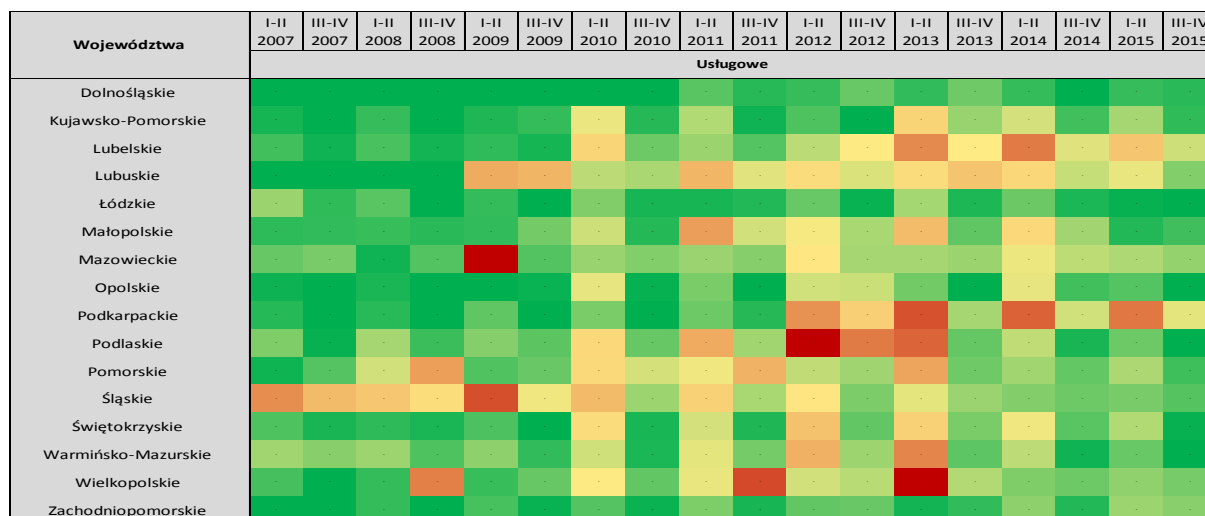
Tabela 16. Stopień zagrożenia i liczba pracujących w małych przedsiębiorstwach handlowych według województw w latach 2014 – 2015

Województwo	2014	2015	Pracujący (udział)	Pracujący (liczba)
Podlaskie	17,71%	8,57%	3,01%	7 767
Małopolskie	10,54%	9,71%	9,22%	23 760
Zachodniopomorskie	11,95%	10,00%	3,68%	9 480
Lubuskie	12,94%	10,03%	2,48%	6 392
Podkarpackie	10,60%	10,32%	5,16%	13 295
Opolskie	14,30%	11,02%	2,07%	5 347
Wielkopolskie	11,16%	11,07%	10,43%	26 882
Łódzkie	10,86%	11,86%	6,81%	17 548
Dolnośląskie	13,54%	12,14%	6,14%	15 840
Świętokrzyskie	8,27%	13,35%	2,37%	6 112
Warmińsko-Mazurskie	12,94%	13,69%	2,80%	7 222
Lubelskie	13,93%	14,46%	5,13%	13 222
Kujawsko-Pomorskie	16,59%	16,49%	4,86%	12 523
Pomorskie	13,56%	17,48%	5,36%	13 815
Śląskie	14,82%	17,96%	11,91%	30 700
Mazowieckie	20,29%	24,88%	18,59%	47 926

Źródło: opracowanie własne na podstawie bazy danych Pont Info Gospodarka SŚiDP.

Retrospektywna analiza stopnia zagrożenia działalności małych przedsiębiorstw usługowych w Polsce według województw w latach 2007 – 2015, zobrazowana na „mapach ciepła” wskazuje, że najlepszą sytuację pod względem stopnia zagrożenia odnotowano w województwach dolnośląskim i łódzkim. W latach 2014 – 2015 dla małych przedsiębiorstw usługowych odnotowano poprawę – wykres 66.

Wykres 66. Zróżnicowanie stopnia zagrożenia w małych przedsiębiorstwach usługowych według województw w latach 2007 – 2015

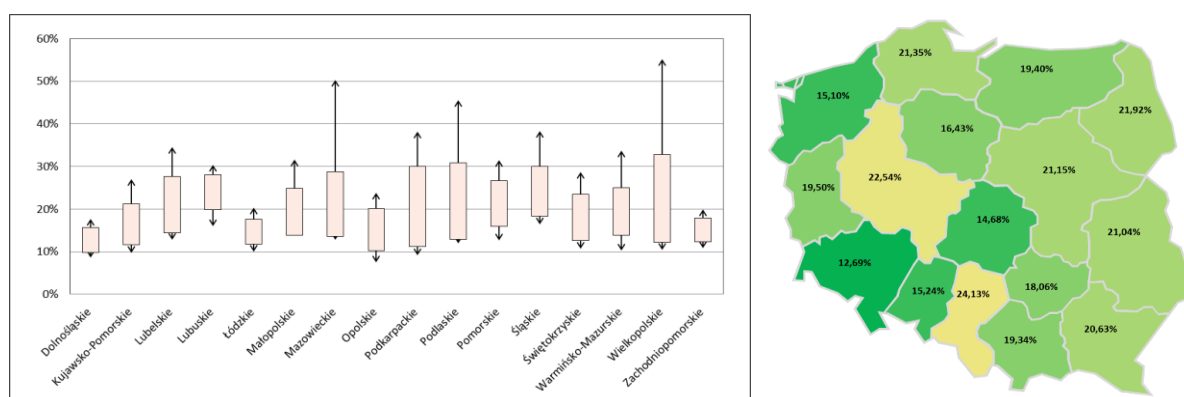

Uwagi: stopień zagrożenia w województwach uporządkowano za pomocą kolorów, gdzie poziom niski (akceptowalny) odpowiada odcieniom koloru zielonego od jasnego do ciemnego (0 – 20%), poziom średni odcieniom koloru żółtego od jasnego do ciemnego (21 – 40%), a poziom wysoki odcieniom czerwonego od jasnego do ciemnego (41-100%).

Źródło: opracowanie własne na podstawie bazy danych Pont Info Gospodarka SŚiDP.

Województwa cechujące się najniższą średnią wartością stopnia zagrożenia w latach 2007 – 2015 kształtującą się dodatkowo na poziomie niskim to: dolnośląskie, kujawsko-pomorskie, łódzkie, małopolskie, opolskie, świętokrzyskie, warmińsko-mazurskie i zachodniopomorskie. Najwyższe średnie wartości stopnia zagrożenia, kształtujące się jednak na poziomie średnim zaobserwowano w śląskim i lubuskim – wykres 67.

Wykres 67. Statystyki opisowe stopnia zagrożenia (panel lewy) oraz jego zróżnicowanie (panel prawy) w małych przedsiębiorstwach usługowych według województw w latach 2007 – 2015

Uwagi: (panel lewy) – odchylenie standardowe; średnia wyznaczona przez środek figury, – wartości minimum i maksimum,

(panel prawy) stopień zagrożenia w województwach uporządkowano za pomocą kolorów, gdzie poziom niski (akceptowalny) odpowiada odcieniom koloru zielonego od jasnego do ciemnego (0 – 20%), poziom średni odcieniom koloru żółtego od jasnego do ciemnego (21 – 40%), a poziom wysoki odcieniom czerwonego od jasnego do ciemnego (41-100%).

Źródło: opracowanie własne na podstawie bazy danych Pont Info Gospodarka SŚiDP.

Niski poziom stopnia zagrożenia dla małych przedsiębiorstw usługowych w 2015 roku odnotowano aż w 12 województwach. Najkorzystniejszą sytuację w 2015 roku w małych przedsiębiorstwach usługowych zaobserwowano w województwach łódzkim i opolskim (w 2014 roku w dolnośląskim i łódzkim). Najgorszą sytuację w latach 2014 – 2015 odnotowano wśród małych przedsiębiorstw usługowych w województwie podkarpackim, stopień zagrożenia przyjmował jednak poziom średni – tabela 17.

Tabela 17. Stopień zagrożenia i liczba pracujących w małych przedsiębiorstwach usługowych według województw w latach 2014 – 2015

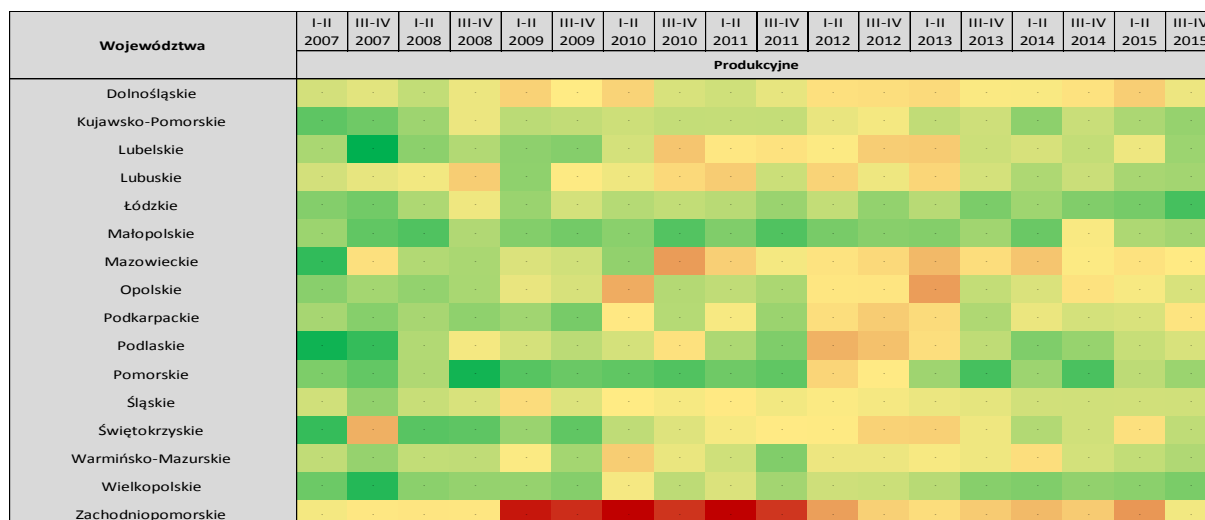
Województwo	2014	2015	Pracujący (udział)	Pracujący (liczba)
Łódzkie	15,45%	11,24%	5,48%	13 912
Opolskie	19,58%	13,57%	1,80%	4 561
Warmińsko-Mazurskie	17,23%	13,85%	2,49%	6 318
Dolnośląskie	13,19%	14,45%	8,10%	20 566
Małopolskie	23,42%	14,53%	10,11%	25 647
Podlaskie	17,53%	14,74%	2,58%	6 553
Świętokrzyskie	20,41%	16,73%	2,15%	5 465
Śląskie	18,14%	17,26%	12,36%	31 356
Kujawsko-Pomorskie	19,06%	17,47%	4,29%	10 883
Pomorskie	18,62%	18,01%	6,35%	16 122
Wielkopolskie	18,00%	18,76%	9,26%	23 505
Zachodniopomorskie	16,52%	19,49%	3,88%	9 851
Mazowieckie	22,91%	20,20%	19,85%	50 370
Lubuskie	24,39%	21,29%	1,90%	4 811
Lubelskie	29,02%	25,33%	5,90%	14 983
Podkarpackie	29,67%	29,26%	3,49%	8 847

Źródło: opracowanie własne na podstawie bazy danych Pont Info Gospodarka SŚiDP.

6.2. Przedsiębiorstwa średnie

Dla średnich przedsiębiorstw produkcyjnych w latach 2007 – 2015 najniższe średnie wartości stopnia zagrożenia zaobserwowano w województwach pomorskim oraz małopolskim, a najwyższe średnie wartości SZ w województwie zachodniopomorskim – wykres 68.

Wykres 68. Zróżnicowanie stopnia zagrożenia w średnich przedsiębiorstwach produkcyjnych według województw w latach 2007 – 2015

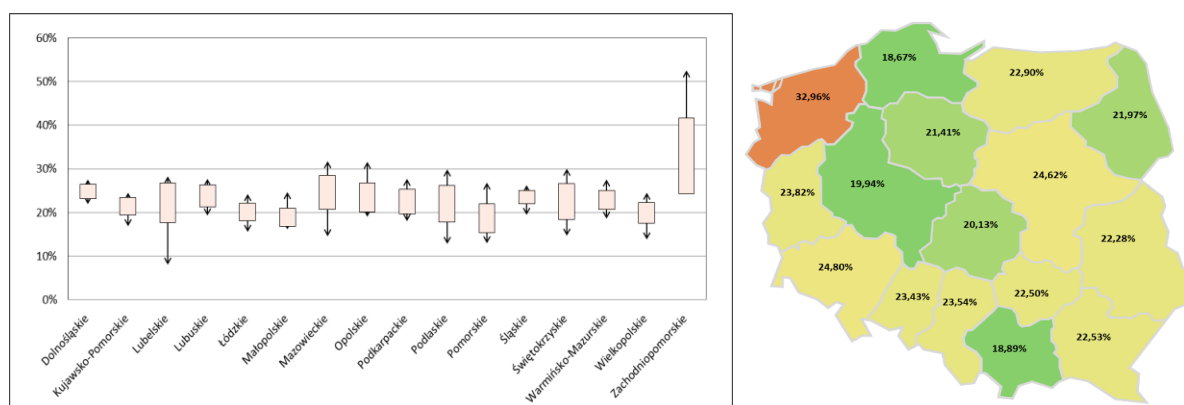

Uwagi: stopień zagrożenia w województwach uporządkowano za pomocą kolorów, gdzie poziom niski (akceptowalny) odpowiada odcieniom koloru zielonego od jasnego do ciemnego (0 – 20%), poziom średni odcieniom koloru żółtego od jasnego do ciemnego (21 – 40%), a poziom wysoki odcieniom czerwonego od jasnego do ciemnego (41-100%).

Źródło: opracowanie własne na podstawie bazy danych Pont Info Gospodarka SŚiDP.

Poniżej przeciętne średnie wartości stopnia zagrożenia w latach 2007 – 2015 w średnich przedsiębiorstwach produkcyjnych wystąpiły w 5 województwach, a najniższe średnie wartości kształtujące się na poziomie niskim w pomorskim, małopolskim i wielkopolskim. Najmniej korzystna sytuacja w latach 2007 – 2015 była w województwie zachodniopomorskim, a wartość SZ kształtowała się na poziomie średnim – wykres 69.

Wykres 69. Statystyki opisowe stopnia zagrożenia (panel lewy) oraz jego zróżnicowanie (panel prawy) w średnich przedsiębiorstwach produkcyjnych według województw w latach 2007 – 2015

Uwagi: (panel lewy) – odchylenie standardowe; średnia wyznaczona przez środek figury, – wartości minimum i maksimum,

(panel prawy) stopień zagrożenia w województwach uporządkowano za pomocą kolorów, gdzie poziom niski (akceptowalny) odpowiada odcieniom koloru zielonego od jasnego do ciemnego (0 – 20%), poziom średni odcieniom koloru żółtego od jasnego do ciemnego (21 – 40%), a poziom wysoki odcieniom czerwonego od jasnego do ciemnego (41-100%).

Źródło: opracowanie własne na podstawie bazy danych Pont Info Gospodarka SŚiDP.

Niski poziom stopnia zagrożenia w 2015 roku odnotowano jedynie w 2 województwach (małopolskim i wielkopolskim). Uwzględniając dwa kryteria niski poziom stopnia zagrożenia oraz znaczący udział w liczbie pracujących w 2015 roku w średnich przedsiębiorstwach produkcyjnych należy wskazać województwo małopolskie i wielkopolskie, a w 2014 roku kujawsko-pomorskie i wielkopolskie. Najmniej korzystną sytuację pod względem stopnia zagrożenia (najwyższa wartość SZ kształtująca się jednak na poziomie średnim) w latach 2014 – 2015 odnotowano w województwie zachodniopomorskim – tabela 18.

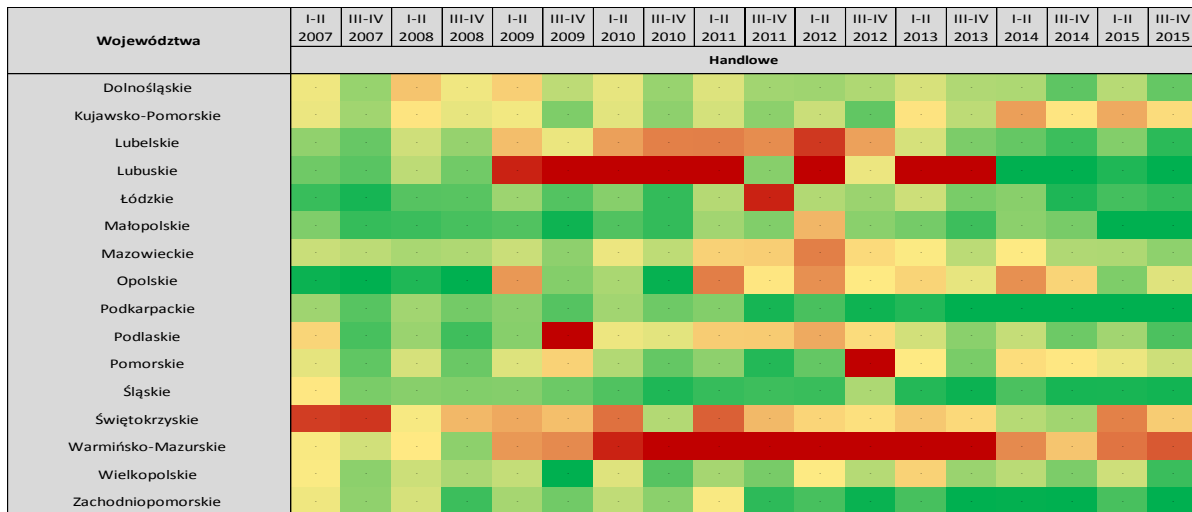
Tabela 18. Stopień zagrożenia i liczba pracujących w średnich przedsiębiorstwach produkcyjnych według województw w latach 2014 – 2015

Województwo	2014	2015	Pracujący (udział)	Pracujący (liczba)
Małopolskie	19,38%	16,78%	7,08%	50 734
Wielkopolskie	18,99%	18,68%	13,20%	94 601
Lubelskie	20,74%	20,23%	6,42%	46 017
Podlaskie	21,62%	20,45%	3,42%	24 506
Łódzkie	21,08%	20,60%	7,38%	52 870
Kujawsko-Pomorskie	17,92%	20,79%	6,56%	46 994
Mazowieckie	24,47%	21,46%	3,60%	25 833
Lubuskie	22,47%	22,08%	3,67%	26 314
Świętokrzyskie	19,13%	22,60%	2,21%	15 865
Dolnośląskie	22,66%	22,65%	13,19%	94 577
Śląskie	24,49%	23,82%	2,62%	18 815
Opolskie	21,87%	23,86%	2,59%	18 592
Warmińsko-Mazurskie	23,41%	24,38%	4,90%	35 143
Pomorskie	26,56%	25,47%	11,05%	79 170
Podkarpackie	25,26%	25,81%	7,82%	56 021
Zachodniopomorskie	28,52%	28,26%	4,29%	30 735

Źródło: opracowanie własne na podstawie bazy danych Pont Info Gospodarka SŚiDP.

W działalności handlowej średnich przedsiębiorstw w większości województw odnotowano nieznacznie gorszą sytuację niż w przedsiębiorstwach produkcyjnych. Najkorzystniejszą sytuację pod względem kształtowania się wartości stopnia zagrożenia na poziomie niskim odnotowano w województwach podkarpackim i śląskim – wykres 70.

Wykres 70. Zróżnicowanie stopnia zagrożenia w średnich przedsiębiorstwach handlowych według województw w latach 2007 – 2015

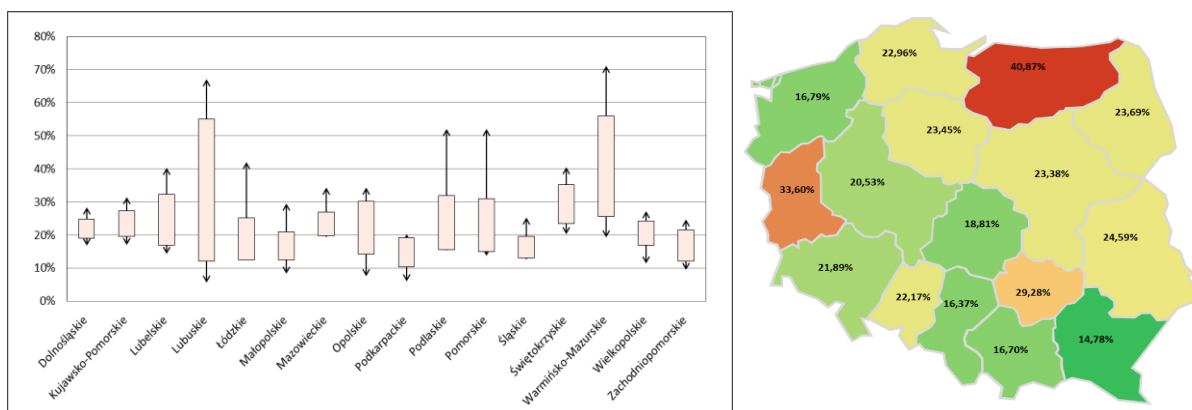

Uwagi: stopień zagrożenia w województwach uporządkowano za pomocą kolorów, gdzie poziom niski (akceptowalny) odpowiada odcieniem koloru zielonego od jasnego do ciemnego (0 – 20%), poziom średni odcieniem koloru żółtego od jasnego do ciemnego (21 – 40%), a poziom wysoki odcieniem czerwonego od jasnego do ciemnego (41-100%).

Źródło: opracowanie własne na podstawie bazy danych Pont Info Gospodarka SŚiDP.

Poniżej przeciętne średnie wartości stopnia zagrożenia w średnich przedsiębiorstwach handlowych zaobserwowano w 7 województwach. Województwami o najkorzystniejszej sytuacji w latach 2007 – 2015 były podkarpackie, zachodniopomorskie, małopolskie, śląskie i łódzkie. Najmniej korzystną sytuację (średnia wartość SZ kształtująca się na poziomie wysokim w latach 2007 – 2015) odnotowano w województwie warmińsko-mazurskim – wykres 71.

Wykres 71. Statystyki opisowe stopnia zagrożenia (panel lewy) oraz jego zróżnicowanie (panel prawy) w średnich przedsiębiorstwach handlowych według województw w latach 2007 – 2015

Uwagi: (panel lewy) – odchylenie standardowe; średnia wyznaczona przez środek figury, – wartości minimum i maksimum,

(panel prawy) stopień zagrożenia w województwach uporządkowano za pomocą kolorów, gdzie poziom niski (akceptowalny) odpowiada odcieniem koloru zielonego od jasnego do ciemnego (0 – 20%), poziom średni odcieniem koloru żółtego od jasnego do ciemnego (21 – 40%), a poziom wysoki odcieniem czerwonego od jasnego do ciemnego (41-100%).

Źródło: opracowanie własne na podstawie bazy danych Pont Info Gospodarka SŚiDP.

Dla średnich przedsiębiorstw handlowych w 2015 roku najniższa wartość stopnia zagrożenia kształtująca się na poziomie niskim oraz znaczący udział w liczbie pracujących zaobserwowano w województwach podlaskim i wielkopolskim, a w 2014 roku w opolskim i wielkopolskim, lecz ich udział w ogólnej liczbie pracujących średnich przedsiębiorstw handlowych był niski. W latach 2014 – 2015 niski stopień zagrożenia wystąpił aż w 9 województwach. Najmniej korzystną sytuację w latach 2014 – 2015 w średnich przedsiębiorstwach handlowych odnotowano w województwie mazowieckim – tabela 19.

Tabela 19. Stopień zagrożenia i liczba pracujących w średnich przedsiębiorstwach handlowych według województw w latach 2014 – 2015

Województwo	2014	2015	Pracujący (udział)	Pracujący (liczba)
Podlaskie	18,65%	8,35%	10,79%	28 892
Wielkopolskie	9,27%	9,23%	5,85%	15 655
Opolskie	6,46%	12,16%	1,40%	3 750
Zachodniopomorskie	10,79%	13,81%	2,02%	5 419
Podkarpackie	16,12%	15,66%	4,01%	10 731
Małopolskie	14,52%	16,29%	11,80%	31 574
Świętokrzyskie	19,91%	18,96%	9,74%	26 059
Dołnośląskie	19,84%	19,05%	3,11%	8 316
Lubuskie	16,27%	19,35%	5,36%	14 349
Łódzkie	18,84%	21,54%	6,10%	16 331
Warmińsko-Mazurskie	22,98%	24,54%	24,58%	65 778
Lubelskie	25,81%	25,40%	4,52%	12 107
Śląskie	28,54%	25,82%	4,65%	12 458
Kujawsko-Pomorskie	29,88%	28,50%	1,56%	4 168
Pomorskie	20,76%	33,56%	1,88%	5 020
Mazowieckie	30,80%	36,31%	2,63%	7 050

Źródło: opracowanie własne na podstawie bazy danych Pont Info Gospodarka SŚiDP.

Retrospektywna analiza pozwala na stwierdzenia, że w latach 2007 – 2015 sytuacja średnich przedsiębiorstw usługowych pod względem stopnia zagrożenia była mniej korzystna niż w przedsiębiorstwach produkcyjnych i handlowych. Najniższe poziomy stopnia zagrożenia zaobserwowano w województwie pomorskim. Najwyższe średnie wartości stopnia zagrożenia (SZ) w średnich przedsiębiorstwach usługowych wystąpiły w województwie lubuskim, a także łódzkimi i opolskim – wykres 72.

Wykres 72. Zróżnicowanie stopnia zagrożenia w średnich przedsiębiorstwach usługowych według województw w latach 2007 – 2015

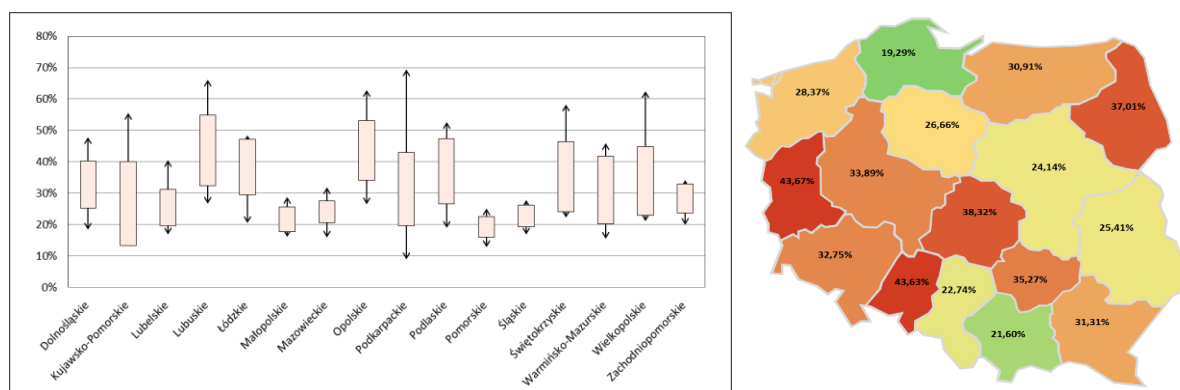
Województwa	I-II 2007	III-IV 2007	I-II 2008	III-IV 2008	I-II 2009	III-IV 2009	I-II 2010	III-IV 2010	I-II 2011	III-IV 2011	I-II 2012	III-IV 2012	I-II 2013	III-IV 2013	I-II 2014	III-IV 2014	I-II 2015	III-IV 2015
	Usługowe																	
Dolnośląskie																		
Kujawsko-Pomorskie																		
Lubelskie																		
Lubuskie																		
Łódzkie																		
Małopolskie																		
Mazowieckie																		
Opolskie																		
Podkarpackie																		
Podlaskie																		
Pomorskie																		
Śląskie																		
Świętokrzyskie																		
Warmińsko-Mazurskie																		
Wielkopolskie																		
Zachodniopomorskie																		

Uwagi: stopień zagrożenia w województwach uporządkowano za pomocą kolorów, gdzie poziom niski (akceptowalny) odpowiada odcieniom koloru zielonego od jasnego do ciemnego (0 – 20%), poziom średni odcieniom koloru żółtego od jasnego do ciemnego (21 – 40%), a poziom wysoki odcieniom czerwonego od jasnego do ciemnego (41-100%).

Źródło: opracowanie własne na podstawie bazy danych Pont Info Gospodarka SŚiDP.

Poniżej przeciętne średnie wartości stopnia zagrożenia w latach 2007 – 2015 zaobserwowano w 6 województwach dla średnich przedsiębiorstw usługowych. W latach tych jedynie województwo pomorskie cechowała średnia wartość SZ kształtująca się na poziomie niskim (w pozostałych występował był poziom średni i wysoki). Z kolei najmniej bezpiecznym pod względem stopnia zagrożenia dla średnich przedsiębiorstw usługowych było województwo lubuskie – wykres 73.

Wykres 73. Statystyki opisowe stopnia zagrożenia (panel lewy) oraz jego zróżnicowanie (panel prawy) w średnich przedsiębiorstwach usługowych według województw w latach 2007 – 2015

Uwagi: (panel lewy) – odchylenie standardowe; średnia wyznaczona przez środek figury, – wartości minimum i maksimum,

(panel prawy) stopień zagrożenia w województwach uporządkowano za pomocą kolorów, gdzie poziom niski (akceptowalny) odpowiada odcieniom koloru zielonego od jasnego do ciemnego (0 – 20%), poziom średni odcieniom koloru żółtego od jasnego do ciemnego (21 – 40%), a poziom wysoki odcieniom czerwonego od jasnego do ciemnego (41-100%).

Źródło: opracowanie własne na podstawie bazy danych Pont Info Gospodarka SŚiDP.

Niski stopień zagrożenia dla średnich przedsiębiorstw usługowych w 2015 roku odnotowano jedynie w 2 województwach (łódzkim i warmińsko-mazurskim). Najkorzystniejszą sytuację (niski poziom SZ) oraz wysoki udział w liczbie pracujących w 2015 roku wśród średnich przedsiębiorstw usługowych zaobserwowano w województwach warmińsko-mazurskim i łódzkim. W 2014 roku województwami o najkorzystniejszej sytuacji były województwa łódzkie i wielkopolskie. W latach 2014 – 2015 jedynie w województwie łódzkim odnotowano niski stopień zagrożenia. Z kolei najmniej korzystną sytuację w latach 2014 – 2015 w przedsiębiorstwach usługowych tej klasy wielkości zaobserwowano w województwie podkarpackim – tabela 20.

Tabela 20. Stopień zagrożenia oraz liczba pracujących w średnich przedsiębiorstwach usługowych według województw w latach 2014 – 2015

Województwo	2014	2015	Pracujący (udział)	Pracujący (liczba)
Łódzkie	15,79%	13,20%	4,87%	18 696
Warmińsko-Mazurskie	20,02%	16,78%	9,01%	34 571
Opolskie	23,69%	20,15%	13,13%	50 384
Podlaskie	25,67%	21,14%	4,09%	15 685
Świętokrzyskie	20,69%	21,23%	8,13%	31 185
Dolnośląskie	35,43%	21,27%	6,79%	26 056
Kujawsko-Pomorskie	27,23%	23,62%	21,93%	84 155
Pomorskie	25,92%	24,05%	3,58%	13 730
Małopolskie	30,28%	24,48%	4,10%	15 729
Śląskie	29,12%	28,60%	2,11%	8 094
Wielkopolskie	19,48%	29,47%	1,98%	7 613
Lubuskie	28,22%	35,38%	4,51%	17 303
Zachodniopomorskie	31,24%	35,46%	1,94%	7 462
Mazowieckie	43,18%	44,50%	3,13%	11 998
Lubelskie	24,23%	46,87%	2,49%	9 559
Podkarpackie	44,55%	50,12%	8,20%	31 472

Źródło: opracowanie własne na podstawie bazy danych Pont Info Gospodarka SŚiDP.

6.3. Ranking województw – bezpieczeństwo a zagrożenie

W celu sporządzenia listy rankingowej województw oraz ich klasyfikacji wykorzystana została metoda obejmująca ocenę natężenia zmian dwóch kategorii – relacji stopnia bezpieczeństwa finansowego kontynuacji działalności⁴⁰ oraz liczby pracujących w danym województwie względem średniej dla województw. Podejście to ma na celu wyróżnienie województw charakteryzujących się ponadprzeciętnym bezpieczeństwem kontynuacji działalności i ponadprzeciętną liczbą pracujących w danym regionie.

⁴⁰ Stopień bezpieczeństwa kontynuacji działalności stanowi odwrotność stopnia zagrożenia (SZ) i nazywany jest dalej stopniem bezpieczeństwa.

Wykorzystując relacje cząstkowe – poziomu bezpieczeństwa kontynuacji działalności oraz liczby pracujących – dokonano porządkowania województw w ramach czterech ich grup:

- 1) o ponadprzeciętnym poziomie bezpieczeństwa i ponadprzeciętnej liczbie pracujących – **obszar wysokiego zaangażowania siły roboczej oraz kondycji finansowej przedsiębiorstw (wzorzec I),**
- 2) o ponadprzeciętnym poziomie bezpieczeństwa oraz poniżej przeciętnej liczbie pracujących – **obszar niskiego zaangażowania siły roboczej oraz wysokiej kondycji finansowej przedsiębiorstw (wzorzec II),**
- 3) o poniżej przeciętnym poziomie bezpieczeństwa oraz ponadprzeciętnej liczbie pracujących – **obszar wysokiego zaangażowania siły roboczej i średniej kondycji finansowej przedsiębiorstw (wzorzec III),**
- 4) o poniżej przeciętnym poziomie bezpieczeństwa i poniżej przeciętnej liczbie pracujących – **obszar niskiego zaangażowania siły roboczej i niskiej kondycji finansowej przedsiębiorstw (wzorzec IV).**

Analiza zmian pozycji rankingowych województw na podstawie zmian natężenia bezpieczeństwa kontynuacji działalności oraz liczby pracujących zaliczonych do działalności **produkcyjnej małych i średnich przedsiębiorstw**, pozwala na sformułowanie następujących wniosków:

- w małych przedsiębiorstwach w 5 województwach (małopolskim, wielkopolskim, łódzkim, kujawsko-pomorskim, mazowieckim) zaobserwowano ponadprzeciętne bezpieczeństwo kontynuacji działalności i ponadprzeciętną liczbę pracujących (wzorzec I), przy czym w 3 z nich nastąpił wzrost bezpieczeństwa kontynuacji działalności (obniżenie wartości stopnia zagrożenia),
- w średnich przedsiębiorstwach również w 5 województwach (małopolskim, wielkopolskim, lubelskim, łódzkim, kujawsko-pomorskim) zaobserwowano ponadprzeciętne bezpieczeństwo kontynuacji działalności i ponadprzeciętną liczbę pracujących (wzorzec I), a w 4 nastąpił wzrost bezpieczeństwa kontynuacji działalności,
- w małych przedsiębiorstwach w 2 województwach (odnotowano poprawę sytuacji (wzrost wzorca), a w 12 sytuacja nie uległa zmianie,
- w średnich przedsiębiorstwach w 2 województwach (mazowieckie, lubuskie) odnotowano poprawę sytuacji, a w 12 sytuacja nie zmieniła się,

w działalności **handlowej**:

- w małych przedsiębiorstwach w 2 województwach (pomorskim i mazowieckim) zaobserwowano ponadprzeciętne bezpieczeństwo kontynuacji działalności i ponadprzeciętną liczbę pracujących (wzorzec I), a dodatkowo we wszystkich nastąpił wzrost bezpieczeństwa kontynuacji działalności,
- w średnich przedsiębiorstwach również tylko w 2 województwach (podlaskim i małopolskim) zaobserwowano ponadprzeciętne bezpieczeństwo kontynuacji działalności i ponadprzeciętną liczbę pracujących (wzorzec I) i jedynie w podlaskim nastąpił wzrost bezpieczeństwa kontynuacji działalności,

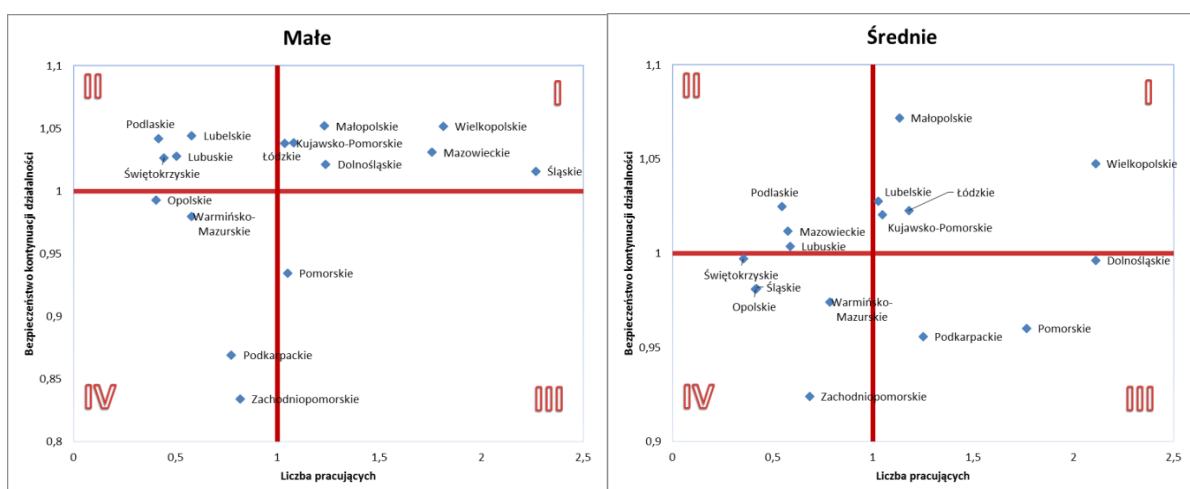
- w małych przedsiębiorstwach w 2 województwach (łódzkim i warmińsko-mazurskim) odnotowano poprawę sytuacji (wzrost wzorca), a w 11 sytuacja się nie zmieniła,
- w średnich przedsiębiorstwach także w 2 województwach (świętokrzyskim i dolnośląskim) wystąpiła poprawa sytuacji (wzrost wzorca), a w 13 sytuacja się nie zmieniła,

w działalności usługowej:

- w małych przedsiębiorstwach jedynie w 1 województwie (zachodniopomorskim) zaobserwowano ponadprzeciętne bezpieczeństwo kontynuacji działalności i ponadprzeciętną liczbę pracujących (wzorzec I), lecz w nim nastąpiło zmniejszenie bezpieczeństwa kontynuacji działalności w porównaniu do 2014 roku,
- w średnich przedsiębiorstwach w 4 województwach (warmińsko-mazurskim, opolskim, świętokrzyskim, kujawsko-pomorskim) odnotowano ponadprzeciętne bezpieczeństwo kontynuacji działalności i ponadprzeciętną liczbę pracujących (wzorzec I) oraz we wszystkich odnotowano wzrost bezpieczeństwa kontynuacji działalności,
- w małych przedsiębiorstwach w 2 województwach (małopolskim i wielkopolskim) odnotowano poprawę sytuacji (wzrost wzorca), a w 12 sytuacja nie uległa zmianie,
- w średnich przedsiębiorstwach w 2 województwach (dolnośląskim i opolskim) odnotowano poprawę sytuacji (wzrost wzorca), a w 11 sytuacja się nie zmieniła.

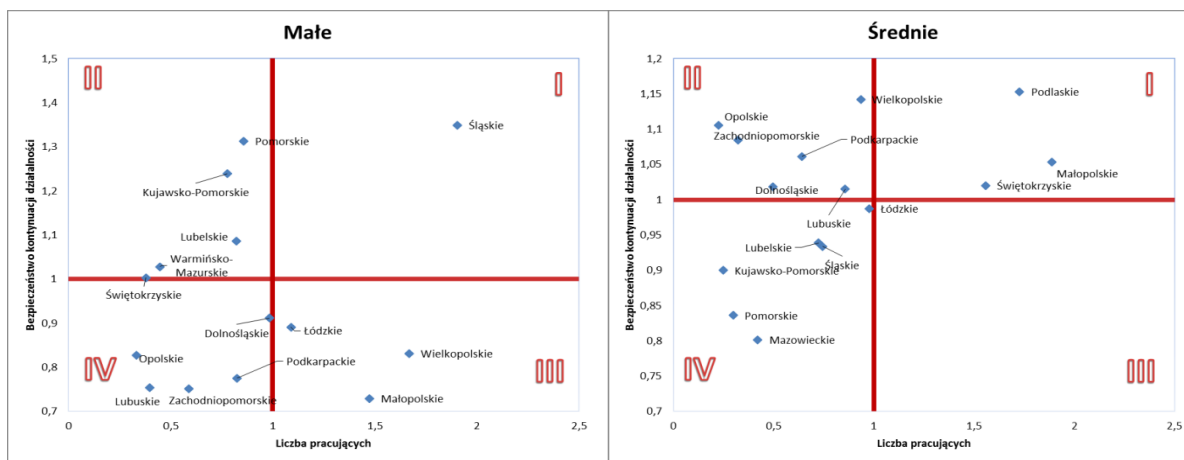
Graficzną ilustrację uporządkowania małych i średnich przedsiębiorstw działalności produkcyjnej w ujęciu regionalnym w 2015 roku przedstawiono na poniższych rysunkach. Położenie województw zostało określone względem czterech obszarów (wzorce I – IV), gdzie oś pozioma i pionowa są to wartości średnie dla odpowiadających im miar (bezpieczeństwa kontynuacji działalności i liczby pracujących).

Wykres 74. Małe i średnie przedsiębiorstwa produkcyjne według relacji stopnia bezpieczeństwa kontynuacji działalności oraz liczby pracujących w 2015 roku – ujęcie regionalne

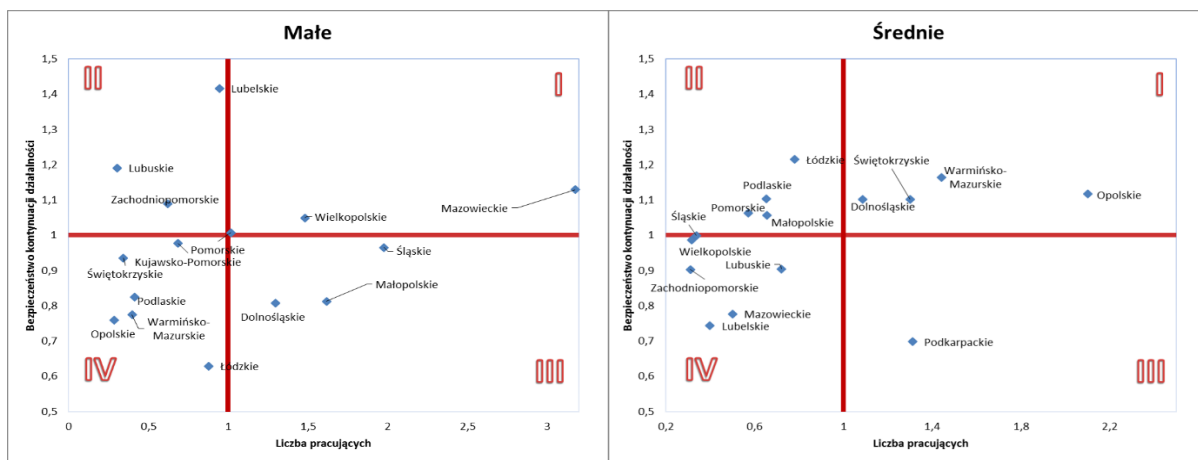
Źródło: opracowanie własne na podstawie bazy danych Pont Info Gospodarka SŚiDP.

Wykres 75. Małe i średnie przedsiębiorstwa handlowe według relacji stopnia bezpieczeństwa kontynuacji działalności oraz liczby pracujących w 2015 roku – ujęcie regionalne

Źródło: opracowanie własne na podstawie bazy danych Pont Info Gospodarka SŚiDP.

Wykres 76. Małe i średnie przedsiębiorstwa usługowe według relacji stopnia bezpieczeństwa kontynuacji działalności oraz liczby pracujących w 2015 roku – ujęcie regionalne

Źródło: opracowanie własne na podstawie bazy danych Pont Info Gospodarka SŚiDP.

Dokonując syntezy wnioskowania na podstawie analizy porównawczej przedsiębiorstw według klas wielkości i rodzajów prowadzonej działalności w województwach, wskazano zbiór 11 województw o najkorzystniejszych wynikach – ponadprzeciętnym bezpieczeństwie kontynuacji działalności i ponadprzeciętnej liczbie pracujących w latach 2014 – 2015. Na podstawie wyników analizy można wskazać województwa o kluczowym znaczeniu dla przedsiębiorstw poszczególnych klas wielkości oraz rodzajów prowadzonej działalności pod względem poziomu bezpieczeństwa kontynuacji działalności. W tabeli zaznaczono ten rodzaj działalności w klasach przedsiębiorstw w poszczególnych województwach gdzie wystąpiło ponadprzeciętne bezpieczeństwo kontynuacji działalności i ponadprzeciętna liczba

pracujących. Na tej podstawie można wskazać województwo małopolskie, jako kluczowe w produkcji i handlu w klasach małych i średnich przedsiębiorstw. W działalności usługowej nie można było wskazać wspólnego województwa dla klas małych i średnich przedsiębiorstw cechujących się ponadprzeciętnym bezpieczeństwem i liczbą pracujących – tabela 21.

Tabela 21. Małe i średnie przedsiębiorstwa według rodzaju prowadzonej działalności o ponadprzeciętnym stopniu bezpieczeństwa kontynuacji działalności i ponadprzeciętnej liczbie pracujących w latach 2014 – 2015 – ujęcie regionalne

WOJEWÓDZTWA	MAŁE			ŚREDNIE		
	PRODUKCJA	HANDEL	USŁUGI	PRODUKCJA	HANDEL	USŁUGI
DOLNOŚLĄSKIE			√			
KUJAWSKO-POMORSKIE	√			√		√
LUBELSKIE				√		
LUBUSKIE						
ŁÓDZKIE	√	√		√		
MAŁOPOLSKIE	√	√		√	√	
MAZOWIECKIE	√					
OPOLSKIE						√
PODKARPACKIE						
PODLASKIE					√	
POMORSKIE						
ŚLĄSKIE			√			
ŚWIĘTOKRZYSKIE						√
WARMIŃSKO-MAZURSKIE						√
WIELKOPOLSKIE	√	√		√		
ZACHODNIOPOMORSKIE						

Uwagi: √ – województwo, które cechowało się ponadprzeciętnym poziomem bezpieczeństwa kontynuacji działalności oraz ponadprzeciętną liczbą zatrudnionych w latach 2014 – 2015.

Źródło: opracowanie własne na podstawie bazy danych Pont Info Gospodarka SSiDP.

W ujęciu regionalnym sytuacja małych przedsiębiorstw pod względem kształtowania się stopnia zagrożenia była korzystniejsza niż w średnich. W większości województw (12) stopień zagrożenia dla średnich – osiągał poziomy niskie, a jedynie w 4 województwach (podkarpackim, zachodniopomorskim, mazowieckim i pomorskim) poziomy średnie. Niski poziom zagrożenia w 2015 roku występował w województwach podlaskim, małopolskim i łódzkim. We wszystkich województwach dla przedsiębiorstw małych – w handlowych odnotowano znacznie korzystniejszą sytuację niż w usługowych i produkcyjnych. W przedsiębiorstwach średnich w 2015 roku w 3 województwach (małopolskim, łódzkim i kujawsko-pomorskim) odnotowano niskie poziomy zagrożenia, a w 13 województwach poziomy średnie (najwyższe w świętokrzyskim i warmińsko-mazurskim). Najkorzystniejszą sytuację wśród średnich – w większości województw posiadały przedsiębiorstwa produkcyjne. W porównaniu do 2014 roku stopień zagrożenia zmalał w 12 województwach dla małych i 10 województwach dla średnich – zmiany korzystne.

Rozdział 7. INTENSYWNOŚĆ ROZWOJU I STABILNOŚĆ FINANSOWA BRANŻ – MIARA SYNTETYCZNA

Kontynuując i uzupełniając analizę stopnia zagrożenia SZ przeprowadzono kolejny etap bazujący na ideologii HGE⁴¹ pozwalający wskazać te działy, które są najbezpieczniejszymi (wymiar pozytywny) oraz odnotowały w 2015 roku ponadprzeciętne tempo r/r wzrostu przychodów ze sprzedaży. Analiza ta polegała na wyodrębnieniu działów PKD w obszarze dwóch kategorii: wielowymiarowej metody zespolonej w jednej mierze MS⁴² obejmującej relację stopnia bezpieczeństwa działalności⁴³ oraz tempa zmian przychodów ze sprzedaży. Wykorzystując relacje cząstkowe – stopnia bezpieczeństwa oraz tempa przychodów ze sprzedaży – dokonano porządkowania zbioru działów PKD w wyniku którego wybrano działy PKD cechujące się ponadprzeciętnym bezpieczeństwem oraz ponadprzeciętnym tempem zmian przychodów ze sprzedaży w 2014 roku i 2015 roku⁴⁴.

7.1. Działy PKD przedsiębiorstw małych

W poniższym rozdziale wykorzystując relacje cząstkowe obejmujące poziom bezpieczeństwa kontynuacji działalności oraz tempa przychodów ze sprzedaży dokonano uporządkowania działów PKD w ramach czterech grup:

- 1) o ponadprzeciętnym poziomie bezpieczeństwa i tempie wzrostu przychodów – **obszar wysokiej aktywności i bezpieczeństwa (wzorzec I)**,
- 2) o ponadprzeciętnym poziomie bezpieczeństwa oraz poniżej przeciętnym tempie wzrostu przychodów – **obszar średniej aktywności i wysokiego bezpieczeństwa (wzorzec II)**,
- 3) o poniżej przeciętnym poziomie bezpieczeństwa oraz ponadprzeciętnym tempie wzrostu przychodów – **obszar wysokiej aktywności i średniego bezpieczeństwa (wzorzec III)**,
- 4) o poniżej przeciętnym poziomie bezpieczeństwa poniżej przeciętnym tempie wzrostu przychodów – **obszar niskiej aktywności i niskiego bezpieczeństwa (wzorzec IV)**.

Kolejnym krokiem analizy było uporządkowanie w ramach poszczególnych grup (wzorców I – IV) działów PKD na podstawie wartości miary MS w kolejności malejącej.

⁴¹ HGE (High–Growth Enterprises – „gazele biznesu”).

⁴² Miara syntetyczna (MS), która szczegółowo została omówiona w załączniku w części dotyczącej Zasad Klasyfikacji Działów PKD.

⁴³ Stopień bezpieczeństwa kontynuacji działalności stanowi odwrotność stopnia zagrożenia (SZ) i nazywany jest dalej stopniem bezpieczeństwa.

⁴⁴ Szczegółowy opis metodologii klasyfikacji działów zamieszczono w załączniku w części dotyczącej Zasad Klasyfikacji Działów PKD.

Przeprowadzona analiza zmian natężenia bezpieczeństwa kontynuacji działalności, tempa przychodów ze sprzedaży oraz miary syntetycznej MS pozwoliła w grupie działalności **produkcyjnej małych przedsiębiorstw** na sformułowanie następujących wniosków (tabela 22):

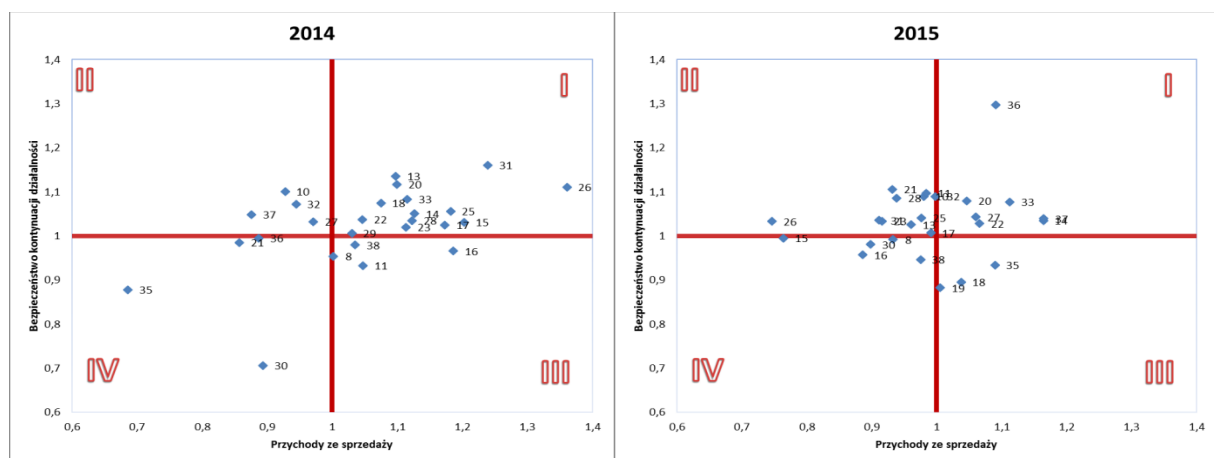
- w 7 działach PKD zaobserwowano ponadprzeciętne bezpieczeństwo kontynuacji działalności i ponadprzeciętne tempo wzrostu przychodów ze sprzedaży (wzorzec I), a dodatkowo w 5 z nich odnotowano wzrost wartości miary MS,
- w 2 działach zakwalifikowanych do wzorca I odnotowano nieznaczące zmniejszenie miary MS,
- w 11 działach PKD zaobserwowano ponadprzeciętne bezpieczeństwo kontynuacji działalności przy poniżej przeciętnym tempie przychodów ze sprzedaży (wzorzec II), i liczba ich wzrosła o 6 w porównaniu do 2014 roku,
- 8 działów PKD nie zmieniło posiadanego wzorca,
- w 6 działach odnotowano poprawę sytuacji (wzrost wzorca),
- w 14 działach PKD odnotowano wzrost miary MS,

w działalności **handlowej** (tabela 23):

- w 1 dziale PKD zaobserwowano ponadprzeciętne bezpieczeństwo kontynuacji działalności i ponadprzeciętne tempo wzrostu przychodów ze sprzedaży (wzorzec I),
- w 1 dziale odnotowano wzrost wartości miary MS ,
- w żadnym dziale PKD nie zaobserwowano zmiany wzorca.

Graficzną ilustrację rozproszenia działów PKD działalności produkcyjnej małych przedsiębiorstw w latach 2014 – 2015 przedstawiono na poniższym wykresie. Położenie działów PKD zostało określone względem czterech obszarów (wzorce I – IV), gdzie oś pozioma i pionowa są to wartości średnie dla odpowiadających im miar (bezpieczeństwo kontynuacji działalności i tempo zmian przychodów ze sprzedaży) – wykres 77.

Wykres 77. Działy PKD działalności produkcyjnej małych przedsiębiorstw według relacji stopnia bezpieczeństwa finansowego kontynuacji działalności oraz tempa zmian przychodów ze sprzedaży w latach 2014 – 2015

Uwagi: liczby znajdujące się przy kropkach na wykresie oznaczają numery działów PKD. Nazwy działów PKD i odpowiadające im numery wraz z przyporządkowaniem rodzajowym zawarto w załączniku.

Źródło: opracowanie własne na podstawie bazy danych Pont Info Gospodarka SŚiDP.

Tabela 22. Lista działów PKD działalności produkcyjnej małych przedsiębiorstw według stopnia bezpieczeństwa finansowego kontynuacji działalności, tempa zmian przychodów ze sprzedaży oraz miary MS w 2015 roku

DZIAŁ PKD	WZORZEC		MS		
	2014	2015	2014	2015	Zmiana
36 POBÓR, UZDATNIANIE I DOSTARCZANIE WODY	IV	I	1,33	1,69	+
37 ODPROWADZANIE I OCZYSZCZANIE ŚCIEKÓW	II	I	1,37	1,56	+
14 PRODUKCJA ODZIEŻY	I	I	1,54	1,56	+
33 NAPRAWA, KONSERWACJA I INSTALOWANIE MASZYN I URZĄDZEŃ	I	I	1,55	1,55	-
20 PRODUKCJA CHEMIKALIÓW I WYROBÓW CHEMICZNYCH	I	I	1,57	1,50	-
27 PRODUKCJA URZĄDZEŃ ELEKTRYCZNYCH	II	I	1,42	1,49	+
22 PRODUKCJA WYROBÓW Z GUMY I TWORZYW SZTUCZNYCH	I	I	1,47	1,48	+
32 POZOSTAŁA PRODUKCJA WYROBÓW	II	II	1,43	1,48	+
11 PRODUKCJA NAPOJÓW	III	II	1,40	1,47	+
10 PRODUKCJA ARTYKUŁÓW SPOŻYWCZYCH	II	II	1,44	1,47	+
21 PRODUKCJA PODSTAWOWYCH SUBSTANCJI FARMACEUTYCZNYCH ORAZ LEKÓW I POZOSTAŁYCH WYROBÓW FARMACEUTYCZNYCH	IV	II	1,31	1,45	+
28 PRODUKCJA MASZYN I URZĄDZEŃ, GDZIE INDZIEJ NIESKLASYFIKOWANA	I	II	1,53	1,44	-
25 PRODUKCJA METALOWYCH WYROBÓW GOTOWYCH, Z WYŁĄCZENIEM MASZYN I URZĄDZEŃ	I	II	1,58	1,43	-
17 PRODUKCJA PAPIERU I WYROBÓW Z PAPIERU	I	II	1,56	1,41	-
13 PRODUKCJA WYROBÓW TEKSTYLNYCH	I	II	1,58	1,41	-
23 PRODUKCJA WYROBÓW Z POZOSTAŁYCH MINERALNYCH SUROWCÓW NIEMETALICZNYCH	I	II	1,51	1,38	-
31 PRODUKCJA MEBLI	I	II	1,70	1,38	-
26 PRODUKCJA KOMPUTERÓW, WYROBÓW ELEKTRONICZNYCH I OPTYCZNYCH	I	II	1,76	1,27	-
29 PRODUKCJA POJAZDÓW SAMOCHODOWYCH, PRZYCZEP I NACZEP, Z WYŁĄCZENIEM MOTOCYKLI	I	III	1,44	1,77	+
35 WYTWARZANIE I ZAOPATRYWANIE W ENERGIĘ ELEKTRYCZNĄ, GAZ, PARĘ WODNĄ, GORĄCĄ WODĘ I POWIETRZE DO UKŁADÓW KLIMATYZACYJNYCH	IV	III	1,11	1,43	+
18 POLIGRAFIA I REPRODUKCJA ZAPISANYCH NOŚNIKÓW INFORMACJI	I	III	1,52	1,37	-
19 WYTWARZANIE I PRZETWARZANIE KOKSU I PRODUKTÓW RAFINACJI ROPY NAFTOWEJ	II	III	1,16	1,34	+
24 PRODUKCJA METALI	III	III	1,16	1,29	+
08 POZOSTAŁE GÓRNICCTWO I WYDOBYWANIE	III	IV	1,38	1,36	-
38 DZIAŁALNOŚĆ ZWIĄZANA ZE ZBIERANIEM, PRZETWARZANIEM I UNIESZKODLIWIANIEM ODPADÓW; ODZYSK SUROWCÓW	III	IV	1,43	1,36	-
30 PRODUKCJA POZOSTAŁEGO SPRZĘTU TRANSPORTOWEGO	IV	IV	1,14	1,33	+
16 PRODUKCJA WYROBÓW Z DREWNA ORAZ KORKA, Z WYŁĄCZENIEM MEBLI; PRODUKCJA WYROBÓW ZE SŁOMY I MATERIAŁÓW UŻYWANYCH DO WYPLATANIA	III	IV	1,53	1,30	-
15 PRODUKCJA SKÓR I WYROBÓW ZE SKÓR WYPRAWIONYCH	I	IV	1,58	1,25	-

Źródło: opracowanie własne na podstawie bazy danych Pont Info Gospodarka SŚiDP.

Tabela 23. Lista działów PKD działalności handlowej małych przedsiębiorstw według stopnia bezpieczeństwa finansowego kontynuacji działalności, tempa zmian przychodów ze sprzedaży oraz miary MS w 2015 roku

DZIAŁ PKD	WZORZEC		MS		
	2014	2015	2014	2015	Zmiana
46 HANDEL HURTOWY, Z WYŁĄCZENIEM HANDLU POJAZDAMI SAMOCHODOWYMI	I	I	1,45	1,44	-
47 HANDEL DETALICZNY, Z WYŁĄCZENIEM HANDLU DETALICZNEGO POJAZDAMI SAMOCHODOWYMI	II	II	1,39	1,44	+
45 HANDEL HURTOWY I DETALICZNY POJAZDAMI SAMOCHODOWYMI; NAPRAWA POJAZDÓW SAMOCHODOWYCH	III	III	1,40	1,38	-

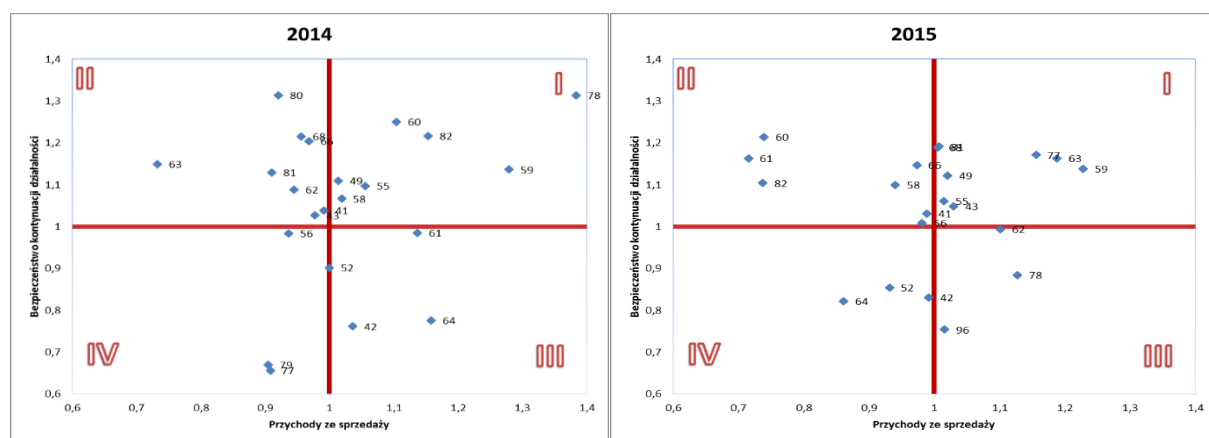
Źródło: opracowanie własne na podstawie bazy danych Pont Info Gospodarka SŚiDP.

Analiza zmian pozycji działów PKD na podstawie zmian natężenia bezpieczeństwa kontynuacji działalności, tempa przychodów ze sprzedaży oraz miary syntetycznej MS **małych przedsiębiorstw usługowych** pozwala na sformułowanie następujących wniosków (tabela 24):

- w 8 działach PKD zaobserwowano ponadprzeciętne bezpieczeństwo kontynuacji działalności i ponadprzeciętne tempo wzrostu przychodów ze sprzedaży w 2015 roku (wzorzec I), a dodatkowo w 6 z nich odnotowano wzrost wartości miary MS,
- w 2 działach zaliczonych do wzorca I odnotowano nieznaczne zmniejszenie miary MS,
- w 7 działach PKD wystąpiło ponadprzeciętne bezpieczeństwo kontynuacji działalności przy poniżej przeciętnym tempie zmian wartości przychodów ze sprzedaży (wzorzec II),
- 6 działów PKD nie zmieniło posiadanego wzorca,
- w 9 działach odnotowano poprawę sytuacji (wzrost wzorca),
- w 11 działach PKD odnotowano wzrost miary MS.

Graficzną ilustrację rozproszenia działów PKD małych przedsiębiorstw usługowych w latach 2014 – 2015 przedstawiono na poniższym wykresie 78.

Wykres 78. Działy PKD działalności usługowej małych według relacji stopnia bezpieczeństwa finansowego kontynuacji działalności oraz tempa zmian przychodów ze sprzedaży w latach 2014 – 2015

Uwagi: liczby znajdujące się przy kropkach na wykresie oznaczają numery działów PKD. Nazwy działów PKD i odpowiadające im numery wraz z przyporządkowaniem rodzajowym zawarto w załączniku.

Źródło: opracowanie własne na podstawie bazy danych Pont Info Gospodarka SŚiDP.

Tabela 24. Lista działów PKD działalności usługowej małych przedsiębiorstw według stopnia bezpieczeństwa finansowego kontynuacji działalności, tempa zmian przychodów ze sprzedaży oraz miary MS w 2015 roku

DZIAŁ PKD	WZORZEC		MS		
	2014	2015	2014	2015	Zmiana
59 DZIAŁALNOŚĆ ZWIĄZANA Z PRODUKCJĄ FILMÓW, NAGRAŃ WIDEO, PROGRAMÓW TELEWIZYJNYCH, NAGRAŃ DŹWIĘKOWYCH I MUZYCZNYCH	I	I	1,71	1,67	-
63 DZIAŁALNOŚĆ USŁUGOWA W ZAKRESIE INFORMACJI	II	I	1,36	1,66	+
77 WYNAJEM I DZIERŻAWA	IV	I	1,12	1,65	+
81 DZIAŁALNOŚĆ USŁUGOWA ZWIĄZANA Z UTRZYMANIEM PORZĄDKU W BUDYNKACH I ZAGOSPODAROWANIEM TERENÓW ZIELENI	II	I	1,45	1,56	+
68 DZIAŁALNOŚĆ ZWIĄZANA Z OBSŁUGĄ RYNKU NIERUCHOMOŚCI	II	I	1,55	1,56	+
49 TRANSPORT LĄDOWY ORAZ TRANSPORT RUROCIĄGOWY	I	I	1,50	1,52	+
43 ROBOTY BUDOWLANE SPECJALISTYCZNE	II	I	1,42	1,47	+
55 ZAKWATEROWANIE	I	I	1,52	1,47	-
66 DZIAŁALNOŚĆ WSPOMAGAJĄCA USŁUGI FINANSOWE ORAZ UBEZPIECZENIA I FUNDUSZE EMERYTALNE	II	II	1,54	1,50	-
58 DZIAŁALNOŚĆ WYDAWNICZA	I	II	1,48	1,45	-
41 ROBOTY BUDOWLANE ZWIĄZANE ZE WZNOSZENIEM BUDYNKÓW	II	II	1,44	1,43	-
60 NADAWANIE PROGRAMÓW OGÓLNODOSTĘPNYCH I ABONAMENTOWYCH	I	II	1,67	1,42	-
56 DZIAŁALNOŚĆ USŁUGOWA ZWIĄZANA Z WYŻYWIENIEM	IV	II	1,36	1,41	+
61 TELEKOMUNIKACJA	III	II	1,50	1,37	-
82 DZIAŁALNOŚĆ ZWIĄZANA Z ADMINISTRACYJNĄ OBSŁUGĄ BIURA I POZOSTAŁA DZIAŁALNOŚĆ WSPOMAGAJĄCA PROWADZENIE DZIAŁALNOŚCI GOSPODARCZEJ	I	II	1,68	1,33	-
95 NAPRAWA I KONSERWACJA KOMPUTERÓW I ARTYKUŁÓW UŻYTKU OSOBISTEGO I DOMOWEGO	IV	III	0,70	1,72	+
62 DZIAŁALNOŚĆ ZWIĄZANA Z OPROGRAMOWANIEM I DORADZTWEWEM W ZAKRESIE INFORMATYKI ORAZ DZIAŁALNOŚĆ POWIĄZANA	II	III	1,44	1,48	+
78 DZIAŁALNOŚĆ ZWIĄZANA Z ZATRUDNIENIEM	I	III	1,91	1,43	-
96 POZOSTAŁA INDYWIDUALNA DZIAŁALNOŚĆ USŁUGOWA	IV	III	0,84	1,26	+
80 DZIAŁALNOŚĆ DETEKTYWISTYCZNA I OCHRONIARSKA	II	III	1,60	1,23	-
42 ROBOTY ZWIĄZANE Z BUDOWĄ OBIEKTÓW INŻYNIERII LĄDOWEJ I WODNEJ	III	IV	1,29	1,29	+
52 MAGAZYNOWANIE I DZIAŁALNOŚĆ USŁUGOWA WSPOMAGAJĄCA TRANSPORT	IV	IV	1,35	1,26	-

Źródło: opracowanie własne na podstawie bazy danych Pont Info Gospodarka SŚiDP.

Na podstawie wyników analizy sytuacji **małych przedsiębiorstw** w latach 2014 – 2015 można wskazać działy PKD posiadające szczególne cechy – ponadprzeciętny wzrost z punktu widzenia przychodów ze sprzedaży oraz ponadprzeciętne wyniki i korzystną sytuację finansową. Są to 4 działy produkcyjne, 1 dział handlowy oraz 3 działy usługowe, tj.:

w działalności produkcyjnej:

- produkcja odzieży (dział PKD 14),
- naprawa, konserwacja i instalowanie maszyn i urządzeń (dział PKD 33),
- produkcja chemikaliów i wyrobów chemicznych (dział PKD 20),
- produkcja wyrobów z gumy i tworzyw sztucznych (dział PKD 22),

w działalności handlowej:

- handel hurtowy, z wyłączeniem handlu pojazdami samochodowymi (dział PKD 46),

w działalności usługowej:

- działalność związana z produkcją filmów, nagrań wideo, programów telewizyjnych, nagrań dźwiękowych i muzycznych (dział PKD 59),
- transport lądowy oraz transport rurociągowy (dział PKD 49),
- zakwaterowanie (dział PKD 55).

7.2. Działy PKD przedsiębiorstw średnich

Analiza zmian pozycji działów PKD zaliczonych do działalności **produkcyjnej średnich przedsiębiorstw** pod względem natężenia zmian bezpieczeństwa kontynuacji działalności, tempa zmian przychodów ze sprzedaży oraz wartości miary MS pozwala na sformułowanie następujących wniosków (tabela 25):

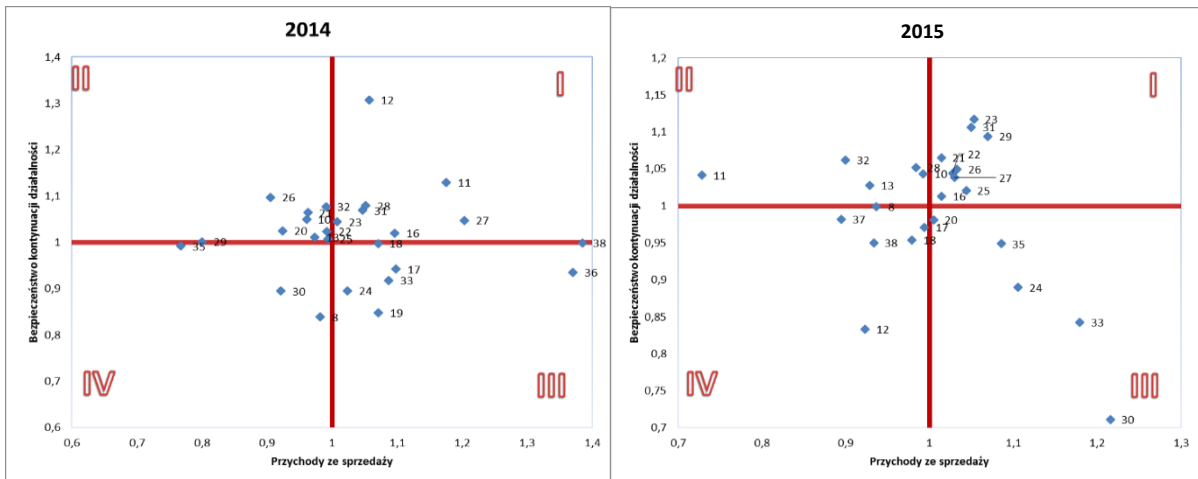
- w 9 działach PKD zaobserwowano ponadprzeciętne bezpieczeństwo kontynuacji działalności i ponadprzeciętne tempo wzrostu przychodów ze sprzedaży (wzorzec I), a dodatkowo w 7 z nich odnotowano wzrost wartości miary MS,
- w 2 działach zakwalifikowanych do wzorca I odnotowano nieznaczne zmniejszenie miary MS,
- w 6 działach PKD zaobserwowano ponadprzeciętne bezpieczeństwo kontynuacji działalności przy poniżej przeciętnym tempie przychodów ze sprzedaży (wzorzec II),
- 10 działów PKD nie zmieniło posiadanego wzorca,
- w 8 działach odnotowano poprawę sytuacji (wzrost wzorca),
- w 14 działach PKD odnotowano wzrost miary MS.

W działalności **handlowej** (tabela 26):

- w żadnym dziale PKD nie zaobserwowano ponadprzeciętnego bezpieczeństwa kontynuacji działalności i ponadprzeciętnego tempa wzrostu przychodów ze sprzedaży (brak zakwalifikowania do wzorca I),
- w 1 dziale odnotowano wzrost wartości miary MS,
- w 1 dziale PKD zaobserwowano zmianę wzorca.

Graficzną ilustrację rozproszenia działań PKD działalności produkcyjnej średnich przedsiębiorstw w latach 2014 – 2015 przedstawiono na poniższym wykresie 79.

Wykres 79. Działy PKD działalności produkcyjnej średnich przedsiębiorstw według relacji stopnia bezpieczeństwa finansowego kontynuacji działalności oraz tempa zmian przychodów ze sprzedaży w latach 2014 – 2015

Uwagi: liczby znajdujące się przy kropkach na wykresie oznaczają numery działów PKD. Nazwy działów PKD i odpowiadające im numery wraz z przyporządkowaniem rodzajowym zawarto w załączniku.

Źródło: opracowanie własne na podstawie bazy danych Pont Info Gospodarka SŚiDP.

Tabela 25. Lista działań PKD działalności produkcyjnej średnich przedsiębiorstw według stopnia bezpieczeństwa finansowego kontynuacji działalności, tempa zmian przychodów ze sprzedaży oraz miary MS w 2015 roku

DZIAŁ PKD	WZORZEC		MS		
	2014	2015	2014	2015	Zmiana
23 PRODUKCJA WYROBÓW Z POZOSTAŁYCH MINERALNYCH SUROWCÓW NIEMETALICZNYCH	I	I	1,45	1,54	+
29 PRODUKCJA POJAZDÓW SAMOCHODOWYCH, PRZYCZEP I NACZEP, Z WYŁĄCZENIEM MOTOCYKLI	II	I	1,28	1,53	+
31 PRODUKCJA MEBLI	I	I	1,50	1,52	+
26 PRODUKCJA KOMPUTERÓW, WYROBÓW ELEKTRONICZNYCH I OPTYCZNYCH	II	I	1,42	1,47	+
21 PRODUKCJA PODSTAWOWYCH SUBSTANCJI FARMACEUTYCZNYCH ORAZ LEKÓW I POZOSTAŁYCH WYROBÓW FARMACEUTYCZNYCH	II	I	1,43	1,47	+
22 PRODUKCJA WYROBÓW Z GUMY I TWORZYW SZTUCZNYCH	II	I	1,43	1,46	+
27 PRODUKCJA URZĄDZEŃ ELEKTRYCZNYCH	I	I	1,60	1,46	-
25 PRODUKCJA METALOWYCH WYROBÓW GOTOWYCH, Z WYŁĄCZENIEM MASZYN I URZĄDZEŃ	II	I	1,42	1,46	+
16 PRODUKCJA WYROBÓW Z DREWNA ORAZ KORKA, Z WYŁĄCZENIEM MEBLI; PRODUKCJA WYROBÓW ZE SŁOMY I MATERIAŁÓW UŻYWANYCH DO WYPLATANIA	I	I	1,50	1,43	-
28 PRODUKCJA MASZYN I URZĄDZEŃ, GDZIE INDZIEJ NIESKLASYFIKOWANA	I	II	1,51	1,44	-
10 PRODUKCJA ARTYKUŁÓW SPOŻYWCZYCH	II	II	1,42	1,44	+
32 POZOSTAŁA PRODUKCJA WYROBÓW	II	II	1,46	1,39	-
13 PRODUKCJA WYROBÓW TEKSTYLNYCH	II	II	1,40	1,39	-
11 PRODUKCJA NAPOJÓW	I	II	1,63	1,27	-
19 WYTWARZANIE I PRZETWARZANIE KOKSU I PRODUKTÓW RAFINACJI ROPY NAFTOWEJ	III	II	1,37	1,25	-
33 NAPRAWA, KONSERWACJA I INSTALOWANIE MASZYN I URZĄDZEŃ	III	III	1,42	1,45	+
35 WYTWARZANIE I ZAOPATRYWANIE W ENERGIĘ ELEKTRYCZNA, GAZ, PARĘ WODNĄ, GORĄCĄ WODĘ I POWIETRZE DO UKŁADÓW KLIMATYZACYJNYCH	IV	III	1,25	1,44	+
24 PRODUKCJA METALI	III	III	1,36	1,42	+
30 PRODUKCJA POZOSTAŁEGO SPRZĘTU TRANSPORTOWEGO	IV	III	1,28	1,41	+
20 PRODUKCJA CHEMIKALIÓW I WYROBÓW CHEMICZNYCH	II	III	1,38	1,40	+
17 PRODUKCJA PAPIERU I WYROBÓW Z PAPIERU	III	IV	1,45	1,39	-
08 POZOSTAŁE GÓRNICTWO I WYDOBYWANIE	IV	IV	1,29	1,37	+
18 POLIGRAFIA I REPRODUKCJA ZAPISANYCH NOŚNIKÓW INFORMACJI	III	IV	1,46	1,37	-
38 DZIAŁALNOŚĆ ZWIĄZANA ZE ZBIERANIEM, PRZETWARZANIEM I UNIESZKODLIWIANIEM ODPADÓW; ODZYSK SUROWCÓW	III	IV	1,71	1,33	-
37 ODPROWADZANIE I OCZYSZCZANIE ŚCIEKÓW	III	IV	1,77	1,33	-
12 PRODUKCJA WYROBÓW TYTONIOWYCH	I	IV	1,68	1,24	-
36 POBÓR, UZDATNIANIE I DOSTARCZANIE WODY	III	IV	1,66	0,91	-

Źródło: opracowanie własne na podstawie bazy danych Pont Info Gospodarka SŚiDP.

Tabela 26. Lista działów PKD działalności handlowej średnich przedsiębiorstw według stopnia bezpieczeństwa finansowego kontynuacji działalności, tempa zmian przychodów ze sprzedaży oraz miary MS w 2015 roku

DZIAŁ PKD	WZORZEC		MS		
	2014	2015	2014	2015	Zmiana
46 HANDEL HURTOWY, Z WYŁĄCZENIEM HANDLU POJAZDAMI SAMOCHODOWYMI	II	II	1,47	1,47	-
47 HANDEL DETALICZNY, Z WYŁĄCZENIEM HANDLU DETALICZNEGO POJAZDAMI SAMOCHODOWYMI	II	III	1,38	1,55	+
45 HANDEL HURTOWY I DETALICZNY POJAZDAMI SAMOCHODOWYMI; NAPRAWA POJAZDÓW SAMOCHODOWYCH	III	III	1,40	1,38	-

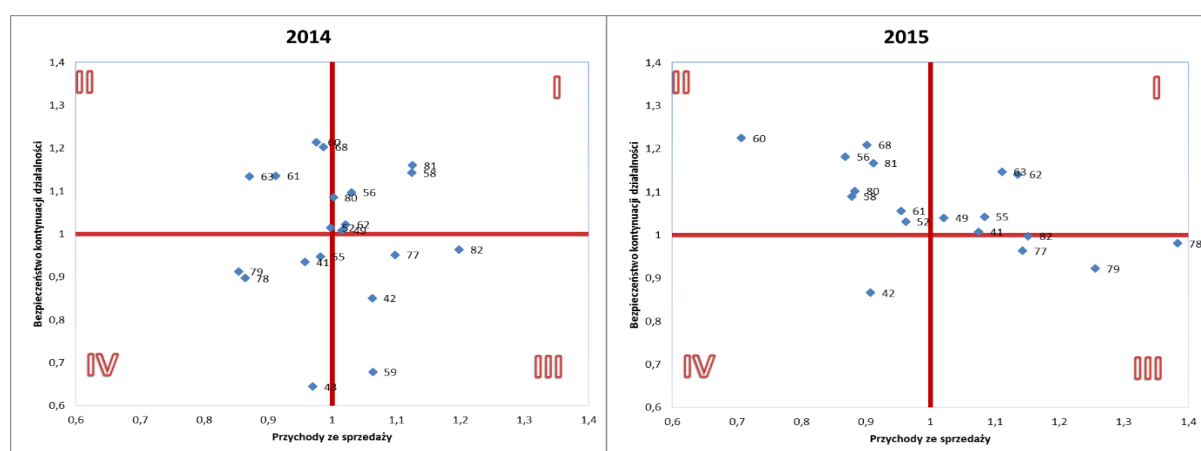
Źródło: opracowanie własne na podstawie bazy danych Pont Info Gospodarka SŚiDP.

Analiza zmian pozycji działów **działalności usługowej** średnich przedsiębiorstw na podstawie zmian natężenia bezpieczeństwa kontynuacji działalności, tempa przychodów ze sprzedaży oraz miary syntetycznej MS pozwala na sformułowanie wniosków (tabela 27):

- w 5 działach PKD zaobserwowano ponadprzeciętne bezpieczeństwo kontynuacji działalności i ponadprzeciętne tempo wzrostu przychodów ze sprzedaży w 2015 roku (wzorzec I) i we wszystkich z nich odnotowano wzrost wartości miary MS,
- w 8 działach PKD zaobserwowano ponadprzeciętne bezpieczeństwo kontynuacji działalności przy poniżej przeciętnym tempie przychodów ze sprzedaży (wzorzec II),
- 8 działów PKD nie zmieniło posiadanego wzorca,
- w 6 działach odnotowano poprawę sytuacji (wzrost wzorca),
- w 8 działach PKD odnotowano wzrost miary MS.

Graficzną ilustrację rozproszenia działów PKD działalności usługowej średnich przedsiębiorstw w latach 2014 – 2015 przedstawiono na poniższym wykresie 80.

Wykres 80. Działy PKD działalności usługowej średnich przedsiębiorstw Polsce według relacji stopnia bezpieczeństwa finansowego kontynuacji działalności oraz tempa zmian przychodów ze sprzedaży w latach 2014 – 2015

Uwagi: liczby znajdujące się przy kropkach na wykresie oznaczają numery działów PKD. Nazwy działów PKD i odpowiadające im numery wraz z przyporządkowaniem rodzajowym zawarto w załączniku.

Źródło: opracowanie własne na podstawie bazy danych Pont Info Gospodarka SŚiDP.

Tabela 27. Lista działów PKD działalności usługowej średnich przedsiębiorstw według stopnia bezpieczeństwa finansowego kontynuacji działalności, tempa zmian przychodów ze sprzedaży oraz miary MS w 2015 roku

DZIAŁ PKD	WZORZEC		MS		
	2014	2015	2014	2015	Zmiana
62 DZIAŁALNOŚĆ ZWIĄZANA Z OPROGRAMOWANIEM I DORADZTWE W ZAKRESIE INFORMATYKI ORAZ DZIAŁALNOŚĆ POWIĄZANA	I	I	1,45	1,61	+
63 DZIAŁALNOŚĆ USŁUGOWA W ZAKRESIE INFORMACJI	II	I	1,43	1,60	+
55 ZAKWATEROWANIE	IV	I	1,36	1,50	+
41 ROBOTY BUDOWLANE ZWIĄZANE ZE WZNOSZENIEM BUDYNKÓW	IV	I	1,34	1,47	+
49 TRANSPORT LĄDOWY ORAZ TRANSPORT RUROCIĄGOWY	I	I	1,43	1,46	+
68 DZIAŁALNOŚĆ ZWIĄZANA Z OBSŁUGĄ RYNKU NIERUCHOMOŚCI	II	II	1,56	1,51	-
81 DZIAŁALNOŚĆ USŁUGOWA ZWIĄZANA Z UTRZYMANIEM PORZĄDKU W BUDYNKACH I ZAGOSPODAROWANIEM TERENÓW ZIELENI	I	II	1,62	1,48	-
56 DZIAŁALNOŚĆ USŁUGOWA ZWIĄZANA Z WYŻYWIENIEM	I	II	1,50	1,47	-
61 TELEKOMUNIKACJA	II	II	1,46	1,42	-
60 NADAWANIE PROGRAMÓW OGÓLNODOSTĘPNYCH I ABONAMENTOWYCH	II	II	1,56	1,41	-
80 DZIAŁALNOŚĆ DETEKTYWISTYCZNA I OCHRONIARSKA	I	II	1,48	1,41	-
52 MAGAZYNOWANIE I DZIAŁALNOŚĆ USŁUGOWA WSPOMAGAJĄCA TRANSPORT	II	II	1,42	1,41	-
58 DZIAŁALNOŚĆ WYDAWNICZA	I	II	1,60	1,40	-
78 DZIAŁALNOŚĆ ZWIĄZANA Z ZATRUDNIENIEM	IV	III	1,25	1,70	+
79 DZIAŁALNOŚĆ ORGANIZATORÓW TURYSTYKI, POŚREDNIKÓW I AGENTÓW TURYSTYCZNYCH ORAZ POZOSTAŁA DZIAŁALNOŚĆ USŁUGOWA W ZAKRESIE REZERWACJI I DZIAŁALNOŚCI Z NIĄ ZWIĄZANE	IV	III	1,25	1,56	+
82 DZIAŁALNOŚĆ ZWIĄZANA Z ADMINISTRACYJNĄ OBSŁUGĄ BIURA I POZOSTAŁA DZIAŁALNOŚĆ WSPOMAGAJĄCA PROWADZENIE DZIAŁALNOŚCI GOSPODARCZEJ	III	III	1,54	1,52	-
77 WYNAJEM I DZIERŻAWA	III	III	1,45	1,49	+
43 ROBOTY BUDOWLANE SPECJALISTYCZNE	IV	III	1,16	1,16	-
42 ROBOTY ZWIĄZANE Z BUDOWĄ OBIEKTÓW INŻYNIERII LĄDOWEJ I WODNEJ	III	IV	1,36	1,25	-
59 DZIAŁALNOŚĆ ZWIĄZANA Z PRODUKCJĄ FILMÓW, NAGRAŃ WIDEO, PROGRAMÓW TELEWIZYJNYCH, NAGRAŃ DŹWIĘKOWYCH I MUZYCZNYCH	III	IV	1,26	0,68	-

Źródło: opracowanie własne na podstawie bazy danych Pont Info Gospodarka SSiDP.

Na podstawie wyników analizy sytuacji **średnich przedsiębiorstw** w latach 2014 – 2015 można wskazać działy PKD posiadające szczególne cechy – ponadprzeciętny wzrost z punktu widzenia przychodów ze sprzedaży oraz ponadprzeciętne wyniki i korzystną sytuację finansową. W ramach dokonanej analizy wyodrębniono 4 działy produkcyjne oraz 2 usługowe, tj.:

- produkcja wyrobów z pozostałych mineralnych surowców niemetalicznych (dział PKD 23),
- produkcja mebli (dział PKD 31),
- produkcja urządzeń elektrycznych (dział PKD 27),

- produkcja wyrobów z drewna oraz korka z wyłączeniem mebli, produkcja wyrobów ze słomy i materiałów używanych do wyplatania (dział PKD 16),

w działalności usługowej:

- działalność związana z oprogramowaniem i doradztwem w zakresie informatyki oraz działalność powiązana (dział PKD 62),
- transport lądowy oraz transport rurociągowy (dział PKD 49).

Dokonując syntezy analizy porównawczej działów PKD małych i średnich przedsiębiorstw cechujących się ponadprzeciętnym bezpieczeństwem kontynuacji działalności w 2014 roku i 2015 roku oraz ponadprzeciętnym tempem zmian przychodów ze sprzedaży w 2015 roku wskazać można zbiór **13 działów PKD**, z czego 8 działów w małych i 6 w średnich przedsiębiorstwach. W małych wyodrębniono 4 działy w produkcji, 1 w handlu i 3 w usługach, natomiast w średnich przedsiębiorstwach – 4 w produkcji, żadnego w handlu i 2 w usługach. Zbiór ten jest rozdzielny dla analizowanych klas wielkości z wyjątkiem działu PKD 49 – transport lądowy oraz transport rurociągowy, który wystąpił w obu klasach wielkości – tabela 28.

Tabela 28. Lista działów PKD małych i średnich przedsiębiorstw o ponadprzeciętnym stopniu bezpieczeństwa finansowego kontynuacji działalności w 2014 roku i 2015 roku oraz ponadprzeciętnym tempie zmian przychodów ze sprzedaży w 2015 roku

DZIAŁY PKD	MAŁE	ŚREDNIE
PRODUKCJA		
14 PRODUKCJA ODZIEŻY	√	
16 PRODUKCJA WYROBÓW Z DREWNA ORAZ KORKA Z WYŁĄCZENIEM MEBLI		√
20 PRODUKCJA CHEMIKALIÓW I WYROBÓW CHEMICZNYCH	√	
22 PRODUKCJA WYROBÓW Z GUMY I TWORZYW SZTUCZNYCH	√	
23 PRODUKCJA WYROBÓW Z POZOSTAŁYCH MINERALNYCH SUROWCÓW NIEMETALICZNYCH		√
27 PRODUKCJA URZĄDZEŃ ELEKTRYCZNYCH		√
31 PRODUKCJA MEBLI		√
33 NAPRAWA, KONSERWACJA I INSTALOWANIE MASZYN I URZĄDZEŃ	√	
HANDEL		
46 HANDEL HURTOWY Z WYŁĄCZENIEM HANDLU POJAZDAMI SAMOCHODOWYMI	√	
USŁUGI		
49 TRANSPORT LĄDOWY ORAZ TRANSPORT RUROCIĄGOWY	√	√
55 ZAKWATEROWANIE	√	
59 DZIAŁALNOŚĆ ZWIĄZANA Z PRODUKCJĄ FILMÓW, NAGRAŃ WIDEO, PROGRAMÓW TELEWIZYJNYCH, NAGRAŃ DŹWIĘKOWYCH I MUZYCZNYCH	√	
62 DZIAŁALNOŚĆ ZWIĄZANA Z OPROGRAMOWANIEM I DORADZTWEW W ZAKRESIE INFORMATYKI ORAZ DZIAŁALNOŚĆ POWIĄZANA		√

Uwagi: √ – oznacza dział cechujący się ponadprzeciętnym bezpieczeństwem finansowym kontynuacji działalności w 2014 roku i 2015 roku oraz ponadprzeciętnym tempem zmian przychodów ze sprzedaży w 2015 roku.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych zawartych w tabelach 22 – 27.

Rozdział 8. PODSUMOWANIE

Przeprowadzona analiza wielowymiarowa małych i średnich przedsiębiorstw obejmująca ocenę ich sytuacji ekonomicznej, skali ich upadłości i zmianę poziomu stopnia zagrożenia (SZ) pozwoliła na sformułowanie szczegółowych analiz w postaci siedmiu rozdziałów pracy omawiających podjęte problemy, metodologię obszarów analizy oraz szczegółowe wnioski pozwalające na wyodrębnienie rodzajów działalności i regionów cechujących się niską koncentracją upadłości, dobrą kondycją finansową, niskim stopniem zagrożenia upadłością oraz będącymi najbezpieczniejszymi (wymiar pozytywny) w latach 2014 – 2015.

Analiza poziomu i skali upadłości małych i średnich przedsiębiorstw pozwoliła na sformułowanie wniosku, że w grupie małych przedsiębiorstw najmniej sądowych postępowań upadłościowych (SPU) odnotowano w produkcji, natomiast w średnich przedsiębiorstwach w handlu. Odmienna sytuacja w obu klasach wielkości pod względem liczby ogłoszonych postępowań upadłościowych miała miejsce w usługach, gdzie tych postępowań było najwięcej. Dokonując analizy koncentracji SPU przy równoczesnym uwzględnieniu liczby przedsiębiorstw w poszczególnych rodzajach działalności (branżowego barometru upadłości – BBU) wskazano na handel, jako rodzaj działalności w małych przedsiębiorstwach, w których odnotowano najniższy poziom koncentracji zjawiska upadłości (BBU) w 2015 roku, natomiast w średnich przedsiębiorstwach była to produkcja. Regionalna analiza koncentracji upadłości (RBU) pozwala na wskazanie województw opolskiego i lubuskiego – dla klasy małych przedsiębiorstw oraz lubelskiego i lubuskiego – dla średnich przedsiębiorstw jako tych, które cechowały się najniższym poziomem koncentracji upadłości.

W latach 2014 – 2015 zmiany wartości analizowanych wielkości składników potencjału ekonomicznego charakteryzował korzystny kierunek zmian. Wśród wyróżnionych rodzajów działalności przedsiębiorstw małych największy udział w liczbie pracujących, wartości generowanych przychodów ze sprzedaży i wyniku finansowego netto posiadały przedsiębiorstwa handlowe, natomiast w przypadku wartości ponoszonych nakładów inwestycyjnych i posiadanych aktywów – przedsiębiorstwa usługowe. W średnich przedsiębiorstwach największy udział w liczbie pracujących, wartości ponoszonych nakładów inwestycyjnych, posiadanych składników aktywów i wartości wyniku finansowego netto miały przedsiębiorstwa produkcyjne, natomiast w wartości przychodów – przedsiębiorstwa handlowe. W przedsiębiorstwach małych i średnich według wyróżnionych rodzajów działalności zauważalne było podobieństwo w zakresie gospodarowania składnikami potencjału ekonomicznego.

Szczegółowa analiza kształtowania się wartości indywidualnych wskaźników ekonomiczno-finansowych – kluczowych pod względem wpływu na stopień zagrożenia (SZ) – oraz kierunków ich zmian wskazuje na poprawę kondycji ekonomiczno-finansowej małych i średnich przedsiębiorstw w latach 2014 – 2015. Należy też wskazać, że małe i średnie przedsiębiorstwa w latach 2007 – 2015 charakteryzowała lepsza sytuacja ekonomiczno-

finansowa aniżeli przedsiębiorstwa duże, z zaznaczającym się pogorszeniem sytuacji od 2011 roku w dużych. Wśród wyróżnionych rodzajów działalności najkorzystniejszą sytuację finansową w latach 2014 – 2015 posiadały przede wszystkim przedsiębiorstwa produkcyjne.

Długoterminowa perspektywa analityczna obejmująca swoim zakresem lata 2007 – 2015 wskazuje, że przedsiębiorstwa małe i średnie wykazały po okresie szczytowym, który nastąpił w 2012 roku, tendencję obniżania się stopnia zagrożenia (SZ). Sytuacja ta nie dotyczyła dużych przedsiębiorstw, w których zaobserwowano stabilną sytuację bez wyraźnych tendencji zmian (constans). Bieżąca analiza obejmująca analizę SZ w latach 2014 – 2015 pozwoliła na sformułowanie wniosku, że stopień zagrożenia przedsiębiorstw małych i średnich był niski (akceptowalny) oraz niższy niż w dużych jednostkach, a korzystna sytuacja w większym stopniu opisywała przedsiębiorstwa małe aniżeli średnie, które cechowały się znacznie wyższą zmiennością. Szczegółowa analiza SZ pozwoliła na sformułowanie prognozy na 2016 rok wskazującej na utrzymanie tendencji poprawy sytuacji przedsiębiorstw małych, a w mniejszym stopniu średnich, z wygładzeniem przebiegu krzywej wieloletniej.

Analiza zmian SZ w ramach działów PKD pozwoliła na wyodrębnienie działów, w których wystąpił niski stopień zagrożenia (poniżej 20%) w analizowanym okresie od I p. 2014 roku do II p. 2015 roku. Na podstawie wyników analizy małych przedsiębiorstw wyodrębniono 14 działów PKD, w tym: 3 produkcyjne (działy PKD 10, 20, 32), 2 handlowe (działy PKD 46 i 47) i 9 usługowych (działy PKD 49, 55, 59, 60, 63, 66, 68, 81, 82). Na podstawie analizy stopnia zagrożenia działów PKD średnich przedsiębiorstw wyodrębniono 11 działów PKD, w tym: 3 produkcyjne (działy PKD 28, 31, 32), 1 handlowy (dział PKD 46) i 7 usługowych (56, 58, 60, 63, 68, 80, 81). Uwzględniając dodatkowo w wyszczególnionych działach PKD liczbę pracujących w małych przedsiębiorstwach produkcyjnych, jako dział cechujący się najkorzystniejszą sytuacją i kluczowym znaczeniu z punktu widzenia liczby w nim pracujących należy wskazać produkcję artykułów spożywczych (dział PKD 10), a w średnich produkcję mebli (dział PKD 31). W przedsiębiorstwach handlowych wyróżniono handel hurtowy, z wyłączeniem handlu pojazdami samochodowymi (dział PKD 46) zarówno w klasie małych, jak i średnich przedsiębiorstw. W działalności usługowej małych i średnich przedsiębiorstw wyróżniono działalność związaną z obsługą rynku nieruchomości (dział PKD 68), a w małych dodatkowo transport lądowy oraz transport rurociągowy (dział PKD 49). Ostatnim krokiem analizy stopnia zagrożenia (SZ) w działach PKD było sporządzenie list rankingowych w 2014 roku i 2015 roku, które pozwoliły na wyodrębnienie działów PKD uznanych za najbezpieczniejsze pod względem stopnia zagrożenia, stabilności sytuacji oraz mających duże znaczenie gospodarcze ze względu na znaczący udział w liczbie pracujących. Na podstawie sporządzonych rankingów szczególną uwagę należy zwrócić na: produkcję artykułów spożywczych (PKD 10) – w małych przedsiębiorstwach, produkcję mebli (PKD 31) – w średnich oraz działalność związaną z obsługą rynku nieruchomości (PKD 68) dla obu klas wielkości.

Regionalna analiza SZ wskazuje, że we wszystkich województwach dla małych przedsiębiorstw handlowych odnotowano znacznie korzystniejszą sytuację niż w usługowych i produkcyjnych. W przedsiębiorstwach średnich w 3 województwach (małopolskim, łódzkim

i kujawsko-pomorskim) odnotowano niskie poziomy zagrożenia, a w 13 poziomy średnie (najwyższe wartości stopnia zagrożenia wystąpiły w województwie świętokrzyskim i warmińsko-mazurskim). Najkorzystniejszą sytuację wśród przedsiębiorstw średnich – w większości województw posiadały przedsiębiorstwa produkcyjne. W porównaniu do 2014 roku stopień zagrożenia zmalał w 12 województwach – dla przedsiębiorstw małych i w 10 województwach – dla przedsiębiorstw średnich – odnotowane zmiany korzystne. Województwem cechującym się najniższą wartością stopnia zagrożenia (SZ) kształtującą się na poziomie niskim w małych przedsiębiorstwach było województwo podlaskie, a w średnich małopolskie.

Synteza analizy porównawczej działów PKD w małych i średnich przedsiębiorstwach cechujących się ponadprzeciętnym bezpieczeństwem kontynuacji działalności w 2014 roku i 2015 roku oraz ponadprzeciętnym tempem zmian przychodów ze sprzedaży w 2015 roku pozwoliła na wskazanie zbioru 13 działów PKD, z czego 8 działów w małych i 6 działów w średnich przedsiębiorstwach. W przedsiębiorstwach małych wyodrębniono 4 działy PKD w produkcji (działy PKD 14, 20, 22, 33), 1 w handlu (dział PKD 46) i 3 w usługach (działy PKD 49, 55, 59), natomiast w średnich przedsiębiorstwach – 4 działy w produkcji (działy PKD 16, 23, 27, 31), żadnego w handlu i 2 działy w usługach (działy PKD 49, 62). Zbiór ten jest rozdzielny dla analizowanych klas wielkości z wyjątkiem działu PKD 49 – transport lądowy oraz transport rurociągowy, który był najbezpieczniejszym rodzajem działalności w obu klasach wielkości.

Podsumowując, ocena sytuacji przedsiębiorstw małych jest pozytywna, podkreślają ją zmiany zaobserwowane w latach 2014 – 2015 oraz krzywa długookresowej tendencji stopnia zagrożenia zakreślająca korzystny przebieg. Relatywnie łagodne przejście przez okres szczytowy zagrożenia związanego z kryzysem sfery realnej gospodarki, otworzyło drogę do pozytywnych zmian. Sytuacja ta uprawdopodobnia tezę o najwyższej odporności przedsiębiorstw małych na zmiany w otoczeniu powodowane pogorszeniem koniunktury. Gorzej niż w przedsiębiorstwach małych scharakteryzowana została sytuacja w przedsiębiorstwach średnich, choć nadal wypada ona pozytywnie – lepiej niż w dużych. Prognozy na 2016 rok podtrzymują dotychczasową tendencję poprawy sytuacji w przedsiębiorstwach małych, która dla średnich będzie mniej intensywną.

Należy podkreślić, że zakres i sposób możliwego wnioskowania musi uwzględniać istotę i cel skonstruowania określonej metody, w tym przypadku – działania modeli predykcji zagrożenia finansowego kontynuacji działalności i upadłości. Ponadto, na wnioskowanie wpływa zdefiniowany sposób cyklicznego półrocznego badania kondycji ekonomiczno–finansowej przedsiębiorstw. Prezentowane wartości wskazują – ustalone na warunkach bieżącego okresu badawczego i stanu kondycji ekonomiczno–finansowej przedsiębiorstw – wartości stopnia zagrożenia, jako prawdopodobieństwo zaistnienia tego zdarzenia w rocznej perspektywie.

Ponieważ roczna prognoza stopnia zagrożenia (przez prognozowanie wartości zmiennych modeli predykcyjnych) wyznacza prawdopodobieństwo zagrożenia upadłością w kolejnym rocznym horyzoncie czasu (wydłużenie tym samym perspektywy do dwóch lat), stąd przy wzroście turbulentności zmian ich sytuacji oraz uwzględniając cel projektowy i właściwości Systemu Wczesnego Ostrzegania ISR (ocena krótkoterminowa, roczna, prognoza ostrzegawcza), prognozy te należy uznać wyłącznie, jako wskazujące ogólnie możliwy kierunek dalszych zmian stopnia zagrożenia upadłością.

MODELE PREDYKCYJNE

W analizie wykorzystane zostały opracowane modele przewidywania stopnia zagrożenia przedsiębiorstwa upadłością, które szczegółowo opisano w zakresie ich konstrukcji w raportach projektu PARP „Instrument Szybkiego Reagowania” (<http://www.isr.parp.gov.pl/monitoring-zmiany-gospodarczej/raporty-z-badań>).

Ogólna charakterystyka zastosowanych modeli obejmuje:

- zbiór uczący objął 426 przedsiębiorstw upadłych – tworzą go przedsiębiorstwa o charakterze produkcyjnym, handlowym oraz usługowym,
- metodą dobierania przedsiębiorstw nieupadłych do przedsiębiorstw upadłych była technika *case-control* – do każdego przedsiębiorstwa upadłego dobrano pięć przedsiębiorstw nieupadłych (łącznie 1.936 przedsiębiorstw),
- przeprowadzono analizę jednowymiarowych rozkładów zmiennych objaśniających (24 mierniki kondycji ekonomiczno-finansowej przedsiębiorstw) z wykorzystaniem wykresów typu „ramka – wąsy” oraz tabel z wybranymi percentylami rozkładu (osobno dla przedsiębiorstw, które upadły oraz dla tych, które nie upadły),
- przeprowadzono analizę korelacji (współzależności) mierników kondycji ekonomiczno-finansowej przedsiębiorstw, w podziale na grupy przedsiębiorstw (produkcyjne, handlowe, usługowe),
- zastosowanym modelem predykcyjnym opisującym związek pomiędzy wielowymiarowym stanem wskaźników kondycji ekonomiczno-finansowej przedsiębiorstwa a stopniem zagrożenia upadłością był model regresji logistycznej (z wyprzedzeniem jednookresowym oceny stopnia zagrożenia upadłością),
- oceny parametrów modelu dokonywano za pomocą metody największej wiarygodności (MNW) oraz za pomocą modelu regresji logistycznej Firtha,
- dla określenia zbioru zmiennych objaśniających wykorzystano krokowe metody doboru zmiennych oraz metodę najlepszego podzbioru. Za kryterium oceny dopasowania modelu regresji logistycznej do danych przyjęto miarę AIC (*Akaike Information Criterion*),
- rezultatem przeprowadzonych prac analitycznych są modele stopnia zagrożenia upadłością: dla przedsiębiorstw produkcyjnych, handlowych i usługowych,
- zdefiniowanie klas zagrożenia upadłością zrealizowano wyznaczając optymalny punkt odcięcia za pomocą krzywej ROC (*Receiver Operating Characteristic*),
- zdolności predykcyjne modeli regresji logistycznej zostały zmierzone za pomocą odsetka poprawnych klasyfikacji, *czułości* (odsetek upadłych uznanych za upadłe) oraz *specyficzności* (odsetek nieupadłych uznanych za nieupadłe). Dodatkowo, jakość modeli zmierzono za pomocą pola pod krzywą ROC (*AUC – Area Under Curve*).

Wykorzystywane modele regresji logistycznej są właściwe dla poszczególnych grup rodzajowych przedsiębiorstw:

1. dla przedsiębiorstw produkcyjnych:
$$Pr(P) = \frac{1}{1 + \exp[-(-0,51 - 0,44 Z_1 - 0,80 Z_2 + 0,65 Z_3 - 0,70 Z_4)]} \cdot 100\%$$

Nazwa wskaźnika	Symbol wskaźnika	Transformacja wskaźnika	Ocena parametru
–	Wyraz wolny	1	– 0,51
Wskaźnik produktywności majątku	W ₁	Z ₁ = (W ₁ – 1,64)/0,85	– 0,44
Wskaźnik samofinansowania	W ₃	Z ₂ = (W ₃ – 0,41)/0,32	– 0,80
Wskaźnik zadłużenia krótkoterminowego	W ₆	Z ₃ = (W ₆ – 0,45)/0,29	+ 0,65
Wskaźnik rentowności operacyjnej aktywów	W ₁₉	Z ₄ = (W ₁₉ – 2,12)/13,51	– 0,70

2. dla przedsiębiorstw handlowych:
$$Pr(H) = \frac{1}{1 + \exp[-(-0,80 - 0,20 Z_1 - 1,57 Z_2 - 0,69 Z_3 - 0,84 Z_4)]} \cdot 100\%$$

Nazwa wskaźnika	Symbol wskaźnika	Transformacja wskaźnika	Ocena parametru
–	Wyraz wolny	1	– 0,80
Wskaźnik produktywności majątku	W ₁	Z ₁ = (W ₁ – 1,79)/0,85	– 0,20
Wskaźnik samofinansowania	W ₃	Z ₂ = (W ₃ – 0,33)/0,30	– 1,57
Wskaźnik płynności bieżącej	W ₈	Z ₃ = (W ₈ – 1,58)/0,98	– 0,69
Wskaźnik rentowności operacyjnej sprzedaży	W ₁₇	Z ₄ = (W ₁₇ – 0,00)/12,20	– 0,84

3. dla przedsiębiorstw usługowych:
$$Pr(U) = \frac{1}{1 + \exp[-(-0,82 - 0,46 Z_1 - 1,15 Z_2 + 0,69 Z_3 - 0,38 Z_4 - 0,35 Z_5)]} \cdot 100\%$$

Nazwa wskaźnika	Symbol wskaźnika	Transformacja wskaźnika	Ocena parametru
–	Wyraz wolny	1	– 0,82
Wskaźnik produktywności majątku	W ₁	Z ₁ = (W ₁ – 2,26)/1,39	– 0,46
Wskaźnik samofinansowania	W ₃	Z ₂ = (W ₃ – 0,39)/0,29	– 1,15
Wskaźnik zadłużenia krótkoterminowego	W ₆	Z ₃ = (W ₆ – 0,48)/0,27	+ 0,69
Wskaźnik rentowności operacyjnej sprzedaży	W ₁₇	Z ₄ = (W ₁₇ – 1,93)/9,26	– 0,38
Wskaźnik rentowności kapitału własnego	W ₂₀	Z ₅ = (W ₂₀ – 7,86)/51,10	– 0,35

Stopień zagrożenia upadłością opisuje kategorię upadłości przedsiębiorstwa w ujęciu ekonomicznym (upadłość *sensu largo*). Za upadłe uznaje się przedsiębiorstwo, które bez zewnętrznej pomocy nie jest w stanie samo kontynuować działalności – skutkuje to wycofaniem się przedsiębiorstwa z aktywności gospodarczej i jest podstawowym przedmiotem prowadzonych analiz. W podejściu ekonomicznym mieści się ujęcie prawne upadłości (upadłość *sensu stricto*), tzn. postępowanie upadłościowe przewidziane w przepisach Prawa upadłościowego i Prawa restrukturyzacyjnego, prowadzone przez sąd powszechny w stosunku do przedsiębiorstwa – dłużnika (zwanego „upadłym”), które stało się niewypłacalnym. Stosowane miary w postaci odsetka upadłości (OU), branżowego (BBU) i regionalnego barometru upadłości (RBU) są właściwe dla analizy zjawiska upadłości *sensu stricto*.

Uzyskane w wyniku zastosowania oszacowanych modeli regresji logistycznej wartości wskazują – ustalone w warunkach bieżącego okresu badawczego (zgodnego z okresem danego raportu) i stanu kondycji ekonomiczno-finansowej przedsiębiorstw – wartości stopnia zagrożenia upadłością. Ustalona wartość miary jest

oszacowaniem, jakie jest obecne prawdopodobieństwo wystąpienia stanu zagrożenia upadłością przedsiębiorstw w perspektywie jednego roku od danego okresu ujętego w analizie.

Analizując wartości miary stopnia zagrożenia upadłością dla przedsiębiorstw ogółem, przyjęto następujące trzy stopnie zagrożenia: od 0% do 20% – poziom niski (akceptowalny), powyżej 20% do 40% – poziom średni, powyżej 40% – poziom wysoki.

W prognozowaniu zmiany stopnia zagrożenia upadłością przyjęto prognozowanie zmiennych modeli predykcyjnych (czynniki) opisujących kondycję ekonomiczno-finansową przedsiębiorstw. Wartości prognozowane tych zmiennych zostały wprowadzone do modeli predykcji, co dało podstawę do wnioskowania o kształtowaniu się przyszłych poziomów zagrożenia upadłością oraz pozwoliło na wydłużenie horyzontu czasowego możliwego wnioskowania, zasadniczo o kolejny okres roczny. Do każdego badanego szeregu czasowego dopasowano najlepszy pod względem kryterium informacyjnego AIC model klasy SARIMA (*Seasonal Autoregressive Integrated Moving Average*) oraz model wygładzania wykładniczego w ujęciu Hyndmana (ETS – *Exponential Smoothing*). Prognozowane wartości były obliczane, jako średnia arytmetyczna prognoz modelu SARIMA oraz modelu ETS.

ZASADY KLASYFIKACJI DZIAŁÓW PKD

W celu stworzenia listy rankingowej działów PKD oraz ich klasyfikacji wykorzystana została metoda pozwalająca na określenie miary syntetycznej obejmującej ocenę dwóch kategorii – relacji stopnia bezpieczeństwa finansowego kontynuacji działalności oraz tempa zmian przychodów ze sprzedaży (opisujących zmiany ilościowe w zakresie wzrostu przedsiębiorstw) w danym dziale PKD względem średniej dla sekcji PKD. Na podstawie wartości stopnia bezpieczeństwa, tempa zmian przychodów ze sprzedaży oraz wartości miary syntetycznej, sporządzono listę rankingową działów PKD charakteryzujących się największym potencjałem wzrostu.

Wykorzystując relacje cząstkowe – poziomu bezpieczeństwa kontynuacji działalności oraz tempa przychodów ze sprzedaży – dokonano porządkowania zbioru działów PKD w ramach czterech ich grup:

- 1) o ponadprzeciętnym poziomie bezpieczeństwa i tempie wzrostu przychodów – **obszar wysokiej aktywności i wysokiego bezpieczeństwa (wzorzec I)**,
- 2) o ponadprzeciętnym poziomie bezpieczeństwa oraz poniżej przeciętnym tempie wzrostu przychodów – **obszar średniej aktywności i wysokiego bezpieczeństwa (wzorzec II)**,
- 3) o poniżej przeciętnym poziomie bezpieczeństwa oraz ponadprzeciętnym tempie wzrostu przychodów – **obszar wysokiej aktywności i średniego bezpieczeństwa (wzorzec III)**,
- 4) o poniżej przeciętnym poziomie bezpieczeństwa poniżej przeciętnym tempie wzrostu przychodów – **obszar niskiej aktywności i niskiego bezpieczeństwa (wzorzec IV)**.

Miara syntetyczna wyznacza odległość danego działu PKD od początku układu współrzędnych (jako odległość euklidesowa: $MS = \sqrt{\Delta BFK D_i^2 + \Delta TP D_i^2}$), zatem zostaje ustalona wartość miary odpowiadająca natężeniu bezpieczeństwa finansowego kontynuacji działalności oraz tempa wzrostu przychodów, którą uznać można za opisującą i klasyfikującą działy PKD w bliskim ujęciu koncepcji HGE (High-Growth Enterprises – „gazele biznesu”) rozwiniętej w układzie dwuwymiarowym.

FORMUŁY WSKAŹNIKÓW EKONOMICZNO-FINANSOWYCH

Wskaźnik ogólnej sytuacji finansowej (WOSF) – stanowi relację wskaźnika zastosowania kapitału własnego (kapitał własny odniesiony do majątku trwałego) i wskaźnika zastosowania kapitału obcego (kapitał obcy odniesiony do aktywów obrotowych).

Wskaźnik samofinansowania (WSF) – stanowi relację kapitałów własnych do aktywów i informuje o stopniu niezależności finansowej) przedsiębiorstwa.

Wskaźnik zdolności obsługi zadłużenia (WZOZ) – określa, w jakim stopniu przedsiębiorstwo jest w stanie obsłużyć zadłużenie, tj. w jakiej części może je pokryć zyskiem netto i amortyzacją.

Wskaźnik zadłużenia krótkoterminowego (WZKR) – stanowi relację kapitałów obcych krótkoterminowych do aktywów i informuje o obciążeniu majątku kapitałami obcymi o krótkich terminach wymagalności.

Wskaźnik płynności bieżącej (WPB) – informuje o zdolności przedsiębiorstwa do terminowego regulowania zobowiązań bieżących na podstawie stopnia ich pokrycia przez aktywa bieżące.

Wskaźnik cyklu gotówki w dniach (CGOT) – określa czas zamrożenia gotówki w jednym (pełnym) cyklu operacyjnym, a więc czas, jaki upływa od momentu wydatkowania środków pieniężnych na odtworzenie zapasów (CZ) i zapłatę zobowiązań krótkoterminowych (CZKR) poprzez realizację działalności operacyjnej i sprzedaż, do momentu wpływu środków pieniężnych z tytułu należności ze sprzedaży (CN).

Wskaźnik produktywności majątku (PM) – stanowi relację przychodów do wartości aktywów przedsiębiorstwa, służy do pomiaru efektywności wykorzystania majątku, zdolności majątku do generowania przychodów.

Wskaźnik rentowności operacyjnej sprzedaży (ROOS) – obliczany z uwzględnieniem wyniku na działalności operacyjnej, określa stopę zwrotu ze sprzedaży na poziomie operacyjnym, a więc bez obciążenia podatkowego i bez uwzględniania kosztów finansowych związanych z zadłużeniem.

Wskaźnik rentowności operacyjnej aktywów (ROOA) – obliczany z uwzględnieniem wyniku na działalności operacyjnej, określa stopę zwrotu z aktywów na poziomie operacyjnym, a więc bez obciążenia podatkowego i bez uwzględniania kosztów finansowych związanych z zadłużeniem.

Wskaźnik rentowności kapitału własnego (ROE) – obliczany z uwzględnieniem wyniku netto, określa stopę zwrotu z zaangażowanego kapitału własnego.

Wskaźnik inwestycyjności majątku – obliczany jako iloraz wartości ponoszonych nakładów inwestycyjnych do wartości aktywów, dzięki czemu można określić zdolność przedsiębiorstwa do zwiększania majątku (aktywów) w następstwie ponoszonych nakładów inwestycyjnych.

Wskaźnik zaangażowania majątku na jednego pracującego – obliczany jako iloraz wartości aktywów do liczby pracujących osób przez co można wskazać, jaka wartość majątku przypada na jednego pracownika.

Wskaźnik wydajności pracy - obliczany jako iloraz wartości przychodów do liczby pracujących osób, który określa zdolność pracujących do wytwarzania efektów w postaci generowanych przychodów ze sprzedaży.

Wskaźnik rentowność zatrudnienia – obliczany jako iloraz wartości wyniku finansowego netto do liczby pracujących osób, dzięki czemu można określić efektywność zatrudnienia i jego zdolność do generowania zysków.

Odsetek upadłości (OU) – obliczany jest jako relacja sądowych postępowań upadłościowych i liczby przedsiębiorstw w przeliczeniu na 10.000 przedsiębiorstw.

Branżowy barometr upadłości (BBU) – stanowi relatywną ocenę koncentracji przedsiębiorstw upadłych w określonej grupie podmiotów względem łącznej liczby przedsiębiorstw, przynależących do analizowanej grupy w gospodarce, w stosunku do wszystkich podmiotów funkcjonujących w gospodarce narodowej. Przyjmuje się, że BBU przekraczający wartość 1 oznacza ponadprzeciętną koncentrację analizowanego zjawiska w danej grupie.

Regionalny barometr upadłości (RBU, rozumienie upadłości *sensu stricto*) – stanowi relatywną ocenę koncentracji procesów upadłości w województwach względem ich intensywności w skali kraju. Dokonywana jest ona poprzez odniesienie wskaźnika udziału liczby przedsiębiorstw upadłych w danym regionie w liczbie funkcjonujących przedsiębiorstw ogółem w tym regionie, względem wskaźnika udziału liczby przedsiębiorstw upadłych ogółem w liczbie funkcjonujących przedsiębiorstw ogółem. Przyjmuje się, że RBU przekraczający wartość 1 oznacza ponadprzeciętną koncentrację analizowanego zjawiska w danym regionie.

WYKAZ DZIAŁÓW PKD OBJĘTYCH ANALIZĄ

DZIAŁALNOŚĆ PRODUKCYJNA	DZIAŁALNOŚĆ HANDLOWA
05 WYDOBYWANIE WĘGLA KAMIENNEGO I WĘGLA BRUNATNEGO (LIGNITU)	45 HANDEL HURTOWY I DETALICZNY POJAZDAMI SAMOCHODOWYMI; NAPRAWA POJAZDÓW SAMOCHODOWYCH
08 POZOSTAŁE GÓRNICTWO I WYDOBYWANIE	46 HANDEL HURTOWY, Z WYŁĄCZENIEM HANDLU POJAZDAMI SAMOCHODOWYMI
09 DZIAŁALNOŚĆ USŁUGOWA WSPOMAGAJĄCA GÓRNICTWO I WYDOBYWANIE	47 HANDEL DETALICZNY, Z WYŁĄCZENIEM HANDLU DETALICZNEGO POJAZDAMI SAMOCHODOWYMI
10 PRODUKCJA ARTYKUŁÓW SPOŻYWCZYCH	DZIAŁALNOŚĆ USŁUGOWA
11 PRODUKCJA NAPOJÓW	41 ROBOTY BUDOWLANE ZWIĄZANE ZE WZNOSZENIEM BUDYNKÓW
12 PRODUKCJA WYROBÓW TYTONIOWYCH	42 ROBOTY ZWIĄZANE Z BUDOWĄ OBIEKTÓW INŻYNIERII LĄDOWEJ I WODNEJ
13 PRODUKCJA WYROBÓW TEKSTYLNICH	43 ROBOTY BUDOWLANE SPECJALISTYCZNE
14 PRODUKCJA ODZIEŻY	49 TRANSPORT LĄDOWY ORAZ TRANSPORT RUROCIĄGOWY
15 PRODUKCJA SKÓR I WYROBÓW ZE SKÓR WYPRAWIONYCH	50 TRANSPORT WODNY
16 PRODUKCJA WYROBÓW Z DREWNA ORAZ KORKA, Z WYŁĄCZENIEM MEBLI; PRODUKCJA WYROBÓW ZE SŁOMY I MATERIAŁÓW UŻYWANYCH DO WYPLATANIA	51 TRANSPORT LOTNICZY
17 PRODUKCJA PAPIERU I WYROBÓW Z PAPIERU	52 MAGAZYNOWANIE I DZIAŁALNOŚĆ USŁUGOWA WSPOMAGAJĄCA TRANSPORT
18 POLIGRAFIA I REPRODUKCJA ZAPISANYCH NOŚNIKÓW INFORMACJI	55 ZAKWATEROWANIE
19 WYTWARZANIE I PRZETWARZANIE KOKSU I PRODUKTÓW RAFINACJI ROPY NAFTOWEJ	56 DZIAŁALNOŚĆ USŁUGOWA ZWIĄZANA Z WYŻYWIENIEM
20 PRODUKCJA CHEMIKALIÓW I WYROBÓW CHEMICZNYCH	58 DZIAŁALNOŚĆ WYDAWNICZA
21 PRODUKCJA PODSTAWOWYCH SUBSTANCJI FARMACEUTYCZNYCH ORAZ LEKÓW I POZOSTAŁYCH WYROBÓW FARMACEUTYCZNYCH	59 DZIAŁALNOŚĆ ZWIĄZANA Z PRODUKCJĄ FILMÓW, NAGRAŃ WIDEO, PROGRAMÓW TELEWIZYJNYCH, NAGRAŃ DŹWIĘKOWYCH I MUZYCZNYCH
22 PRODUKCJA WYROBÓW Z GUMY I TWORZYW SZTUCZNYCH	60 NADAWANIE PROGRAMÓW OGÓLNODOSTĘPNYCH I ABONAMENTOWYCH

23 PRODUKCJA WYROBÓW Z POZOSTAŁYCH MINERALNYCH SUROWCÓW NIEMETALICZNYCH	61 TELEKOMUNIKACJA
24 PRODUKCJA METALI	62 DZIAŁALNOŚĆ ZWIĄZANA Z OPROGRAMOWANIEM I DORADZTWEW W ZAKRESIE INFORMATYKI ORAZ DZIAŁALNOŚĆ POWIĄZANA
25 PRODUKCJA METALOWYCH WYROBÓW GOTOWYCH, Z WYŁĄCZENIEM MASZYN I URZĄDZEŃ	63 DZIAŁALNOŚĆ USŁUGOWA W ZAKRESIE INFORMACJI
26 PRODUKCJA KOMPUTERÓW, WYROBÓW ELEKTRONICZNYCH I OPTYCZNYCH	64 FINANSOWA DZIAŁALNOŚĆ USŁUGOWA, Z WYŁĄCZENIEM UBEZPIECZEŃ I FUNDUSZÓW EMERYTALNYCH
27 PRODUKCJA URZĄDZEŃ ELEKTRYCZNYCH	66 DZIAŁALNOŚĆ WSPOMAGAJĄCA USŁUGI FINANSOWE ORAZ UBEZPIECZENIA I FUNDUSZE EMERYTALNE
28 PRODUKCJA MASZYN I URZĄDZEŃ, GDZIE INDZIEJ NIESKLASYFIKOWANA	68 DZIAŁALNOŚĆ ZWIĄZANA Z OBSŁUGĄ RYNKU NIERUCHOMOŚCI
29 PRODUKCJA POJAZDÓW SAMOCHODOWYCH, PRZYCZEP I NACZEP, Z WYŁĄCZENIEM MOTOCYKLI	77 WYNAJEM I DZIERŻAWA
30 PRODUKCJA POZOSTAŁEGO SPRZĘTU TRANSPORTOWEGO	78 DZIAŁALNOŚĆ ZWIĄZANA Z ZATRUDNIENIEM
31 PRODUKCJA MEBLI	79 DZIAŁALNOŚĆ ORGANIZATORÓW TURYSTYKI, POŚREDNIKÓW I AGENTÓW TURYSTYCZNYCH ORAZ POZOSTAŁA DZIAŁALNOŚĆ USŁUGOWA W ZAKRESIE REZERWACJI I DZIAŁALNOŚCI Z NIĄ ZWIĄZANE
32 POZOSTAŁA PRODUKCJA WYROBÓW	80 DZIAŁALNOŚĆ DETEKTYWISTYCZNA I OCHRONIARSKA
33 NAPRAWA, KONSERWACJA I INSTALOWANIE MASZYN I URZĄDZEŃ	81 DZIAŁALNOŚĆ USŁUGOWA ZWIĄZANA Z UTRZYMANIEM PORZĄDKU W BUDYNKACH I ZAGOSPODAROWANIEM TERENÓW ZIELENI
35 WYTWARZANIE I ZAOPATRYWANIE W ENERGIĘ ELEKTRYCZNĄ, GAZ, PARĘ WODNĄ, GORĄCĄ WODĘ I POWIETRZE DO UKŁADÓW KLIMATYZACYJNYCH	82 DZIAŁALNOŚĆ ZWIĄZANA Z ADMINISTRACYJNĄ OBSŁUGĄ BIURA I POZOSTAŁA DZIAŁALNOŚĆ WSPOMAGAJĄCA PROWADZENIE DZIAŁALNOŚCI GOSPODARCZEJ
36 POBÓR, UZDATNIANIE I DOSTARCZANIE WODY	94 DZIAŁALNOŚĆ ORGANIZACJI CZŁONKOWSKICH
37 ODPROWADZANIE I OCZYSZCZANIE ŚCIEKÓW	95 NAPRAWA I KONSERWACJA KOMPUTERÓW I ARTYKUŁÓW UŻYTKU OSOBISTEGO I DOMOWEGO
38 DZIAŁALNOŚĆ ZWIĄZANA ZE ZBIERANIEM, PRZETWARZANIEM I UNIESZKODLIWIANIEM ODPADÓW; ODZYSK SUROWCÓW	96 POZOSTAŁA INDYWIDUALNA DZIAŁALNOŚĆ USŁUGOWA
39 DZIAŁALNOŚĆ ZWIĄZANA Z REKULTYWACJĄ I POZOSTAŁA DZIAŁALNOŚĆ USŁUGOWA ZWIĄZANA Z GOSPODARKĄ ODPADAMI	

Tabela 1. Przedsiębiorstwa małe według rodzaju prowadzonej działalności o korzystniejszej od przeciętnej wartości wskaźników stopnia wykorzystania składników potencjału ekonomicznego w latach 2014 – 2015.....	33
Tabela 2. Przedsiębiorstwa średnie według rodzaju prowadzonej działalności o korzystniejszej od przeciętnej wartości wskaźników stopnia wykorzystania składników potencjału ekonomicznego w latach 2014 – 2015.....	37
Tabela 3. Przedsiębiorstwa małe według rodzaju prowadzonej działalności o korzystniejszej od przeciętnej wartości wskaźników ekonomiczno–finansowych i korzystnym kierunku zmian wartości (r/r) tych wskaźników w latach 2014 – 2015	45
Tabela 4. Przedsiębiorstwa średnie według rodzaju prowadzonej działalności o korzystniejszej od przeciętnej wartości wskaźników ekonomiczno–finansowych i korzystnym kierunku zmian wartości (r/r) tych wskaźników w latach 2014 – 2015	49
Tabela 5. Stopień zagrożenia przedsiębiorstw i pracujący według klas ich wielkości w II p. 2015 roku	52
Tabela 6. Stopień zagrożenia i liczba pracujących w przedsiębiorstwach małych w II p. 2015 roku	58
Tabela 7. Stopień zagrożenia i liczba pracujących w przedsiębiorstwach średnich w II p. 2015 roku	61
Tabela 8. Zróżnicowanie stopnia zagrożenia w małych przedsiębiorstwach według działów PKD w latach 2007 – 2015.....	67
Tabela 9. Zróżnicowanie stopnia zagrożenia upadłością w małych przedsiębiorstwach produkcyjnych według działów PKD w latach 2014 – 2015.....	70
Tabela 10. Zróżnicowanie stopnia zagrożenia w małych przedsiębiorstwach handlowych i usługowych według działów PKD w latach 2014 – 2015.....	72
Tabela 11. Zróżnicowanie stopnia zagrożenia w średnich przedsiębiorstwach według działów PKD w latach 2007 – 2015	74
Tabela 12. Zróżnicowanie stopnia zagrożenia w średnich przedsiębiorstwach produkcyjnych według działów PKD w latach 2014 – 2015.....	77
Tabela 13. Zróżnicowanie stopnia zagrożenia w średnich przedsiębiorstwach handlowych i usługowych według działów PKD w latach 2014 – 2015.....	79
Tabela 14. Lista działów PKD małych i średnich przedsiębiorstw o niskim stopniu zagrożenia wraz z udziałem w liczbie pracujących w danej klasie wielkości przedsiębiorstw w latach 2014 – 2015 ...	81
Tabela 15. Stopień zagrożenia oraz liczba pracujących w małych przedsiębiorstwach produkcyjnych według województw w latach 2014 – 2015.....	87
Tabela 16. Stopień zagrożenia i liczba pracujących w małych przedsiębiorstwach handlowych według województw w latach 2014 – 2015.....	89
Tabela 17. Stopień zagrożenia i liczba pracujących w małych przedsiębiorstwach usługowych według województw w latach 2014 – 2015.....	91
Tabela 18. Stopień zagrożenia i liczba pracujących w średnich przedsiębiorstwach produkcyjnych według województw w latach 2014 – 2015.....	93

Tabela 19. Stopień zagrożenia i liczba pracujących w średnich przedsiębiorstwach handlowych według województw w latach 2014 – 2015.....	95
Tabela 20. Stopień zagrożenia oraz liczba pracujących w średnich przedsiębiorstwach usługowych według województw w latach 2014 – 2015.....	97
Tabela 21. Małe i średnie przedsiębiorstwa według rodzaju prowadzonej działalności o ponadprzeciętnym stopniu bezpieczeństwa kontynuacji działalności i ponadprzeciętnej liczbie pracujących w latach 2014 – 2015 – ujęcie regionalne	101
Tabela 22. Lista działów PKD działalności produkcyjnej małych przedsiębiorstw według stopnia bezpieczeństwa finansowego kontynuacji działalności, tempa zmian przychodów ze sprzedaży oraz miary MS w 2015 roku	104
Tabela 23. Lista działów PKD działalności handlowej małych przedsiębiorstw według stopnia bezpieczeństwa finansowego kontynuacji działalności, tempa zmian przychodów ze sprzedaży oraz miary MS w 2015 roku	105
Tabela 24. Lista działów PKD działalności usługowej małych przedsiębiorstw według stopnia bezpieczeństwa finansowego kontynuacji działalności, tempa zmian przychodów ze sprzedaży oraz miary MS w 2015 roku	106
Tabela 25. Lista działów PKD działalności produkcyjnej średnich przedsiębiorstw według stopnia bezpieczeństwa finansowego kontynuacji działalności, tempa zmian przychodów ze sprzedaży oraz miary MS w 2015 roku	109
Tabela 26. Lista działów PKD działalności handlowej średnich przedsiębiorstw według stopnia bezpieczeństwa finansowego kontynuacji działalności, tempa zmian przychodów ze sprzedaży oraz miary MS w 2015 roku	110
Tabela 27. Lista działów PKD działalności usługowej średnich przedsiębiorstw według stopnia bezpieczeństwa finansowego kontynuacji działalności, tempa zmian przychodów ze sprzedaży oraz miary MS w 2015 roku	111
Tabela 28. Lista działów PKD małych i średnich przedsiębiorstw o ponadprzeciętnym stopniu bezpieczeństwa finansowego kontynuacji działalności w 2014 roku i 2015 roku oraz ponadprzeciętnym tempie zmian przychodów ze sprzedaży w 2015 roku	112

SPIS WYKRESÓW

Wykres 1. Liczba sądowych postępowań upadłościowych (SPU) (panel lewy) oraz odsetek upadłości przedsiębiorstw (OU) i tempo jego zmian (r/r, panel prawy) w latach 2007 – 2015	10
Wykres 2. Struktura liczby sądowych postępowań upadłościowych (SPU) przedsiębiorstw według klas wielkości w latach 2014 – 2015	11
Wykres 3. Liczba upadłości przedsiębiorstw ze względu na rodzaj postępowania w latach 2007-2015 (panel lewy) oraz struktura liczby sądowych postępowań upadłościowych (SPU) w małych i średnich przedsiębiorstwach ze względu na rodzaj postępowania w 2015 roku (panel prawy)	11
Wykres 4. Liczba sądowych postępowań upadłościowych (SPU) przedsiębiorstw według wybranych form organizacyjno-prawnych w latach 2007 – 2015.....	12
Wykres 5. Struktura sądowych postępowań upadłościowych (SPU) w małych przedsiębiorstwach według form organizacyjno-prawnych w latach 2014 – 2015.....	13
Wykres 6. Struktura sądowych postępowań upadłościowych (SPU) w średnich przedsiębiorstwach według form organizacyjno-prawnych w latach 2014 – 2015	13
Wykres 7. Liczba sądowych postępowań upadłościowych (SPU) przedsiębiorstw (panel lewy) wraz ze statystykami opisowymi (panel prawy) według rodzaju prowadzonej działalności w latach 2007 – 2015.....	14
Wykres 8. Struktura sądowych postępowań upadłościowych (SPU) w małych przedsiębiorstwach według rodzaju prowadzonej działalności gospodarczej w latach 2014 – 2015 (w %)	15
Wykres 9. Struktura sądowych postępowań upadłościowych (SPU) w średnich przedsiębiorstwach według rodzaju prowadzonej działalności gospodarczej w latach 2014 – 2015 (w %)	15
Wykres 10. Odsetek upadłości (OU) przedsiębiorstw (panel lewy) wraz ze statystykami opisowymi (panel prawy) według rodzaju prowadzonej działalności w latach 2007 – 2015.....	16
Wykres 11. Odsetek upadłości (OU) w małych i średnich przedsiębiorstwach według rodzaju prowadzonej działalności w latach 2014 – 2015	16
Wykres 12. Branżowy Barometr Upadłości (BBU) przedsiębiorstw (panel lewy) wraz ze statystykami opisowymi (panel prawy) według rodzaju prowadzonej działalności w latach 2007 – 2015.....	17
Wykres 13. Branżowy Barometr Upadłości (BBU) w małych i średnich przedsiębiorstwach według rodzaju prowadzonej działalności w latach 2014 – 2015	18
Wykres 14. Liczba ogłoszonych postępowań upadłościowych przedsiębiorstw w 2015 roku (panel lewy) wraz ze statystykami opisowymi według województw w latach 2007 – 2015 (panel prawy).....	19
Wykres 15. Struktura liczby ogłoszonych postępowań upadłościowych w małych przedsiębiorstwach według województw w latach 2014 – 2015.....	19
Wykres 16. Struktura liczby ogłoszonych postępowań upadłościowych w średnich przedsiębiorstwach według województw w latach 2014 – 2015.....	20
Wykres 17. Statystyki opisowe odsetka upadłości (OU) przedsiębiorstw (panel lewy) oraz geograficzne ukształtowanie wartości średniej odsetka upadłości (OU) (panel prawy) według województw w latach 2007 – 2015	21
Wykres 18. Wartość odsetka upadłości (OU) w małych i średnich przedsiębiorstwach według województw w latach 2014 – 2015.....	22

Wykres 19. Statystyki opisowe regionalnego odsetka upadłości (RBU) przedsiębiorstw według województw w latach 2007 – 2015 (panel lewy) oraz geograficzne ukształtowanie regionalnego odsetka upadłości (RBU) w 2015 roku (panel prawy).....	23
Wykres 20. Wartość regionalnego odsetka upadłości (RBU) w małych i średnich przedsiębiorstwach według województw w latach 2014 – 2015.....	24
Wykres 21. Liczba przedsiębiorstw (panel lewy) wraz ze statystykami opisowymi (panel prawy) według klas wielkości w latach 2007 – 2015.....	26
Wykres 22. Liczba pracujących (panel lewy) wraz ze statystykami opisowymi (panel prawy) według klas wielkości w latach 2007 – 2015 (w os.).....	26
Wykres 23. Wartość nakładów inwestycyjnych (panel lewy) wraz ze statystykami opisowymi (panel prawy) dla przedsiębiorstw według klas wielkości w latach 2007 – 2015 (w mln zł).....	27
Wykres 24. Wartość aktywów ogółem (panel lewy) wraz ze statystykami opisowymi (panel prawy) dla przedsiębiorstw według klas wielkości w latach 2007 – 2015 (w mln zł).....	28
Wykres 25. Wartość przychodów ze sprzedaży (panel lewy) wraz ze statystykami opisowymi (panel prawy) dla przedsiębiorstw według klas wielkości w latach 2007 – 2015 (w mln zł).....	29
Wykres 26. Wartość wyniku finansowego netto (panel lewy) wraz ze statystykami opisowymi (panel prawy) dla przedsiębiorstw według klas wielkości w latach 2007 – 2015 (w mln zł).....	29
Wykres 27. Liczba i struktura przedsiębiorstw (w szt., w% – panel górny) oraz liczba i struktura pracujących (w os., w% – panel dolny) dla przedsiębiorstw małych według rodzaju działalności w latach 2014 – 2015.....	30
Wykres 28. Wartość i struktura nakładów inwestycyjnych (w mln zł, w% – panel górny) oraz wartość i struktura aktywów ogółem (w mln zł, w% – panel dolny) dla przedsiębiorstw małych według rodzaju działalności w latach 2014 – 2015.....	31
Wykres 29. Wartość i struktura przychodów ze sprzedaży (w mln zł, w% – panel górny) oraz wartość i struktura wyniku finansowego (w mln zł, w% – panel dolny) dla przedsiębiorstw małych według rodzaju działalności w latach 2014 – 2015.....	32
Wykres 30. Liczba i struktura przedsiębiorstw (w szt., w% – panel górny) oraz liczba i struktura pracujących (w os., w% – panel dolny) dla przedsiębiorstw średnich według rodzaju działalności w latach 2014 – 2015.....	34
Wykres 31. Wartość i struktura nakładów inwestycyjnych (w mln zł, w% – panel górny) oraz wartość i struktura aktywów ogółem (w mln zł, w% – panel dolny) dla przedsiębiorstw średnich według rodzaju działalności w latach 2014 – 2015.....	35
Wykres 32. Wartość i struktura przychodów ze sprzedaży (w mln zł, w% – panel górny) oraz wartość i struktura wyniku finansowego netto (w mln zł, w% – panel dolny) dla przedsiębiorstw średnich według rodzaju działalności w latach 2014 – 2015.....	36
Wykres 33. Wartość wskaźnika ogólnej sytuacji finansowej (WOSF) wraz ze statystykami opisowymi (panel górny) oraz samofinansowania (WSF) wraz ze statystykami opisowymi (panel dolny) dla przedsiębiorstw według klas wielkości w latach 2007 – 2015.....	39
Wykres 34. Wartość wskaźnika zadłużenia krótkoterminowego (WZKR) wraz ze statystykami opisowymi (panel górny) oraz zdolności obsługi zadłużenia (WZOZ) wraz ze statystykami opisowymi (panel dolny) dla przedsiębiorstw według klas wielkości w latach 2007 – 2015.....	40

Wykres 35. Wartość wskaźnika płynności bieżącej (WPB) wraz ze statystykami opisowymi (panel górny) oraz cyklu gotówki (CGOT) wraz ze statystykami opisowymi (panel dolny) dla przedsiębiorstw według klas wielkości w latach 2007 – 2015.....	41
Wykres 36. Wartość wskaźnika produktywności majątku (PM) wraz ze statystykami opisowymi (panel górny) oraz rentowności operacyjnej sprzedaży (ROOS) wraz ze statystykami opisowymi (panel dolny) dla przedsiębiorstw według klas wielkości w latach 2007 – 2015	42
Wykres 37. Wartość wskaźnika ogólnej sytuacji finansowej (WOSF) (panel lewy) oraz samofinansowania (WSF) (panel prawy) dla przedsiębiorstw małych według rodzaju działalności w latach 2014 – 2015.....	43
Wykres 38. Wartość wskaźnika zadłużenia krótkoterminowego (WZKR) (panel lewy) oraz zdolności obsługi zadłużenia (WZOZ) (panel prawy) dla przedsiębiorstw małych według rodzaju działalności w latach 2014 – 2015	43
Wykres 39. Wartość wskaźnika płynności bieżącej (WPB) (panel lewy) oraz cyklu gotówki CGOT (panel prawy) dla przedsiębiorstw małych według rodzaju działalności w latach 2014 – 2015.....	44
Wykres 40. Wartość wskaźnika produktywności majątku (PM) (panel lewy) oraz rentowności operacyjnej sprzedaży (ROOS) (panel prawy) dla przedsiębiorstw małych według rodzaju działalności w latach 2014 – 2015.....	45
Wykres 41. Wartość wskaźnika ogólnej sytuacji finansowej (WOSF) (panel lewy) oraz samofinansowania (WSF) (panel prawy) dla przedsiębiorstw średnich według rodzaju działalności w latach 2014 – 2015	46
Wykres 42. Wartość wskaźnika zadłużenia krótkoterminowego (WZKR) (panel lewy) oraz zdolności obsługi zadłużenia (WZOZ) (panel prawy) dla przedsiębiorstw średnich według rodzaju działalności w latach 2014 – 2015	47
Wykres 43. Wartość wskaźnika płynności bieżącej (WPB) (panel lewy) oraz cyklu gotówki CGOT (panel prawy) dla przedsiębiorstw średnich według rodzaju działalności w latach 2014 – 2015.....	48
Wykres 44. Wartość wskaźnika produktywności majątku (PM) (panel lewy) oraz rentowności operacyjnej sprzedaży (ROOS) (panel prawy) dla przedsiębiorstw średnich według rodzaju działalności w latach 2014 – 2015.....	48
Wykres 45. Stopień zagrożenia przedsiębiorstw według klas ich wielkości w latach 2007 – 2015	51
Wykres 46. Stopień zagrożenia przedsiębiorstw małych i średnich w latach 2013 – 2015	51
Wykres 47. Składowe stopnia zagrożenia przedsiębiorstw małych i średnich według rodzaju działalności w 2015 roku	53
Wykres 48. Stopień zagrożenia przedsiębiorstw według rodzaju działalności w latach 2007 – 2015	54
Wykres 49. Stopień zagrożenia przedsiębiorstw według sekcji PKD (działów GN) w latach 2007 – 2015	55
Wykres 50. Prognozowane zmiany stopnia zagrożenia w przedsiębiorstwach małych i średnich w 2016 roku.....	56
Wykres 51. Stopień zagrożenia (kalibr.) i odsetek wszczętych sądowych postępowań upadłościowych przedsiębiorstw w latach 2007 – 2016.....	57
Wykres 52. Stopień zagrożenia przedsiębiorstw małych według rodzaju działalności w latach 2013 – 2015	58
Wykres 53. Stopień zagrożenia przedsiębiorstw małych według sekcji PKD w latach 2013 – 2015	59

Wykres 54. Stopień zagrożenia przedsiębiorstw małych w latach 2007 – 2016	60
Wykres 55. Stopień zagrożenia przedsiębiorstw małych według rodzaju działalności w latach 2013 – 2015	62
Wykres 56. Stopień zagrożenia przedsiębiorstw średnich według sekcji PKD w latach 2013 – 2015	63
Wykres 57. Stopień zagrożenia przedsiębiorstw średnich w latach 2007 – 2016	64
Wykres 58. Statystyki opisowe stopnia zagrożenia w małych przedsiębiorstwach według działów PKD w latach 2007 – 2015.....	69
Wykres 59. Statystyki opisowe stopnia zagrożenia średnich przedsiębiorstw według działów PKD w latach 2007 – 2015.....	76
Wykres 60. Lista rankingowa działów PKD małych i średnich przedsiębiorstw produkcyjnych w latach 2014 – 2015.....	83
Wykres 61. Lista rankingowa działów PKD małych i średnich przedsiębiorstw usługowych w latach 2014 – 2015.....	84
Wykres 62. Zróżnicowanie stopnia zagrożenia w małych przedsiębiorstwach produkcyjnych według województw w latach 2007 – 2015.....	86
Wykres 63. Statystyki opisowe stopnia zagrożenia (panel lewy) oraz jego zróżnicowanie (panel prawy) w małych przedsiębiorstwach produkcyjnych według województw w latach 2007 – 2015	86
Wykres 64. Zróżnicowanie stopnia zagrożenia w małych przedsiębiorstwach handlowych według województw w latach 2007 – 2015.....	88
Wykres 65. Statystyki opisowe stopnia zagrożenia (panel lewy) oraz jego zróżnicowanie (panel prawy) w małych przedsiębiorstwach handlowych według województw w latach 2007 – 2015.....	88
Wykres 66. Zróżnicowanie stopnia zagrożenia w małych przedsiębiorstwach usługowych według województw w latach 2007 – 2015.....	90
Wykres 67. Statystyki opisowe stopnia zagrożenia (panel lewy) oraz jego zróżnicowanie (panel prawy) w małych przedsiębiorstwach usługowych według województw w latach 2007 – 2015	90
Wykres 68. Zróżnicowanie stopnia zagrożenia w średnich przedsiębiorstwach produkcyjnych według województw w latach 2007 – 2015.....	92
Wykres 69. Statystyki opisowe stopnia zagrożenia (panel lewy) oraz jego zróżnicowanie (panel prawy) w średnich przedsiębiorstwach produkcyjnych według województw w latach 2007 – 2015	92
Wykres 70. Zróżnicowanie stopnia zagrożenia w średnich przedsiębiorstwach handlowych według województw w latach 2007 – 2015.....	94
Wykres 71. Statystyki opisowe stopnia zagrożenia (panel lewy) oraz jego zróżnicowanie (panel prawy) w średnich przedsiębiorstwach handlowych według województw w latach 2007 – 2015.....	94
Wykres 72. Zróżnicowanie stopnia zagrożenia w średnich przedsiębiorstwach usługowych według województw w latach 2007 – 2015.....	96
Wykres 73. Statystyki opisowe stopnia zagrożenia (panel lewy) oraz jego zróżnicowanie (panel prawy) w średnich przedsiębiorstwach usługowych według województw w latach 2007 – 2015	96
Wykres 74. Małe i średnie przedsiębiorstwa produkcyjne według relacji stopnia bezpieczeństwa kontynuacji działalności oraz liczby pracujących w 2015 roku – ujęcie regionalne.....	99
Wykres 75. Małe i średnie przedsiębiorstwa handlowe według relacji stopnia bezpieczeństwa kontynuacji działalności oraz liczby pracujących w 2015 roku – ujęcie regionalne.....	100

Wykres 76. Małe i średnie przedsiębiorstwa usługowe według relacji stopnia bezpieczeństwa kontynuacji działalności oraz liczby pracujących w 2015 roku – ujęcie regionalne.....	100
Wykres 77. Działy PKD działalności produkcyjnej małych przedsiębiorstw według relacji stopnia bezpieczeństwa finansowego kontynuacji działalności oraz tempa zmian przychodów ze sprzedaży w latach 2014 – 2015	103
Wykres 78. Działy PKD działalności usługowej małych według relacji stopnia bezpieczeństwa finansowego kontynuacji działalności oraz tempa zmian przychodów ze sprzedaży w latach 2014 – 2015	105
Wykres 79. Działy PKD działalności produkcyjnej średnich przedsiębiorstw według relacji stopnia bezpieczeństwa finansowego kontynuacji działalności oraz tempa zmian przychodów ze sprzedaży w latach 2014 – 2015	108
Wykres 80. Działy PKD działalności usługowej średnich przedsiębiorstw Polsce według relacji stopnia bezpieczeństwa finansowego kontynuacji działalności oraz tempa zmian przychodów ze sprzedaży w latach 2014 – 2015	110